UZUN YÜRÜYÜŞ

AYLIK
SİYASİ
DERGİ
SAYI:1
100.000TL
MART 96

ZORUNLULUKLAR DÜNYASINDAN ÖZGÜRLÜKLER DÜNYASINA

■ Yeni toplumu yaratma mücadelesine yolculuk
Uzun Yürüyüş

■ SOSYALİST BASIN NEREYE?
Sosyalist basın ve sorunları.

■ Şiddet olgusuna genel bir bakış.
■ Devrimci harekette ayrılıklar ve sol içi şiddet.

■ Özgürleşme mücadelesinde parti ve birey ilişkisi.

Ali Jahanshahi (İRAN)

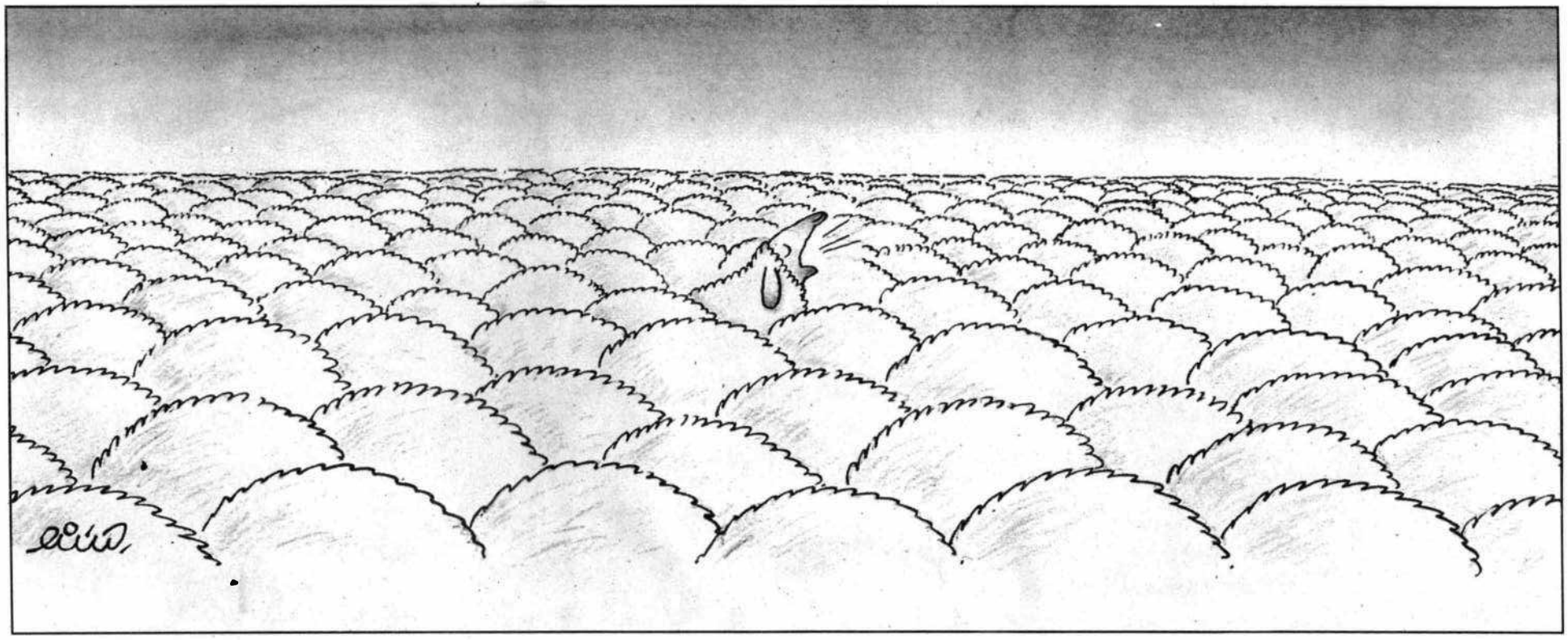

Tercihiniz hangisi?

Merhaba

Yeni bir adımın, yaşama renk katmak isteyen sade bir çabanın ilk sayısıyla karşınızdayız. Öncelikle belirtmeliyiz ki dergimizde yer vereceğimiz yazılarda en önemli kıstas uslup ve içerik noktasında düzeyli olunması gerekliliğidir. Sorgulayan, yaratıcı ve eğitici çalışmalara olan ihtiyaç ortadadır. Seviyeli bir yaklaşım, siyasal bir dil ve altı doldurulan eleştirler; araştırmacı çalışmalar ve bilinçlice hazırlanmış ürünler... Dergimize üretimlerini sunan/yada sunacak olan tüm arkadaşların özellikle bu noktalarda hassas olmasını istiyoruz.

Dergimiz çeşitli kesimlerin kendisini ifade edebilmesine uygun bir zemin yaratma yaklaşımına sahiptir. Bu noktada sayfalarında farklı türden görüşlere yer verme noktasında cesaretli ve kapsayıcıdır, farklı görüş ve değerlendirmeler özgürce yayınlanacaktır.

İlk sayımıza, dergimizin tarzını ve bakış açımzı anlatan iki yazıyla başladık. Hemen ilk sayfamızdaki bu yazılarda dergimizin kişiliğini ve kurulması sürecinde yaşadıklarımızı bulacaksınız.

Sosyalist basının bugün içinde bulunduğu durumu irdeleyerek ele alan yazımızın ilgi çekeceğini umuyoruz.

Bu sayımızda giriş mahiyetindeki ilk bölümünü sunduğumuz "Özgürleşme mücadelesinde parti ve birey ilişkisi" başlıklı yazımız okurlarımızın üzerinde ciddiyetle durup ele alması gerektiğine inandığımız bir çalışma.

Devrimci harekette yaşanan sol içi şiddetin incelendiği yazılarımızın devrimci hareketin kendisini sorgulamasına ve yaşananları muhasebe etmesine katkı sunacağına inanıyoruz.

Yine sayfalarımızda, çeşitli yayınlarda yazdığı yazıları ve kitaplarıyla tanıdığımız Muzaffer Oruçoğlu'nun, İnsancıl dergisi genel yayın yönetmeni Cengiz Gündoğdu'nun, ve "Fırtınalı yıllarda İbrahim Kaypakkaya" adlı çalışmasıyla tanıdığımız Serdar Çakmak arkadaşın yazılarını ilgiyle okuyacağınızı düşünüyoruz.

Kapitalizmin dünya çapındaki sömürüsünün bir parçası olarak sürdürdüğü kadın ticaretini konu alan çeviri yazımızı 8 Mart Dünya Emekçi kadınlar gününün kutlandığı mart ayına denk düşen bir araştırma olarak yayınlıyoruz.

İkinci sayımızda buluşmak üzere...

TOHUM

BASIM YAYIN, GÖSTERİ VE ORGANİZASYON LTD. ŞTİ. ADINA

Sahibi ve Yazışleri Müdürü
Filiz TEPELİ

Adres: İstiklal cad. Turnacıbaşı sok. Çeşme han No:21 / 3
Beyoğlu / İSTANBUL
TEL: 245 54 24 FAX: 245 43 70

Dizgi : Tohum Basım Yayın
Baskı: Ceylan Matbaacılık

ABONE KOŞULLARI:

Bir yıllık		Altı aylık	
Yurtiçi:	1.200.000 TL	Yurtiçi:	600.000 TL
Yurtdışı:	60 DM	Yurtdışı:	30 DM

Banka Hesabı: Güvenç ŞAR T. İş Bankası
TL Hesabı/ Galatasaray Şubesi: 722133
Pound Hesabı/ Parmakkapı şub. : 71160

UZUN YÜRÜYÜŞ

MART 1996 SAYI: 1

İÇİNDEKİLER

Zorunluluklar Dünyasından, Özgürlüklüler Dünyasına 2

Yeni toplumu yaratma mücadelesine yolculuk: Uzun Yürüyüş 5

Sosyalist Basın Nereye?
KAMİL ESEN 9

Özgürleşme mücadelesinde parti ve birey ilişkisi (1)
EMRE DOĞAN 18

Şiddet olgusuna genel bir bakış
SİBEL CANER 23

Devrimci harekette ayrılıklar ve sol içi şiddet
KEMAL KARABULUT 26

Sınıfa karşı sınıf
TALİP ÇAKMAK 36

Şeçim süreci ve kısaca solun durumu üzerine
HASAN ALİ UÇAK 39

Özgür kadın, özgür toplum
TANSEL POLAT 42

Kapitalizmin dünya çapındaki kadın ticareti 43

Taslağın taslağı (1)
MUZAFFER ORUÇOĞLU 47

Anadolu aydınlanma-kalkışması için bir öneri
CENGİZ GÜNDOĞDU 48

Gitmek mi zor, kalmak mı zor?
SİNAN GÜLEN 51

Gerçek materyalistler korkusuzdur
SERDAR ÇAKMAK 52

Şimdi tarihi ayağa kaldırmanın zamanıdır
ÖZAN VELİ 54

İçinizdeki çığlığı susturmayın
YEŞİM ÖZ 56

Aydın vakası
SERMET ENGİN 57

Düşündüklerini yazsana
DEDE DOĞAN 60

Mektuplar *62*

Karikatür
BAKİ MURAT *64*

UZUN YÜRÜYÜŞ:

Zorunluluklar dünyasından Özgürlükler dünyasına

Zorunluluklar Dünyasından, Özgürlükler Dünyasına uzun ve zorlu bir yürüyüşün ilk adımlarını atıyoruz. Eski ve çürümüş olanın yerine, yeniyi ve güzeli yaratmak için başlıyor yürüyüşümüz. Geçmişten geleceğe uzanan yürüyüşümüzde, tarihsel mirasın olumluluk ve olumuzluklarını devralarak yürüyoruz. Bulunduğumuz noktadan hareketle olumsuzlukları, hataları atarak hedefe ilerleme isteği ve inancıdayız.

Zorunluluklar dünyasından başlıyoruz yürüyüşe. Dünyanın durumunun hiçte iyi bir noktada olmadığını görüyoruz. İnsanın insan tarafından sömürülmesinin aracı diktatörlükler altında yaşıyoruz. Dört bir yanda barbarlık yaşanıyor. Demokrasi adı altında söz ve örgtlenmenin engellenmeye çalışıldığı bir dünya. Savaş çığırtkanlığının yapıldığı, ırkçılığın pompalandığı, yükselen değerler denilen yozluklarla insanların beyinlerinin esir alındığı bir dünya. Kar hırsı için çevrenin tahrip edildiği, doğanın hızla yokedildiği bir dünya. Üretkenliğin sınırlarının çizildiği, tek tip insanın yetiştirilmeye çalışıldığı,insanların robotlaştırılmaya çalışıldığı bir dünya. Yaratıcılığın, özgür beyinlerin engellenmeye çalışıldığı bir dünya.Aşkın metalaştırılmaya, sevginin yozlaştırılmaya çalışıldığı bir dünya. Bireylerin parçalandığı, bireyin gelişmesinin engellendiği bir dünya. Sahte vaatlerle insanları bir yanılsamanın peşinde koşturanların egemenliğindeki bir dünya. insanın özgüvenini yoketmeye çalışıldığı bir dünya.Halkları ezen, köleleştiren bir dünya. Cinsler arasında ayrım yapan ve bunu mutlaklaştırmaya çalışılan bir dünya. Sağlıklı yaşam şartlarının olmadığı, hasta haklarının olmadığı bir dünya. Bilimin sınırlarının çizildiği, bilimi kar için kullananların egemelliğindeki bir dünya.Yaşam haklarının yok sayıldığı bir dünya.

Duvarlar arasında sıkışıp kalan insanlar kendi istedikleri yönde değil, toplumda kendini kıskac altına almış olan zorunluklarla hareket ediyor. Emeğinin karşılığını alamadığı, insanların baskı altında olduğu, insanların kendini ifade edemediği , yaşamsal ihtiyaçlarını dahi karşılayamadığı bir siyasal düzenin içinde insan sıkışıp kalıyor. Kendine yabancılaşıyor. Buradan, böylesi bir dünyadan başlayarak yürüyoruz.

Yürüyüşümüzle özgürlükler dünyasını hedefliyoruz. Emeğin özgürlüğünü hedefliyorz. İnsanın insan tarafından sömürülmediği bir dünya. İnsan sevgisinin olduğu bir dünya. Söz ve örgütlenmenin özgürce yaşandığı ,demokrasinin yaşam bulduğu bir dünya. Savaşların olmadığı, farklı ulusların, mezheplerin birbirine düşman değil, dost olduğu, her ulusun özgür olduğu bir dünya. Çevrenin korunduğu, her türlü varlık için yaşanabilir bir dünya. Bilimsel gelişimin zincirlerden kurtularak hızla ilerlediği, bilim ve tekniğin insanlık için kullanıldığı bir dünya. Aşkın ve sevginin özgür biçimde yaşandığı, bireyin her türlü gelişiminin önünün açıldığı bir dünya. İnsanları gerçeklerle buluşturan, insanla gerçek arasındaki sis perdesinin kaldırıldığı bir dünya. Kendine güvenen, özgüveni olan insanların dünyası. Cinsler arasında eşitliğin olduğu, cinslerin birbirine karşı özgürlüğünü gerçekleştirdiği bir dünya. Tıbbın insanın hizmetinde olduğu, hasta haklarının kabul gördüğü bir dünya. İnsanca yaşam koşullarının bulunduğu bir dünya. İnsanların her türlü kıskaçtan kurtularak, gelişimlerini sağladıkları, her türlü yeteneklerini geliştirme olanağı bulduğu, kendilerini ifade ettikleri, nefretin değil, sevgilerin, iğrençliklerin değil, güzelliklerin egemen olduğu bir dünyayı istiyoruz, hedefliyoruz.

Özgürlükler dünyasına varmak; uzun süreli, zorlu, sabırlı, ve titiz bir çabayı gerektiriyor. Bundan dolayıdır ki, **Uzun Yürüyüş** isminin hedeflerimiz ve hedeflerimize ulaşmak için gerekli perspektife, bakış açımıza denk düştüğü kanaatindeyiz.

NEDEN UZUN YÜRÜYÜŞ DİYORUZ?

Yolumuzun hiç de kısa olmadığını görüyoruz. Yolumuzun üzerindeki zorlukların farkındayız. Hiç bir şeyin bir anda olamayacağını biliyoruz. Kısa sürede zafer kazanılamayacağını, bir anda büyük atılımlar olmayacağını, dev adımlarla ilerleyemeyecemizi görüyoruz. Ancak uzun vadeli bakan, yolunun üzerindeki zorlukların bilincine varan, gözlerini binlerce yıl ötesine diken, ufukların ötesindeki ütopyasına varabileceğini düşünerek hareket eden bir anlayış böylesi bir yola çkmayı göze alabilir. Geleceğin düşünü milyonlara maletmek, milyonları geleceğin düşü için harekete geçirmek inatçı, kararlı, zorlu, sabırlı, titiz ve uzun süreli bir çabayı gerektiriyor.

Bu yolu ve bu yolun zorluklarını göze alamayan, titiz ve sabırlı bir çalışmayı içine sindiremeyenler, erken zaferler, bir anda büyük atılımlar bekleyenler, daha yolun başında hayal kırıklıklarına uğrayacaklarını bilmelidirler. Nefeslerini, bilinçlerini, bakış açılarını, uzun yürüyüşe göre şekillendirenler uzun yürüyüşün yolcuları olacaklardır.

Uzun, zorlu ve en önemlisi **bilinçli** bir mücadele olmaksızın kısa sürede büyük mesafeler katetmeyi beklemek yanlıştır. Minik adımlarla başlayacağımız yolculuk, minik adımlardaki ısrar ve kararlılıkla büyük adımlara dönüşecektir. Şimdiden dev adımlarla yürümeye çalışmak ancak kendisini dev aynasında görenlerin işi olabilir.

Amaç hızlı gitmek değil, hedefe varmaktır. Özgürlükler Dünyasına varmak ancak sürekliliği sağlanmış bir yürüyüşle, mücadeleyle olabilir. Ayakları yere sağlam basarak, her adımını bilinçli bir şekilde atarak, küçük ama, sağlam ve sürekli adımlarla ilerlemek gerekir. Böylesi bir ilerleme, mücadele, yarıyolda kalmamamızı sağlar. Unutmayalım ki, **"suyun taşı delmesi gücünden değil, sürekliliğindendir".** Ancak sürekliliği sağlayabildiğimizde engelleri aşa aşa ilerleyebiliriz. Dergimizin ismi, bu anlayışın sonucu olarak şekillenmiş, kabul görmüştür. Bu yönüyle, dergimizin ismini Çin'deki "Uzun Yürüyüş"le değil, bizim yüklediğimiz anlamıyla kavramak gerekiyor.

Çin'deki "Uzun Yürüyüş"le dergimizin ismi arasında hiç mi bağ yok? Çok farklı bir noktada da olsa bir gönderme yapabiliriz. Mao "Uzun Yürüyüş"ü *"...bir manifesto, bir propaganda, bir tohum makinesi olduğu..."* şeklindeki sözlerinden yola çıkarak bir gönderme yapabileceğimizi düşünüyoruz. Dergimizde, bir tohum makinası işlevi görme isteğinde, çabasındadır. Bu tohum makinası düşünen, sorgulayan, üreten, çok yönlü gelişen, dünyaya tek gözle bakmayan, kendi ayakları üzerinde durabilen insanı yaratmayı hedeflemektedir. **Uzun Yürüyüş**'te insanları dar kalıplar içinde sıkıştırmak, edilgen hale getirmek, duygu ve düşünce dünyalarında tahribatlar yapmak değil amacımız. Dünyaya kalıplarla bakmayan, çevresine etkin olarak müdahale eden, duygu ve düşünce dünyasının gelişiminin yolunu açan insanı yaratma anlayışıyla yürümeyi hedefliyoruz. Tek renkli, tek sesli kişilikler değil, çok fazla renkte, çok fazla sesli kişiliklerle bir arada olmak istiyoruz. Geleceğin insanını, geleceğin ilişkilerini bu günden bu yol üzerinde kuracağız. Bu yol üzerinde değişeceğiz-değiştireceğiz, dönüşeceğiz-dönüştüreceğiz.

Sosyalizmde her sorunun otomatik olarak çözülmeyeceğini biliyorsak, özgürlükler dünyasının ilişkilerini bugünden kurmak gerektiğinin bilincine varmalıyız. Onun içindir ki iktidar olmak için yürürken, ilerlerken bir yandan da insan ilişkileri açısından geleceğin ilişkilerini yakalamak bu noktadaki sorunları çözmeye çalışmak gerekir. Yoksa iktidar hedefi herşey, diğer noktalar önemsiz demek sağlıksız ilişkiler toplamını getirecektir. İnsana ve topluma yönelik sorunları şimdiden olanakların elverdiği oranda çözmeye çalışmak, çözmenin ön adımlarını atmak, nüvelerini yaratmak gerekir.

İnsana dair bazı sorunları belirsiz bir iktidar hedefi sonrasına bırakmak, iktidarı ne için istediğimiz sorusunu getirir. İnsana ve topluma ilişkin sorunları çözmek için mi iktidar olmak istiyoruz, yoksa iktidardaki bir avuç azınlığın yerine kendi bir avuç azınlığımızı iktidara geçirmek mi istiyoruz? işte bu soruya vereceğimiz cevap samimiyetimizi gösterebilecektir. Yaşanmış olan sosyalizm deneyleri göstermiştirki, iktidarı almak ya da sosyalizmi ekonomik temel açısından inşa etmek yetmiyor. Ekonomik alt yapı insana dair sorunları çözmede tek başına yeterli olmuyor. Bu açıdan bakıldığında sosyalizmde nasıl bir ekonomik temel kazandıracağımız sorusu kadar önemli olan nasıl bir insan ilişlileri sorununu da nasıl çözeceğimizin cevabını vermek gerekiyor. Bu cevabı verirken de cevabın teorik yönü üzerinde durmakla birlikte, pratik olarak aşılması önümüzde somut görev olarak duruyor.

Onun içindir ki, geçmişten geleceğe uzanan yolumuzda geçmişin zaafları, hastalıklarını, sığlıklarını uzun bir mücadele sonucunda arındırabiliriz. Daha yolun başında "pür-ü pak'ız" demenin bir anlamı yok. Uzun yürüyüşümüze sığlıkları, hastalıkları, zaafları içimizde barındırarak başlıyoruz. Bu hastalıkları, zaafları yolumuzun üzerinde aşmaya çalışacağız, yoksa zamanı belirsiz iktidar sonrası değil. Dostça eleştiri- özeleştiri, dönüşme-dönüştürme, değişme-değiştirme noktalarındaki azmimiz bizi daha ileri ve olumlu bir noktaya taşıyacaktır.

Sadece iktidar hedefini ön plana çıkararak hareket eden oluşumların durumları bizler için olumsuz da olsa bir örnek oluşturuyor. İktidar olmak için her türlü davranışı pragmatist bir şekilde uygulayan bu oluşumların hangi durumlara düştükleri, hangi olumsuz mirasları bıraktıklarını görüyoruz ve üzü-

lüyoruz. İnsan ilişkilerinde, yeni insanı yaratma perspektifinden uzaklaşıldığı oranda iktidar hedefi de belirginsizleşiyor. Çalışmalarımıza, yapacaklarımıza, iddialarımıza uygun insan ilişkilerini yaratma perspektifine sahibiz. Bu perspektifimizi yaşama geçirdiğimiz oranda hedeflerimiz ete kemiğe bürünecektir.

Bu perspektifi hayata geçirirken de dergimizin içerik söylem ve dil açısından "Özgürlükler Dünyası" hedefine tekabül eden tarzda olmalıdır.

Hedefimize tekabül eden bir dil oluşturma göreviyle karşı karşıyayız. Bu yeni dilin özellikleri neler olmalıdır? İlk olarak yıllardır tekrarlara tekrarlana anlamlarını, etkilerin yitirmiş olan basmakalıp söylemlerden olabildiğince kurtulmak gerekir. Basmakalıp yazının dağarcığının dar olması olaylar ve olgular karşısında yetersiz kalmasına yol açıyor. Her farklı süreçte, her farklı durumda aynı basmakalıp söylemleri kullanmak hiç birşeyi açıklamamaktadır. Her olay ve olgu karşısında aynı kalıplarla konuşmak bizi bir yere götürmeyeceğinden daha yolun başında yere düşüp kalmamıza yol açacaktır. Yıllardır bir daire etrafında aynı söylemlerle dönüp duranların arasına biz de katılacaksak, bu kadar enerji harcamamıza ne gerek var.

İkinci olarak; ajitasyon-propaganda yapacağız anlayışıyla kendimizi olduğumuzda büyük, yetkin göstermenin yanlış olduğunu düşünüyoruz. Kendi durumunu, ülkenin konumunu yarın devrim olacakmış gibi değerlendiren yazım anlayışını doğru buluyoruz. Yarın devrim olacakmış havası veren yazılar, değerlendirmeler okuyucusunu bir beklenti içine sokuyor. Bu beklentilerin zamanla gerçekleşmemesi okuyucuda bir güvensizlik doğmasına yol açıyor. Böylesi yazıların yaşamda karşılığı olmadığından okuyucusunu başta şaşırtıyor, zamanla inandırıcılık açısından tahribatlara yola açıyor. Böylesi söylemler kısa vade de etkili olabilir ama uzun vade de ektisini kaybadecek ve zararlı olmaya başlayacaktır. Eğer kitlelere yaslanmak, onlara güven vermek istiyorsak, kendimizi, olayları oduğundan büyük göstermemeliyiz.

Bir başka nokta da olayları ve olguları ortaya koyarak, bilimsel bir gerçekliğe ulaşmak, hatalı anlayışları açığa çıkarmak yerine, hakaret ve aşağılamalarla polemik yürütmeye çalışmaktır. Özellikle sol basında yaygın olan bu yöntem hatasına da düşmek istemiyoruz. Hakaret ve aşağılamalarla dolu bir yazı ne bizim önümüzü nede hatalı anlayışlara sahip insanların önünü açabilir, yardımcı olabilir. Düşmanlıkları değil, dostlukları, ayrılıkları değil, birliktelikleri, siyasal geriliği değil, bilimsel gerçekliği yakalamak istediğimiz için bu tarz bir üslup kullanmanın çabası içine gireceğiz. Ancak kendi siyasetlerine güvenmeyenler böylesi yöntemlerle üstünlük sağlayabileceklerini düşünebilirler.

Kısacası basmakalıp yazının dışında, hakaret ve aşağılamalarla düzeyini düşürmeyen, anlaşılır ve yalın bir dile sahip, yaşamda karşılığını bulan bir yazım anlayışıya hareket etme çabasındayız.

Neden bunca yayın basmakalıp yazılarla dolu? Neden değiştirme, dönüştürme görevlerini yerine getiremiyorlar? Neden boş, ilgi çekmeyen yazılar okuyucuya sunuluyor?

Bunun esas nedeni siyasi üretimsizlik ve siyasete, siyasi çalışmaya önem vermemekte yatıyor. Teori-pratik ilişkisinde pratiği zaman zaman sorgulayıp teoriyi geliştirme gerekliliği es geçiliyor. Siyasi çalışmanın olmadığı durumda tabii ki hazır teoriler, kalıplar, doğmalar boşluğu dolduracaktır. Bu kalıplarla, doğmalarla yetinen biri sınırların dışına çıkıp beynini özgürleştirmeyecektir. Konuşması, yazması, teorisi böylesi bir "bilim" yönteminin sonucudur. Yaşamda gerçekleri arama yani somut koşulların somut tahlilini yapmak yerine yaşamı kafasındaki doğmalara uyduran birinin sorgulaması zaten beklenemez. **Uzun Yürüyüş** siyasi çalışmalarıyla bilimsel, maddi yaşamın gerçeklerini yakalama çabası içinde olacaktır.

Siyasi, bilimsel anlamda bir düzeyi yalayabilecek miyiz?

"Sadece kendini gözleyen kişi
İnsan bilgisini edinemez hiç bir vakit
Daha çok kendini kendinden gizleme telaşı içindedir o
Ve kimse kendi kendinden daha akıllı değildir"

Bertolt Brecht

Ve kimse kendinde olandan daha fazlasını veremez. İnsan ancak geçmişten beri ne aldıysa, neler yaşadıysa onların süzgeçten geçirilmiş bir izdüşümünü verebilir. İnsanlar kendilerinde olmayan bilgiyi, birikimi başkasına aktaramaz. Yapacaklarımız, iddialarımız, söylemlerimiz, ifade ettiğimiz düşünceler birikimlerimiz, deneyimlerimiz, siyasi düzeyimizle sınırlıdır. Bu gerekliği görüyor ve açıkça ifade ediyoruz. Bu gerçekliği açıkça ifade etmekle birlikte gerçekliğimizden hareketle her zaman daha ileri bir noktaya ilerleyerek, gerçekliğimizi değiştirmek isteğinde ve azmindeyiz. Okurlarımızdan gelen eleştiriler, yazılar, öneriler ayrıca farklı düşüncelerin sayfalarımazda çatışmasıyla daha ileri bir noktaya ulaşacağımıza inanıyoruz. İnceleme-araştırma çalışmalarıyla, eleştiri-özeleştirilerle, farklı düşünceler ve farklı bakış açılarıyla tartışarak daha gelişkin ürünler sunabileceğiz. Dergimizin niteliğinin bu sayede gün geçtikçe daha olumlu, ileri bir noktaya taşınacağına inanıyoruz. Gerçekliğimizin bilincinde ve gerçekliğimizi aşma çabası içindeyiz.

Zorunluluklar Dünyası'ndan, Özgülükler Dünyası'na **Uzun Yürüyüş**'ümüzde yolumuzun üzerinde farklı düşüncelerin, farklı renklerin, farklı seslerin olmasını istiyoruz. Yürüyüşümüz farklı düşüncelerin yanyana olabildiği, farklı bakış aıçılarına tahammül edilebildiği bir renk cümbüşüyle olacaktır. "Yüz çiçek açsın" söylemini pratiğe geçirmeye çalışıyoruz. Yüz çiçeğin açmasına izin verip vermeme değil sorunumuz. Yüz çiçeğin yanyana olmasını sağlamaktır çabamız. Yolumuz üzerinde birbirimizi anlayacak, tanıyacak, destek olacak ve ilerleyeceğiz.

Zorunluluklar Dünyası'ndan, Özgürlükler Dünyası'na **Uzun Yürüyüş**'ümüz düz bir hat üzerinde ilerlemeyecektir. İlerleyeceğiz, gerileyeceğiz, duracağız. Yürüyüşümüzün çeşitli evrelerinde durup ne kadar yol aldığımızı, ne kadar sağlıklı ilerlediğimize bakacağız. Hatalarımızı değerlendireceğiz, yaralarımızı saracağız, eksikliklerimizi gidereceğiz ve yürümeye devam edeceğiz. **Uzun yürüyüşçüler** tarih sahnesinde yerlerini almış, yürümeye başlamışlardır.

Özgürlük, eşitlik, kardeşlik için yürüyoruz.

Özgürlükler dünyasını yaratmak için yürüyoruz.

İnsanlığın kurtuluşu için yürüyoruz.

Yeni toplumu yaratma mücadelesinde yolculuk:

Uzun Yürüyüş

Yüzyılların deneyim ve birikimiyle yoğrularak bugüne gelmiş insanlığın, daha özgür ve yüksek düzeyli yaşama arzusu gelişiminin motoru olarak süregelmiştir. Eşitlikçi ve özgür bir yaşam arzusunun gelişkin bir şekilde sonutlandığı temel alanlar kitlelelerin kenetlenerek hakları ve istemleri için köklü kalkışmalarda bulunduğu alanlardır. Uzun vadeli/geleceğe yönelik birlikteliklerin yaratıldığı kollektif çabalar kendisini bu şekilde bir çok kez göstermiştir. İnsanın insanlaşma sürecinde Spartaküsler'in isyanından Paris Komünü'ne, 1917 Ekim Devrimi'nden Çin'de yaşanan Büyük Proleter Kültür Devrimi'ne kadar doruk noktalı kollektivizm çabaları, kollektivizm hakimiyetinin biricik insiyatifiyle yaşamı ileriye taşıma mücadelesi insanın bugünkü gelişim düzeyini sağlamada önemli bir dinamik olmuştur. Böylesi atılımlar insanlığın kendi insanlığını ileri taşıdığı zamanlardır.

KÜÇÜK BİR ADIM ATTIK

Kendi önüne paylaşma ve ilerlemeye yönelik bir dünya yaratma perspektifini koyan ve en küçük adımlarını dahi bu kaygıyla yaklaşarak biçimlendirmek isteyen **Uzun Yürüyüş** Dergisi de bu bilinçle inşaa edilmeye çalışıldı. Bu yolda küçük bir adım olarak yayın yaşamına başladı.

Dünyanın ve ülkemiz üzerinde meydana gelen gelişmeleri bilmek, sorunlar üzerinde kafa yormak, tavır belirleyebilmek bizler açısından canalıcı bir ihtiyaçtır. Kendini ortaya koyup, ifade edebilecek uygun ortamların ve uygun araçların yaratılması bu ihtiyaca yaklaşımda ilk basamağı oluşturmaktadır. Düşünmek, araştırmak, karşılaştırmak, tartışmak, sosyalleşmek bununla beraber daha bir anlam kazanmaktadır. Dergimiz **Uzun Yürüyüş** ilk adımda böylesi bir ihtiyacın ürünü olarak yayın hayatına başlamıştır.

Uzun Yürüyüş, devrimci ve sosyalist hareketin muhasebesi, zaaflarının aşılması ve insanlaşma mücadelesinin kitlelere taşınması temelinde kendi çapında yaratılan devrimci atılımın içinde doğmuştur.

Egemen sınıflar sömürü sistemlerini, neredeyse baskı ve zor aygıtlarının önünde denilebilecek kadar etkili bir düzeyde ideolojik aygıtlarının bombardımanıyla koruma altına almaktadırlar. Yazılı ve görsel iletişim organları başta olmak üzere genel planda medya aracılığıyla kendi düzenlerinin bekaasını sağlamaya çalışmaktadırlar. Özlü olarak ifade

edecek olursak devletin salt baskı araçlarından oluşmadığı hatta günümüzde düzenlerini sürdürebilmenin esas olarak ideolojik etki sağlama amacına hizmet eden çeşitli aygıtları devreye sokarak mümkünleştirdiği gibi bir tablo ortaya çıkmıştır.İdeolojik aygıtları sürekli olarak güçlendirerek bilinçlerini esir aldığı geniş kitleleri idare etmek ve bunun dışında kalan marjinalleştirdiği aydın tabakayı ezerek iktidarını sürdürmek egemen sınıfların temel politikası haline gelmiştir. Bu nokta iletişim ve yayıncılığın önemini anlamada yeterli bir veri teşkil etmektedir sanıyoruz.

Toplumun ilerici bir yönde değişmesi için mücadele eden dinamiklerin bu önemli hususu gözönünde bulundurarak yayıncılığı bu çerçevede ele almaları gerekmektedir. Maalesef genel olarak medyanın amacına ve rolüne uygun olarak devrimci hareket ve aydınlar tarafından layığınca, sağlıklı bir tarzda kullanılabildiğinden bahsetmek mümkün değildir.

Tohum Yayıncılık/Uzun Yürüyüş bünyesinde ise bu yön önemli oranda bilince çıkarılmıştır. Bunun yanında **ilk etapta** güncel sorunlara aktif müdahaleden ziyade esasta teorik-siyasal sorunların irdelenildiği ve bu noktada dönüştürücü ve eğitici bir perspektifle kitlelerle birlikte çözüm üretme çabası ağırlıklı yeri tutacaktır. Ağır, oturaklı, sabırlı ve sindirerek yürüteceğimiz uzun soluklu çalışmalarla zaaflarımızı, eksikliklerimizi aşmaya çalışan hesaplaşmacı bir süreci önümüze koyuyoruz. Egemen sınıfların ideolojik hegamonyasını parçalamanın reel planda ve somut durumumuzdaki anlamı bu diye düşünüyoruz.

Değişmeden, değiştiremeyeceğimiz gerçekliğini unutmamalıyız. Burjuvaziye set çekmek, ideolojik hegamonyasını parçalamak, öncelikle toplum öncüsü olma iddiasında olan grupların burjuva hastalıkların etkisinden kurtulabilmesiyle mümkündür. Kendimizle, diğer devrimci güçlerle ve en geniş kesimlerle düzeyli, nitelikli bir hesaplaşmayı önümüze köklü bir görev olarak koyuyoruz.

Sosyalist basının alabildiğine rutinleştirildiği, yaratım ve üretimden uzaklaştırılarak klişelerin ve şaşaalı soganların hüküm sürdüğü bir alan haline getirildiği, nasihat veren ve ahkam kesen yaklaşımlarla biçimlendirdiği, bilgi ve eğiticiliğin esamesinin okunmadığı, yaşamdan kopuk şekillenişlerin baskın olduğu somut durumda nasıl bir yayın? sorusu ince ayrıntılarına kadar ele alınarak irdelenmesi ihtiyacını ortaya çıkardı.

Bu sorgulama kırk yayının yanında kırkbirinci olarak klasik bir duruşa girmek yerine genel olarak tüm devrimci kesimlerin faydalanabileceği ve kendisini ifade edebileceği bir zemin üzerinden planlı bir biçimde eğitici ve sorgulayıcı bir çabaya girmenin daha anlamlı ve kazanıcı olacağı yaklaşımının tarz olarak kabul edilmesi duruşunda birleşmemizi beraberinde getirdi.

Genel anlamda ittifaklar sorununa ve buna bağlı olarak cephe anlayışına uygun bir politik yaklaşımın içeriğinin zaten böylesi bir tarzı zorunlu kıldığı da kendiliğinden ortaya çıktı. Bu, klasik yaklaşımla proletarya biziz ve onlar peşimizden gelsin yaklaşımından ziyade devrimcilerin birlikte birşeyler yapmasını, en azından buna açık bir zeminin ortaya koyulmasını ifade etmek isteyen bir anlayışın ürünü olarak kavranmalıdır.

Gerçekten kitle yayını olmanın teorik-yorum dergisi düzleminde pratik anlamı nedir? Bunun alacağı biçim nasıl olmalıdır? diye sorguladığımızda; asgari bir devrimci-demokrat bilince, entellektüel birikime sahip kesimlere hitap edebilip, onların çalışmalarına özgür bir ortam sunabilmenin ve bu basamak üzerinden kitleleri eğitebilen kitlelerden öğrenen bir içeriğe kavuşmanın sağlanması diye cevaplamak doğru olan diye düşünüyoruz.

Zaten hali hazırda birçok teorik yayını-hatta kendisini haber- yorum gazetesi olarak ifade eden birçok yayının dahi- belli bir aydın devrimci kesim dışındaki kesimler tarafından pek ilgi odağı olamadığını rahatça söyleyebiliriz. Daha da ileri giderek devrimci, demokrat aydınların dahi ilgisini bağrında toparlamada bu yayınların oldukça başarısız kaldığını ortaya koymamız gerekiyor. İşte bu noktada Türkiye devrimci hareketinin taşıdığı çeşitli zaafların aşılamaması ve yayın bağlamına bu zaafların etkin düzeyde taşındığına işaret edilmesi gerekiyor.

Benmerkezcilik, tüm sorunları çözecek reçetelerin sadece kendisinde olduğuna inanma, kendi dışındaki düşünceleri ve grupları küçümseyerek yadsıma temel zaaf olarak tüm noktalarda karşımıza çıktığı gibi yayın noktasında da karşımıza çıkıyor. Kraldan daha kralcılaşan devrimci yayınlar hemen beraberinde dar grup subjektivizmini taşımaktadırlar. Yaşamın canlı seyri ve insanın/kitlelerin doğasını, somut durumunu anlayarak hareket etme yerine gelişmelere kendi dar pencerelerinden bakarak öznel yaklaşımlarla kitlelere, insana ve doğal sorucu olarak kendilerine yabancılaşmaya kadar uzanan hatta yeni adına çürüyen olma noktasına gelebilmektedirler.

Tüm bu olumsuz kültüre ve yetmezliklerimize rağmen özellikle bu zaafları aşma çabasıyla şekillenen, bunu kaygı düzeyinde bilincinde sıcak tutan ve aştıkça kendisi de yenilenecek olan bir yayın çalışmasını odak olarak ele almanın bizi nitelikli olana taşıyacağına inanıyoruz. Belli bir plana göre biçimlendirilmiş, bu planını okur ve çevre ilişkileriyle beraber somutlayabilen ve dergi sayfalarında bunu duyuran, bu planı mekanik olarak kavrayıp katılaştırmayan bir yaklaşım esnekliğiyle hareket eden, uzun vadeli/programlı bir çalışma tarzını hedefliyoruz. Başlangıç adımımızda bu tarzın ipuçlarını yakalayabileceğinizi umut ediyoruz.

DÜŞÜNCELER ÖZGÜRCE AÇIKLANMALIDIR

Mao Zedung "*Temel amacım insanlarımızın Marks ya da Lu Sun gibi derin bir coşku ve önüne geçilmez bir güç ile düşündüklerini özgürce söyleyebilmesidir.*" derken, anlatmak istediği temel şey yarının özgür

toplumunun ancak özgürce düşünen ve düşündüklerini özgürce açıklayabilen insanlarla yaratılabileceğidir. Dergimiz **Uzun Yürüyüş** böylesi bir insan yaratımına katkıda bulunma amacındadır.

Değişime, harekete ve renklere inanıyoruz. Yaşam ve dünya sürekli değişerek yenileniyor; göreceli geriye gidişler ortaya çıksa da daha özgür, daha nitelikli yaşama arzusu ve bu uğurda eşitsizlikleri parçalamaya çalışan mücadeleler, dünyayı yeniye taşıma çabaları devam ediyor. Bazen içten içe bazen de patlayışlarla bu değişim durmadan kendini sürdürüyor. Hayatın tabiatında olan kendi ihtiyacını karşılayacak dinamikleri yetiştirme pratiği canlı bir devinimle yükseliyor, somutlaşıyor. Nasıl ki insanoğlu elektirik ışığını bırakıp mum ışığına geri dönemezse daha ileri bir yaşamı eskiye terkedemeyeceği gibi dahma ilerisine ulaşma arzusunu da terketmeyecektir. İlerinin ve gelişenin yanında saf tutup ona omuz vermek insan olmanın doğal gerekliliğiyle kendisini dayatmaktadır.

Yaşamdaki temellerden birisi de farklılıktır. Farklı renklerin kendisini sergilemede herhangi bir dayatma altında olmaması gerektiği anlayışını savunan bir dünya görüşüyle donanmak insan olmaya dönük en köklü adımdır. Ancak ve ancak farklılıklara tahammül edemeyip, sömürüyü savunanlar dayatma altında olabilir, böylesi anlayışların dahi özgürce kendisini ifade edebilmesinin teminatı olabilmek gerekir. Özgür bir hesaplaşmada bilimsel olan, demokratik olan kazanan olacaktır. Yüz Çiçek Açsın, Yüz Düşünce Akımı Yarışsın! anlayışının anlatmak istediği toplum böylesi bir toplumdur. **Uzun Yürüyüş**'ü karakterize eden candamarı burasıdır.

İNSANLAŞMA PRATİĞİNDE MİLİMETRİK ÇABAMIZ SOMUTLANIYOR

Böylesi bir yayını çıkarmaya karar verdiğimizde oldukça çetin bir işe koyulduğumuzun bilincindeydik. Üstelik düzenin tüm engellemeleri ve ekonomik zorlukların yanında devrimci hareketin yarattığı ağır kısırdöngüsel zaaflarla çatışarak yolalınabileceği gerçeğini önümüze koyduk. Dergimizin ismini de buna uygun olarak seçmeye çalıştık. İlk etapta bir şablonculuğun sürdürülmesi mi? sorusunu akla getirebilecek **Uzun Yürüyüş** ismini, herşeye rağmen bulabildiğimiz isimler içinde bizi ve amacımızı en iyi ifade eden olarak algıladık. **Uzun Yürüyüş**'ü uzun vadeli bir çalışmaya soyunduğumuzu vurgulamak, bu noktayı taze tutmak ve kısa zamanda zafer bekleme hayallerine mesaj gönderme olarak kavradık. Bunu dergi isminde somutlamanın anlamlı olacağını düşündük. Ayrıca bilimsel sosyalizme Çin topraklarında yürüttüğü mücadeleyle katkı sunan Mao'nun devrim mücadelesi yıllarında partinin varlık-yokluk sorunuyla karşı karşıya kaldığı bir durumda yeniden yekiniş olarak ülkenin bir ucundan diğer ucuna, Çinkang dağlarını geçerek gerçekleştirdiği uzun yürüyüş, bizim gerçekliğimizle ve önümüzdeki görevlerin zorluğuyla önemli oranda örtüşen bir tablo olarak bize ilham kaynağı oldu.

Yayınımızı basitten karmaşığa sorunlarını aşarak, küçükten büyüğe yardımlaşmalarla inşa ederek bugüne geldik. Bugüne gelişimizde bizlere omuz veren tüm dostlarımızın katkısının manevi değeri oldukça yüksek ve bu sayfalardan bu dostlarımıza teşekkür etmeyi bir borç biliriz. Desteklerini esirgeyenlere ya da bize kem gözle bakanlara ise zor günlerde dayanışmamanın burukluğuyla bundan sonra bu yolda birlikte olumlu adımlar atabilmek için çaba sarfedelim diyor, dayanışmacı elimizi onlara da uzatmayı bir görev biliyoruz.

MODERN BİR İMECE DENEMESİ

Dergimizin çıkarılması sürecinde küçük de olsa güzel bir dayanışma ortaya çıktı. Bu dayanışmayı okurlarımızla paylaşmak ve gelecek özgür günleri yaratmada küçük bir parça olan bizlerin yarına ilişkin olumluluğunun müjdecisi sayılabilecek bu paylaşımı sergilemek iyi olacak diye düşünüyoruz.

Öncelikle şunu vurgulamalıyız ki dergimizin oluşum sürecinde yazılı ve sözlü olarak yaptıkları eleştiri ve önerileriyle dergimizin biçimlenmesine katkıda bulunan tüm dostlar üzerlerine düşen katkıların en önemlisini yerine getirmişlerdir. Bundan sonra da dergimizin tüm çalışmalarında bu yapıcı öneri ve eleştirileri görmek istiyoruz.

Dostlarımızın sundukları her türlü maddi değerin kuşkusuz bizim için önemli bir değeri varsa da önemlisi sundukları siyasal öneri ve değerlendirmelerdir. Bu tür önerilerin planlı ve derinlikli olarak yazılı bir biçimde sunulması bu olumluluğu bir kat daha arttıracak adımdır. Bu kollektif bir ürünün oluşmasında oldukça önemlidir. Bunun yanında ancak kollektif bir çalışma ortamında dergimiz daha ileri gidebilir, gelişebilir.

Derginın bürosunun tutulmasından, döşenmesine; kirasının karşılanmasından arşivinin oluşturulmasına kadar az sayıdaki insanın çevre ilişkilerini seferber ederek sıfırdan bir dergi yaratması odukça ağır giden ve yoğun bir kırtasiyeyi beraberinde getiren bir çalışmayı zorunlu kıldı. **Umutlu ve coşkulu bir biçimde süren bu çalışma, yeni yeni arkadaşların ortak olmasıyla daha da renklenerek sürdü.**

Büronun boya badanası bir yandan yapılırken, diğer yandan elektirik tesisatı tamir edildi. Telefon döşeme işlemleriyle uğraşılırken, şirketin kurulması işlemleri bir yandan sürdürüldü. Halıfleks döşenmesinden, elden düşme masaların alınmasına; arkadaşlarımızın bağış olarak sunduğu çekyat, elektirikli süpürge, ısıtıcı, masa, sandalya, faks, daktilolar, telefon makineleri, fotoğraf makineleri, kırtasiye malzemelerinden, bir dostumuzun yaptığı arşiv kitaplığına kadar geniş bir yelpaze gerçekleştirilen destekle büronun teknik altyapısı inşaa edildi.

Yurtdışındaki birkaç arkadaşı-

mızın güçleri ölçüsünde sundukları maddi destekle teknik altyapımızın temel ögelerinden olan bilgisayarımızı alabildik. Avustralya'dan bir arkadaşımız duyarlılık göstererek, karikatür çalışmasıyla bize destek oldu.

Modern bir imece örneği çoğunlukla devşirme yöntemlerle de olsa yeni bir büronun kurulmasını sağladı. Birçok arkadaşımız kendi kişisel arşivlerinden dergi ve kitaplarını dergimize getirdiler ve arşivimize sundular.

Kimi arkadaşlarımız ise küçük çaplı olarak yürüttüğümüz atık kağıt toplama kampanyamıza birikmiş gazetelerini getirerek destek oldu. Bu kampanyamızı süreklileşmiş bir çalışma olarak devam ettiriyoruz.

Cezaevlerinde olan bir dizi arkadaşla kurduğumuz diyalog sonucunda dergimize siyasal çalışmalarıyla destek olma noktasında yardımcı olacaklarına dair söz aldık. Bir dizi arkadaş gönderdikleri çalışmalarıyla bunun pratik adımlarını da attılar. Bunun yanında bazı bölgelerdeki arkadaşlarımız da olanakları ve birikimleri oranında hazırlayacakları siyasal inceleme-araştırma çalışmalarını dergimize yollayacaklarını taahhüt ettiler. Hali hazırda varolan kimi çalışmalarını dergimize ilettiler.

Ulaşabildiğimiz kesimin önemli bir çoğunluğu da yayına ilişkin yapmak istediklerimizi ve yaklaşımlarımızı doğru bulduklarını fakat yazı ya da maddi anlamda somut bir destek sunabilmek için bir-iki sayı bizi izledikten sonra adım atabileceklerini vurguladılar. Sol basına ilişkin güvensizlik belirten bu arkadaşları anlamamak bizim açımızdan pek de mümkün değil.

Hareketli bir tempoda süren dergi çalışması, planlama ve finansal yetersizlikler sonucunda nispeten uzun bir zaman diliminde tamamlanabildi. Ortalama 2,5 aylık bir zaman diliminde kimi eksiklerimize rağmen genel planda bir yayının teknik altyapı ihtiyacını karşılayabilecek bir büroyu kurmuş olduk. Şunu da belirtmekte fayda var ki uzun vadeli planlarımızı gözönünde bulundurarak, bir çok noktaya dikkat etmemiz çalışmanın karmaşık ve ağır bir tarzda sürmesinde önemli derecede etkili oldu.

Ayrıca dergimizin altyapısının hazırlanışı sürecinde çalışanlarımızdan iki arkadaşın (muhabir arkadaşın gittiği bir haberden, diğer arkadaşın ise ziyaret ettiği Özgürlük Dergisi'nden) gözaltına alınması, çalışmalarımızı kısa bir süre için olumsuz etkiledi.

Tüm bunların dışında geçen süreçte istediğimiz nitelikte bir dergi çıkartmanın koşullarını oluşturamadığımız oranda yaklaşan yeni yıl nedeniyle bir takvim çıkarılması fikri öne alınarak bu çalışmaya yöneldik. İsteğimiz geleneksel normların dışında sade ve estetik bir ürün ortaya çıkarmaktı. Tarzımızın ipuçlarını verecek böyle bir çalışma derginin hazırlanış sürecindeki koşturmacayla beraber yürütüldü. Bir haftalık bir zaman diliminde bu çalışmayı sonuçlandırdık ve yılbaşından on gün önce takvimlerin baskısı tamamlanarak hazır hale geldi. Aynı zamanda ekonomik bir gelir de sağlayacak olan böylesi bir çalışma yayınevimizin ilk ürünü olarak tamamlanmış oldu. İlk ürünümüzü çıkarmış olmanın sevinci ve moraliyle esas açalışmamız olan dergi işlerine döndük.

GÜVENİMİZ, ÖĞRENME AZMİMİZ, DEĞİŞİME VE YENİYE OLAN AŞKIMIZ; GÜCÜMÜZ KİTLELERDİR

Kendi insan kaynaklarına ve gücüne dayanarak ilerleme, bunu yaparken kitlelerin atıllık ve siliklikten kurtulması yoluyla yeniden kendini üretmesi perspektifi yayın çalışmamızda temel ruhumuz oldu. Karşılaştığımız tüm zorluklarda ve yetmezliklerimizin her dayatışında zorunluluklardan ve sömürüden kurtarılmış özgür bir dünya yaratma arzumuzu öne çıkararak kendimizi aşmaya çalıştık. Dönüşüm isteyen bilincimizi taze tutmaya çaba sarfettik.

Yetmezliklerimizin ve eski hastalıklarımızın kıskacından sıyrılamamanın verdiği rahatsızlıklar sık sık bizi zorladı ve sancılar çektik, çekiyoruz. Sorunlarımızın ve yetmezliklerimizin uzun bir zaman diliminde yerleşen zaaflar olduğu ve kısa zamanda kurtulabilmenin mümkün olmadığının bilincinde olarak kendimizle, birbirimizle uğraştık.

Bu derginin daha hazırlık süreci başlamadan ortak söylediğimiz şey bilime ve bilgiye olan yabancılaşmanın aşılmasının gerekliliğiydi. Bu ihtiyacı içimizde oldukça yakıcı bir şekilde hissetmekteyiz ve genel olarak devrimci siyasetin bilgi ve bilimsellik noktasında katetmesi gereken uzun bir mesafe olduğunu düşünüyoruz.

Zamanın önemli bir çözücü güç olduğuna inanıyoruz ve problemlerimizi planlı-programlı bir çalışmayla aşacağımıza olan inancımız oldukça kuvvetli, oldukça canlı. Ulaşabildiğimiz en geniş çevreyle sorunları ortak olarak yüklenmek ve birlikte bir şeyler yapmayı öğrenip, öğretmek istiyoruz.

Uzun Yürüyüş kısa ve genel hatlarıyla böyle bir muhasebenin ve değerlendirmenin sonucunda şekillendi. Bu şekilleniş sona ermiş bir durum olmadığı gibi, genel karakterinin ana hatlarıyla ortaya koyulduğunu belirtmek gerekiyor. Daha derinlemesine gelişimin sağlanacağı adımlar zamana yayılarak gerçekleştirilmelidir. En geniş bilgi birikimiyle yoğrularak, olabildiğince farklı kesimlere ulaşılıp fikir alış verişlerinde - polemiklerde bulunarak hareket edilmesinin daha kaliteli ve ilerletici ürünler ortaya çıkarmada anahtar rolde olacağına inanıyoruz.Bu, aynı zamanda doğruların özümsenmesine ve bilinçli bir kavrayışla içselleştirilmesine önayak olacaktır.

"Yolu insanlaşma, yönü özgürlük, yürüyüşü bilinçli olan, emek ve sevgiyle beslenen uzun yürüyüşçüler için, tarihi bilinçli eylemleriyle dönüştürecekleri, her yol ayrımında yönlerini özgürlükten, yollarını insanlıktan seçecekleri, sevgiye, emeğe hakkını verecekleri bir dönüm noktası olması umuduyla merhaba" diyoruz.

Sosyalist Basın ve Sorunları

Sosyalist basın nereye?

Kamil ESEN

12 Eylül ve sonrası süreçte, seksenli yılların ortalarından başlayarak bir çok sosyalist dergi ve gazete yayın yaşamına başladı. Hala da siyasal ayrılıklardan kaynaklanan, yeni dergiler ve gazeteler çıkmaya devam ediyor. Gelinen noktada sosyalist dergi ve gazeteler geçmişten bugünlere taşıdıkları bir dizi sorunla yüzyüzedir. Bu sorunlar öylesine içinden çıkılmaz biçimler almıştır ki, tıkanan, duraksayan ve gitgide marjinalleşen bu yayınların yeniden yapılanmaları acil bir gerekliliğe dönüşmüştür.

Sosyalist basın kendi hedef kitlesine ulaşamıyor, "değiştirmek", "dönüştürmek" isteği bu hedef kitleyle iletişim kuramıyor.

Neden böyle olduğunun sosyalist basın tarafından neredeyse hiç sorgulanmadığı da şaşırtıcı bir gerçek olarak önümüzde duruyor.

Sosyalist basının eleştirel, içe dönük bir sorgulama süreci yaşamasının çok yararlı olacağı düşüncesindeyiz. Popülist, kaba ajitasyon-propaganda içerikli söylemle geleceğin toplumunu yaratmanın, geleceğin yeni insanını biçimlendirmenin olanaksız olduğuna inanıyoruz. Basmakalıp "parti yazıları" ile tıkabasa doldurulmuş dergi ve gazetelerin olgusal gerçeğe ulaşamayacağının da bilincindeyiz.

Aşağıda bir dizi başlık altında incelediğimiz sorunlar tartışılmadıkça sosyalist basın düze çıkamayacak, ufku göremeyecektir.

İncelememiz boyunca sık sık "sosyalist basın" kavramını kullandığımız için, bu kavramı neden seçtiğimizi anlatmak da gerekli gibi görünüyor. Farklı düşünce akımlarından ve sınıfsal temellerden gelseler de bu yayın organları, sosyalizmi hedef edinmeleri, düzene muhalif olmaları ve marksizm kaynaklı bir literatür kullanmaları nedeniyle sosyalist basın olarak nitelendirilebilirler. Sosyalist dergiler platformu da zaten bu temel noktalarda oluşturulabilmişti.

Yazımız boyunca artık yayınlanmayan dergi ve gazeteler de dahil olmak bir çok sosyalist yayın organından yararlandık. Çok gerekmedikçe alıntı yaptığımız dergilerin kaynakçasını vermemeye özen gösterdik. Ama Mücadele, Kurtuluş, Devrimci Çözüm, Emeğin Bayrağı, Atılım, Alınteri, Yeni Demokrasi, Özgür Gelecek, Partizan, Partizan Sesi, Proleter Halkın Birliği, İşçinin Yolu, Devrimci Emek, Özgür Halk, Gerçek vb. bir dizi dergi ve gazeteden bir çok anlamda yararlandığımızı belirtmek istiyoruz. Ayrıca Evrensel ve Demokrasi gazeteleri de konu kapsamında incelenmiştir.

SOSYALİST BASIN VE HEDEF KİTLESİ

Artık yayınlanmayan Yeni Demokrasi dergisi yazarı M. Ali Doğan bu dergide yayınlanan bir makalesinde "Sosyalist basında hedef kitle sorununa ilişkin önemli saptamalarda bulunuyor:

"(Sosyalist dergiler) ....kitlelere bilinç taşımayı hedeflerler; ancak hiçbirinin belli örgütlenmelerin tabanının dışında hedef kitleye seslenmediği ortadadır. Bu konuda gerek kendi özeleştirileri, gerekse somut saldırılardaki konumları bize ipuçları verir.

Bir sistemin, varlığını sürdürebilmesi için kendi iç yapısı ve süreçlerini dönüştürme yeteneğine sahip olması gerekir. Sistemin sorunlara yanıtlar üretebilmesi için "geribeslenme" ve "yanıtlama" gibi iki temel hedefe dönük etkinlikte bulunma ya da erişilecek yeni hedefler saptama süreçleri aydınlatabilmektedir. Geri beslenmenin olmadığı ya da yeterli olmadığı yayıncılık hedefine ulaşamaz, güdük kalır."(1)

Sosyalist basın, gerçekten de 12 Eylül öncesinin sosyalist dergilerinden bugünlere taşınan "belirli bir gruba yönelik" kapalı devre yayıncılık tarzını hala aşamamış; ona takılıp kalmıştır. Sosyalist basın, genel sosyalist söyleminin içerdiği belli toplumsal ilişkilerden soyutlanmış hazır okuyucu kitlesi dışında bir okur kitlesi seçmemiştir. Okur-dergi ilişkisi tersine işleyiş kazanmış ve belli bir okur kitlesi yayının kendisini olduğu gibi belirlemiştir.

Çoğu sosyalist dergi ve gazete daha çıkmadan, çıkış ilan ve afişlerinde attığı başlıklarla, hangi "hazır hedef kitle"ye yönelik yayın yapacağını belli edebilmektedir. Onlarca siyasi grubun hazır alıcısı olduğu bir çok dergi ve gazete yayınlanmakta ve bu "hazır hedef kitle" şaşmaz bir kararlılıkla kendi dergilerini satın almaktadır. Bu yayınların adı, yöneticileri, sahipleri değişse bile "hazır hedef kitlenin " gözünden esastaki aynılık hiç kaçmamaktadır.

Şimdiye dek kapsamlı bir araştırma yapılmadığı için esasta gözlem düzeyinde kalan bulgularımıza göre, bu dergi ve gazeteleri ağırlık olarak ergenlik çağında, kimlik arayışı içindeki orta öğrenim gençliği ve üniversite gençliği satın almaktadır. Görece gelişen memur ve işçi hareketleri okur profilini de kısmen zenginleştirmiş olabilir.

Dergi-okur ilişkisi doğal bir iletişim işleyisi içinde oluşamayınca ister istemez; sosyalist dergiler kendi çabalarıyla kendi okur profillerini de yaratamamış, biçimlendirememişlerdir. Bu yayınların tirajları ne kadar artarsa artsın ya da ne kadar düşerse düşsün, esasta oturmuş gerçek tirajı sağlayan bu "hazır hedef kitle"dir.

Yayın kendi başına, kendi dinamikleriyle bir kollektif örgütleyici olmaktan uzaktır. Bu dergi ve gazetelerin istisnalar dışında yeni okuyucu kazanması kendi dışındaki dinamiklere bağlıdır. Yeni okur kazanmak ve bu okurları kalıcı hale getirmek için gerekli olan yayına özgü çalışma ve araştırmaya girişilmediği için; bu süreli ya-

yınlar okur kitlesi üzerindeki gerçek etkilerini pek bilemediler. Hazır okurların varlığı yayını hazırlayan kadroları belirli bir rehavet ve tekdüzeliğe, tembelliğe ittiği için, neden tirajlarının gitgide düştüğünü, emek, sermaye, sömürü gibi sıkça yazılan kavramların gerçek muhatapları işçi sınıfı üzerinde nasıl etkiler yarattığını da öğrenemediler. Okur-yayın ilişkisinin bu özel biçimi, sosyalist dergi ve gazetelerin "merkezi yayın organı" olma işlevleriyle donanmalarının doğal bir sonucudur.

İleriki bölümlerde çeşitli başlıklar altında inceleyeceğimiz bir çok sorunun temelinde de "merkezi yayın organı" olma ısrarının payı çok büyüktür. Kendilerini sosyalizm mücadelesi içinde gören parti-grup-çevrelerin "merkezi yayın organı" oluşturmak için bir çok kanalları varken, "burjuva demokrasisi"nin bile olmadığı sıkça belirtilen bir ülkenin, baskıcı, sansürcü basın ortamında, büyük özverilerle yaratılan legal yayın olanakları bir yerde heba edilmektedir.

Bir grubun sınırlı çevresinin ihtiyaçları ile milyonlarla ifade edilen halk kesimlerinin ihtiyaçlarının aynı olmayacağı/ olamayacağı ortadadır. Bu gerçek belki de sosyalist basını ayakta tutan dinamiklerce basit bir ayrıntı gibi görülmekte, çoğu zaman belki de hiç önemsenmemektedir.

Siyasi grubun mantığı kavranamadan, sosyalist dergilerin metin düzeyinde ortaya çıkan ürünlerini eksik kavrayacağımız, yüzeysel bulgulara ulaşacağımız da ortadadır. Bu nedenle incelememizin bir ayağı da siyasi parti ve gruplar olacaktır.

Sosyalist dergi ve gazetelerin "merkezi yayın organı" olma misyonu herşeyden önce sosyalist düşünce, teori dünyasında tıkanmaya, üretimsizliğe, nitelik kaybına yol açıyor. Türkiye solunun düşünsel, siyasal birikimini temsil eden belli ana akımlar, yönelimler, tarihsel süreçler içerisinde oluşmuştur. Bu birikimi temsil eden her akımın, bugün nerdeyse ayrı ayrı beş-altı yayın çevresine bölündüğünü görüyoruz. Bu dergi ve gazeteler birbirleriyle girdikleri polemikler dışında birçok temel konuda aynılıklar içermektedirler. Kullandıkları sloganlar, tarihsel önderleri, ülke tahlilleri önemli ölçüde benzeyen iki ayrı derginin düşünsel ihtiyaçlardan çok örgütsel ihtiyaçlara yanıt vereceği ortadadır.

SOSYALİST BASIN VE BURJUVA MEDYASI

Kitle iletişim araçlarının kullanımı sınıf savaşında önemli bir etkiye sahiptir. Sosyalist basının sınırlı olanaklarıyla bir yerde yetersiz kaldığı bu alanda devlet büyük olanaklara ve hareket gücüne sahiptir. Herşeyden önemlisi, devlet aracın gücünün farkındadır: *"Kitle iletişim araçları, ideolojik silahlardır. Sınıf savaşımında ideolojik araçların silah olarak kullanılabilirliği, pratikte bir çok kez kanıtlanmıştır." (2)*

Günümüz Türkiye'sinde bütün kurum ve aygıtlarıyla yığınlar üzerinde baskı ve zorbalıkla egemenlik kurmaya, sömürü çarkını ayakta tutmaya çalışan devlet, burjuva medyasından da bu konuda müthiş destek almaktadır:

"Burjuvazi bütün kitle iletişim araçlarını çıkarları doğrultusunda kullanmaktadır. Gazeteler, dergiler, kitaplar, radıyo, televizyon istisnasız hep aynı ağızdır. Bir "fikir standartlaşması" olgusu vardır. "Basın özgürlüğü" bu standartlaşma ile vardır. "Basının tarafsızlığı" ilkesi, fikir standartlaşması ile bütünlük arzediyor". (3)

Kitle iletişim araçlarının bir ideolojik silah olarak kullanımı kuşkusuz sadece ülkemize özgü bir durum değildir. Dünya halkları da bu ideolojik silahın geniş etkisi altındadır:

"CNN adlı beyin ve bilinç tecavüzcüsü, Amerika'daki merkezinden tüm dünyaya, tüm insanlığa saldırıyor. Silahları 'desinformation' (haber çarpıtma) ve 'misinformation'(haber gizleme). Dünya çapında yayın yapan kimi radyo ve daha da önemlisi haber ajansları 24 saat süren bir üniformisation (tek biçim, tek boyut, tek fikirleştirme) operasyonu gerçekleştiriyor. Basında küreselleşme, ulusal, bölgesel, kıtasal ve yerel özgünlükleri hiçe sayarak, tek merkezden üretilen tek fikir ve tek yaklaşımı dünya çapında geçerli kılmak amacını güdüyor. (4)

Sosyalist basın organları burjuva medyasının artık olağanüstü boyutlara varan bu etki gücü karşısında kendi hedef kitlelerine ulaşmakta oldukça zorlanmaktadırlar. Silahların ve ordunun eşit olmadığı bu savaşta, sosyalist dergi ve gazeteler eğer eksikliklerini, hatalarını aşmaya çalışmazlarsa, uzunca bir süre daha muhatapsız kalacaklardır.

Sosyalist basın sadece tiraj, baskı kalitesi, ekonomik ve teknik olanaklar açısından değil, yetişmiş kadro ve içerik kalitesi açısından da burjuva medyasının çok gerisinde kalmaktadır. Burjuva gazeteleri ve televizyonları sistemli ve planlı bir çaba içerisinde; sosyalist basını marjinaliteye itmekte, hareket alanını ise daraltmayı uğraşmaktadır.

Örneğin; sosyalist gazeteci Metin Göktepe'nin katledilmesi olayında ilk başta Göktepe'nin çalıştığı gazetenin düzene muhalif sol söylemi, bu ölümün burjuva basınında basit bir ölüm olayı gibi geçiştirilmesinde etkili olmuştur. Metin Göktepe ölümü devrimci demokrat çevrelerin ve burjuva medyasında çalışan duyarlı meslektaşlarının çabalarıyla gündeme gelmiştir. Burjuva medyasının sansür ve çarpıtma mekanizmalarını bu sayede önemli ölçüde kırabilmiştir. Ama böylesi başarılı kampanyalar yaratmak çoğu olayda hiçte kolay görünmüyor.

Burjuva medyası, hem sosyalist çevrelere hem de onların çıkardığı yayın organlarına, devletin belirlediği sınırlar içinde saldırmaya devam edecektir. Sosyalist çevreleri halka "terörist", "cani", "marjinal" "dinazorlar" gibi ifadelerle teşhir etmeye de mutlaka devam edecektir. O halde sosyalist basına düşen görev; devletin ideolojik baskı aygıtı olan burjuva medyası karşısında, dağınık ve etkisiz dinamiklerini toparlayacak, örgütlü ve birleşik yeni bir güç yaratmak olmalıdır. Ama yeni bir tektiplik üretmeden, düşünce zenginliğini yaratarak...

Sosyalist basın acaba kendi iletişim kanallarının etkisiz, zayıf olduğunun farkında mı? Bu soruya olumlu yanıt vermek gerçekten güç.

Bazı sol grup ve çevreler dev medya tekellerinin kapladığı iletişim ortamında kendilerine bir yer açabilmek için son bir kaç yıldır bütün güç ve olanaklarını kullanmaya başlamışlardır. Özellikle iki çevre (Demokrasi, Evrensel) bu konuda belli bir düzeye uluşmış görünüyor.

Aylık teorik dergi ile işe başlayıp, haftalık haber dergisi/gazetesi derken günlük gazete çıkarmaya dek varan bu çabalar bütün eksikliklerine ve hatalarına rağmen olumludur. Bazı çevreler görsel ve işitsel yayın alanına da el atmıştır; yurtdışından bir televizyon kanalı bile yayın yapmaya başlamıştır.

Yerel düzeyde radyo yayıncılığı da bu çevrelerin başarıları arasındadır.

Yazımızın temelini süreli, yazılı basın organları oluşturduğu için radyo ve televizyon yayıncılığına konu bağlamında değinmekte yetiniyoruz.

Sol dergi ve gazeteler siyasal hareketlerden bağımsız düşünelemeyeceğine göre bazı yayın organlarını böylesine öne çıkaran, diğerleri karşısında ayrıcalıklı yapan şey de hiç kuşkusuz hareketin ekonomik gücü ve kitle tabanının görece yaygınlığı olmaktadır. Ama sosyalist basının bu türden ayrıcalıklı çevreleri bile hala burjuva medyasının kirli ortamına alternatif olabilecek birikim ve donanımdan çok uzaktır.

Bazen bir siyasi grubun bütün olanaklarını seferber ederek yarattığı günlük gazeteler, öncelikle "hazır hedef kitle"lerine yönelik bir yayın içeriği ile karşımıza çıkmaktadırlar. Diğer bölümlerde incelemeye çalıştığımız bu yayın politikası bu gazeteleri küçük bir tiraja ve herşeyden önemlisi yayında kendi beklentilerini doyuracak nitelikler dışında fazla bir şey aramayan "hazır bir okur" çevresinin darlığına ister istemez mahkum ediyor. Aslında bu okur çevresi zaten burjuva medyasına karşı belli ölçülerde kuşkucu ve tepkicidir.

Bir grubun siyasi önceliklerinin bu gazeteler aracılığıyla okura dayatılması, milyonlarca insanın gerçeğe ulaşma hakkının önüne geçmemelidir. Bu, kısa vadede yararlı gibi gözükse de, uzun vadede kaybeden sözkonusu siyasi grup ve yine emekçi halk kitleleri olacaktır.

SOSYALİST BASINDA AJİTASYON, PROPAGANDA DİLİ

Kimi sosyalist dergi ve gazeteleri elinize aldığınızda, daha kapaklarında ilk gözünüze çarpan şey; yayının isim logosunun hemen altında ya da üstünde kullanılan sloganlar oluyor. Aşağıda örneklediğimiz bu sloganların enternasyonalist kökenleri olduğunu biliyoruz.

Komünist Manifesto'dan bu yana dünyanın çeşitli ülkelerindeki sosyalist, komünist birçok parti ve grubun yayın organlarında bu tür sloganlar kullanılmıştır. Türkiye'deki yasal sosyalist süreli yayınlarda da enternasyonalist geleneğin yaygın sloganları kulanılmaktadır:

"Fabrikalar, tarlalar, siyasi iktidar, herşey emeğin olacak!..", "Bütün ülkelerin işçileri birleşin!", *"kurtuluş yok tek başına"*, "Haklıyız kazanacağız", *"Bütün ülkelerin işçileri ve ezilen halklar birleşin"*, "Halk kazanacak", *"Biz halkız, gelecek ellerimizdedir"*, "İşçi sınıfının kurtuluşu kendi eseri olacaktır"....

Gençlik dergilerinde ise gençlikle ilgili sloganlar göze çarpıyor:

"Gençlik Gelecek, Gelecek sosyalizm"... gibi.

Bazı yayınların ismini açımlayan, bu isimle birlikte anılan sloganlar da dergi kapaklarında öne çıkıyor: *"Bağmsızlık, Demokrasi...."*, "Faşizme, emperyalizme, feodalizme, şövenizme ve hertürden gericiliğe karşı....", *" Emperyalizme ve oligarşiye karşı..."*.

1970'li yılların sosyalist yayınlarından devralınan bu tarz, okuru daha yayının kapağını çevirmeden uyarıyor, nasıl bir yayınla karşı karşıya olduğunu ona öğretiyor.

Sosyalist yayınların kapaklarında donmuş, kalıplaşmış spotlar ve gündem başlıkları da ilk dikkatimizi çeken unsurlar oluyor. Her yayın ülke gündemini ne olursa olsun kendi özel gündemini kapağında öne çıkarmayı yeğliyor.

"Tek Alternatif Halkın Kendi iktidarıdır." , " Daha çok coşku daha çok özveri", *"İkinci bir ekim devrimiyle kızıl bayrak emparyalizmin burçlarına dikilecektir"*, " İş ekmek ,özgürlük mücadelesine katıl"... vb.

O ay, o hafta ülkede ne olursa olsun bazı dergi ve gazetelerin kapak politikası hiç değişmiyor.

Kapak yazılarında, bazı dergiler 1 Mayıs gibi önemli günlerde de hep aynı başlıkları atıyorlar:

"1 Mayıs'ı kazanacağız", *"Şalterler indirilmeli, bütün alanlar 1 Mayıs alanı olmalıdır"*, "1 Mayıs'ta burjuvaziye gününü göster"...vb.

Çoğu dergi kapağı öyle düzenlenmiştirki, bir propaganda afişi olarak kolayca duvarlara yapıştırabilirsiniz. Kapak başlıklarının bir özelliği de yönlendirici, güdümleyici bir üslupları olmasıdır:

"Durmak yok, biz kazanacağız", *"1995'te krizi lehimize çevirelim"*, "Buzdağı kırılıyor, Yeni Ekimler için ileri", *"İşçiler SSK yağmasına dur demelidir"*, "Suskunluk perdesi yırtılıyor.İleriye daha ileriye", *"Katillerden hesap sormaya"* "Genel grevi örgütleyelim"...vb.

Sosyalist dergi ve gazetelerin başyazı, gündem gibi perspektif sunan sayfalarının başlıkları da bu slogan üslubunu perçinliyor:

"Seçim bitti umut dağlarda", "Türkiye çiftliğiniz değildir", *"Devlet ne işe yarar. Devrim herşeyi çözer"*, "Görev emperyalizme ve Özal iktidarına karşı mücadele etmektir", *"Hakim sınıflar çözümsüz.Halk hoşnutsuz. Görev müdahale"* ....vb.

Bu dergi ve gazetelerde gündem yazıları (başyazılar), çoğu zaman neredeyse hiç değişmeyen bir formülasyonla kaleme alınmaktadır. Çalakalem, gazetelerin hızla karıştırılmasıyla saptanan olaylardan yola çıkılarak değişmez bir makale formülü oluşturulmaktadır:

DEVLET BASKISI (**yoğunlaşıyor**) + ÖNCÜ ÖRGÜT (**kitleler içinde kök salıyor**) + EMEKÇİ KİTLELER (**in tepkisi çığ gibi büyüyor**) = HERŞEY YOLUNDA.

Bu tür yazılarda derinliğine analiz, sorunu kavramanıza yarayacak farklı ayrıntılar arasanız bulamazsınız, yeni bilgiler edinemezsiniz. Sosyalist basın Mao Zedung'un "basmakalıp parti yazıları" dediği türden yazılara örnek teşkil edecek böylesine bir yığın başyazıyı üretti, üretmeye devam ediyor. Bir yerde okur kitlesinin küçümsenmesi, bir yerde ise bu tür yazıları kaleme alan insanların yetersizlikleri, bu durumun nedenlerinden ilk akla gelenler...

Şiirlerde anlatılan "limon sandığının üstünde" bir çırpıda okunup bitirilen ajitasyon, propaganda yazılarına sosyalist grupların hala ihtiyaç duyduğu anlaşılıyor. Tekrarlanıp giden bu formülasyonlar kimi dergi okurları üzerinde bizim de gözlemlediğimiz "ele alındığında okunmadan geçiştirilen", hedefini bulamamış emeklere dönüşüyor.

Köşe yazılarında da hayatın ve sokağın gerçeklerinden uzak, ajitatif, sloganlara indirgenmiş perspektiflere yönelik bir üslup hakim. Kimi köşe yazarları neredeyse sadece belli bir gruba ya da partiye yönelik medyada ya da diğer sol dergilerde çıkan haber-yorumlara karşı "savunma yazıları" kaleme almaktadır. Bu tür köşe yazılarında öznel bir bakış açısıyla bir grup kolayca mahkum edilebilmektedir. Aşağıdaki ifade bir köşe yazısının başlığıdır:

"Soysuzluk + düşkünlük = Programa Saldırı".

Sosyalist dergi ve gazeteler bazen bir sloganı çok tutunca bıktırırcasına

bir çok yazıda (değişik biçimlerde monte ederek) yeniden kullanabilmektedirler; "Şişirilen 'güçlü devlet' balonunu tutsaklar patlattı" ifadesinden aynı yıl içinde başka bir dergide "Patlayan Çiller balonu ve Türkiye ekonomisinin makyaj tutmayan yüzü" biçiminde yararlanılmıştır.

Sosyalist dergi ve gazeteler başyazılarında, köşe yazılarında, haberlerinde, devletin ekonomik, siyasal krizinin, deyim yerindeyse "edebiyatını" yapmaktadırlar:

"Kriz burjuvaziyi sarsıyor", "Ekonomik kriz kitlesel patlamalara gebe", *"seçim kriz doğurdu"*...vb.

Öyleki her kriz saptamasından yola çıkılarak, bir toplumsal patlamanın, devrimci ayaklanmanın olabileceği gibi öznel beklentiler de üretilmektedir.

Ajitasyon, propaganda kalıpları bu yayınlarda haberlerin içine de kabaca sıkıştırılalbilmektedir.

Örneğin, "Tecavüzün utancı kim" başlıklı bir haber merkezi mahreçli yazıda Sibel Yıldız ve Olgun Yıldız'ın polis tarafından tecavüz ve cinsel tacize uğraması İHD yöneticilerinden Eren Keskin'in 9 Ekim 1993 tarihli basın açıklamasından alıntılar yapılarak verildikten sonra:

"Kendi feodal, gerici, yoz mantık silsileri içinde insanlara tecavüz ederek onları rezil ettiklerini, toplumdan soyutladıklarını sanan sömürücü sınıfların silahlı uşakları yanılıyorlar. Namus ve şeref insanların bacakları arasında değil, kafalarındadır. Sorgulanması gerekenler tecavüze uğrayanlar değil, her türlü zulmü reva görenlerin namus ve şeref anlayışıdır" deniyor.

Kısa bir haber yazısında bu tür son paragraflar bulacağımız sosyalist dergiler hiç de az değil.

İşte bir başka örnek: İzmir Küçük Yamanlar'da gecekondu yıkımı ile ilgili bir kısa haberin son paragrafı:

"Emekçi halkın başını sokacak tek göz evini bile çok gören oligarşiye karşı örgütlenelim, mücadelemizi geliştirip direnelim. Arazi mafyasına, onun işbirlikçilerine ve SHP'li muhtarlara kaşı aktif tavır alarak onları teşhir edelim. Gecekondularımızı ancak örgütlü direnişimizi yaratıp yaygınlaştırarak koruyabiliriz."

Bir başka gazeteden, bir devlet hastenesindeki yolsuzlukları anlatan kısa bir yazının son paragrafı:

"Şimdi soruyorum. Kapısında ineğini davarını satan, tefecide faiziyle para alıp, yatacak yeri olmayıp bankalarda yatan bu emekçi yoksul insanların hesabını kim soracak, devlet mi? Yoksa uzaydan gelecek olanlar mı?".

Sosyalist dergi ve gazetelerin okur mektupları köşesi de diğer sayfalara hakim olan basmakalıp formülasyonlara göre biçimlenmiş ajit-prop dile uygun mektupların seçiminden oluşuyor. Genellikle yayın yaşamına destek mesajları, düzene eleştiri niteliğinde kısa propaganda yazıları, "ölen yoldaşları" anan yazılar, diğer sol gruplara yönelik hakaret içeren eleştirilerden oluşan okur mektupları yayımlanmaya değer bulunuyor.

Abartılı, sloganımsı bir dilin kullanıldığı bu okur mektupları, yıllardır sosyalist basının okurla iletişim kanalı olmaktadır. Bu tür mektuplardan değişik dergiler ve gazetelerden seçtiğimiz örnekler bu durumu yeterince açıklıyor:

"Devrimcilikle uzaktan yakından ilgisi olmayan, devrimci kadrolarca yapılan uyarılara kulak asmayan ve devrimci katili kimliğini son günlerde sürekli gösteren PKK'yi ve ona destek veren tüm sahte devrimcileri kınıyorum.".

"Gazeteden beklentimiz bu tür kitlesel gösteriler içindeki devrimci, komünistlerin etkinliğini yaşatacak, coşkuyu verecek biçimde yansıtmasıdır. Gazete kapağında ve sayfalarında gösterilere, komünist hareketin (grupsal da olsa) etkinliklerine , eylemini içeren resimlere yer verilmelidir."

"Söz veriyoruz. Boğazlayan'ın geçmişten gelen devrimci ruhu yeniden dirilecek ve varoşlarda, fabrikalarda, Kürdistan'da yanan ateş Boğazlayan'ı tutuşturacak" (Boğazlayan'dan bir ..... Okuru).

"Yüreğim devrim ateşiyle yanıyor"(Köln'den ..... Okuru bir bayan).

"Bizler ise yüreğimizde büyük bir coşku ile halkımıza ..... götürüyoruz. .....Gazetesi bu halkın bu vatandaşın ezilmişliğini dile getiriyor. Onun için halkımıza şunu söylüyoruz. Gel kardeşim bir olalım, faşizme karşı beraber yürüyelim. Örgütlenelim ki ezilmeyelim. Bizi ezdikleri yeter artık". (Malatya Akçadağ'dan bir ..... Okuru).

"Ne olur bu gaflet uykusundan uyanalım, yoksa sonumuz kötüden de kötü olur." (M. Plast'tan M. Koç).

"Şehitlerimizin bıraktığı kızıl bayrak Partizan ellerde Partizan bedenlerde yükselerek devrim andı olmuştur. .....Gün geçtikçe doruklardan düze kızıllaşan şafağımızın sımsıcak ışık selleri ile sizleri selamlıyor, çalışmalarınızda başarılar diliyorum."

Sosyalist dergi ve gazeteler doğrudan bir gruba ait bildiri, basın bültenlerini de bazen kısaltarak, çoğu zaman ise olduğu gibi yayımlıyorlar.

Bazı dergiler parti bildirileri ile başlayıp parti bildilrileri ile bitiyor. Bazı dergiler *bildiriler*, bölüm başlığını atarak sayfalarca bildiri yayımlıyor. Parti tüzüklerini olduğu gibi yayımlayan dergiler olduğu gibi, partinin yerel düeyde, yerel bir soruna ilişkin çıkardığı basit sirkülasyonları bile yayımlamaya değer bulan dergi ve gazetelere de rastlayabiliyoruz.

Kültür sanat, sendika, kadın, dış politika vs. bütün sayfalara damgasını vuran ajitasyon propaganda dilidir.

SOSYALİST BASINDA GERÇEKLİK VE ETİK SORUNLAR

Sosyalist basın sürekli burjuva medyasının gerçekleri çarpıtmasını, halkın yalan bombardımanına uğratılmasını eleştirmesine, düzeysiz saldırılardan yakınmasına rağmen alternatif bir medya yaratma sorumluluğundan hala çok uzak görünüyor. Bunda sosyalist basının gerçeği tanımlayışı ve algılayışı, kendi dışındaki sol gruplara bakışı, halka ve okur kitlesine yönelik yanılsamaları ve örgüt çıkarlarının geniş emekçi yığınlarının çıkarlarıyla bir türlü örtüşemeyişinin çok etkisi olduğu açıktır.

Sosyalist basın **kitlelere bilinç taşıma** ilkesini çoğu durumda, **kitlelere akıl verme, onları yönlendirme** biçiminde formüle etmektedir.Önceki satırlarda incelediğimiz ajitasyon-propaganda ağırlıklı yayın faaliyetinin en önemli özelliklerinden biri de **akıl hocalığı, emir-komuta merkezi olma** misyonlarıdır.

Sosyalist basın işçilere, memurlara, öğrencilere, kadınlara, köylülere bu yayınlar yoluyla hem akıl vermekte hem de yol göstermektedir. Ama bu kaba ve bilgiç bir üslupla yapılmaktadır. Kağıthane Belediyesi işçilerinin sosyalist dergilerin akıl verme ve yönlendirme kuşatmasından bunalıp sosyalist basını

eleştiren bir bildiri yayınladığına da yakın zamanlarda tanık olmuştuk. İşçiler bu tepkilerinde çok da haksız sayılmazlar. İşte işçilere akıl veren, yön gösteren ifadeler:

"Devrimci işçiler inisyatifli davranarak, işçiler arasında birliği sağlayarak, cesaretle yürümeli, bunun adımlarını atmalıdır..." "Militan bir ruhla ideolojik düşmanlarına karşı savaş aç!".

Görece daha ileri bilinçli bir kitle de dergilerin bu üslubundan payını almaktadır:

"Öğrenci gençlik, egemen sınıfların bu vb. oyunlarına karşı uyanıklığı elden bırakmamalı, geniş gençlik kitlesini bu tür oyun ve provakasyonlara karşı hazır tutmalı, propaganda ve ajitasyon çalışmalarına ağırlık vermeli ve buna uygun bir örgütsellik yaratmalıdır.....".

"Mevzileri Güçlendir. Mücadeleyi Yükselt!" (Yazı başlığı).

Bunlar da liseli gençliğe yönelik ifadeler:

"Liseli Gençliğin Genel Durumu ve Görevlerimiz" (Yazı başlığı). *"Militan bir 1Mayıs için Görev başına"* (Yazı başlığı)

"Gidilmesi gereken nokta milyonlarca liseliyi kapsayan ortak bir mücadele ve örgütlenmedir. Şimdi tutuk ve cüretsiz eğilimleri bir kenara bırakıp, güçlü çıkışları hedefleyerek hazırlığı ona uygun yapma zamanıdır".

Memur hareketi de öğüt-komut karışımı yönlendirmelerle bu dergilerin sayfalarında yer almaktadır:

"En başta da vurgulandığı gibi, memurlar bu mücadelede işçiler, öğrenciler ve ailelerle somut dayanışmalara girmeli, birleşik mücadele ve protestolar örgütleme başarısı göstermelidir".

Ozan Emekçi de yıllar sonra değişen görüşleriyle yeniden gündeme geldiğinde, eleştiri dilini çok aşan bir üslupla karşılaştı. Bazı sosyalist yayınlar Ozan Emekçi'yi halkın olumsuz tepkileri ile tehdit ederek, içinde bulunduğu "kötü durumdan" çıkması için kendisine akıl verdiler:

"Biz herşeye rağmen önyargısız bir şekilde, "özgür", "yaratıcı", "hafiflemiş", yalnızca kendi yetenekleriyle başbaşa kalan Ozan Emekçi'ye, kendisini yaratıcı ve kahredici özellikleriyle değerlerlendirecek olan çeşitli milliyetlerden emekçi halkımıza, kitlelere sunmasını öneriyor, halkın kendisine ait, kendine hizmet eden hiç bir çabayı yanıtsız bırakmayacağını, ama aksini de yerin dibine batırdığını hatırlatıyoruz, böylesi bir özgüven ve cesarete sahipse ayağının dibindeki derin uçuruma ve bir daha yalpalaması durumunda hiç doğrulmamak üzere buraya yuvarlanacağına dikkati çekiyor, 'işte meydan' diyoruz."

Sosyalist dergi ve gazeteler fabrikadaki işçinin, tarladaki köylünün, amfideki öğrencinin taleplerini, beklentileri öğrenmek, kavramak ve özümsemekten uzaktırlar. Buna rağmen bu sınıf ve katmanları kendi doğal uzantıları gibi görmeye, kendilerini ancak bu sınıf ve katmanlarla birlikte tanımlamaya da muhtaçtırlar. Bir yerde varlık nedenleri olan proletarya davasına kendini adama misyonları, öncü ile sınıf arasındaki iletişimsizlik ortamında ister istemez işlevsiz kalmaktadır.

Dergi ve gazete sayfalarındaki direktif verici, yönlendirici üslup, *"neden yürümeli"*, *"neden ayaklanmalı"*, *"neden gelecek bizim"* gibi sorulara doyurucu yanıtlar verilmeden oluşturuluyor. Diyalektik yöntem dergi dili olarak olgunlaşamamakta, kaba didaktik yöntem öne çıkmaktadır.

Sosyalist basın organları halka bu didaktik üslupla nesnel gerçeği değil, çoğunlukla kendi öznel gerçekliklerini sunmuşlardır. Çünkü bu yayınlar gerçeğin referans noktası olarak sadece kendilerini görmekte, olguları kendi yarattıkları gerçekliği uyarlamaktadırlar.

Burjuva basının en can sıkıcı haberi bile sulandırması, magazinleştirmesi, nasıl bir çarpıtma yöntemiyse ve buna karşı çıkıyorsak; sosyalist basının da bir çok olay, durum ve olguyu çarpıtmasına da aynı sorumlulukla karşı çıkılması gerekir.

Bunu hem kendi zeminimizi saptamak, hem de ahlaki (etik) sorumluluklarımızı sahiplenmek için yapmalıyız. Sosyalist basının inandırıcılığını yitirmesinde, marjinal bir alt kültür birikimine doğru hızla kayışında, sınıfa ulaşamayışında tüm diğer nedenlerin yanında çarpıtma, abartma tavrının da hiç de küçümsenmeyecek ölçüde payı var diye düşünüyoruz.

Sanırım "Büyük Zonguldak Yürüyüşü"nün o özel atmosferini anımsayan herkes, sol dergi ve gazetelerin eylemin fiili önderliğine nasıl soyunduğunu, *"hayır sen değil ben"* tartışmaları yaptıklarını da anımsayacaklardır. Eylemin başından sonunu dek işçilerin yanından hiç ayrılmadıklarını, her an onlarla olduklarını, haber atlatan muhabir heyecanıyla anlatan dergi ve gazeteler bu söylemlerinden "siyasi zafer"ler üretmekten hiç çekinmemişlerdir.

Örneğin, Asım Bezirci'nin cenaze töreninde birçok insanın tanık olduğu gerçekleri, bir derginin nasıl çarpıttığını aşağıdaki alıntı iyi belgeliyor:

"1 Mayıs Türk-iş mitinginde ciddi işaretler veren komünist etkinlik, cenaze ve protestolarda, özellikle İstanbul'da kendini gösterdi. Kortejin başında yer alan kalabalığın büyük bir bölümünü etkileyen devrimci komünistlerdir. 1 Mayıs'ta olduğu gibi bir çekim merkezi, bir odak oldular."

Alıntıda anlatılan "başarı"nın nedeni, 30 kişinin taşıdığı 15 metre uzunluğunda bir pankarttı. Oysa yürüyüşün önderliği gibi çok iddialı bir anlatım, yürüyüş başladıktan yaklaşık 4 saat sonra bir kaç gencin ani bir atakla pankartlarını kortejin önüne geçirmelerinden başka birşey değildir.

Benzer yaklaşımları birçok yayın organı üretmiştir. 1 Mayıslarda, cenaze törenlerinde, salon toplantılarında neredeyse sadece sol kitlenin katıldığı dernek gecelerinde bile kendine pay çıkarma çabası sürmüş;

örneğin, "Pir Sultan Abdal Gecesi'nde TMLGB Atağı" gibi başlıklar atılabilmiştir.

Haber sunumundaki bu seçme ayıklama; deyim yerindeyse cımbızlama tavrı aslında bir çeşit telafi mekanizmasıdır: kamuoyunda güçlü görünmek, hareket hakkında yoğun beklentiler üreten "hazır hedef kitle"yi memnun etmek için böyle şeyler yapmak bir yerde MEŞRULAŞMAKTADIR.

24 Aralık 95 seçimleri öncesinde sosyalist çevrelerin okuduğu iki gazete, "bir parti" ile "bir parti girişimini" öne çıkarmak, güçlü göstermek için yoğun çaba harcamışlardır.

Kampanya gazetesi havasına bürünen bu yayınlarda, taraf oldukları parti yada bağımsız adayların, halk içindeki çalışmaları anlatılırken çok abartılı, inandırıcılıktan uzak, kurgusal bir dil kullanılmıştır. Kimi bağımsız adayların neredeyse bazı şehirlerin siyasi yelpazesini alt üst eden çıkışlar yaptığına bile inanmamız istenmiş, halkın onlarca yıllık alışkanlıkları, depolitizasyonu

görmezlikten gelinmiştir.

Yine aynı seçim döneminde haftalık bir gazete İP'ye destek veren insanların listesini yayımlamıştır. Ardından ise, birçok insan imzasını bu partiye destek amacıyla vermediklerini açıklamışlardır.

Demokratik Barış Hareketi'nin seçimlerden çekileceğini açıklaması, bazı gazetelerin (bize) ".....destek vermek için çekildiler" yönlü spekülatif haberler üretmesine yolaçmıştır. Hem de (alevileri temsil ettiği çok tartışmalı olan) DBH, hiç bir partiyi desteklemeyeceğini açıklamasına rağmen...

Çarpıtma, abartma, cımbızlama sosyalist degi ve gazetelerde tek tük rastlanan olayar değildir; yaygın bir alışkanlıktır. "Gerilla baskınları sonucu düşmana verdirilen büyük zarar" diye başlayan bir çok haberde abartılı, bazen de hayali rakamlar verilerek gerilla hareketleri, olduğundan güçlü gösterilmeye çalışılmıştır. "Büyük Bahar Atılımları" başlıkları atılmakta ama gerilla bir türlü Büyük Bahar Atılımını hayata geçirememektedir. Basit bir gerilla baskını haberinin iki satırla anlatılması mümkünken, uzun doğa betimlemeleri ve dağların insanda uyandırdığı duygulardan bahsedilerek habere dolgu yapılmaktadır.

Yazı başlıklarında, kapaklardaki sloganlarda, fotoğraf altlarında maddi gerçekliğin gözüyle baktığımızda olsa olsa dilek ve özlemlerimiz gibi algılanabilecek bazı olgular, sosyalist basının faydacı mantığının etkisiyle gerçeğin kendisi gibi sunulmaktadır:

"Emekçi hareketi çığ gibi büyüyor", "Düzeni can evinden Vurduk" denilebilmektedir.

Bu seçme, cımbızlama, kendine maletme eğilimi birçok sosyalist derginin bütün sayfalarında, satır aralarını okumayı bilen bir göz tarafından saptanabilir. Ayrı birer "cumhuriyet" gibi çalışan bu yayınlar, özel bir yarı resmi dilin egemenliğinde, titiz bir ayıklama yöntemiyle; tutulan sanatçının, sendikacının, müzik grubunun, siyasi hareketin tanıtımı ve övülmesi için var gibidirler.

Bu bölümde anlatmaya çalıştığımız bulgular halkın haber alma ve kendi gerçeğini bulup sahiplenme özgürlüğünü baltalamaktadır. İki cepheli bir kuşatmanın ortasında bunalan, gittikçe çaresizleşen ve yabancılaşan bir halk portresi karşımıza çıkmaktadır. Sosyalist basın kitle iletişim araçlarını *halk için halka rağmen* kullanmakta ısrar ettiği sürece de bu portre değişmeyecektir.

SOSYALİST BASININ, KENDİ DIŞINDAKİ SOLA BAKIŞI

Sosyalist dergi ve gazeteler legal yayın faaliyetinin, "kendine özgülüğü"nün kavranamamasından kaynaklı olarak, bir grubun bütün önyargılarını, benmerkezciliğini, acil hedeflerini de sırtlanmaya zorlanmaktadır.

Kendini merkeze odaklama, bir grubun sözcülüğünü üstlenme "zorunluluğu" ister istemez kendi dışındaki sol dergi ve gazeteleri (ve grupları) küçümseme, görmezlikten gelme, dışında tutma tavrını da dayatmaktadır. Polemik sınırlarını yer yer aşan, rekabetle düşmanlığın arasında gidip gelen bu üslup 1970'li yılların popüler sol dergi ve gazetelerinden günümüze taşınan kötü bir gelenektir. Kimi dergi ve gazeteler bu üslubu terketse de bu üslup ve yaklaşım sürmektedir.

Aynı siyasal tabana, okur kitlesine seslenen yayınlarda, "ayrılık-hizip" gibi hassas olguların zorlamasıyla bu üslup çok daha çirkinleşmektedir. Etik bir çok değer ayaklar altına alınarak gruplararası şiddet, dergi ve gazete sütunlarına bütün açıklığıyla taşınmaktadır:

"Kontrgerillanın çocukları dergi çıkardı.

ADI:Devrimci Çözüm (ama siz Darbeci Çözüm diye okuyun)

SAHİPLERİ: (Arif) Asaf, Süleyman, Hüseyin.

MESLEKLERİ: Devrimci Sol düşmanlığı yaparlar ve kontrgerilla için çalışırlar.

Kontrgerillanın bu çocukları aracılığıyla yaratmak istediği provakasyonlara ve sabotajlara izin verilmeyecek ve gereken yapılacaktır."

Aynı dergi grubu Perpa katliamı ile başka bir sol grubun bir eylemini aynılaştırabilmektedir: DARBECİ KONTRA KAÇIRDI KONTRGERİLLA KATLETTİ

Dergi ve gazetelerin rutin dilinde artık "komplocu", "teslimiyetçi", "mafya hizibi", "savaş ağası hizip", "mitin ajanları" deyimleri kök salmış görünüyor.

Sol gruplar arası şiddet özellikle 90'lı yıllarda yaygınlık kazanmıştır. Bir kaç sol parti ve grupta uç veren ayrılıklar sonrasında, karşılıklı şiddet eylemleri ortaya çıkmıştır. Şiddetten sol dergilerde payına düşeni almış sosyalist dergi çalışanları dövülmüş, kaçırılmaş, kurşunlanmış, öldürülmüştür. Bu gelişmeler sosyalist dergiler platformunu da tavır almaya itmiş; sol içi şiddeti körükleyen bazı dergiler, dergiler platformundan uzaklaştırılmıştır. Ama platform üyesi kimi dergiler sonradan kendi içlerinde de ayrılıklar çıkınca, kolayca bu saldırgan dili benimseyebilmişlerdir.

Dergi sayfalarında adeta savaşırcasına birbirine saldıran düşmanlaşmış taraflar, *dergiler platformunu* kendi kavgalarına ortak etmeye çalışmış, platformu diğer dergi aleyhinde karar almaya zorlamışlardır. Dergiler platformu netleşmiş ilkeleri, kurumlaşmış yapısı olmamasına rağmen bu çevreler tarafından diğer grubu yalnızlaştırma, tecrit etme yolunda önemli bir kaldıraç gibi algılanabilmiştir. Bu tür sol içi şiddet ortamından sosyalist dergilerin ve yayınevlerinin basıldığı Aydınlar Matbaası da nasibini almış, bir dergiyi tehditlere aldırış etmeden basma cesaretini gösterdiği için kundaklanmıştır.

Sosyalist yayın organları kendilerini diğer sol gruplarla birlikte, aynı gemide giden yolcular gibi hissetmemektedirler. Cezaevlerinde düşman saldırıları karşısında birleşik bir güç olabilen ama sonrasında iç kavgalarına yeniden dönen gruplar gibi, sosyalist yayınlar da tümüne yönelik bir saldırı olmadan bir araya gelmemeye, yakınlık kurmamaya özen gösteriyorlar.

Bir parti çekirdeği etrafında oluşan halk cephesi anlayışları, bu dergileri pek çok asgari müşterekleri olmasına rağmen ortak örgütlülükler kurmaktan, yaygın ve kurumsallaşmış dayanışma mekanizmaları yaratmaktan alıkoymuştur. Özünde iktidarı hedeflemek, onun politik ve kültürel altyapısını kurma çabasından uzak, birer dayanışma grubuna dönüşen ve giderek de olası müttefiklerin bile kaybeden bazı sol grupların benmerkezci mantığı sosyalist yayınlara olduğu gibi yansımaktadır.

SOSYALİST BASINDA TEKNİK VE EKONOMİK SORUNLAR

Sosyalist basın kuruluşları, 4-5 yıl öncesine dek teknik altyapı anlamında

çok geri düzeydeydiler. Nerdeyse yazı üretmek dışındaki (yayının okura ulaşması sürecindeki) tüm işler, büro dışında yaptırılıyordu. Basit bir tashih işi için bile dizgici ile büro arasında mekik dokuyan insanlar vardı. Bu durum hem yayının zamanında çıkarılamayışına, hem çok masraflı olmasına, hem de donanımlı kadrolarca üretilmesine ve oturmuş bir mekanın oluşturulmasına engel oluyordu.

Son yıllarda bu sorunlar kısmen aşılmış görünüyor. Artık baskı öncesi bütün işlemlerin, dergi bürosu içinde yapıldığı birçok sosyalist dergi var. Bütün baskı öncesi işlemin büroda yapılması işbölümü, uzmanlaşma ve kadrolaşma anlamında görece ilerlemeleri de beraberinde getirmiştir. Sosyalist basın fotokopi makinaları, faxlar, bilgisayarlar alarak montaj odaları, karanlık odalar kurarak yoğun devlet baskısı koşullarında artık zorunluluğa dönüşen "mahremiyetini"de oluşturabilmiştir. Deyim yerindeyse her dergi bir "kale"(5)ye dönüşmüştür.

M.Ali Doğan, sıkça alıntıladığımız yazısında sosyalist basına bazı biçim ve teknik ölçütleri getiriyor:

"Sayfa düzenleme, biçim belirleme belli ölçütlere göre belirlenir. Bunun için üç temel ölçütten bahsedebiliriz. İlki estetik, göze hoş görünen, okuru yormayan sayfa düzenleridir. İkinci olarak yayınların yapı içeriklerine uygunluğunu sağlamak. Yani; haber için almanak şeklinde dergi kullanmak örneğindeki zıtlığın giderilmesi gerekir. Yapı malzemesiyle uyum; yayınların okunurluğunu etkileyen en önemli faktördür. Görsel ögelerin yazı ile uyumu için grafik düzen şarttır. Üçüncü olarak yayınların sürekli olarak çıkacak ürünler olması... Burada başta bu ürünlerin grafiğinin; bilgisayarla kolaylık sağlıyor diye zırt pırt değiştirilmemesi gerekiyor. Sonra da süreklilik olgusuna dikkat etmek gerekiyor. Yayının hangi gün çıkması/bayide olması gerekiyorsa, o gün bayide olmasının sağlanması şarttır... Siyasal dergilerin sık sık toplatıldığı da hatırlanırsa böyle bir uygulamanın getireceği yararlar dikkate değer kazanım sağlar".(6)

M. Ali Doğan'ın koyduğu ölçütlere uygun sosyalist dergi ve gazeteler artık kısmen de olsa vardır. Estetik, göze hoş görünen gazete ve dergiler çıkmaya başlamıştır. Kaliteli grafik düzenlemeler yapılmaya başlanmıştır. Grafik kaliteyi yaratmış ve periyodik sürekliliği sağlamayı başarmış az da olsa yayın organı vardır.

Sosyalist dergilere teknik hizmetler sunan bazı grafiker, görsel yönetmen ve dizgicilerin mesleki eğitimlerini gelişmiş, yetkin işletmelerde almış olması; alanlarındaki gelişmeleri yakından izlemeleri sosyalist basın için çok yararlı olmuştur.

Düşünsel birliktelik şartı aranmadan, işini iyi bilen profesyonel eleman çalıştırma konusunda da sosyalist basında eskiye oranla daha esnek bir yaklaşım oluşmaya başlamıştır. Bazı dergiler bu tür profesyonelleri, düşünsel birliktelikleri olan arkadaşlarını yayın işinde eğitmeleri için özellikle çalıştırmaktadırlar.

Bazı yayınlar gelişmiş kadrolara sahip olsalar da ekonomik yetersizlikler nedeniyle "kafalarındaki" yayını çıkaramamak gibi sorunlarla karşılaşırken, bazıları hemen hemen hiç kadrosuz işe başlamışlar ama güçlü mali olanaklarını kullanarak çok kaliteli yayınlar kotarabilmişlerdir.

Yıllardır yayınlanan bazı dergiler aylık yada onbeş günlük periyotlara sıkışıp kalmışken, bazı yayın grupları önlerine koydukları hedefleri bir bir gerçekleştirerek aylık, haftalık, günlük periyotlarla yayın yaşamına atılabilmişlerdir.

Önceki bölümlerde de değindiğimiz gibi artık bir çok sol yayınevi birer dergi grubuna dönüşmüştür. Sanat, edebiyat, gençlik, haftalık ve hatta günlük yayınlar aynı bina içerisinde çıkarılabilmektedir.

Sosyalist basında bütün bu gelişmeler olurken hala gelişmeye açık, eli kalem tutan, doğru dürüst cümle kurabilen, araştırma yapabilecek niteliklil eleman sıkıntısı vardır.

Sağlıklı bir kadro politikası olmayışı, kadro eğitecek düzeyde kadroların yetişmeyişi, elemanların kendilerini alanda hep "geçici" gibi hissetmeleri, gönüllü çalışmanın, özverinin kurumsallaşmaya yetmemesine yol açmaktadır.

Sosyalist basında günlük gazetelerden aylık dergilere dek, yazı yazmayı bilmeyen, kurgu ve bağlantı yanlışları yapan, hatalı cümle kuran birçok muhabir ve editör bulunmaktadır. 5 K ilkesi haberde adeta bir yama gibi durmakta, "dedi", "yaptı", "etti", "söyledi" gibi bağlantı fiilleri yerli yerinde kullanılamamaktadır. Son tashihçilerin gözünden o kadar çok hatalı yazım kaçmaktadırki, bu yayınlar bir süre sonra tashih ya da özür yazıları yayınlamaktan bile vazgeçmişlerdir.

Bir çok haber ya da yorum yazısı ham malzemenin rastgele dağıtılmasından ibaret gibi görünmektedir. Öne çıkarılması gereken fikir ya da olgu bu nedenle açımlanamamakta, boşa gitmektedir.

Uzun cümle kurmak gerçekten zor iş olmasına rağmen sosyalist basında bazen yarım sayfayı bulan uzun cümleler kurulabilmekte, yazı bir türlü toparlanamamaktadır. Haber yazılarında bu eğilim hepten yanlış sonuçlar doğuruyor. Çünkü haber dilinin basit, yalın ve anlaşılabilir olması için kısa cümlelerle anlatım gereklidir.

Basılıp, çoğaltılan ürünlerde amatörlük çok sırıtmaktadır. Sosyalist dergi okurlarının geniş hoşgörüsü ve yapıcı tavırlarının bir gazete ya da dergiyi okutmaya yetmeyeceği açıktır.

Sosyalist basında çalışan muhabirler, gerçek ile haber arasındaki bağlantıyı sağlam kuramamaktadırlar. Haberin aslına sadık kalmaktan çok, haber kırpılmakta, cımbızlanmaktadır. Bilinmelidirki, *"olayları yapan olgular devamlı ve sürekli olarak gerçekler üzerine kurulurlar. Haber uçucu, fakat gerçek kalıcıdır"*(7).

Olguları kendi iç bağlantılarını kurarak olduğu gibi sunmak sosyalist basına yeterli gelmemekte, sıra kaydırarak, yorum ekleyerek olgularla oynanmaktadır.

Sosyalist basın görsel malzemeleri (fotoğraf, grafik, karikatür, çizgi bantlar vs...) geniş ölçüde kullanmalıdır. Bunun okumayı ne kadar kolaylaştırdığı çok açıktır. Görsel-işitsel algılama ile büyüyen yeni kuşaklar için baştan sona yazı ile dolu ya da çamur gibi fotoğraflarla süslenmiş bir derginin çok itici ve sıkıcı olacağı bilinmelidir.

Sosyalist basının görsel arşivini de zenginleştirmesi gerekir. Bazen bıktırırcasına aynı fotoğraflar, aynı grafikler kullanılıp durulmaktadır. Fotoğraf ve grafiklerin kaliteli olması da ayrı bir öneme sahiptir. Biçimsel kalite içerik kalitesini oldukça etkilemektedir. Kapaktan iç sayfalara dek, kaliteli (yazıları daha anlaşılır kılan) görsel ögeler olabildiğince çok kullanılmalıdır.

Sosyalist basın yazı, kitap, gazete, haber konusunda da zengin arşivleme

yapabilmelidir. Arşivcilik gelişmeye açık bir daldır. Bu konudaki son teknik gelişmeler izlenmeli, örneğin bilgisayar ve CD'lerin birlikte yaratacağı muazzam olanaklar arşivlemede kullanılmalıdır. Gazete ve dergilerin bilgiyi hep elleri altında tutmaları gerekir.

Bütün bu profesyonelleşme çabaları "işletmecilik" gereklerine uygun bir yayın planlaması ile örtüşmediği sürece ve sosyalist yayınlar dış gelişmelere ve yardımlara bağımlı, sağlıksız bir yapıya bürünmekten kurtulamayacaklardır. Sadece yayının satışı ile ayakta durabilen, işletme sermayesini büyütebilen, çalışanlarının ihtiyaçlarını karşılayabilen sosyalist dergi ya da gazete bulmak günümüz Türkiye'sinde neredeyse olanaksızdır.

Bunu başardığını iddia eden, sahibinin sesi değil, kendi sesi şiarıyla yayın yaşamına atılan haftalık bir haber yorum dergisi bile kapanma tehlikesi ile yüzyüzedir. Üstelik bu dergide hiç para almadan çalışan onlarca gönüllü gazeteci vardır.

Özel duvarları arasında yaşayan sosyalist basın, gerçek anlamda işletmeciliği mutlaka denemek zorundadır. Sürekli zarar eden bir yayın herşeyden önce dayandığı kesimlerin yükünü artırmaktadır.

Sosyalist dergiler tiraj olarak çok düşük seviyelerde gidişlerinin nedenini devletin yoğun toplatmalarına yüklemekten de vazgeçmelidirler .Üstelik toplatmalar konusunda da bir tür vurdumduymazlık gelişmiştir. Her ay, her hafta binlerce dergi ve gazetenin okura hiç ulaşmadan toplatılmasına karşı hiç bir önlem alınmamakta, yayının satış noktalarında denetimi yapılmamakta, gelen tiraj raporları üzerinde tartışılmamaktadır. Çok az dergi gerçek tirajını dergi sayfalarında yayımlamıştır. Genellikle baskı adedi verilerek, tirajla övünme yoluna gidilmektedir.

Sosyalist dergi ve gazetelerin birarada gelip toplatmaların önlenmesi ve dağıtımın birleşik örgütlü bir güçle yapılması konusunda tarışması zorunluluktur. Elden dağıtım, kitabevi dağıtımı gibi yöntemler artık yetersiz kalmaktadır. Dağıtım tekellerinin keyfi engellemeleri, polisle sıkı fıkılığı, bazı dergilerin bu tekellerin dağıtım ağına alınmaması, her toplatmada kazananın sadece onlar olması sosyalist basını ekonomik olarak çökertebilecek zemini oluşturuyor.

Bir gün koruma duvarlarının zayıflayacağı, dış desteğin ortadan kalkabileceği unutulmamalıdır.

SOSYALİST BASIN ÇALIŞANLARININ SORUNLARI

Söz Dergisi yazarlarından Vehbi Ersan, ağırlıklı olarak günlük ve haftalık yayın organlarını ele aldığı bir yazısında; sosyalist basın çalışanlarından bahsederek, neredeyse tabu düzeyinde üstü örtülmüş bir konuyu gündeme getiriyor:

"...Her biri profesyonellik gerektiren ve aslında ciddi birer işletme olan bu kurumlarda yüzlerce muhalif basın yayın emekçisi bulunmaktadır. Düzenin hiç bir kurumunun çalışanına benzemeyen bu çalışanlar, belli bir ücret karşılığı çalışmakta, geçimini bu 'iş'i aracılığıyla sürdürmektedir."(8)

Ersan'a göre geçimini bu işten kazansa da sosyalist yayın çalışanları haklarını pek sorgulayamıyorlar. Çünkü:

"Bizde patron-işçi, ilişkisi mi varki, çalışanların hakları olsun? Çalışanların haklarını en başta yönetim düşünüyor, üstelik burası mücadelenin bir alanı" (9) denilerek konu tabulaştırılmıştır.

"Ne varki ideolojik önyargılar bir yana bırakılarak ele alındığında, bu sorunun hiç de öyle kolaylıkla geçiştirilemeyeceği ve aslında sosyalistlerin, yeni toplum iddialarının sınandığı bir sorun olduğu görülecektir. .....Başka şeyleri düzeltmek için önce kendimizi düzeltmeliyiz. Yoksa iç ilişkilerin yarattığı hayal kırıklıklarının yanısıra geçim imkanlarının tükendiğini görerek, yalnızca bu nedenlerle burjuva medya kurumlarına çekip giden muhalif gazetecilerin ardından "bizi bırakıp gittiler" diyerek veryansın edilmeye devam edilecektir."(10)

Vehbi Ersan yazısında, çalışanların içinde bulunduğu bu kötü tablonun kaynağında ideolojik -siyasal yaklaşımların olduğuna inanıyor ve sorunun çözümü için çalışanların örgütlenmesini öneriyor:

"Yönetimler tarafından meşru görülmesi ve teşvik edilmesi gereken bu örgütlenme, bilinen sendikal örgütlenmelerden farklı olarak, çalışanların idareyi ve yönetimi denetleyen bir denetim aygıtı olarak örgütlenebilir. Çalışanların işyerindeki aktivitesini de artıracak bu yolun önünde ideolojik önyargılar ve güvensizlikten öte hiç bir yol yoktur."(11)

Vehbi Ersan'ın yeterince açamadığı sorunlar aslında çok daha yoğundur. Hele maaş sorunu Ersan'ın vurguladığı düzeyden çok daha vahim boyutlardadır.

Günlük gazeteler için nispeten aşılmış olan düzenli maaş sorunu aylık ve onbeş günlük yayınlarda çok daha çetrefilli bir hal almaktadır. Öyleki çoğu dergide insanlar ailelerinden aldıkları harçlıklarla yaşamlarını sürdürmektedirler. Eşlerinin farklı bir işten kazandığı maaşa sırtını yaslayanların yanında, dergi yöneticisinin belirlediği sınırlı bir harçlığı, hergün alabilmek için kuyruğa girenler bile vardır.

Bu tür yayınlarda düzenli maaş için girilen mücadeleler utangaç, sıkılgan bir ruh hali ile karışık olmaktadır. Çünkü ne de olsa halkın parasından hak talep edilmektedir.

Sosyalist dergilerde asgari ücret düzeyinin altında ücret alan bir çok insan vardır. Yine sosyalist dergi ve gazetelerde sigortalı insan bulmak oldukça güçtür. Sağlık sorunları binbir güçlükle, eş dost yardımıyla çözümlenmektedir.

Kitap, dergi alabilme olanağı yok gibidir. Sinema, tiyatro gibi sosyal etkinliklerin gerçekleşmesi birilerinin ısmarlamasına bağlıdır. Basın gibi çok yönlü entellektüel faaliyet ve birikim gerektiren bir alanda, bütün bunlardan yoksun yaşanılmaktadır.

İşçi sınıfının haklarının gaspedildiğinden bahsetmek, işçilere mücadele bayrağını yükseltmeleri için çağrı yapmakla sorumlu olan muhabirler; sigortasız, tüm sosyal haklardan yoksun "bir lokma bir hırka" felsefesinin yol göstericiliğinde yaşayıp gitmektedir.

Kendi kendine yeterliliğin olmadığı koşullarda eşitsizlik de uç vermektedir. Çünkü çalışanlar çevre ilişkilerini, dayanışma gruplarını kullanma anlamında eşit şansa sahip olamadıkları için dergi dışı kazançlar da farklı olmaktadır. Sosyalizmin temel ilkeleri bu anlamda boşa gitmektedir. Çalışanları bu yola iten yöneticilerdir, daha da ötesi siyasal çevrelerin dergi çalışmasını kavrayışındaki yanlışlıklardır.

Sosyalist dergi çalışanları, farklı mücadele alanlarındaki insanların dilinde "dergici" olarak tanımlanırlar. Bu söyleyişte biraz küçümseme gizlidir.

18 ocak 1996 tarihli Cumhuriyet Gazetesi'nden alınmıştır

Çünkü yayın alanı atıl, ense göbek yapılan bir yer olarak algılanmaktadır. Dergi çalışanlarının da gözaltına alınabildiği, işkence gördüğü, hatta öldürüldüğü, gözaltında kaybedildiği görmezlikten gelinmektedir.

Aslında dışardan gözlemleyenlerin yayına bakışı birçok bakımdan çifte standartlıdır. Bu insanların gözünde yayın; riski az, memur yaşamına uygun bir ortamdır. Ama bir yandan da bütün tıkanıklıkları, yetersizlikleri yayının doldurması beklenir.

Sosyalist dergi ve gazetelerde eleman seçimi yayının ihtiyaçlarına göre yapılmadığı için birbiriyle çelişen ölçütler bir arada kullanılmaktadır. Örneğin, başka alanı kaldıramayacak kadar ağır, hantal olmak, yeterince cesur olmamak sıradan bir eleman için çalışma ölçütleri olabilirken, yayın yöneticisi için ölçüt militan ve gözükara olmaktır.

Kimi sosyalist dergi çalışanları kaba hiyerarşi düzenine göre, amir - memur ilişkilerinin kurallarına göre çalışmaktadırlar. Üstelik hiyerarşi yayın için gerekli bilgi-donanım düzeyine göre inşa edilmemekte, başka çalışma alanlarının hiyerarşi ölçüleri olduğu gibi monte edilmektedir. Bu da yayını içinden çıkılmaz, işlevsiz, hantal bir kuruma dönüştürmektedir.

Demokrasiyi, alanda hayata geçirmeyen yöneticiler çalışanların gönüllülüklerini zayıflatmakta, işlerine yabancılaşmalarına yol açmaktadırlar.

Bu sözlerimiz özellikle, ihtiyaçlardan çok, alanın disiplini için atanan yöneticiler için geçerlidir.

ÖNERİLER

Bazı başlıklar altında sosyalist basının sorunlarını incelemeye çalıştık. Sosyalist basın sağlıklı bir sorgulama süreci başlatabilirse, kendisinden kaynaklanan sorunlarını rahatlıkla aşabilir, dışındaki esas sorunlarla savaşabilme gücü ve yeteneğini artırabilir.

Sosyalist dergi ve gazetelerin yöneticileri herşeyden önce legal yayının kendine özgülünü kavramalıdırlar. Bu kendine özgülük farklı sorunlara farklı çözümler getirilmesini gerektirmektedir. Legal yayın başka bir yayın faaliyetinin önüne geçmemelidir, diğer yayın faaliyetinin işlevlerini üstlenmek gibi "tasfiyeci" bir mantığın terkedilmesi gerekmektedir. Merkezi yayın organı işlevinin kimi ögeleri legal yayında sağlanabilse de, bu her zaman mümkün değildir. Üstelik gerekli de değildir.

Sosyalist yayınlar kitlelere akıl vermekle değil, onları aydınlatmak; kendi sorunlarını çözmelerinde ve sorunlarıyla yüzleşmelerinde, onların işlerine yarayacak bilgiyi üretmekle uğraşmalıdır.

Sosyalist basın burjuva medyasıyla mücadele etmek istiyorsa, öncelikle alternatif bir medya yaratmanın geniş, esnek, demokratik, yenilikçi ve öncü çabalardan geçtiğini bilmelidir. Sosyalist dergi ve gazeteler dürüst, çarpıtmadan uzak, olgulardan güç alan bir yayın anlayışının ilkelerini bu günden yaratmaya başlamalıdır. Diğer sol grupları ve dergileri dışlayan değil, onlarla kucaklaşan, dayanışmacı bir çizgi bu yayınlara egemen olmalıdır.

Sosyalist basının kaba ajitasyon, propaganda üslubunu terketmesi gereklidir. Popülizmin bu yayınlardaki zemini ne kadar sorgulanırsa bu üslup da o kadar gereksizleşecektir.

Uzmanlaşma ve gelişmiş bir işbölümü yaratma yolunda çabalar harcanmalıdır. Bu yapılırken teknik altyapı sorunlarının çözülmesi de şarttır.

Çalışanlara insanca ücret ve sosyal güvenlik koşulları sağlanmalı; çalışanların işlerinde yoğunlaşmasını önleyen her türden gereksiz ayrıntı iş ortamından temizlenmelidir. Çalışanlar arası kaba amir - memur ilişkisi değil, "doğal inisyatif" hayata geçirilmelidir. Çalışanların eğitimine çok önem verilmelidir. Sıkça dile getirdiğimiz dil ve anlatım hatalarının önüne geçmenin yolu da budur.

Ekonomik olarak kendi kendine yeterli bir yayının örgütlenmesi, işletmeciliğin gerekleriyle bir arada kotarılmalı, başka alanlara ve kitlelere yük olan bir yayın anlayışından vazgeçilmelidir.

Gelişkin bir arşiv, kaliteli kağıt, kaliteli baskı, kaliteli sayfa düzeni, donanımlı bir kadro, iyi örgütlenmiş bir dağıtımla birleşen bilimsel düşünceler mutlaka yankı bulur, gelişir, büyür. Bu unutulmamalıdır.

Sosyalist dergiler platformu işlevsiz bir organa dönüşmüştür. Sosyalist dergi ve gazeteler daha gelişkin bir çatı örgütü kurmalıdır. Bu örgüt öncülüğünde dağıtım şirketi, haber ajansı, matbaa, baskı malzemeleri kooperatifi, çalışanlar için eğitim merkezi gibi kurumlaşmaya dönük yatırımlar oluşturulmalıdır. Dernekleşme ve vakıflaşmanın yolları da araştırılmalıdır.

KAYNAKLAR

1. M.Ali DOĞAN, Yeni Demokrasi Dergisi sayı:42 İdeolojik Mücadelede Kitle İletişim Araçları

2. M.Ali DOĞAN, age 3. M.Ali DOĞAN, age

4. Ragıp DURAN, Demokrasi Gazetesi, 6 Ocak 1996, Bağımsız Medya Adacıkları

5. M.Ali DOĞAN, age

6. M.Ali DOĞAN, age

7.Oya TOKGÖZ (Temel Gazetecilik A.Ü. BYYO yayını)

8. Vehbi ERSAN, Söz Gazetesi, sayı:32 Sol Medya Çalışanlarının Hakları

9. Vehbi ERSAN, age

10. Vehbi ERSAN, age

11. Vehbi ERSAN, age

Özgürleşme mücadelesinde parti ve birey ilişkisi (1)

Özgürleşmek için, özgürleştirenlere
Özgürlük için, ölümsüzleşenlere

Emre DOĞAN

Özgürlük... Binyılların insanlık tarihinin ekseninde yürüdüğü, dur durak bilmeden, baskı ve katliama boyun eğmeden mücadelesini verdiği erek. Milyonların ayağa kalkıp, tarihin yazılmasına, bedenlerini yatırmalarına neden olan, bir büyük sevda. Ve tutsak düştüğünden beri insanın insana; kendine, yüreğine, bilincine karşı yürüttüğü, bir büyük kavga.

Özgürleşme mücadelesi; "özünde insanın insanlaşma mücadelesidir" demek yanlış olmayacaktır. İnsanın "tarih öncesi"ni yaşadığımız şu evrede, insan denen varlığımıza bakarak "işte insan budur" demek, tarihsel olarak bir durum belirlemesi niteliğine sahipken, geçmiş ve gelecek düzleminde önemini kaybediyor. Değişim her şeyde olduğu gibi, insan varlığı açısından da kesinliği, mutlaklığı yadsıyor. Olan, olmakta olan ve olacak için sadece ipuçları veriyor. Ve bize düşen bu ipuçlarını takip etmek, düğümleri çözüp, kopuklukları birleştirmek. Yetinme düşüncesini; yetinmemenin kışkırtıcı ve tatmin edici coşkusuyla, akıl ve emekle, düş evrenimizden söküp atmak. Kırıntıyı değil, dünyayı istemek. Varlıksal özneliğin, bilinçli etkinliğini gerçekleştirirken, kendi beden ve bilincimizin bu etkinliğin nesnesi olmasından geri durmamak. Özgürleşmek için özgürleştirmeyi, özgürleştirdikçe özgürleşmeyi yaşamsal pratikte duyumsamak. Zorunluluğun bilgisine değil, bilincine varmak; varmayı, o sonsuz yolculuk eylemini an'a, gün'e, dönem'e tutsak kılmamak.

Bu yazıda anlatmaya çalılşacağımız, insan ve insana dair örgütlülüğün yaslanması gereken temellerdir. Bir anlamda özgürleşme mücadelesini insan üzerinden yürütme zorunluluğu, malzemenin çözümlenmesini gerekli kılıyor.

Günü gerçekleştirmenin, tarihsel arka planlıdan, güne yolaçan koşullardan bağımsız olması olası değil. Yazımız, konuya bir giriş yapmaktan öteye anlam taşımıyor. İsteğimiz; kendi düşün evrenimizdekileri, bu evrenin tekilliğinin, sığlığının dışına taşımak. Doğruların geliştirilmesini, yanlışların eleştirilmesini sağlamak ve daha doğruyu birlikte gerçekleştirmenin coşkusunu paylaşmak. Bu coşkuyu yaşatmanın veona ortak olmanın yolu, her şeye olduğu gibi, ortaya konulan düşüncelere de eleştirel bakmaktan geçiyor.

ÖZGÜRLEŞME MÜCADELESİNİN TEMEL DİNAMİĞİ EMEKÇİ SINIFLARDIR

İnsanın özgürleşme mücadelesi, insanlaşma mücadelesi ile eşanlama gelmekle birlikte, aynı zamanda insanlık tarihiyle de yaşıttır. İlkel komünal dönemde, sadece doğaya karşı verilen özgürleşme mücadelesi, özel mülkiyetle gerçekleşlen sınıflı toplumlarda; doğanın yanısıra egemenliği altında yaşadığı sınıflara karış da yürütülmek zorundaydı. Özel mülkiyetle başlayan, insanın insan tarafından tutsak edilişi, tarihsel zorunluluk gereği uğradığı bu evreyle emeğiyle yaşayan insanlarla, emek sömürüsü ile yaşayan insanların; ezen ve ezilen, egemen ve egemenlik altında olan, sömüren ve sömürülen sınıflar olarak bölünmesine neden oldu.

Özgürleşme mücadelesinin temel gücünü; her dönem için, ezen sınıf tarafından boyunduruk altına alınmış, yaşam koşulları asgariye indirilmiş ezilen sınıflar oluşturur. Ancak kapitalizme gelinceye kadar, üretici güçlerin gelişmişlik düzeyi nedeniyle, ezilenlerin küçük de olsa sahip oldukları mülkiyet, onların tüm toplumu özgürleştirecek maddi temele sahip olmalarının engelini oluşturmaktaydı. Kapitalizmle birlikte maddi gereksinimlerini karşılamasına olanak sunan tüm özel mülkiyeti ortadan kalkan emekçi (işçi), aynı zamanda özgürleşme mücadelesini de kendini tutsak kılan mülkiyetten bağımsızlaşmasıyla, toplumsal olarak gerçekleştirebilmenin koşulların da sahip oldu. Kapitalizmin doğuşuyla birlikte tarih sahnesine çıkan; mülkiyetten özgür işçi sınıfı ile birlikte, aynı zamanda kendisini vareden ve sınıflı toplumların en üst aşaması olan kapitalizmin de yıkılarak, özgürleşme mücadelesinin, özgürlük toplumunun inşa edilebileceği düzeye ulaşmasının koşulları doğdu. Böylece insanın özgürleşme mücadelesindeki karşıtları olan, doğa ve

ezen sınıflar olgusu, yerini başlangıçtaki gibi gene doğaya bırakabilecekti. İnsanın doğaya karşı özgürleşme mücadelesi ise, özgürleşmenin doğası gereği, doğanın tahakküm altına alınması değil, insan varlığının devamı ve gelişimi için doğanın yasalarını keşfetme ve uyum içinde yaşama mücadelesidir. İçinde yaşayacağı bir doğa olmaksızın varolamayacak olan insan, aynı zamanda doğanın işleyiş yasalarını bilmeksizin varlığını sürdüremez.

KAPİTALİZM KOMÜNİZMİN KOŞULLARINI DOĞURMUŞTUR

İnsanın; doğanın işleyiş yasalarını keşfetmesi ve onunla uyum içerinde özgürleşebilmesi için, önünde engel olarak dikilen ezen sınıflarla mücadelesi, kapitalizmle birlikte, tüm insanlığı kurtuluşa götürecek altınçağın gerçekleşebilme koşullarını doğurmuştur. Doğanın yanısıra, insanın bireysel ve toplumsal özelliklerinin detahribatına yol açan kapitalizm, bunu en başta üretim alanında gerçekleştirir. **Üretimin toplumsal karakteri ile mülkiyetin bireysel karakteri arasındaki çelişki, kapitalizmin temel çelişkisidir.** Bu çelişki, tüketimin toplumsallaşmasını engelleyen kapitalist sınıfsal hakimiyetin, aynı zamanda özgürleşme mücadelesindeki temel engel olması sonucunu doğurur.

İşte bireyle toplumu karşı karşıya getirmeden, insanı, insanın tutsağı olarak çatıştırmadan gerçekleşecek özgürleşme mücadelesi, ancak, işçi sınıfının, sınıf olarak kapitalizmle birlikte kendisini de ortadan kaldıracak devrimci dönüşümleri yapması ile olanaklı olacaktır. İnsanın gerçek kurtuluşuna yol açacak bu dönüşümler tüm insanlık toplumunun çıkarına gelişecek bir özelliğe sahiptir. Ancak; egemen kapitalist sınıfın insani özüne yabancılaşmasının muazzam boyutu yanında, maddi yaşam koşullarının onu bir kurtuluşa yöneltmemesi, özgürleşme mücadelesinin kapitalist toplumdaki ifadesi olan altınçağ mücadelesine katılmak bir yana, tam tersine karşıt olmasına neden olur.

Kapitalizm öncesi toplumlarda, toplumu dönüştürecek sınıf üretim ilişkileri içinde kendisini varedebiliyordu. Eski toplumun bağrında filizlenen yeni toplumsal ilişkiler, eski toplumsal ilişkilerle yan yana gelişebiliyor, dönüşümü sağlayacak devrime yolaçıordu. Bunun nedeni tüm bu toplumsal yapıların ortak özelliği olan özel mülkiyete dayanmaları idi. Ancak; kapitalizm koşullarında, özel mülkiyetin bu en ileri aşamasında, mülkiyeti ve onun yarattığı tüm sonuçları ortadan kaldıracak maddi toplumsal ilişkilerin yanyana gelişmesi olanaklı değildir. Komünist ilişkiler; kapitalizmin ortadan kaldırılması, ve komünizmin kurulması amacıyla bir araya gelmiş sınıfsal konumunun bilincindeki işçi sınıfının ve farklı sınıflardan nesnel gerçekliğin bilincine varmış insanların oluşturduğu komünist parti içerisinde yaşanabilir.

EMPERYALİST KAPİTALİZM İNSANI GİTTİKÇE HAYVANLAŞTIRMAKTA VE DOĞAYA İMHAYA SÜRÜKLEMEKTEDİR

İktisadi temeldeki üretimin toplumsallığına karşılık gelen ve bir üst yapı kurumu olan komünist parti; kapitalist toplumdaki, üretimin toplumsallığı ile mülkiyetin bireysel karakteri arasındaki çelişkinin çözüm aracıdır. Komünist partinin bu işlevi gerçekleştirebilmesi için özel mülkiyetle ortaya çıkan; işbölümü ve yabancılaşmış emeğin yolaçtığı, insan bilincinin çarpık gelişimini de ortadan kaldıracak bir işleyiş mekanizmasına da sahip olması gerekir. Çünkü özel mülkiyet ve onun ulaştığı son aşama olan kapitalizm; insanı insan olmaktan gittikçe uzaklaştırarak onun yeniden hayvanlar aleminin özelliklerini yansıtan varlıklar haline gelmesine neden olmaktadır. Tarihteki ilerici özelliğini tamamlayarak, emperyalist kapitalizme dönüşen özel mülkiyetin bu en son biçimi, üretici güçlerin önünde engel olma özelliğinin yanısıra, gelişmiş işbölümü ve yabancılaşmış emek sonucu ortaya çıkan, insanın kendine, topluma ve doğaya yabancılaşması ile bilinçli etkinlik olan özünü gittikçe kaybetmesine ve salt maddi gereksinimleri peşinde koşan varlıklara dönüşmesine neden olmaktadır.

Salt maddi gereksinimleri peşinde koşmaya yönlendirilen insanlık, kendini insan yapan üretim ve doğal sonucu olan toplumsal ilişkilerden gittikçe soyutlanmaktadır. Üretime dayanmayan, paradan para kazanmanın gittikçe yoğunlaştığı günümüzde toplumsal ilişkilerin, kapitalizmin etkinliği boyutunda parçalandığı ve çürüdüğü somut bir görünüm kazanmıştır. En basit ve sıradan insan ilişkilerinin dahi yadsındığı günümüzde, insani erdemler değersizleşirken, kaptalizmin temel yasaları olan rekabet içinde aşırı karı gerçekleştirmek amacı, her aracın kullanılmasını da mübah kılmaktadır. Bu gereklilik kaçınılmaz ve zorunlu olarak insanın toplumsal ilişkilerinin çözülmesini de beraberinde getirmektedir. Toplumsal ilişkiler her geçen gün yadsınmaktadır. **İnsanlar yaşadıkları toplumdaki diğer insanlarla, insan oldukları, aynı toplumun üyeleri oldukları için değil, birbirleri üzerinden maddi gereksinimlerini hangi boyutta gerçekleştirebileceklerini hesaplayarak ilişkiye girmektedirler.** Bu nedenle her insan, bir diğerinin gözünde; daha fazla para kazanmanın, maddi gereksinimlerini elde etmenin bir aracı haline gelmektedir.

İnsanın eşsizliğinin ve ayrı bir varlık olduğunun farkında olması, her insanın kendi varoluşunu gerçekleştirme zorunluluğu, bilinçlerinin çarpıklaşması sonucu, toplumsal bir varlık olmasından uzaklaşması, bireysel varoluşunu topluma rağmen gerçekleştirmesine neden olmuştur. Toplumun ve toplumu oluşturan bireylerin, kendi varoluşunu gerçekleştirmede bilinç çarpıklığı sonucu, karşılıklı yardımlaşma ve dayanışmanın yerine; rekabet geçmekte, diğer insanlar düşman olarak değerlendirilmektedir.

Toplumun yalnızca maddi gereksinimleri peşinda koşan bireylere dönüşmesi, "maddi hereksinim" kavra-

mının içeriğinin de değişmesine, yozlaşmasına neden olmuştur. Hayvansal fizyolojik yapının zorunlu sonucu olan; yeme, içme, cinsel tatmin ve korunma gereksinimleri; insanı, bilinçli dönüştürücülükten çıkarıp, salt maddi gereksinimleri sağlamaya, bireysel mükiyeti arttırmaya yöneltintir. Emperyalist kapitalizmin yolaçtığı yıkım, salt insan unsuru ile de sınırlı kalmamakta, geri dönülmez boyutlarda doğaya da yansımaktadır. Aşırı kârın gözleri köreden etkisi ekolojik sorunların kaynağını oluşturmakta, dünya ve elbette insanlık tam bir imhaya sürüklenmektedir.

Sisteme her noktada alternatif olamamanın sonucunda ortaya çıkan bugünkü devrimci yapıların, insan tipini tanımlamak gerekirse; sisteme olan tepkileri nedeniyle, devrimci örgüte katılmış, ancak sistemin oluşturduğu özellikleri çoğunlukla üzerinden atamamış, atma çabası bulunmayan, beden olarak devrim saflarında kafa olarak ise burjuva olan insan tipidir demek doğru olacaktır. Bu insan tipiyle gerçek devrimci dönüşümü gerçekleştirmek olanağı da yoktur.

ce, tüketim çılgınlığını da beraberinde getirmiştir. Özü değişemeyen maddi gereksinimlerin, biçimi değiştirilerek, topluma kazandırılan tüketme etkinliği, aşırı ve lüks tüketimin yaygınlaşmasına neden olmuştur. **İnsanın ürettiği ile değil tükettiği ile toplumsal konumunun belirlenmesi,** aynı toplum içinde, bir yanda tüketmek için sürekli arayış içinde olan kesimleri varederken, hemen yanı başında açlık sınırındaki milyonların varlığını da ortaya çıkarmıştır. Bu olgu dünya çapında daha derin sonuçlara ulaşmıştır. Zengin ülkelerdeki nüfus lüks ve aşırı tüketim içerisindeyken, özellikle; Asya, Afrika ve Latin Amerika ülkelerinde açlıktan ölen milyonlar, emperyalist kapitalizmin sonuçları olarak orta yerde durmaktadır. Üstelik açlık, yalnızca yoksul ülkelere özgü bir sonuç olmaktan çıkmış emperyalist ülke halklarının da yaşamına girmiştir. Amerika, Japonya, Almaya gibi emperyalist ülke halkları dahi, işsizlik sonucu açlıkla yüzyüze kalmış, metro istasyonları evsizlerin barınakları halilne gelmiş-

Toplumun yalnızca maddi gereksinimleri peşinde koşan bireylere dönüşümünün sonucu olarak ortaya çıkan ve diğer önemli bir boyut olan manevi çöküntü bir bütün halinde toplumların ruhsal açıdan hastalaklı bir yapı kazanmasına neden olmuştur. Çözülen toplumsal ilişkilerin yarattığı sonuç olan, karşısındaki insanları düşman olarak algılama, insanları birbirlerine, dolayısıyla kendilerine karşı güvensizlik içinde olmalarına neden olmuştur. Güvenin temeli olan insancıl özellikler, insanların rekabet sonucu düşman görülmesiyle toptan yadsınmış, yalnlızlaşan bireyin kendisine karşı geliştirdiği "güven" ise, insani özelliklerden beslenmediği için sahte bir nitelik kazanmıştır.

İnsani özelliklerin her düzeydeki yıkımı; sevgi, şefkat, güven, dayanışma, paylaşım gibi bilinçli üretici etkinlik sonucu ortaya çıkan insani duyguların yıkımına ve bireyin giderek yalnızlaşıp içine kapanmasına neden olmuştur. Toplumsal ilişkilerden yalıtılan bireyin ulaşacağı sonuç ise ya özellikle şiddet eksenli rhsal hastalıklar ya da dinsel-kimyasal uyuşturucularla bilincinden tamamen uzaklaşması olmuştur. Psikolojik hastalıklardaki görülmemiş artışın temel nedeni, kapitalizmin yarattığı duygu ve düşünce yoksunluğu kaynaklı yalıtılmışlıktır. Öte yandan kendini boşlukta ve yalnız hisseden kapitalizmin bireyi, manevi tatminsizliğini -ekonomik durumu elvemese de, üretim dışı yöntemlerle ulaştığı paralar aracılığıyla elde ettiği- kimyasal uyuşturucular aracılığıyla kısa zamanlı da olsa sahte cennetlerle kendini avutmayı seçmektedir. Bizzat kapitalizm tarafından gerçekleştirilen uyuşturucu ticaretinin amacı, kitlelerin sistem dışı çözümlere yönelmemeleri içindir. Uyuşturucu ve alkol bağımlılığı bir yanda milyonları bünyesine alıp sahte cennetlerle tatmin olmalarını sağlarken, aynı zamanda kapitalistlerin kasalarını da doldurmakta ve en önemli etkisini de sistemin sonuçlarına karşı çıkmayan, uyuşmuş kitlelerin oluşmasında göstermektedir.

Diğer bir uyuşturucu olan din ise, geçmişte sahip olduğu gücünü yeniden kazanırken, geleneksel dinlerin ortaya koydukları çözüm yöntemleriyle yetinmeyen kitleler, yeni dinsel tarikatlar oluşturmaktadırlar. Ülkemiz açısından yansımasını, islami akımların gelişmesinde gösteren, din'i çözüm olarak görme, özünde toplumun manevi çöküntüsünün yolaçtığı boşluğun bir sonucudur. Çoğunluğunu ezilen kitlelerin oluşturduğu dine doğru bu kitlesel yönelişin kaynağında gelecek umudunun yokolması vardır.

İşte tam bu noktada, komünist ideolojinin, gerek ülkede gerekse de dünya çapında diyalektik ve materyalist felsefi bakış açısının kaybedilmesinin yolaçtığı geçici yenilgi, emperyalist kapitalizmin sevinç çığlıkları arasında karşılandı, "Yeni Dünya Düzeni" adı altında, halkların katliamında sınır tanımazlığın sergilendiği, ülke işgallerinin sıradanlaştırıldığı, sömürü ve talanın dizginsizce yaşandığı günümüzde, emperyalist kapitalizme son verecek bilimsel ideolojiye daha güçlü sarılmak, akıl ve emeği daha yetkin kullanmak gerekiyor.

İnsanlık heniz tarih-öncesini yaşamaktadır. İnsanın insan tarafından tutsak kılındığı bu tarih-öncesini aşıp, özgür insanlık tarihini başlatacak devrimci dönüşümlere, bugün herzamenkinden daha fazla ihtiyaç vardır. Ancak özel mülkiyet sisteminin zorunlu sonucu olan ve kitlelerin nesnel gerçekliği kavramalarına engel olan, insanın kendine, topluma ve doğaya yabancılaşması aşılmadan bu dönüşümlerin gerçekleştirilmesi olanaksızdır. Nesnel gerçekliğin kavranmasında, yabancılaşma sonucu ortaya çıkan bilinç çarpıklığı aşmamız gereken temel sorundur. insanın insanlığına yabancılaşmasıyla, insandışılaşmaya yönelen insanlığı gerçek niteliği olan bilinçli özneler haline getirmeden, devrimci dönüşümleri gerçekleştirmekte olanaklı değildir.

Öncelikli sorun, özel mülkiyet sisteminin yolaçtığı düşünmeyen, sorgulamayan, araştırmayan, kölece itaat eden insan tipini dönüştürmek ve kendinin, toplumun ve doğanın bilincinde olan, dünyaya eleştirel bakan, aktif katılımcı, çok yönlü, sevgisi ve emeğiyle üretken, kollektif insan tipini, bugünkü tarihsel-toplumsal koşulları içinde gerçekleştirmektir. Mevcut örgütlülüklerin, özellikle dünya çapındaki komünizm karşıtı dalganın da etkisiyle ancak; temel olarak kendi içlerinde taşıdıkları ve en başta burjuva felsefi-ideolojik düzlemden kopamamanın zorunlu sonucu olan, Marksist teorinin eksik ve yanlış kavranışından kaynaklı durumları gereği, komünist insan tipinin gerçekleştirilemediği ortadadır. Sisteme her noktada alternatif olamamanın sonucunda ortaya çıkan bugünkü devrimci yapıların, insan tipini tanımlamak gerekirse; sisteme olan tepkileri nedeniyle, devrimci örgüte katılmış, ancak sistemin oluşturduğu özellikleri çoğunlukla üzerinden atamamış, atma çabası da bulunmayan, beden olarak devrim saflarında kafa olarak ise burjuva olan insan tipidir demek doğru olacaktır. Bu insan tipiyle gerçek devrimci dönüşümü gerçekleştirmek olanağı da yoktur.

Yazımızın ana ekseni; kapitalizmin toplumla birlikte tutsaklaştırdığı bireyi, kaybettiği toplumsal özellikleri yeniden kazandırmak, özgür toplum mücadelesinin özgür bireyleri konumuna dönüştürmek olduğ için 12 Eylül sonrasında yenilgi döneminin ürünü olarak ortaya çıkan; "bireysel özgürlük" sloganı üzerinde kısaca durmamız gerekiyor. Çünkü bireysel özgürlük, parti içinde, yani toplumsallaşmanın tarihsel olarak en yüksek düzeyinin ifadesi olan bu toplumsal ilişkiler alanı dışında, gerçekleştirilmesi olanaksız bir içeriğe sahiptir. Örgüt düşmanlığının, örgütsüzlüğün propağandası olarak gündeme gelen, "bireysel özgürlük" Eylül öncesi koşullarda devrimci mücadeleye, toplumsal mücadelenin geniş boyutları nedeniyle katılmış ancak düşünce ve yaşam biçimi açısından devrimcileşememiş, Eylül döneminde "verdiği" mücadele nedeniyle küçük de olsa bedel ödemiş, bu nedenle de devrimciliğin kendisi açısından ne kadar "tehlikeli" birşey olduğunun "bilincine" varmış kesimler açısından; öncelikle sanat - edebiyat alanında ortaya koyuldu. Örgütsüzlüğe karşı propaganda yürütülürken, alternatif olarak da "bireyselleşme", "örgütsüzleşme" şiarı yükseltildi.

Örgütlülüğün; bireyi körelttiği, kendi gerçeğine yabancılaştırdığı, örgütlülüğün sığ ve tekdüze bir yaşam geliştirdiği, örgütlü bireyin gelişiminin engellendiği yönünde yoğun bir propağanda yürütüldü. Propagandanın taşıyıcıları olan eski "devrimciler"in bu konuda gösterdikleri yoğun çaba nedeniyle burjuvazinin tek yapması gereken, sadece gazete, dergi gibi yazılı basınla televizyon, sinema gibi görsel yayın kurumlarında bu insanlara yer vermek oldu.

Ancak toplumsal muhalefetin yükselmeye başladığı 1986 yılı ve sonrasında yenilgi döneminin ürünü, örgütsüzlük zeminin de "bireysel özgürleşme" ve benzeri yönelimler etkilerini önemli oranda kaybettiler. Yenilginin yarattığı tahribatın büyüklüğü elbette bu kadar değildi. Devrimci örgütlenmeler toparlanarak, merkezileşmelerini sağlamalarına rağmen, geçmiş kadro potansiyelleri düzeyinde dahi gelişememeleri, bırakalım geçmiş kitlelerini toparlamayı, yeni kuşaklarla birleşmeyi dahi başaramamaları Eylül dneminin toplumda yarattığı tahribatın büyüklüğünü görmek için yeterlidir. Fakat asıl sorun; burjuva "bireysel özgürlük" şiarının da beslenme kaynağı bulduğu, devrimci örgütlenmelerin kopuşu gerçekleştiremedikleri burjuva felsefi - ideolojik ufuktan kaynaklanmaktaydı. Bu temel sorunun görülememesi, 12 Eylül'den bugüne geçen 16 yılda devrimci hareketin toplumsal açıdan ciddi bir varlığa dönüşememesine neden olmuştur. Eylül sonrası merkezileşen örgütlenmeler, Eylül öncesi süreci bir bütün olarak teorik ve pratik açıdan bilimsel olarak tahlil etme yerine yenilgiyi daha çok, inanç - inançsızlık gibi bilim dışı nedenlere dayandırdılar. Geçmiş sürecin nesnel - bilimsel tahlilinin yanısıra; emperyalist kapitalizmin yolaçtığı sorunlara ve sosyalizmin gelinen tarihsel aşamada ortaya çıkan sorunlarına da cevap bularak yürüme yerine geçmişin geri bir tekrarı veya uç noktalarda savrulma şeklinde kendilerini varetmeye yöneldiler. Aslında her iki yönelimde, yani solculuk ve sağcılığın her türden görünümü, geçmişte denenmiş ancak başarılı olunamamıştı. Hem geri bir tekrara girenlerin, ve hem de uç noktalara savrulanların, - uygulayıcıları farklı da olsa- önermeleri uygulanmış ancak başarı elde edilememişti. Geçmişi köklü bir şekilde ve ortaya çıkan yeni gelişmelerle birlikte bilimsel olarak tahlil etmemek, başarısızlığı uygulayıcılaran inançsızlığına bağlamak, ülkede yaşananların uluslararası boyutunu görmemek, çözüm olmadığı gibi yeni çözülmeleri de beraberinde getirdi. Özellikle '89-91 yılları arasında Doğu-Avrupa ve Sovyetler'de gerçekleşen sosyalizm maskeli yönetimlerin çöküntüsü, beraberinde sosyalist-devrimci örgütlerin de çözülmesini getirdi. Aslında sosyalist maskeli blokun çöküntüsü belki de o denli bir çözülme yaratmayacaktı. Ancak '86'lardan itibaren merkezi örgütlülüğünü sağlayan ve yaygınlaştırmaya başlayan devrimci örgütler açısından, ortalama 5 yıllık süreç bir direnç noktası, test edilme özelliği taşıyordu. Bu temel durum; uluslararası arenada, sosyalist maskeli blokun çök-

mesi, ülkede de '89'da başlayan ve 90 yılı sonu 91 yılı başında doruğa çıkan işçi hareketinin geri çekilmesi ve DYP- SHP Koalisyon Hükümeti'nin "demokratikleşme" eksenli reformlar vaat eden propağandasının, kitlelerde yarattığı "bekle - gör" tavrıyla birleşince hızlandı. Kökeni daha öncelerde olmakla birlikte, özellikle 1991'den itibaren, devrimci örgütler; sadece kitle boyutunda değil, daha da önemli olarak kadrosal boyutta bir çözülme sürecine girdi. Elbetteki bu süreç kendisini açık olarak ifade etmedi. Yani gözle görünür bir şeklide aynı anda ve aynı şekilde olmadı. Ancak ortak olan yönlerde, en azından bugün bu durumun tespit edilebilmesinde önemli veriler sunuyor. İdeolojik yetmezliklerin yolaçtığı; derbecilik, tasfiyecilik, ilkesiz birlikler ve hemen sonrasında yaşanan ayrılıklar gibi görünür boyutta yaşanan ortak yöntemlerin yanısıra, çözülme tek tek kadroların mücadeleye son verip, sistem içi bir yaşama koşmalarında da hemen hemen bütün örgütler açısından ortak payda oldu. Sol içi şiddet sistemli ve örgütlü olarak uygulanma düzeyine vardırıldı. Örgütsel ayrılıklar karşı devrimci faaliyet olarak dangalanıp, şiddit uygulanımı meşrulaştırılmak istendi, isteniyor. Mevcut örgütlenmelerin bir bölümü dogmatizm özürlü iken, diğer bölümü ise hızlı bir şekilde tasfiyeci reformizme yönelmiş durumda. (Kürt Ulusal Hareketi'ni gelişen bir dinamik olması açısından değerlendirme dışında tutuyoruz. Ancak komünist bir çekim merkezinin yoksunluğu nedeniyle; dünya ve Ortadoğu gericiliği, ülke içinde de reformist eğilimlerin güçlülüğü koşullarında ciddi bir kuşatma altında olmlası, hareketin ulusalcı çizgisiyle birleşince bulunduğu çizgiden de geriye çekme doğrultusunda önemli bir işleve sahiptir).

Devrimci örgütlerin genel olarak bu durumdan farklı olmamaları sonucu, toplumsal olarak kurtuluşu sağlayacak tek alternatiif olma potansiyeli taşımalarına rağmen ezilen kitleler açısından önemli bir prestij kaybına uğramış, güven sorununu aşamamış durumdadırlar. Ezenler özellikle yaşanan savaştan dolayı krizlerini aşma olanağı bulamadan ve sürekli olarak, emekçilerin daha kötü yaşam koşullarına mahkum olmaları sonucunu doğuran politikalar uygulamak zorunda kalmalarına rağmen, toplumsal muhalefeti örgütleyip, harekete geçirme ve sistemi temellerinden sarsacak örgütlülükler devrimciler tarafından hayata geçirilememektedir. Emekçilerin kendiliğinden tepkileri niceliksel olarak ciddi artışlar sağlamasına rağmen, önderlik sorunu aşılamadığı için düzen içi kanallarda eriyip gitmektedr. Devrimci örgütlenmelerde ise nicelik olarak düşük bir artış yaşanmasına rağmen kadrosal alanda yaşanan çözülme, niteliğin artışını engellemiş, sorunların köklü bir şekilde ele alınmayışı yeni kadroların nitelik sorununu çözememiştir. Bir - iki örgütlenme açısından yoğun bir aktivite sözkonusudur. Ancak bu örgütlenmeleri somut koşullarda uygulanması gereken politikalar bir yana, kendi programatik tezleri açısından değerlendirdiğimizde dahi; nitelikten yoksun bu aktivitenin sonuç alıcı bir öze sahip olmadığı da rahatlıkla görülebilecektir.

Mevcut durumu genel olarak değerlendirdiğimizde ortaya çıkan tablo bu çerçevede ve olumsuzdur. Ancak devrimci hareketin içinde bulunduğu durumun nesnel bir tahlilini yapmadan -ki yaptığımız değerlendirme kapsam olarak genel ve yüzeyseldir- hareketi ne pahasına olursa olsun nesnel ve bilimsel olarak kavramadan sorunlara çözüm bulabilmekte olası değildir. Çünkü yaşanan sorun; özü bakımından sosyalizm tasarımına ilişkin değildir.

Bugün ülkemizde kendisine; komünist, devrimci diyen örgütlenmelerin gerek soldan gerekse de sağdan bir çözülme içinde olmaları amacımıza gölge düşürecek, onun doğruluğunu sorgulamamızı gerektirecek bir öze sahip değil. Fakat nerede yanıldığımızı, kendimize amaç edindiğimiz idealden, çok farklı noktalara nasıl savrulduğumuzu ortaya çıkarmak içinde teorinin ele alınması önemli bir görev olarak önümüzde duruyor. Sorun, ülke koşullarının değerlendirilmesinin çok daha ötesinde, sosyalizm ve kapitalizmin değerlendirilmesinde yatıyor.

Özgürleşme sorunu, yalnız başına yaşanan sınıflı toplumun analizi ile çözümlenmiyor. Aynı zamanda sosyalizm alternatifinin nasıl bir içeriğe sahip olduğunun da netleştirilmesi gerekiyor. Sınıflı, sömürücü, baskıcı toplumsal yapıya karşı girişilen mücadele sistemin sonuçlarına karşı bir muhaliflikten, yeni toplumsal sistemin alternatif olarak verili konşullar içerinde inşa edilmesine vardırılmayı gerektiriyor. Alternatifin inşa edilemediği, eski yıkılırken yeni kurulamadığı koşullarda çekim merkezi olma sözkonusu olamayacağı gibi, sistemin köklü pratik eleştirisin de olanaklı olmayacaktır. **Alternatif olma söylemden öteye geçirilemeyip uygulayıcılarının yaşamsal ilişkilerinde somutlanmadığı koşullarda, farkında dahi olmadan sistemin kalıcılaşması yolunda adımlara dönüşüyor.**

Böylesi bir kaygı, kaçınılmaz olarak bizi, "nasıl bir örgütlenme?" sorusuna götürüyor. Özgürleşmeyi; önündeki sınıflı, sömürücü, baskıcı devlet aygıtını yıkarak gerçekleştirecek örgütlülük nasıl bir içeriğe, işleyişe sahip olmalı ki karşı olduğu sistemi kendi içinde üretmeden, eskinin yıkımını gerçekleştirip, yeniyi kurabilsin? **Her sınıf savaşımı özünde taşıdığı "yıkım olmadan, yapım olmaz" yasasına uygunluk içinde olmak için eskiyi yıkmak zorunda. Ancak eskinin yıkımı yeninin inşasıyla da aynı anda ve birlikte yürümek zorundadır.** Salt yıkıma dayalı bir savaşında, yıkılan eskinin yerine yeni; bilinçli bir çabayla inşa edilemediği, edilmediği koşullarda ortaya çıkan boşluğu eskinin farklı biçimlerinin alacağı kaçınılmazdır. Bu nedenle özel mülkiyeti tüm sonuçlarıyla ortadan kaldırmaya yönelen bir hareketin, bu süreci hangi toplumsal ilişkil ile ortadan kaldıracağı, örgütlülüğün iç ilişkilerinin nasıl olması gerektiği üzerinde duracağız.

Örgütlenme, her toplumsal ilişki gibi, asıl bileşkesi olan insan unsurunun üzerinde yükseldiği için öncelikle insanı, sınıflı toplumun insanını incelemek zorundayız.

Şiddet olgusuna genel bir bakış

Sibel CANER

ŞİDDETİN TANIMI

Üzerinde fikir birliği sağlanmış ve genel kabul görmüş bir şiddet tanımı yoktur. Örneğin, sosyolog H.L. Nieburg şiddeti "kişileri veya malları yaralamaya yönelik doğrudan veya dolaylı eylemi" olarak tanımlamaktadır. Fransızca bir sözlükte şiddet; "bir kişiye güç veya baskı uygulayarak isteği dışında bir şey yapmak veya yaptırmak" diye tanımlanmaktadır. Şiddetin tanımlanması bile kendi başına bir araştırma konusudur. Şiddetin tanımlanmasını bu derece güçleştiren, şiddetin sınırlarının çizilememesidir. Şiddetin en açık ve anlaşılır biçimi fiziksel şiddettir. Ancak ne yazık ki günümüzde şiddeti böylesine darlaştırmak pek mümkün değildir. "Şiddet uygulamak yalnızca birini bir köşe başında kurşunlamak, falakaya yatırmakla olmuyor. Şiddetin en kötüsü, en yıkıcısı, en acımasızı kişinin doğal edimlerine çıkarılan engeldir, gelişmek isteyen kişinin önüne konulan dikenli tellerdir".(1)

Şiddetin tanımlanmasındaki diğer bir zorluk da normlarla ilgilidir. Şiddet normlarla çevrilmiş bir terimdir. Nitekim bir şiddet eylemini toplumun bir kesimi kınarken diğer bir kesimi sevinçle karşılayabilmektedir. Şiddet eyleminin iyi ya da kötü belirlemesi bu hareketin kine karşı ve kimin başlattığı sorularıyla yanıtlanabilmetedir. Dolayısıyla normlardan arınmış, yansız bir şiddet tanımının yapılması zorlaşmaktadır. Zira ne şiddetin tanımını yapacak olanlar tarafsız ne de şiddet eyleminin meşru veya gayrımeşru olduğunu kabul edecekler tarafsız olacaktır.

Şiddetin tanımını geçmeden önce siyasi şiddete ayrıca değinmeyi uygun bulduk. Günümüzde en sık rastlanan siyasi şiddet "iktidara karşı (aşağıdan) şiddet, iktidar (yukarıdan) şiddeti ve savaşlardır. Ancak savaşın kapsamı çok daha geniş ve derin olduğundan burada değinmeyeceğiz.

İktidara karşı şiddet; sadece iktidarın yıkımına yönelik değil aynı zamanda onun yeniden örgütlenmesine yöneliktir. Siyasi çatışmalar, grevler, siyasi gösteriler hep bu başlık altında incelenir. İktidara yönelik siyasi şiddeti diğer şiddetlerden ayıran en önemli özellik devletin yeniden örgütlenmesine yönelik tasarılar geliştirmek üzere biraraya gelmiş bilinçli grupların bulunmasıdır. İktidara yönelmiş siyasi şiddetin yoğunluğunu esas olarak iktidarın örgütlenme biçimi ve acımasızlık derecesi belirlemektedir. Varolan iktidarın kendini ayakta tutabilmesi için uyguladığı sertlik aynı zamanda kendisine yönelen siyasi şiddetin de yoğunluğunu etkilemektedir.

İktidar şiddeti; siyasi iktidarı korumak ve işletmek için bavurulan şiddettir. İktidar biçimi ne olursa olsun, esasta iktidar kendini ayakta tutabilmek için şiddeti tekeline alıp kullanmakta ve meşru görmektedir. İktidar şiddeti hem polis, ordu veya istihbarat servisleri ile doğrudan hem de eğitim kurumlarında, bürokrasi aygıtında veya yazılı, sözlü medyada dolaylı olarak uygulamaktadır.

Sonuç olarak; tek bir şiddet tanımının olmamasına rağmen getirilen tüm tanımlamalarda ortak bir yan vardır; bir kişiye, kuruma veya bütünlüklü bir mala yönelik maddi veya manevi zor kullanmak. Ancak buradaki zor kavramı salt fiziksel zarar içermiyor. Bir kişiye hiç bedensel zarar vermeden de yıldırma amaçlı tehdit etmek, korku yaymak, kişinin değerlerine saldırıda bulunup

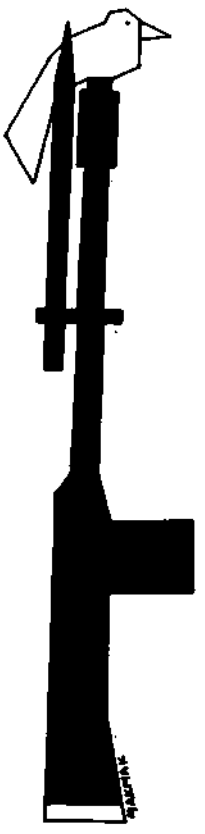

ruhsal dünyasını sarsmak ya da kişinin içinde bulunduğu doğal ortamı tahrip etmek de şiddetin bir biçimidir.

ŞİDDETİN NEDENLERİ

Çağdaş dünyamız homojen bir yapıya sahip değildir. Üzerinde değişik kültürel yelpazelerin, dini şekillenişlerin farklı ekonomik göstergelerin ve farklı siyasi iktidar biçimlerinin yaşandığı bir renk cümbüşüdür. Ulus temeline dayalı gelişmiş merkezi iktidarlar bulunduğu gibi kabile biçiminde örgütlenmiş topluluklar da bulunmaktadır. Bir yanda ülkelerarası bütünleşmeler görülmekte öte yanda mezhep ya da milliyet esasına göre savaşlar yaşanmaktadır. Bu farklı ülkelerin her birinde şiddet olgu-

su özgün nitelikler taşımaktadır. Bir toplulukta herhangi bir şiddet eylemi suç sayılmazken, diğer bir toplulukta suç sayılıp ceza verilmektedir. Değişen toplumsal koşullarla birlikte bazı şiddet olguları ortadan kalkarken yerlerine yeni şiddet olgusu ortaya çıkmaktadır.

Çağımızda şiddetin biricik kaynağı devlettir. Korku yayarak ayakta durmaya çalışan siyasi iktidarlar şiddeti yaratmaktadırlar. Korku şiddeti yarattığı gibi şiddetin bir sonucu da olmaktadır. Kişinin devlet karşısında savunmasız ve kendini ifade edebilmekten uzak olması şiddeti kaçınılmaz kılmaktadır. Bugün kendi bürokrasi aygıtının ve dayandığı azınlık sınıf çıkarlarının dışında hiç bir sese kulak vermeyenler aslında şiddeti topluma dayatmaktadırlar. *"Tıpkı bir bebek gibi ifade özgürlüğü kısıtlanarak çaresiz bırakılmış toplumsal oluşumların, saldırganlığı kendini koruma ve meramını anlatma biçimlerinden biri olarak kullanılması kaçınılmazdır."*(2)

Günümüzde şiddeti besleyen diğer bir otorite de medyadır. Medya, şiddetin toplumda meşru görülmesi için özellikle iktidar tarafından bir araç olarak kullanılmaktadır. Çağımızda, medya şiddetin aracı olmanın da ötesine geçmiş, medyatik şiddeti yaratmıştır. Medya şiddet olgusunu film, haber veya yarışma programları, reality şovlar vb ile zihnimize yerleştirmektedir. Bir film ile ortaya atılan kurgunun çok kısa süre sonra toplumda izdüşümü yaşanmaktadır.

Medyanın şiddet çılgınlığı geçenlerde Türkiye ile Yunanistan arasındaki "Kardak Adası" sorununda da ortaya çıkmıştır. Adadaki bayrakların indirilmesi ile gazeteciler savaş çağrısında bulunmuşlardır.

Devlet ve medya dışında diğer bir otorite de ailedir. Şiddet ile ilk tanıştığımız kurum ailedir. *"Büyükleri tarafından fiziksel olarak örselenen ve hırpalanan çocuklar için şiddet simgesel boyut kazanmaktadır. Aile ortamında bilerek aşağılanan, sevgiden yoksun bırakılan sürekli çekiştirilen, "şeytani ruhlar" ve "öcüler" ile korkutulan çocuğun ruhsal korku ve heyecanları bu çerçevede simgesel bir kökene oturtulmaktadır. Yorgunlukların, kırgınlıkların, küskünlüklerin böyle bir tarzda aile içinde ifadesi şiddetin çocuklar tarafından simgesel düzeyde algılanma nedeni olmaktadır. Sürekli bağırıp çağıran, vurup kıran, küfredip söylenen babalar ile özlemleri, gereksinmeleri ve beklentilerini çocuklarına gereksiz hedefler olarak empoze eden anneler şiddetin simgesel modeli olmaktadır."*(3)

Şiddetin bu üç otorite dışında beslendiği siyasal, sosyal, kültürel, ekonomik, norofolojik ve psikolojik nedenler mevcuttur. Şiddetin nedenleri üzerine birçok amprik çalışmalar yapılmış, şiddetin ulaşım zorlukları, hava kirliliği ile ilişkisi bile saptanmıştır. Ancak tüm bu araştırmalara değinmek konumuzu çok aşacağından sadece ekonomik yapı ile olan direkt ilişkisine değinip geçeceğiz.

T.R. Gurr, görece yoksunluk ile iç politikadaki şiddet arasında bir oran bulmaya çalışmıştır. Görece yoksunluktan, kişilerin özlemleri ile gerçek kazançları arasındaki fark anlaşılmalıdır. Gurr, ayrıca toplumun kuramsal örgütlenebilme derecesi, önceden oluşmuş ve şiddeti kolaylaştıran geleneklerin bulunması, rejimin meşruluk derecesi gibi ara değişkenler de kullanmıştır. Bu ara değişkenlerin her birinin görece yoksunlukla birlikte şiddeti etkilediğini saptamıştır. Ayrıca 1961-1965 yılları arasında nüfusları bir milyonu aşkın 144 siyasi birlik bağlamında çözümlemeler yapmış ve bu çözümlemelerin sonucunda kalıcılaşmış görece yoksunluğun (ara değişkenlerin fonksiyonlarını da sıfırlayarak) direkt ilişkisini saptamıştır.

Günümüzde suç oranları ile ilgili olarak yapılmış istatiksel araştırmalar da Gurr'u doğrular niteliktedir. Şehirlerde özellikle halkın fakir olduğu semtlerde suç oranının yüksek olduğu belirlenmiştir.

"Toplumumuzda hala yük hayvanlarına yaptırılmayacak işler vardır ve onları işte bu halk sınıfları yülenmektedir. Bu koşullarda herhalde ölçülü ses tonu ile düzeyli sohbetler yapılamaz."

Hoggart'tan yaptığımız bu alıntıyı biraz genişleterek ülkemize uyarladık.

Satınalma gücümüz özlemlerimizi gidermek biryana temel ihtiyaçlarınızı bile karşılayamaz durumda.

Hepimiz önce ailede, sonra okulda veya işyerinde ve eğer kadın isek koca ocağında, erkek isek askeri kışlada yani yaşamımız boyunca şiddet ile yanyana

Eli sopalı devlet akılalmaz büyüklükteki şiddet grubuyla(asker, polisvb.) kapımızın önünde

Son otuz yıl içinde üç askeri darbe

Örümcek ağına benzer dini inanışlar yaşamımızı çevrelemekte

Cinsel yaşamımız devletin ailenin, konu komşunun denetiminde

Ve en önemlisi hergün gençlerimizi yutan iç savaşın içindeyiz.

Böyle bir ülkede patlamaya hazır bomba olmamız hiç de şaşırtıcı değil. Ancak ne yazıkki hergün yaşadığımız hırs patlamaları bilinç ve örgütlülükten yoksun olarak yaşanır karartan otoritelere yönelmemekte, çoğunlukla günlük kavgalar biçiminde ortaya çıkmaktadır. İşyerinde işçiler arasında, otobüste yolcular arasında, okulda öğrenciler arasında ya da evde aile fertleri arasında yaşanmaktadır.

Sınıfsal bilincin yerleşmediği ve örgütlenmediği toplumda şiddet siyasi iktidara yönelmiş bilinçli bir eylem olmaktan çok hırs patlamalarına yol açmaktadır. Geleneksel toplum yapısına bağlı olarak şiddet kendini kavgacılık temelinde ortaya koymaktadır. Kişiler birbirleri ile olan iletişim sorunlarında şiddeti bir çözüm olarak görmekte ve şiddet toplumumuzda ortak bir dil olmaktadır.

SOL İÇİ ŞİDDET ÜZERİNE

Örgütlenmeler, toplumsal yapı içerisindeki bir sınıfın, katmanın ya da çevrenin ihtiyaçları doğultusunda doğmuşlardır. Bir örgütlenme doğrudan ya da dolaylı olarak bir sosyal tabana dayanır. Örgütün içinde bulunduğu toplumsal yapı aynı zamanda örgütü etkileyen, şekillendirebilen bir özelliktedir. Toplumsal yapının kültürel donanımı, içinde barındırdığı örgütü de çevrelemektedir. Zamanla toplumsal değişimlerin meydana gelmesiyle ihtiyaçlar çeşitlenmiş, farklılaşmış ve doğal olarak örgütlenmeler de genişlemiş ve çoğalmışlardır. Çeşitlenen ve genişleyen örgütlenmeler büyüklüğüne ve niteliğine bağlı olarak toplumsal yapıyı da etkilemişlerdir. Toplumsal yapı ile örgüt arasındaki bu sıkı ilişkiden dolayıdır ki örgütün içinde yaşadığı tolumsal yapıyı tanımadan örgütü anlayabilmek mümkün olmamaktadır.

Yukarıda toplumumuzun şiddete olan yakınlığından söz ettik. Ve yine "insanlarımızın bu ağır ekonomik-sos-

yal, siyasal koşullarda çok doğal olan şiddet potansiyelini genellikle günlük yaşamlannda hırs patlamalanna yol açtığından söz ettik. Ortak bir dil olarak kullandığımız şiddet kendini her türlü örgütlenmenin içinde (TBMM'de dahil) göstermektedir. Kısacası toplumumuzdaki örgütlenmelerin hemen hemen hepsinde objektif olarak şiddet potansiyeli vardır. Ancak ne yazık ki ülkemizde halkın şiddet potansiyelini şiddetin yaratıcısı olan iktidara karşı yönlendirmeyi amaç edinmiş sol örgütlenmelerde de şiddet, güzergahından sapmaktadır. Sol hareketler içindeki şiddet çeşitli biçimlerde ortaya çıkmaktadır. Sol içi şiddet dediğimizde bir çoğumuzun aklına öldürme, dayak vb gelir. Oysaki tanımlamada da bahsettiğimiz gibi tehdit, hakaret, yalnızlaştırma, faaliyetlerine engel olma da şiddetin bir biçimidir. Bir örgütün militanını öldürmek ile silahı dışında kendini koruyacak başka bir şeyi olmayan gerillanın elinden silahını alarak onu ölüme terketmek arasında, biçim farklılığı dışında bir farklılık yoktur. Ya da bir örgütlenmenin yayın faaliyetine engel olma, onun kendisini ifade edebilme özgürlüğünü kısıtlamak ve dolayısıyla onu yalnızlaştırmak da şiddetin birer biçimidir. Üstelik sol hareket içindeki şiddet öyle ara sıra ortaya çıkan bir vaka da değildir. En azından sol basın kullandığı dil ile şiddeti süreklileştirmektedir. Sık sık şu veya bu dergide "kaçkınlar", "suçlular güruhu", "kontrgerilla elemanı", "darbeciler", "mafyacılar" gibi ifadelere tanık oluyoruz. Bu ifadeler şiddetin hem yaratıcısı, hem de sonucu olmaktadırlar. Sol basında bu ifadelerin kullanılması şiddetin meşru görülmesi için birer gerekçe olarak sunulmaktadır. Örneğin; son zamanlarda sol içi şiddet uygulayanların yazılarına baktığımızda birbirine benzeyen ifadeler bulmaktayız. "Partiye zarar verdiler", "devrime ihanet ettiler", "halkın malına el koydular", "mücadele kaçkınları", "parti düşmanları" vb. Birer sonuç olan bu ifadeler şöyle bir mantık örgüsünden doğmaktadır: "Ben komünist partiyim. Devrimi ben yapacağım. Halkımızı ben temsil ediyorum. Dolayısıyla bana zarar veren halka, devrime, komünizme, zarar vermiştir. Bu mantık örgüsünden çıkan sonuçlar şiddet eyleminin birer gerekçesi olmaktadır. Halkı, devrimi ve komünizmi kendi tekeline alan bu mantık, kendi dışındaki tüm güçleri hor görmekte, küçümsemekte, yok saymakta, zaman zaman da yok etmeye yönelmektedir. Kendini dünyanın merkezine koyan ve dünyaya o gözle bakıp yorumlayan **ben merkezci** yaklaşımlar sol hareketler içindeki şiddetin felsefi temellerini oluşturmaktadır. Sol haraketler içindeki benmerkezci yaklaşım öznel değil genel bir sorundur ve şiddetin yaşanmasındaki rolü çok büyüktür. Nitekim bugün sol hareket içindeki bir grubun diğer bir gruba yönelik şiddet eylemini yazılı veya sözlü kınayan birçok örgüt zamanı gelince kendi içinden çıkan bir gruba şiddet uygulamaktan çekinmemiştir.

Kendi içinde şiddetin kaynağını, yönelimini açığa çıkartmamış bir örgütlenme istediği kadar sol içi şiddete karşı olduğunu belirtsin, öyle ya da böyle kendini sol içi şiddetin içinde bulmaktadır.

Günümüzde "halk içindeki çelişkiler şiddet ile çözülmez" evrensel doğrusu birçok sol örgütlenme tarafından kabul edilse bile, subjektif yargılar ile ayaklar altına alınmaktadır. Üretim ilişkisi içindeki yeri ve devrim-karşı devrim arasındaki konumlanışı bakımından halk içinde yer alan bir kişi veya grup subjektif bir yargıyla halk kapsamı dışında görülmekte veya gösterilmekte, böylece de şiddet uygulaması meşru görülmekte veya gösterilmektedir.

Sol içi şiddetin diğer bir yaratıcısı da değer yitimidir. Zira bugün solu sol yapan bir çok değer zedelenmiştir. Sol hareketler birbirlerini aynı istasyona giden trenin birer vagonları olarak görmek yerine, aynı pazara yönelmiş birer tüccar mantığına bürünmüşlerdir. Geniş halk yığınları bir pazar ve bu yığınları kucaklamayı amaç edinmiş bir çok sol hareket birbirlerini rakip olarak görmektedir. Ortada bir pazar savaşı olduğunda şiddet kaçınılmaz olmaktadır. Ortaya çıkan şiddet eylemleri sol hareketler içinde güveni zedelemekte ve güvensizlik tekrar şiddeti üretmektedir. Güvensizlik ortamında her örgüt kendini diğerlerinden uzaklaştırmakta, kendi içine çekilmekte ve bir duvar örmektedir. Bu durum hem sol hareketlerin birbirleri ile siyasi tartışma, ideolojik mücadele yürütmesini, hem de eylem birlikteliğini zedelemektedir.

Sol hareketler içinde yaşanan diğer bir sorun da amaç-araç ilişkisidir. Bir amaca ancak seçilmiş uygun araçlarla gidilebileceği bir gerçekliktir. Bu yüzdendir ki, sol ideoloji partiyi, partisizleştirmek, iktidarı iktidarsızlaştırmak, devleti devletsizleştirmek ve silahı silahsızlandırmak için kullanır. Tüm bu araçlar aynı zamanda kendini yok edebilecek devindirici gücü de içinde barındırmalıdır. Kısa dönemde amaç olan parti kurmak, iktidarı almak vb. esasta araç olma özelliğini yitirdiklerinde mutlak bir güce dönüşmektedirler. Nitekim günümüzde iktidarı almaya yönelmiş birçok sol görütlenmede tüm bu araçlar kuru birer amaç haline gelmiştir. İktidarı iktidarsızlaştırmak için bir araç olarak görme yerine iktidarını süreklileştirme çabası görülmektedir. Özellikle sol örgütlenmelerin içinde merkezi yönetime gelebilmek veya yönetimde kalabilmek için çeşitli entrikalar, ayak oyunları, şiddete varan sorumsuzluklar yaşanabilmektedir.

Çokça yazılıp, çizilmesine rağmen değişken olan amaç-araç ilişkisinin içi boşaltılmış, dizginlenemez bir yönetme ve iktidarı alma hırsına kurban edilmiştir.

Birçok nedene bağlı olarak ortaya çıkan sol içi şiddet olgusu günümüzde ürkütücü bir hal almıştır. Sol hareketler içinde şiddetin hukuki temellerinin oturtulmamış olması sol içi şiddetin denetlenmesini de güçleştirmektedir. Sık sık sol içi şiddeti kınamak üzere biraraya gelen siyasi platformlar da caydırıcılığını ve etkisini büyük ölçüde yitirmişlerdir. Siyasi platformlar sol içi şiddetin kaynaklarını cidiyetle araştırıp, bir tartışma başlatmamışlar, bildik kınama metinleri ile sorunu geçiştirmişlerdir. Kısacası sol içi şiddet tüm moral bozuculuğu ile hala önümüzde çözülmeyi bekleyen bir sorun olarak durmaktadır.

KAYNAKLAR:

Şiddet, Yves Michaud
Medya Devlet Ve Ulus, Philip Schlesinger
Örgüt Sosyolojisi, Ayşe Öncü

1-Felsefe Bir Sevinçtir, Afşar Timuçin
2-Yeni Yüzyıl Gazetesi, Aydan Gülerman, 23 Ocak 96,
3-Yeni Yüzyıl Gazetesi, İsmail Doğan, 14 Ocak 1996

Devrimci harekette ayrılıklar ve sol içi şiddet

Kemal KARABULUT

Uluslararası Komünist Hareket (UKH) tarihsel sürecinde bir çok önemli ayrılık yaşadı. 2. Enternasyonal'de sosyal sövenizmle yaşanan saflaşma UKH'nin Marksist temelde yeniden şekillenmesini sağladı. Sosyalist hareketin emperyalizme karşı mücadelesinde ilkeli ve tutarlı mücadele etme zeminini güçlendirdi. 1912 Bolşevik-Menşevik ayrışması, yeni tipte Bolşevik parti örgütünü yarattı. Bolşevik yeni tipte Marksist partinin Sovyet devrimine daha emin adımlarla yürümesini sağladı. UKH, bu ayrılıklarda yenilenerek, güçlenerek çıktığı gibi, ağır kayıplar alarak yenilgi sürecine girdiğide olmuştur.Bu ayrılıkların en önemlilerinden biride 1957-60 tarihlerinde yaşanmıştır. UKH içinde yaşanan bu ayrılık; ağır kayıpların alındığı, sosyalizmden geri dönüş sürecinin başladığı ve giderek sosyalizmin yenilgisine dönüştüğü tarihin başlangıcı olmuştur. Modern revizyonizmin, sosyalizmin ilk anavatanı Sovyetler Birliği'nde/SBKP'de hakim olmasıyla (1956) birlikte UKH yeni bir tarihsel sürece girdi. UKH içinde modern revizyonist akıma karşı mücadele, başında Mao'nun bulunduğu ÇKP tarafından başlatıldı. SBKP ile ÇKP arasında cereyan eden ideolojik-politik mücadele UKH içinde yeni bir saflaşmaya yol açtı: Başında SBKP'nin bulunduğu modern revizyonist akım ve başında ÇKP'nin bulunduğu Marksist-Leninist akım. SBKP'nin UKH içinde önder rolünde olması vb. faktörler bir çok sosyalist ülkeyi ve komünist partisini etkiledi. Modern revizyonizme karşı ciddi ölçüde ideolojik-politik mücadele verilmesine karşın etkisi kırılamadı. Modern revizyonizm dünya devrimci hareketi üzerindeki etkisini önemli ölçüde korudu. Mao'nun ölmesiyle (1976) UKH önemli bir kayıp vermiş oldu. UKH içinde boşluğun doğmasına neden oldu. Başında AEP ve Enver Hoca'nın bulunduğu yeni modern revizyonist akım UKH içinde yeni bir ayrılığın temelini attı. Aradan çok zaman geçmeden ÇKP'de modern revizyonizmin etkisine girdi.

SBKP'de modern revizyonizmin hakim hale gelmesi, Sovyetler Birliği'nin sosyalizmden kapitalizme geriye dönüş süreciyle başlayan sosyalizmin ve UKH'nin yenilgi süreci, AEP-ÇKP'de modern revizyonizmin hakim olması, Arnavutluk ve Çin'de kapitlalizme geri dönüşle birlikte tamamlandı. Bu tarihsel süreçlerde UKH ve UDH(Uluslararası Devrimci Hareket) ciddi problemler yaşadı. UKH içindeki bölünmeler tek tek ülkelerde bir çok bölünmenin temelini attı. Tek tek ülkelerde devrimci hareketteki saflaşmaların önemli bir bölümü UKH'nin içinde bulunduğu durumdan kaynaklı, UKH içindeki ideolojik hesaplaşmalara direkt bağlı olarak gelişmiştir. Konumuz UDH ve UKH'nin durumunu tartışmak-incelemek olmadığı için bu konu üzerinde daha fazla durmayacağız.

Ülkemizde devrimci hareket içinde yaşanan bir çok ayrılık, UKH içinde yaşanan ideolojik çatışmanın yansıması olarak şekillendiğini daha önce belirtmiştik. UKH içinde yaşanan ideolojik sorunlar, UDH'nin içinde bulunduğu durum vb. devrimci hareketin içinde bulunduğu durumun oluşmasına kaynaklık etmiştir. UDH içindeki olumlu gelişmeler, devrimci hareketin gelişmesini direkt olarak etkilemiştir. Büyük Proleter Kültür Devrimi'nin dünya üzerindeki muazzam etkisi toplumumuzdaki devrimci harekete ivme kazandırması, komünist hareketin doğması ve gelişmesi vb. sosyalizmin yenilgi alması, UKH'nin dağılması vb.ninde devrimci hareketin gelişmesinde olumsuzluk yaratması gibi.

1960'larda başlayan devrimci durumdaki gelişme, Büyük Proleter Kültür Devrimi ile birlikte hız kazandı. Bu süreç devrimci hareketin gelişmesinin de temelini attı. 1970'lere gelindiğinde modern revizyonizmin etkisinde olan reformist karakterdeki devrimci hareket, yeni oluşumlara ve ayrımlara kaynaklık etti. Büyük Proleter Kültür Devrimi'nin dünyada dalga dalga yayılması ülkemizde devrimci hareketin ihtilalci bir kimlik kazanmasında büyük bir rol oynadı. Devrimci hareket o günlere kadar reformist, Kemalist, şovenist bir karakter taşıyordu. Kendi içinde reformist, parlamantarist ve kemalist geleneğin sürdürücüsü askeri darbeye bel bağlayan iki ana akım olarak ayrışıyordu. Reformist parlamentarist akım ideolojik gıdasını modern revizyonizmden alıyordu. Devrimci durumun gelişmesi devrimci harekette ideolojik ayrılıkları gündeme getirdi. Reformist, parlamentarist, Kemalist darbeciliğe karşı devrimci radikal akımların gelişimi üzerinde yeni saflaşmalar meydana geldi. Küçük burjuva radikalizmi olarak ayrılan devrimci yapılanmalar, önemli oranda revizyonizmin, Kemalizm'in ideolojik etkisi altında kaldılar. Aynı süreçte modern revizyonizme karşı uluslararası mücadelede etkilenerek modern revizyonizme karşı olan, ancak ülke zemininde reformist revizyonist bir hatta sahip olan yeni bir akım doğdu. Komünist hareket bu süreçte bu akım içinde yürüttüğü ideolojik-politik mücadelelerle doğdu. Devrimci hareket; revizyonist-parlamanterist, küçük burjuva radikalizmi ve Marksist akım olarak üç ana grup olarak ayrıştı. Komünist hareket dışında kalan bu iki ana grup, kendi içinde birçok grup olarak ayrışmıştı. Bunlar; TKP, TİP, TİİKP, THKO, THKP-C. Bu yapılanmalardan küçükburjuva radikalist akımlar ve ta-

banı Marksizm'den belli ölçüde etkienmişlerdir.

12 Mart darbesi süreciyle birlikte komünist hareket yenilgi aldı. Komünist ve devrimci hareket bu dönemde zorlu bir süreçten geçti. Yenilgi sürecinin yarattığı bunalımlı dönem, yeni ideololjik-politik çalkantılara zemin yarattı. Yenilgi sürecinin muhasebesi komünist ve devrimci harekette yeni ayrışımları beraberinde getirdi. Devrimci hareket içinde ideolojik ve politik sorunlar derinleşmişti. 12 Mart döneminde yenilgi almadan ayakta kalan, toparlayıcı ve çekim merkezi işlevine sahip bir yapılanmanın olmayışı, komünist hareketin bu süreçte kendini kısa zamanda toparlayamaması vb. etmenler, devrimci hareketi dağınık bir sürece soktu. Yaşanan ideolojik ve politik çalkantılar yeni ayrılıkları gündeme getirdi. Küçük burjuva radikalist akımlarda önemli ölçüde reformizmi geliştirdi. Devrimci hareket üzerinde şövenizmin etkisi Kürt Ulusal Sorunu'nu yadsıma yaklaşımına tepki üzerinde küçük burjuva ulusal akımların gelişmesini sağladı.

Yenilgi süreci sonrası dönemde devrimci hareket kendisini bilimsel bir muhasebeye tabi tutmadı. Mücadele ve yenilgi sürecinin deney birikimlerini devrimci teoriye kanalize etmedi. İdeolojik-politik yanılgılarının, zaaflarının, eksikliklerinin bilimsel analizini yapma yerine, küçük burjuva öznelciliğinde ısrar etti. Öznelcilik, küçük burjuvazinin dar bakış açısı ve dogmatizm, devrimci hareketin sorunlarını derinleştirdi. Küçük burjuva yapılanmaların 70-72 döneminin pratik sürecini değerlendirmede düşülen sol hatalı çizgiye karşı tepki üzerinde sağ çizgi gelişti. THKO ve THKP-C'nin sol pratiğine karşı yükselen tepki, sağ bir çizgi olarak gelişti. Küçükburjuvazinin sağ ve sol oportünist çizgileri arasındaki çatışma, yeni ayrılıkları gündeme getirdi. Birçok yeni siyasal yapılanma bu temel üzerinde ortaya çıktı.

1973 sonrası devrimci hareketin kendini toparlama süreci olduğu gibi, yaşanan ideolojik poltik farklılaşma sonucu yeni ayrılıklar yaşadığı bir süreçtir de. Devrimci hareketin 70 ve sonrası süreci bu açıdan kapsamlı bir değerlendirmeyi gerektirmektedir. Yazımız özgülünde bu sorunu etraflıca inceleyemeyeceğiz.

Sınıf mücadelesinin bu tarihsel özgüllüğünde komünist hareket, izlediği sol taktik hatalar sonucu aldığı yenilgi, yenilginin getirdiği dağınıklık, sürecin karekteristik özelliğinden kaynaklı olarak ideolojik hastalıkların derinleşmesi, sağ politik bir hatta kayışın temelini oluşturdu. Komünist hareketin oldukça genç bir yaşta(Bir yıllık mücadele süreci içinde) yenilgi alması, önder kadrolarının büyük çoğunluğunun engellenmesi ve şehit düşmesi önemli bir boşluk yaratmıştı. Dolayısıyla, hareket içindeki ideolojik hastalıklara ve sapmalara karşı güçlü bir ideolojik-politik mücadele verme olanaklarına sahip değildi. Hareket içinde gelişen sağ tehlikeyi bertaraf etmenin politik yetkinliğine sahip değildi. Yenilgi sonrası süreçteki hareketin geçici önderliği sağ oportünist sapmanın başını çekiyordu. Sağ oportünist sapma ile yeterli düzeyde ideolojik politik mücadele yürütmenin koşulları yaratılmadan ayrılık yaşandı. Sağ çizgi komünist hareketin önemli bir bölümünü etkiledi.

Devrimci ve komünist hareketin 1968-74 tarihsel süreçlerinde yaşadığı ayrılıklar ideolojik politik bir zemin üzerinde yaşam buldu. Bu tarihsel süreç özgülünde, yaşanan ayrılıklar tercih edilmesi gereken zorunlu ayrılıklardır. 69'larda parlamentarist, askeri darbeci çizgiden radikal temeldeki kopuş önemli bir tarihsel adımdır. Bu adım, devrimci hareketi düzen içi olmaktan çıkarmada, militan, devrimci bir kimlik kazandırmada belirleyici rol oynayarak, devrimci hareketi yeni bir rotaya soktu. Marksistler'in, revizyonist akımlardan ayrışarak, komünist hareketi yapılandırması devrimci hareket tarihinde önemli bir adım oldu. Keza 71 yenilgi süreciyle birlikte, devrimci harekette yeni bir sağa kayış yaşanmaya başlandı. Bu süreç, küçükburjuva reformist akımlarla mücadele etme ve ayrışmayı kapsamaktadır. Bu tarihsel süreçte devrimci hareket kendi muhasebesini asgari ölçüde gerçekleştiremedi. Kendi içinde yeterli düzeyde ideolojik politik mücadele yürütemedi. Küçükburjuva reformizmiyle mücadele gerekli olgunluğa ulaştırılamadı. Bu eksik ve yetersizleklere karşı yaşanan ayrılıklar, ideolojik yanı olmamasına karşın politik bir öz taşıyordu. Devrimci hareket, yeni sağ sapmayla ayrışma sürecine girmişti. Yeterli düzeyde olmasa da verilen ideolojik politik mücadele, devrimci hareketin politikleşmesinde önemli bir zemin yarattı. Keza ideolojik politik mücadelede yeterli olgunluğa erişmeden, erken de olsa komünist hareketin sağ oportünizmle ayrışması tercih edilendi. Devrimci harekete damgasını vuran şövenizme karşı küçükburjuva ulusal harekelerin doğması, şövenizme karşı mücadelede

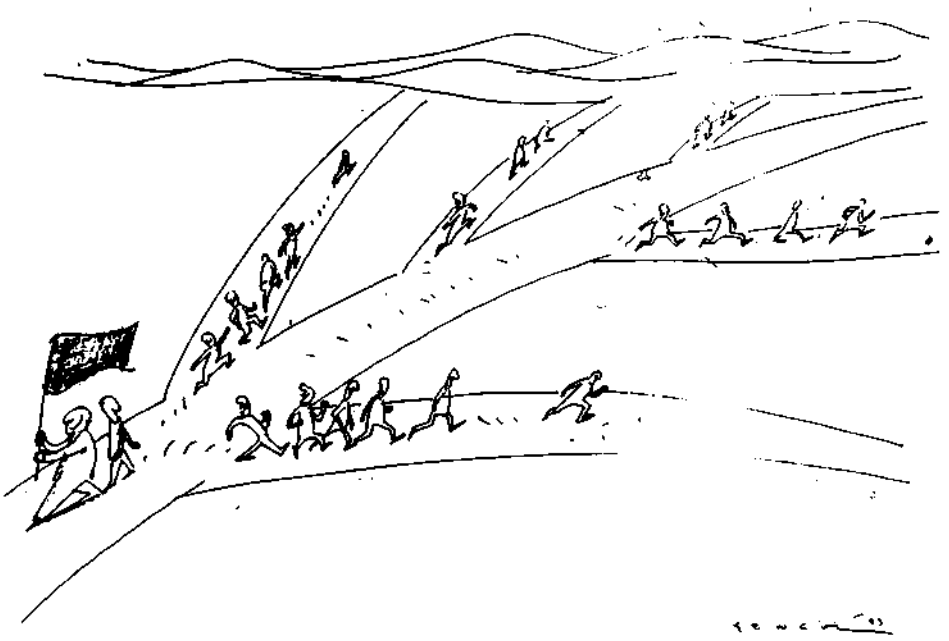

Muhammet Şengöz (İnsan ve duyarlılık karikatür albümü), Çorum Gazeteciler Cemiyeti Özel Ödülü

olumlu olandı.

Devrimci hareket içindeki ayrışma, 70'lerde parlamenterizmden, Kemalist darbecilikten ve revizyonizmden kopuş sağlanarak, küçükburjuva radikal çizgi-proleter devrimci çizgi olarak şekillenirken, 70'lerin ortasında küçük burjuvazinin sağ ve sol kanatları arasındaki mücadele üzerinde yeni bir şekillenişe girdi. Bu süreçte radikal ihtilalci çizgi ile sağ pasifist çizgi arasında yaşanan bu ayrışma, küçük burjuvazinin ihtilalci devrimci (çizgisi) kanadıyla sağ reformist kanadı (çizgisi) arasında somutlanmaya başladı. Bu durum bu iki kanadın kendi içinde birden fazla ayrı yapılanma olarak ortaya çıkmasını da beraberinde getirdi. THKO, THKP-C ve TKP-ML'den ayrışarak ortaya çıkan bir çok yapılanma ideolojik politik olarak, esasta birbirinden farklı değildi. 70'lerin devrimci pratiği ve çizgisini maceracılık eleştirisi üzerinde sağ bir çizgi üzerinde şekillenen bu devrimci hareketler aynı ideolojik politik zemin üzerinde varolmalarına karşı ayrı siyasal yapılanmalar olarak şekillendiler. Keza Devrimci Yol, Kurtuluş vb siyasal hareketlerde öz olarak birbirlerinden ayrışmıyorlardı. Bu süreçte Kürdistan'da ortaya çıkan bir çok küçükburjuva siyasal hareket, aynı ideolojik politik söylemlerine karşın ayrı siyasal yapılanmalar olarak şekillendiler. 70'lerin ortalarında UKH içinde yaşanan ideolojik saflaşma devrimci hareketin gelişimini etkiledi. Belli başlı ayrılık ve şekillenmelerde belirleyici rol oynadı. Mao Zedung'un reddi ve Mao Zedung nezdinde Marksizm'e - Leninizm'e yönelen ideolojik saldırı belli siyasal yapıları Arnavutluk Emek Partisi'nin yeni revizyonist çizgisi etrafında yeniden şekillenişini beraberinde getirdi. İdeolojik politik olarak aynı çizgide olmalarına karşın, ayrı siyasal yapılanmalar olarak şekilleniş devrimci harekette grupçuluğun gelişmesini yarattı. Küçük burjuvazinin benmerkezci yaklaşımı üzerinde yaşam bulan dargrupsal zihniyet aynı ideolojik politik hattasahip siyasal yapılanmalar arasında suni kutuplaşmalar yarattı. Gerek ideolojik politik hatları, gerekse de sınıfsal tabanları aynı olmasına karşın aralarındaki temel olmayan siyasal farklılıkları temel farklılıklar olarak lanse ederek grupsal yapılarını (birbirlerine karşı) sağlamlalştırmayı hedeflediler. Siyasal yapılanmaların birbirlerine karşı benmerkezci grupçu tarzı hareketlerin kendi içinde de dargrupçuluğu geliştirdi. Bu yaklaşım aynı zamanda yeni ayrılıkların oluşmasına da temel yarattı.

Devrimci hareket 60'lı yılların sonlarından başlayarak farklılaşma sürecini yaşamaya başladı. Önceleri ideolojik zemin üzerinde ideolojik politik farklılaşmanın belirleyici olduğu bu saflaşma 70'lerin ortaları ve sonrası ideolojik temelden yoksun temel siyasal önermelerde farklılıklar olmaksızın (ki bu siyasal farklılıklar yeni bir siyasal yapılanmayı gerekli kılmamaktadır) ayrı siyasal oluşumlara taşınarak, devrimci harekette bölünmeleri çoğaltarak çokmerkezli dağınık bir tablonun ortaya çıkmasına neden oldu. İster komünist hareket-te ister devrimci hareketlerde olsun, ayrılıklar ideolojik bir temel üzerinde temel siyasal önermelerde ve örgütlenmede esasta bir farklılaşma zemininde yükselmiyorsa doğru değildir. Ayrılıkların doğru bulunması ve benimsenmesi sınıf mücadelesinde devrim güçlerinin örgütlenmesini daha ileri bir mevziye taşıma temeli yaratıp yaratmayacağı ölçü olarak değerlendirilmelidir. Elbette her sınıf ve tabaka kendi sınıf menfaatlerini gözeterek soruna yaklaşacaktır. Dolayısıyla ayrılıklar sınıfsal bir temelde ve temsil edilen sınıfın mücadelesini ileriye taşıyan onun güçlerini örgütleyip bütünleştiren bir öz taşıyacaksa tercih edilmelidir. Ancak aynı sınıfın ideolojik şekillenişi üzerinde yaşam bulan temel politik önerme ve örgütlenmede esasta farklı olmayan devrim güçlerinin kendi içinde ayrı siyasal yapılanmalar olarak ayrışması devrimin genel çıkarlarına hizmet etmeyeceği gibi temsil ettikleri sınıfın da yararına değildir. Dolayısıyla temsil edilen sınıf güçlerinin bölünmüşlüğüne, dağınık bir vaziyet almasına hizmet eder. Ve soruna doğru yaklaşılmadığında aynı sınıf güçlerinin birbirine karşı konumlanmasını da beraberinde getirir. Soruna yaklaşımda aynı sınıf tavrına dayalı çok merkezli siyasal oluşumlar yerine; tekmerkezli siyasal oluşumları yaratmayı esas almak doğru olandır.

Her siyasal örgütlenme temsil ettiği sınıfın varlığı üzerinden yaşam bulur. Her sınıf ve tabaka kendi içinde çelişkisiz bir bütünü oluşturmaz. Çeşitli farklılıkları ve çelişkileri içinde barındırır. Bu çelişki ve farklılıklar siyasal örgütlenmeye yansıdığı gibi, o siyasal örgütlenmeye diğer sınıf ve tabakalardan katılımlar sonucunda, çelişki ve farklılıklarınıda kendi içinde barındırır. Bunun yanısıra, toplumdaki diğer çelişkilerde belli ölçülerde siyasal yapılara yansıyacaktır. Aynı sınıf tavrına sahip siyasi hareketler kendi iç farklılık ve çelişkilerini eleştiri-tartışma özgürlüğü zemininde birlik-eleştiri-daha yüksek birlik yaklaşımı ekseninde ele almadıklarında kendi iç çelişkilerini uzlaşmaz hale getirerek gereksiz ayrılıklar ve keskinleşmeler yaratırlar. Çelişmelerin çözümü doğru ele alınmadığında uzlaşır nitelikteki çelişkiler uzlaşmaz hale gelmiş olur. Bir siyasal yapılanma içinde var olabilecek farklılıklar veya çelişkiler birarada tutularak çözülmez boyuta taşınır.Çelişkiler büyütülür, birarada tutulamaz hale getirilerek ayrı siyasal oluşumlar olarak somutlanmasına kadar vardırılır. Kendi iç çelişmesi dışa taşınmıştır. Devrimci hareketin(halk güçleri arasındaki)iç çelişkisi halini almıştır. İç çelişkinin çözümünde kullanılan yalnış yöntem halk güçleri arasındaki çelişmede kullanıldığı zaman burada da doğru olmayan sonuçlara vardırılır. Halk güçleri arasındaki uzlaşır çelişki uzlaşmaz görülür ve uzlaşmaz düşman güçleri arasındaki çelişmelerin çözümünde kullanılan şiddet ve bastırma yöntemi halk güçleri arasındaki çelişmelerde de kullanılır hale getirilir.

Siyasal yapılanmalar içindeki iç çelişkiler, demokratik iç mekanizmalar işletilerek ideolojik politik mücadele ekseninde, farklı düşünce ve çizgilerin kendilerini ifade etme koşullarında eleştiri ve tartışma özgürlüğü yaratılarak, eğitme ve dönüştürme esas alınarak çözülmesi doğru ve gerekli olandır. Bu temel üzerinde siyasal hareketin iç bütünlüğü sağlanır. Devrimci hareket içinde de birlik-eleştiri-birlik ilkesini esas alarak çelişkileri tartışmak, ikna yöntemini kullanmak, eğitici olmak, demokratik bir yöntemle değiştirmeyi amaçlayarak, sorunlara yaklaşmalı, ideolojik-politik mücadele ekseninde birlik-mücadele-birlik yöntemi esas alınmalıdır. Çözümleyici ve doğru olanda budur.

Gerek siyasal hareketlerin kendi iç sorunlarında-çelişkilerinde gerekse halk içi sorunlar ve çelişkilerde devrimci hareket olumlu bir mirasa sahip değildir. Her iki düzlemde de sorunlara yaklaşımda yanlış yöntemlere başvurulmuş; başvurulmaktadır. 60'ların sonu 70'lerin ilk yarısına kadar ki süreçte olumlu yaklaşım tarzı geliştirilerek içselleştirilememiştir. 70'lerin ortalarından başla-

yarak adım adım yanlış zemine kayılmıştır. İdeolojik-politik temelden yoksun örgütsel ayrılıklar ön plana çıkmıştır. Dar grup çıkarları ekseninde örgütsel çalışmalar esas alınarak ideolojik-politik çalışmalar tali duruma getirilmiştir. Dar grup çıkarları temelinde şekillenen çatışma ve ayrılıklar siyasal yapıların birbirine karşı şekillenmesi üzerinde şiddete varan çatışmaların koşullarını yaratmıştır.

Devrimci ve komünist harekette ayrılıklar genel olarak üç ayrı temelde ortaya çıkmaktadır. 1- İdeolojik ayrılımlar, 2-Siyasi ayrılıklar, 3-Örgütsel ayrılıklar. İdeolojik ayrılıklar; esas olarak sınıfların toplumsal mücadelelerdeki konumlanışlarına bağlı olarak ayrı sınıf tavrı üzerinde somutlanır. UKH içinde yaşanan ayrılıklar bunun en somut örneklerini oluşturur. 2. Enternasyonalde, sosyal şövenizmle, 1957-60'larda modern revizyonizmle yaşanan saflaşma (ayrılık) sınıfların ideolojik şekillenişleri üzerinde yaşam bulmuştur. Keza ülkemizde, 1969'larda revizyonist akımlardan, küçük burjuva devrimci radikalizmi temelinde yaşanan kopuş, 70'lerde bütün bu siyasal akımlardan temelden ayrışım proletaryanın sınıf tavrı üzerinde şekillenen ayrılık toplumsal mücadele içinde sınıfların konumlanışınna bağlı olarak ayrı sınıf tavırları üzerinde şekillenen ideolojik ayrılıklardır. Siyasal ayrılıklar; toplumsal mücadelelerde aynı sınıfsal temel üzerinde siyasal önermelerdeki farklılıklar üzerinde ortaya çıkarlar. 1969'larda ayrışan siyasal yapıların aynı ideolojik-sınıfsal temele sahip olmalarına karşın (THKO-THKP-C örneğinde olduğu gibi) siyasal önermelerdeki farlılıklardan dolayı ayrı siyasal yapılar olarak şekillenmesi, 70'lerin ilk yarısında bu devrimci siyasal yapılardan siyasal önermelerde farklılaşarak ayrı siyasal hareketler olarak yaşanan ayrışma esas olarak siyasal içeriklidir. Bu süreçte siyasal olarak ayrışan yapılanmaların bir bölümü ise ideolojik şekillenişi, temel siyasal önermeleri aynı olmasına karşın ayrı siyasal güçler olarak ortaya çıkmışlardır. Bu yapılanmaların (Halkın Yolu, Halkın Kurtuluşu, Halkın Birliği) tek bir siyasal hareket olarak yapılanmaları için esasta ideolojik-politik bir engel yoktur. Bu ayrılıklar örgütsel özlüdür. 70'lerin ilk yarısından sonraki süreçte devrimci ve komünist harekette onlarca irili ufaklı ayrılık yaşanmıştır. Yaşanan bu ayrılıkların bir çoğu ideolojik-politik karakterli değildir. Dargrupsal şekilleniş üzerinde gerçekleşen örgütsel ağırlıklı ayrılıklarıdır. TKP-ML Hareketi'nde, TDKP'de, DEV-SOL'da TKEP'de, THKP-C'de (MLSPB, Acil, Kurtuluş vb.) siyasal yapılanmalarda örgütsel yanı önplanda olan bir çok ayrılık yaşandı. TKP-ML içinde 1987-1994'te yaşanan örgütsel karakterli ayrılaklar buna örnek teşkil eder. Yurtsever devrimci karakterli bir çok siyasal yapılanmada aynı çizgide olmasına karşın ayrı siyasal hareketler olarak varlıklarını sürdürmeye çalışmıştır.

Devrimci-komünist hareket tarihinde irili ufaklı yaşanan onlarca ayrılık devrimci hareketi daha az merkezli olmaktan çıkartarak çok merkezli hale getirdi. Devrimci hareketin bu denli çok bölünmüşlüğün ve devrimci hareket içinde yaşanagelen şiddet yaklaşımınada kaynaklık eden önemli etmenlerden biri de demokrasi kültürüne sahip olmayışımızdır. Toplumumuzda burjuva anlamda da olsa burjuva demokrasisi yaşanmadı. Zaman zaman burjuva demokrasisinin kırıntılarını ancak tadabildi. Yüzyıllar boyu Osmanlının despotizmi ve onun kültürü topluma damgasını vurdu. Padişahın mutlak hakimiyetine ve ona tabi olan geniş reaya. Tabi olan ve tabi olana hükmeden. Bu kültür toplum üzerinde malik olmayı, tabi olan geniş reaya tabi olmasını, maliklere boyun eğmesini meşrulaştırmıştır.Tabi olmak-hükmetmek ikilemi üzerinde var olan gelenekten geldik. Demokrasiyi yaşamadık-yaşamıyoruz. Osmanlının padişah, ağa, paşa, büyük şef kültürü toplumun en ince dokusuna kadar işlemiş, toplum üzerinde muazzam bir yer edinmiştir. Bu egemen kültür; kendine her karşı çıkışı, kılıçların şakırtısıyla kelleler uçurtularak, kan, barut ve soykırımlar üzerinde yaşam bulmuş. Emekçilerin, işçinin kültürü hep engellenmiş yaşam hakkı tanınmamıştır. Emekçi ve işçi demokrasisnin yaşanmadığı, paşa demokrasisi geleneğinin hüküm sürdüğü toplumlarda var olan olumlu ögeler de biçilir. Toplumdaki her bireyin bilinç altına malik olmayı, hükmetmeyi yerleştirir. Yüzyıllarca hüküm süren bir kültürün etkilerini kırmak kolay olmayacaktır. Bireylerin kollektiflerin bir parçası olarak demokrasiyi yaşam biçimine dönüştürmesi ve özgürleşmesi zor ve sancılı bir çalışma sürecini kapsayacaktır.

Padişah, ağa-paşa, büyük şef kültürünün egemen olduğu, paşa demokrasisinin yaşandığı bir toplumda devrimci hareketin uzun ve kapsamlı tarihsel mücadele süreci yaşamadan demokrasi kültürü içerisinde şekillenmesi kolay olmayacaktır.

Devrimci hareket köklü bir demokrasi kültürüne sahip değildir. Tersine, benmerkezcilik üzerinde yaşam bulan kendi dışındaki toplumsal dinamiklere ve siyasal güçlere hükmetmek isteyen paşa demokrasisinin etkisini önemli ölçüde taşımaktadır. Kendisi gibi düşünmeyenlere tahammülsüzdür. Kollektifler içinde bireylerin özgürleşmesi yerine kendine tabi hale getirme kültürel geleneğinin etkisini taşımaktadır. Eleştiri-tartışma özgürlüğü ekseninde kollektiflerin birliğini sağlama, geliştirme yerine bastırıcılık esas olmuştur.

Devrimci hareketin köklü bir demokrasi geleneğine sahip olmaması demokratik merkziyetçilik esası üzerinde kollektif siyasal hareketlerin oluşumunu önemli oranda sekteye uğratmaktadır. Bu olgu siyasal yapılanmalarda farklı düşünce ve çizgilerin demokratik bir temelde iki çizgi mücadelesiyle eğititilmesini, dönüştürülmesini esas hale getirme yerine, grupsal temelde şekillenişi ve grupsal temelde ortaya çıkan bu şekillenişin ayrı siyasal yapılar olarak ayrışmasını beraberinde getirmiştir.

Devrimci harekete önemli oranda etkili olan küçük burjuva grupsal şekilleniş siyasal yapılanmaları toplumsal mücadeleye uygun konumlanış ve toplumsal mücadele içinde ona yön verecek politikalar geliştirecek bir odak olma yerine kendi dışındaki siyasal yapılarla dargrupsal çatışmalar içine girerek kendini varetme yaklaşımı önplana çıkmaktadır. **Dargrupsal şekilleniş aynı ideolojik politik çizgiye sahip siyasal grupları birlikte hareket etme, bütünleşme olanaklarını ortadan kaldırmaktadır. Küçük burjuva benmerkeziyetçiliği kendisi dışındaki siyasi gruplara saldırı üzerinde kendi grubunu sağlamlaştırmayı, örgüt tabanını şekillendimeyi esas almaktadır. Siyasal yapıların, ideolojik-politik çizgileri ve örgütlediği, etkilediği çevreleri aynı sınıfsal tabandan olmasına karşın, birbirine düşmanlık temelinde eğitilerek siyasal şeklilenme yaratılmaktadır.** İdeolojik-politik düz-

lemleri aynı olmasına kağmen aralarındaki bazı siyasi görüş farklılıkları çok önemli ideolojik-politik farklılıklar olarak sunulmakta ve kesin ayrım çizgisi olarak gösterilerek ayrı olmanın temeli güçlendirilmektedir. Ben merkezcilik ve grupçuluk siyasal yapılanmalar arasında gereksiz ve anlamsız kutuplaşmalar yaratarak hem aynı ideolojik zemine, politik önermelere sahip grupların bütünleşmesini engellemekte, hem de siyasal iktidar mücadelesinde devrim güçlerinin eylem birliklerini yaratma olanaklarını zayıflatmakta, dağınıklığı derinleştirmektedir. Benmerkezci, dargupsal şekilleniş sorunu daha da vahim olan ileri boyuta, devrim güçleri tarafından yine devrim güçlerine karşı uygulanan şiddet politikasına kadar vardırılmaktadır. Bugüne kadar onlarca devrimcinin katledilmesi, yüzlercesinin kanının dökülmesine böylesi yaklaşımlar kaynaklık etmiştir. Devrimci harekette yaratılan bu olumsuz gelenek bugünde sürdürülmektedir. Devrim güçleri arasında işleyen şiddet mekanizması kitlelerin devrim güçlerine soğuk yaklaşmasında, tepki göstermesinde, mesafe koymasında etkili oldu.

Devrimci hareketi incelediğimizde bütün siyasal yapılanmalar; mevcut köhnemiş eski toplumu yıkarak yerine yeni bir toplum kurarak sosyalist ve komünist bir toplum yaratmayı hedeflediklerini savunurlar. **Her toplumun (veya sistemin) şekillenişi, o toplumda egemen olan sınıfın ideolojik yapılanması üzerinde gerçekleşir. Demokrasi yaklaşımı da ideolojik şekillenişin bir sonucudur. "Kurulan her sistemin demokrasi anlayışını belirleyen, o sistemi kuran ideolojisinin ve örgütün demokrasi anlayışıdır." Bugün demokrasi ve örgüt anlayışımız yarın kuracağımız sistemdeki demokrasinin temelini oluşturur.** Bugünün köhnemiş toplumun demokrasi anlayışı ile yarının yeni demokratik toplumunun demokrasi anlayışı bir biriyle çatışma halindedir. Bu çatışmada, egemen sınıfların demokrasi anlayışı, kendi sistemlerini ayakta tutmanın bir aracı olarak geniş emekçi yığınları baskı altında tutmak, örgütlenme ve konuşma özgürlüklerini yok etmek, kan ve barutla üretici güçlerin gelişimini, toplumsal ilişkilerin özgürleşmesini engellemek üzerinde şekillenmiştir. Yeni demokratik toplumun demokrasi anlayışı ise, üretici güçlerin ve toplumsal ilişkilerin alabildiğine özgürleşmesi üzerinde somutlanır. Yeni demokratik toplumun demokrasi anlayışı komuünist ideolojinin demokrasi anlayışını oluşturur. Eskiyi yıkmayı, yeniyi yaratmayı temel alır. Yeni olan herşeyin özgürce gerçekleşmesi onun için esastır. Yeninin yaratılmasının koşullarını olgunlaştırır, yaratır. Gerek örgüt içinde, gerekse de toplumdaki devrimci ilşkilerde yıkıcı değildir.

Proletaryanın demokrasi anlayışı, O'nun örgütsel şekillenişini oluşturur. Örgütsel şekillenişi tartışma ve eleştiri özgürlüğü ekseninde gönüllü birlikten meydana gelir. Bu, demokratik merkeziyetçilikte ifadesini bulur. Farklı düşünce ve çizgilerin demokratik bir zeminde çatışmasını kollektifin gönüllü birliği için gerekli görür. Tartışma ve eleştiri özgürlüğünü eğitmenin ve dönüştürmenin temel aracı olarak yaşama geçirir. Düşüncelerin bastırılması ve tasfiye edilmesini benimsemez. Bastırma ve tasfiyeyi, proletaryanın kollektif yapısında dağıtıcılık olarak görür ve mahkum eder. Bireyi, kollektifin gönüllü bütünleyicisi olarak özgürleşmesini esas alarak; kollektifin birliğini ve disiplinini demokratik merkeziyetçilik yaklaşımı üzerinde gönüllülüğe dayandırır. Dağıtıcı ve yıkıcı değil, yapıcı ve birleştiricidir.

Halk güçleri arasında yaşanan bölünmüşlüğü ve dağınıklığı ortadan kaldırmak, örgütlü ve birleşik güçler olarak yeni demokratik toplumun yaratılması mücadelesine kanalize etmek gerekli ve kaçınılmaz olandır. Halk güçleri arasındaki çelişmelerin çözümünde birlik-mücadele-birlik ilkesi ekseninde demokrasi anlayışı işletilerek çözüm esas alınmadığında birleştirici olmak, halkın birleşik cephesini yaratmak, halk güçlerinin kendisini özgürce ifade etmesinin demokratik zemini yaratılarak demokrasi anlayışını yaşamsal hale getirerek yeni demokratik toplumu yaratmak olanaklı olmayacaktır.

Her siyasal yapılanmanın ideolojik ve örgütsel yapılanmasına bağlı olarak demokrasi anlayışları şekillenmektedir. Bugün sahip olunan demokrasi anlayışı yarın hedefledikleri toplumsal sistemin demokrasi anlayışını, genel olarak baktığımızda yarının yeni toplumsal sistemini oluşturacak demokrasi anlayışının çok uzağında kalmaktadır. Çoğunluğunun kendisine sosyalist, proletaryanın öncü örgütleri olarak gören siyasi grupların örgüt içi demokrasi anlayışları eleştiri ve tartışma özgürlüğü ilkesi esasına dayalı eylemde birlik olan demokratik merkeziyetçilik temelinde oturtulan bir yaplanmaya sahip değil. Farklı düşünce ve çizgilerin iki çizgi mücadelesi ilkesi ekseninde demokratik bir zeminde çatışmasını kabul etmiyorlar, ya da kabul edenler bunu örgüt içinde yaşamsal hale getiremiyorlar. Bastırma ve tasfiye etme, monolitik bir örgüt biçimi yaratma esas olmaktadır. Devrimci harekete damgasını vuran bu anlayış örgütsel yapılarda grup örgütleneşini, grupların birbirlerini bastırma, etkisizleştirme ve tasfiyesini ön plana çıkartmaktadır. Ya da bazı siyasi yapılanmalarda (bu çok yaygın değil) tartışma ve eleştiri özgürlüğü adına örgüt içinde örgüt durumunda olan, eylemde birlik ilkesinin reddine dayanan grupların örgüt yaklaşımından uzak tartışma platformu ortaya çıkmaktadır. Bu ikinci şekilleniş esas olarak yasallık düzleminde bulunan bazı siyasi çevrelerde hakimdir.

Demokrasi anlayışının devrimci harekette yaşamsal olmaması benmerkezciliği ve bastırmayı ön plana çıkarmaktadır. Bu yaklaşım grupsal şekillenişe fazlasıyla zemin hazırlayarak ayrılıklara temel oluşturmaktadır. Bu durum aynı zamanda birbirinden ayrışan grupların birbirlerine karşı kutuplaşmasını da yaratarak şiddet uygulamasına kadar vardıran bir boyuta taşınmaktadır. Örgütlerin demokrasi anlayışları devrimci harekette ve halk güçlerine yaklaşımlarındaki demokrasi anlayışlarını ortaya koymaktadır. Örgüt içnideki benmerkezcilik, bastırma ve tasfiye etme anlayışı ayrışma süreçlerinde grupların birbirine şiddet uygulamasınında temelini yaratmaktadır. Bu yaklaşım tarzı bazı dönemlerde farklı siyasal yapılanmaları da hedefleyen boyutta ortaya çıkmaktadır. Devrimci hareketin tarihsel süreci bunun örnekleriyle doludur.

Siyasi hareketler, teoride devrimci hareket içinde şiddete başvurulmasına karşı olduklarını söylemelerine, bir siyasal yapılanmanın bir başka siyasal yapılanmaya karşı şiddet yönelimine ve pratiğine girdiğinde tumturaklı sözlerle "mahkum" etme yaklaşımı göstermelerine karşın, kendi gruplarında örgütsel ayrılıklar gündem geldiğinde şiddet politikasının uygulayıcısı olmaktadırlar. Devrimci siyasi grup ve hareketler bu soruna yaklaşımda eklektik ve pragmatisttirler.

Devrimci hareket içindeki saflaşma-

larda önce, "örgütü bölme", "örgüte zarar verme", "örgütü bölerek karşı devrime hizmet etme", "örgüt değerlerine el koyma" vb. yaklaşımlar çerçevesinde örgütlerin birbirine karşı yaptıkları propaganda- ajitasyonla gruplarını ve grup çevrelerini birbirine karşı kutuplaştırarak kemikleştirme ve karşılıklı örgüt değerlerine elkoyma girişimleri, daha sonra dövmeye dayanan fiiller vb. giderek grupların birbirlerine karşı imha politikasına dönüşen yaralama ve öldürmeye kadar varan şiddet pratiği ortaya çıkmaktadır. Küçükten büyüğe doğru tırmanan şiddet yönelimi devrimci hareketin tarihinde olumsuz bir gelenek olarak yer edinmiştir.

Sınıfsal temele dayanmayan suni temeldeki ayrılıklar, gerekli olmayan siyasal saflaşmalar, anlamsız örgütsel parçalanmalar devrimci hareketin tarihsel sürecinde dağınıklılığı ve çok merkezliliği yaratmasında başlıbaşına olumsuz bir geleneği yaratırken, bu olumsuz gelenek parçalanmalarla birlikte şiddetle bütünleşerek daha üst boyutta bir olumsuz geleneğin yaratılmasını sağladı. 1970'lerin ortalarında temeli atılan bu olumsuz gelenek devrimci hareket saflarında önemli bir yer tuttu. Devrimci hareket içinde yer edinen şiddet çarkı 20 yıldan beri işlemektedir. Son bir kaç yıl içinde yaşananlar, devrimci hareketteki şiddet yöneliminin tırmandığını göstermektedir. Devrimci hareket içine girdiği bu olumsuz pratiği köklü olarak sorgulayarak samimi özeleştirisini yaparak hatalarının üstüne üstüne gitmez ve şiddet yönelimine giren gruplara karşı tavır almazsa devrim cephesinde onarılması daha da güçleşecek yaraların açılmasına neden olacaktır.

Devrimci demokrasiyi örgütsel yapılanmalarında işletmeyen veya asgari ölçüde yaşama geçirmeyen parti veya örgütler devrimci hareket içi sorunlarda da devrimci demokrasiyi uygulama yaklaşımına sahip olamazlar, yada devrimci demokrasinin yaşama geçirilmesinde asgari düzeyde bir pratik sergileyemezler. Demokrasi anlayışının örgüt içi yaşamda bir somutluğa bürünmemesi ve devrimci hareket içi sorunların çözümünün temeline yerleştirilememesinin sonucu olarak bastırma ve şiddet, çelişkilerin çözümünde başvurulan bir yönteme dönüştü. Bu yöntem, 1970'lerin ortalarında devrimci hareket içinde ayrılıkların yaşanmasıyla beraber yer edinmeye başladı. Ayrılık süreçlerinde gruplar, dışa vuran çelişki ve farlılıkları devrimci hareket içindeki sorunlar olarak ele alarak ideolojik- politik mücadele yürütmeyi, demokrasi ekseninde çözümleyici olmayı esas almadılar. Farklılık ve çelişkileri büyüten, keskinleştiren ve birbirine karşı kutuplaşmayı yaratan propaganda ve ajitasyonu esas aldılar. Kutuplaşma yaratılarak örgüt ve örgüt çevrelerini pekiştirme ve şekillendirme yönelimine girildi. Örgüt çıkarlarını esas alma, örgütü herşeyin üzerinde görme yaklaşımı ayrılıklarla birlikte "örgüte zarar verdi", "örgüt değerlerini sahiplenme" vb. yaratılan şekillenme sonucu pratikte fiili saldırılara dönüştü. Ayrılıkların nedenleri-niçinlerinin sorgulanması, siyasal olgunluk içinde ideolojik-politik mücadele ekseninde tartışılması yerine siyasal olmayan yöntemler esas alındı. Dedikodu, karalama, sorunları kişiselleştirme gibi yöntem ve uygulamalar karşılıklı saldırının temelini yaratmada önemli rol oynadı. Grupların karşılıklı olarak faaliyetleri engelleme girişimleri "örgüt değerlerini" sahiplenme adı altında içine girilen pratik vb. olgular örgütlerin faal elemanlarına şiddet (dövme, yaralama) yöneltilmesini beraberinde geliştirdi.

THKP-C ve THKO kökenli siyasal yapılanmalarda yaşanan ayrılıklarda bu gelişim süreci yaşandı. Devrimci Yol-Devrimci Sol, TDKP-TİKB arasında; HB-DHB, HY içi saflaşmalarda şiddet yöntemi başvurulan bir araç oldu. Bu saflaşmalarda onlarca devrimci dövülerek, yaralanarak kanı akıtıldı. Bu biçimiyle gelişen şiddet yönelimi, farklı siyasal grupların birbirini etkisizleştirme, gelişimini engelleme, diğer siyasal yapıları sindirmeyi-bastırmayı esas alarak kendini var etme yaklaşımı üzerinde devrimci hareket içi şiddet tırmandırılarak daha vahim boyutlara vardırıldı.

PKK, bölgede maddi bir güç olmayı devrimci parti ve grupları sindirme, etkisizleştirme, faaliyetlerini sabote etme yaklaşımı üzerine oturttu. Çeşitli zamanlarda KUK'a karşı başlattığı silahlı saldırılarla onlarca devrimciyi öldürdü. Tekoşin'i imhaya yöneldi. TDKP, TKP/ML Hareketi vb. devrimci gruplara yönelttiği saldırılarla bir çok devrimcinin yaşamına son verdi. PKK'nin çeşitli siyasal gruplara karşı uyguladığı şiddet politikası devrimci hareket içindeki şiddet yönelimine yeni bir boyut kazandırdı. PKK'nin başlattığı silahlı saldırılar diğer grupların da cevap vermesine ve silahlı saldırıya yönelmesine zemin hazırlamada önemli rol oynadı, karşılıklı silahlı çatışmalarda onlarca devrimci yaşamını yitirdi.

1970'lerin ortalarında başlayarak gelişen şiddet yönelimi devrimci hareketi önemli ölçüde etkisi altına aldı. Siyasi parti ve grupların büyük çoğunluğu bu olumsuz yönelimin içine girdi. Bu olumsuz yöntemin pratikte uygulayıcısı oldu. Devrimci hareket içi çatışmalar komünist hareket üzerinde de etkili oldu. Kendi dışındaki devrimci güçlere yönelik şiddet pratiğine girmemesine karşın kendisiyle ayrışan gruplara karşı silahlı boyutta olmasa da şiddete yöneldi.

Devrimci hareket içi şiddete dayalı çatışmalar 12 Eylül sürecine kadar yaygın bir şekilde yaşandı. 12 Eylül askeri faşist darbesi sürecinde devrimci hareketin yenilgi alması, karşı devrimin ağır saldırıları vb etmenler, devrimci hareketin uzun bir tarihsel süreç toparlanmaması vb olgular, özcesi içinne bulunulan somut durumdan dolayı şiddete dayalı çatışmalarda durulma yaşandı. 1990'lara doğru devrimci hareketin toparlanmasıyla birlikte yeniden ayrılıkların gündeme gelmesi sonucu devrimci hareket içi şiddet yeniden yaşanmaya başladı. Devrimci Sol'da yaşanan saflaşma ve PKK'nin Dersim'de devrimci güçlere yeniden yönelmesiyle birlikte şiddet yeniden tırmanmaya başladı.

1993 yılı sonlarına doğru PKK Dersim'de 4 TDKP militanını katlederek kontra ilan etti. Yine aynı dönemlerde TKP-ML'ye yönelik saldırılara girişti. PKK yine aynı dönem içinde TEKOŞİN'den Kamer Özkan'ı da katletti.

Devrimci Mücadele, Ekimler, Emeğin Bayrağı, Emek, İşçinin Yolu, Komün, Newroz Ateşi, Odak, Özgür Gelecek, Serketin ve Yeni Dünya İçin'den oluşan Sosyalist Basın Platformu, *"....4 TDKP gerillası PKK tarafından öldürülmüş, 2'si ağır yaralanmış ve 2'si de kaçırılmıştır. Yine PKK tarafından 15-20 kadar TKP-ML taraftarının kaçırıldığı....*

Bu tür eylemler devrimciler arasına düşmanlık tohumları serpmekte, burjuvaziyi sevindirmekte, emekçileri şaşırtmakta devrime ve devrimci adalete olan güvenlerini sarsmaktadır" (Kasım 1993'te yapılan ortak açıklamadan) diyerek gerçekleştirilen saldırıları protesto etmiş ve halkı birleştirmek yerine

onu provake etmek ve kendi egemenliğini dayatma tutumunun sakat bir anlayış olduğunu belirtmişlerdir.

Devrimci Sol'da yaşanan örgütsel ayrılıkta Dursun Karataşçılar (Devrimci Sol'un bu kanadı daha sonraki süreçte DHKP-C olarak yapılandı) Devrimci Sol'dan ayrışan Bedri Yağancılara karşı şiddet kullanarak tasfiye etme politikasını temel aldı. Devrimci Sol'un Dursun Karataş (DS-DK'cılar) kanadının Bedri Yağan(DS-BY'ciler) kanadına yönelik şiddet politikası sonucu 10 civarında devrimcinin katledilmesi, onlarcasının yarlanmasına neden oldu. Devrimci Sol, gerek örgütsel şekillenişinde gerekse de devrimci hareket içi çelişkilerin çözümünde devrimci demokrasi yaklaşımını temel alıyordu. İç örgütlenmesini demokratik merkeziyetçilik esasına dayalı olarak düzenleme yaklaşımına sahip değildi.

Demokrasi yaklaşımı, örgütün ideolojik ve örgütsel yapısına bağlı olarak şekillenir. Demokratik merkeziyetçilik esasına dayalı olarak örgütlenmeyen, devrimci demokrasiyi içselleştirerek farklı düşünce ve çizgilerin kendini ifade edebilme zemini yaratmayan, demokratik tartışmalar ve bu tartışmaların sonuçlarına (konferans-kongre) bağlı olarak örgütsel yapısını şekillendirmeyen örgütler, demokratik merkeziyetçiliğe bağlı olarak azınlığın çoğunluğa uyması, çoğunluğun azınlığın haklarına saygı duyması ve sahiplenmesi ekseninde örgütlenemezler, lider ve ya liderler, şef veya şefler örgütü yaratırlar. Herşey lider veya şef ekseninde döner. Bastırma, tahakküm kurma, herşeyi kendine tabi kılma, tabi olan kurumlar yaratma, tabi olmayanı ezme, tasfiye etme, şiddetle fiziki olarak yok etmek vb kaçınılmaz hal alır. Devrimci Sol'da ki şekillenişte bu kültür önemli oranda etkilidir. Demokrasi yaklaşımına sahip olmayan, demokratik merkeziyetçilik temelinde örgütlenmeyen Devrimci Sol'da lidere tabi olanlar tabi olmaktan çıkıp örgütü demokratikleştirme anlayışıyla hareket ederek Dursun Karataş'ı tutukladılar. Bu gelişimden sonra ayrılık yaşandı. Ayrılık şiddet çarkının işlemesini gündeme soktu, 10 civarında devrimci bu çatışmalarda öldü yada yaralandı.

Devrimci Sol'daki ayrılıkta, Dursun Karataş'çıların Bedri Yağan taraftarlarına şiddet uygulayarak yok etme yaklaşımı devrimci kamuoyunda önemli tepki gördü. Devrimci parti ve örgütler Devrimci Sol içi gelişmelerin şiddete bürünmesi ve birçok devrimcinin öldürülmesi ve onlarcasının yaralanmasına karşı tavır aldı. Siyasi parti ve örgütler gerek tek tek gerekse de yapılan ortak açıklamalarla devrimci hareket içi şiddeti olumsuzladılar, aldıkları ortak tavırlarla şiddetin karşı devrime hizmet ettiğini açıkladılar. Yapılan açıklamalarda; *"Dursun Karataş çevresi tarafından sistemli-programlı bir şekilde Devrimci Sol insanlarına, kitlesine silahlı, sopalı saldırılar düzenlenmekte....Bu karşı devrime hizmet eden anlayışta ısrarcı olmak halka ve devrimcilere silah sıkmaya, katletmeye devam edeceğim demektir. Bu küçük-burjuva güce tapan, zorla, tehditle herkesi susturup sindirebileceğini zanneden anlayıştır" "...1-Yapılan saldırıları tüm devrimci değerlere yapılmış kabul ediyor ve tavır alıyoruz. 2-Bu tutumlarını sürdürdükleri müddetçe, etkinliğimizdeki her alandan soyutlanıp, atılacaklardır. 3-Hangi taraftan gelirse gelsin devrimci-demokrat güçlerin safında kendini tanımlayan güçler ve insanların siyasal-sosyal haklarında yasak koyma sosyalist olmayan anti demokratik bir tutumdur"* diyerek olumlu, devrimci bir yaklaşım sunuyorlardı. (Çeşitli devrimci gurupların Avrupa örgütlerinin ortak açıklamasından).

"Dost örgüt, kişi ve kurumlar arasındaki şiddet meşru değildir. Devrim mücadelemize zarar vermektidr. Düşmanı ise sevindirmektedir. Bunları çözmenin yöntemi eleştiri-ikna- dönüştürmedir....Devrimin, halkın çıkarları bunu emretmektedir" denildikten sonra şiddet yaklaşımından vazgeçilmemesi durumunda *"...1-Yurt dışı platformunda ortak hareket etmeme, 2-Gecelerimizde stand açtırılmayacak, 3-Gecelerinize destek vermeyeceğiz, 4-Yayınlarınızı boykot edeceğiz, 4-Saldırıya uğrayan tarafların yanında olacağız"* denilerek tavır belirtiliyordu. Devrimci siyasi çevrelerin şiddete karşı tavır alması ve somut yaptırımcı sonuçlara varılması doğru olandır.

Sağmalcılar Cezaevinde DS-DK'cıların DS-BY'cilere saldırı düzenlenmesi üzerine; PKK, Direniş Hareketi, TDKP, TDP, TKEP/Leninist, Devrimci Yol, TİKB, TKİH, MLSPB, TKP-ML dava tutsakları yaptıkları ortak açıklamada *"devrimci-demokrat yapılar, güçler ve insanlar arasındaki sorunların çözümünde demokratik, barışçıl yöntemleri içeren bir siyaset esastır. Tersi yaklaşım sosyalist geleceğimizin, ideallerimizin kendi marifetlerimizle kararlılmasıdır. ...Sorunların çözümünde baskı, şiddet içeren yöntemler doğru değildir."* diyerek tavır almışlardır.

Devrimci parti ve gruplarda ayrılıklar yaşandığında ve belli siyasi partigrupların bir başka siyasi çevreye şiddet uygulaması gündeme geldiğinde sosyalist, devrimci, demokrat parti ve gruplar genel olarak tavır almaktadır. Devrimci haraket içi sorunların çözümünde şiddeti reddetmekte, eleştiri-birlik-eleştiri yaklaşımını sunmaktadırlar. Örneğin PKK, devrimci-demokrat ve sosyalistlere şiddet uyguladığı gibi, bir başka parti veya örgütün bir başkasına şiddet uygulamasına karşı tavır almaktadır. DS(DK)'nın DS(BY)'nin taraftarlarına şiddet uygulamasına karşı tavır alırken, 6 TDKP'liyi, 1 Tekoşin'liyi (Kamer Özkan) katletmekte, TKP-ML taraftarlarına şiddet uygulayabilmektedir. TKP/ML Hareketi ve TKİH (bu iki siyasi güç birleşerek MLKP adını aldı); PKK'nin, Devrimci Sol'un şiddet uygulamasına karşı çıkıp tavır alırken, MLKP içinde yaşanan son ayrılıkta Komünist Partisi İnşa Örgütü (KP-İÖ) ismiyle MLKP'den ayrılan örgüte karşı şiddetin uygulayıcısı olmaktadır. Proleter Halkın Birliği adlı dergide yayınlanan yazılarda MLKP'nin onlarca KP-İÖ taraftarını, örgütlü insanını yaraladığı, evlerine baskınlar düzenlediği, kaçırmaya çalıştığı, KP-İÖ'nün çalışmalarını engellemeye çalıştığı vb açıklanmektadır. MLKP'nin KP-İÖ'ne karşı uyguladığı şiddet politikası bilinen bir gerçektir. Proleter Halkın Birliği'nde "Şiddet ve devrimci hareketin dünü bugünü" başlıklı yazıda; *"...DHKP-C bu konuda kendi saflarından kopanlara uyguladığı şiddetle 9 devrimciyi öldürmüş ve onlarcasını sakat bırakmıştır. Yine PKK bu konuda onlarca devrimcinin ölüm fermanını imzalamıştır. Bugün MLKP'de bu örgütlere özenerek...ve aynı saldırıları bugün de sürdürmektedir. Bunlar mı halka sosyalist demokrasiyi uygulacaklar"* denilerek tepki gösterilmektedir.

En son Proleter Halkın Birliği gazetesine yapılan saldırı devrimci sorumluluktan uzaklaşmanın boyutunu sergilemektedir. Devrim yada parti adına gerçekleştirilen böylesi saldırıların ne devrime ne de devrimci partilere bir şey kazandırmadığı aksine kaybedilen çok şeyin olduğunu anlamamız gerekiyor. Gü-

ven ve saygınlığn yokolmasına yolaçan, soğukkanlılığın yitirildiği böylesi olumsuzlukların vebalinden kurtulmanın çok zor olacağını bilincimize yerleştirmeden gerçekten dönüştürme işlevini yerine getirebilmemiz imkansız gibi gözüküyor.

Geçmiş yıllarda da buna benzer çokça örnek mevcuttur. Siyasal parti ve örgütlerin birbirlerini "karşı devrime hizmet etmek, ajan-provakatör, karşı devrimci, örgüte zarar veren, örgütü bölen" vb suçlamalar üzerinde şiddete başvurularak onlarca devrimcinin katledildiği, onlarcasının yaralandığı bilinen gerçektir. Yine bilinen diğer gerçek, her defasında şiddete karşı olduğunu açıklayan parti ve örgütlerin de, ayrılık dönemlerinde başvurmadan edemedikleri yöntem de yine şiddet olmuştur. İçinde bulunduğumuz bugünkü tarihsel süreçte aynı olgu yaşanmaktadır.

Bu noktada TKP-ML'de, devrimci teorisine uygun bir pratik sergileyemedi. Kendi pratiğindeki olumsuzluklardan ders çıkarma, devrimci hareketin yanlış pratiğinden öğrenme, hatalarının samimi özeleştirisini vererek gelecekte daha az hata yapma yönelimine girme yerine hatalarını sürdürmede ısrarlı oldu. Adım adım yanlışlarını daha sistemli hale getirmeye başladı. Başka devrimci parti ve örgütlerin hatalarına karşı mücadele ederken kendi pratiğini eleştirel gözle inceleme yaklaşımını pratiğe uygulamadı.

Yanlışlara karşı ilkeli mücadele etme, kendi hatalarına karşı amansız mücadele etmek demektir. Kendi hatalarına karşı mücadele etmeyen, hatalarına karşı eleştiri-özeleştiriyi temel almayan bir başkasının hatasına karşı ilkeli bir mücadele veremez. Devrimci bir parti veya örgütün hatalarına karşı yaklaşımı o parti ve örgütün sorunlara yaklaşımdaki tavrını ortaya koyar. Lenin'in deyimiye *"Siyasi bir partinin kendi hatalarına karşı tavrı, bu partinin ciddiyetinin ve sınıfına ve emekçi kitlelere karşı yükümlülüklerini gerçekten yerine getirmesinin en önemli ve en emin kıstaslarından biridir. Hatayı açıkça kabullenmek, nedenlerini ortaya çıkarmak, hataya yol açan koşulları tahlil etmek, hatayı ortadan kaldırmanın yollarını özenle araştırmak. İşte ciddi bir partinin belirtileri bunlardır. Yükümlülüklerini yerine getirmenin, yani sınıf ve sonra kitleyi de eğitmenin ve geliştirmenin yolu budur"*. Devrimci hareket, kendi hatalarına karşı yaklaşımda Lenin'in ortaya koyduğu yaklaşımdan fersah fersah uzak bir zemindedir. TKP-ML'de devrimci hareketin genel yanlışına doğru yöneldi. Hatalarına karşı özeleştirel yaklaşmaması yavaş yavaş hatalarını sistemleştirmeye doğru bir yönelime soktu. Devrimci hareket içi çelişkilerin doğru bir yöntemle çözme yaklaşımına sahip olmamanın, barışçıl yöntemlerle çözümü gerekli olan çelişkilerin çözümünü şiddet yöntemiyle çözmenin karşı devrime hizmet olduğunu söyleyen TKP-ML, pratiğinde dürüst ve samimi tavır almadı, eleştiri-özeleştiri silahını işletmedi. Dolayısıyla ciddi bir siyasi parti yaklaşımını göstermedi, hatalarını aşamadı. Tersine hataları her yeni dönem çoğaltarak sistemleşti. **Geçmiş hatalarından ders çıkartmayan gelecekte hata yapmama yönelimine giremez.**

TKP-ML geçmişten bugüne kadar devrimci hareket içi sorunların çözümünde, şiddete başvurulmasına karşı olduğunu açıklamış, sayfalar dolusu yazılar ve bildirilerle yaklaşımını ortaya koymuş ve önermeler sunmuştur. Halk içi çelişmelerin eleştiri-birlik-eleştiri yöntemiyle çözülmesi gerektiğinin ısrarlı savunucusu olmuştur. Ancak, TKP-ML teorisini yaptığı halk içi çelişkilerin çözüm yöntemine uygun, demokrasi yaklaşımıyla örtüşen bir pratik hat izlemede yeterli ve gerekli duyarlılığı göstermemiştir. Kendi içinde yaşanan ayrılıklarda zaman zaman şiddete yöneldiği olmuştur. Bu kimi zaman merkezi politikalarla da savunulmuştur. "Parti değerlerini sahiplenme", "mücadele kaçkınlığı", "Partiye zarar verme", "revizyonizm, sağcılık" vb. temelde yaratılan şekillenmeyle ayrılan grupların çalışmasını engelleme, ellerinde kalan "Parti değerlerini" geri alma girişimleri vb uygulamalar zaman zaman dövmeye dayalı şiddetin uygulanmasına kadar vardırıldı. Bu temel üzerinde yoğun propaganda ve ajitasyon faaliyetleri sürdürüldü. İdeolojik- politik mücadelenin önüne bu tür propaganda ajitasyon faaliyetinin geçirilmesiyle ayrılan gruplara karşı şekillenmenin temeli atıldı. Ayrılan grupların çizgilerinin ve politikalarının eleştirilerek mahkum edilmesi hep ikinci plana itildi. Bu olgu ayrılan gruplara karşı tepkisellik üzerinde bir şekillenme yarattı. "Toplumun hangi kesiminden olursa olsun devrimcilerin, demokratların birbirine şiddet kullanmasına ya da bu yönlü bir girişime şiddetle karşıdır." yaklaşımını savunmasına karşın bu yaklaşımını yaşama geçirmede olumsuz davranmıştır.

TKP-ML, 1976 yılında Koordinasyon Komitesi (KK) hizibinin ortaya çıkmasıyla bir saflaşma yaşadı. KK hizibine karşı yürütülen propaganda-ajitasyon çalışmasında bu gruba dost bir grup görme yaklaşımıyla hareket etmedi. "Parti, çizgi ve Kaypakkaya" düşmanlığı temelinde parti ve çevresi şekillendirildi. KK hizibinin elinde kalan değerlerin alınması için zaman zaman dövme temelinde şiddet pratiği gösterildi. Zaman zaman faiyeti sabote edildi. Yine 1979'da ortaya çıkan Geçici Koordinasyon Komitesi (GKK) hizibine karşı aynı yaklaşım sergilendi. Bu kez yaklaşım ve yönelimde daha da olumsuz bir zemine sapıldı. GKK'nın elinde kalan değerlerin alınması için şiddet uygulama yaklaşımı savunuldu.

"...Devrim için yola çıkmış olanlar, kendi iç sorunları karşısında siyasi olmak, soğukkanlılığı elde bırakmamak zorundadırlar. Doğrulara sahip olduklarına inananlar, onun sınanmasından korkmazlar. Doğrular, eleştiriden çekinmez", "Farklı düşünceler devrim güçlerinin arasında kaçınılmaz olarak ortaya çıkar. Çıkacaktır da. Bu durum devrimci bir örgütün kendi içinde de yaşanır. Böyle bir durumda başvurulacak yöntem: Halk içindeki çelişkilerin çözümü için geçerli ve tek doğru olan eleştiri-özeliştiri ve sabırla ikna yöntemidir." TKP-ML bu doğru yaklaşımı teoride savunmasına karşın yaşadığı ayrılıklarda *"soğukkanlılığı elde bırakmamak"*ta ısrırlı olamamış, zaman zaman *"soğukkanlılığı"*nı yitirerek şiddete başvurmuştur. 1981'de Bolşevik Partizan'ın TKP-ML'den kopuşuyla da aynı olgu gündeme geldi. Parti içinde Bolşevik Partizan çizgisiyle yeterli olmasa da ideolojik-politik mücadele yürüten, devrimci demokrasiyi iki çizgi mücadelesi temelinde belli ölçüde olsa yaşamına geçiren TKP-ML, Bolşevik Partizan'ın kopuşuyla ideolojik-politik mücadeleyi cepheden yürütme ve geliştirme becerisini göstermedi. Bolşevik Partizan'ı mahatap almama, faaliyetini engelleme yönelimine girdi. Bolşevik Partizan grubunun yurt dışı kökenli oluşundan dolayı bu yönelim yurt dışında somuta dönüştürüldü. Ellerinde kalan değerlerin geri alınması amacıyla saldırılar düzenlendi. Bir çok elemanı, taraftа-

rı dövüldü. Derneklere sokulmadı. Miting ve gösterilere alınmadı. Evler ve dernekler basılarak çeşitli malzemeler geri alınmaya çalışıldı. TKP-ML'nin içine girdiği bu yönelim teorisinin temelini oluşturan halk demokrasisi ilkeleriyle çelişiyordu. Hangi toplumsal kesimden olursa olsun devrimcilere karşı şiddet uygulamak teoride olmamasına rağmen, pratikte teoriye uygun davranılmadı. Gerek örgüt içinde gerek örgüt dışı devrimci hareket arası siyasi ve ideolojik farklılıkları bastırmaya, şiddetle çözmeye karşı olan TKP-ML teoriyi pratikle bütünleştiremedi. Siyasal olgunluk içinde sorunların ve çelişkilerin tartışılarak çözümünü esas alan TKP-ML savunduklarını pratiğe geçirme becerisini gösteremedi.

TKP-ML, Bolşevik Partizan 'a karşı uyguladığı şiddet pratiğini 1988'de, TKP-ML Konferans kanadından ayrılan Devrimci Partizan'a da uyguladı.

TKP-ML, 1987'de TKP-ML (Konferans), TKP-ML (DABK) olarak bölündü. İdeolojik-politik olarak aynı çizgide olan TKP-ML örgütlerinden Konferans kanadı, DABK Kanadını ML olarak değerlendiriyor, ayrılığı anlamsız buluyor ve birliği esas alıyordu. DABK ise Konferans kanadını oportünist ve 2. MK çizgisinin takipçisi, revizyonist, sağcı olarak görüyordu. Bu iki yapı birbirine karşı şiddet yönelimine girmedi. Bu olumlu olandı. İdeolojik-politik olarak aynı çizgide olan iki yapının pratikte birbirine karşı olumsuz bir zemine kaymaması bu yapıları birbirinden uzaklaşmamasını sağladı. Her iki yapı bu konuda yapıcı davrandı. Ancak, aynı olumluluk, propaganda-ajitasyon çalışmasında gösterilmedi. Birbirlerini "mücadele kaçkınları", "oportünist", "12 Eylül artıkları", "bitecekler" vb. temelde mahkum etme çabasına girdiler. Sonuçta, her iki yapı 5 yıllık ayrılık sürecinden sonra, ayrılığın muhasebesi yapılmadan, aradaki farklılıklar politik olarak tartışılmadan birleştiler. 1987'de yaşanan ayrılık ideolojik-politik bir temele dayanmıyordu. Yapıya hakim olan oportünizm, dogmatizm ve öznelcilik örgütsel yapıda menşevikleşmeyi yarattı. Monolitik parti yaratma yönelimine soktu. Teorisinde ve kuruluşunda proletaryanın demokrasi yaklaşımını, demokratik merkeziyetçilik temelinde örgütlenen parti yapısını esas alan, örgüt içi farklı düşünce ve çizgiler arasındaki çelişmeyi, iki çizgi mücadelesi ilkesini esas olarak ideolojik-politik tartışmalarla ikna etmeyi, eğitmeyi ve dönüştürmeyi, eleştiride ve tartışmada özgürlük temelinde birliği temel alan TKP-ML özellikle 80 sürecinde bu teorisini pratiğe geçirmedi. Adım adım teorisinden uzaklaştı, parti içi sorunların çözümünde bastırmayı, tasfiyeyi esas kılmaya başladı. **Teoride bir değişiklik yapmadan pratiğine menşevik, monolitik parti anlayışı hakim oldu.** Parti demokrasisinin yaşama geçirilmemesi, yaşam bulmaması, bilimsel sorgulama yaklaşımından uzaklaşılmasorunları kangrenleştirdi. 87 ayrılığı bu temelde parti içi dar grup çatışmaları üzerinde şekillenmeye başlayan kliksel yapılar ve bunların çıkarları üzerinde yaşam buldu. Birlik sorununa yaklaşımda aynı anlayış damgasını vurdu. Bu anlayış sürdürüldü. Sonuçta, ilkesiz bir temelde sürdürülen klik ve grup yapıları, korunan ve demokrasi yaklaşımından uzaklaştığından ideolojik-politik mücadeleyi yaşama geçirmeyen, sorgulama yaklaşımından uzaklaşan, Marksizm'in ve 72 çizgisinin dogmatik sürdürücülüğünü esas alan örgüt çok geçmeden DABK ve Konferans kanatlarına denk düşecek biçimde TKP-ML KÖK (Konferans Örgütleme Komitesi-Eski Konferans kanadı)'çü kanat ve TKP-ML AK(Askeri Komisyon-Eski DABK kanadı) kanadı olarak tekrar bölündü.

AK'ci kanat "Parti değerlerini sahiplenme" yaklaşımıyla KÖK kanadını silahsızlandırma yönelimine girdi. Devletin bütün gücünü yığdığı, operasyon üstüne operasyon yürüttüğü savaş bölgesi Dersim'de bazı gerillalar dövülerek silahsızlandırıldı, dergi büroları basılmaya çalışıldı, muhabirler zorla alıkonuldu. Yoğun tepkiler üzerine içine girilen bu olumsuz pratik devam ettirilemedi. Ancak, propaganda ve ajitasyonda siyasal seviyeden uzak, dedikodu, karalama, yalan ve demogoji temelinde şekillenme devam ettirildi.

1994 ayrılığı sonrası KÖK temelinde örgütlenen TKP-ML'nin sözkonusu kanadı 1995 tarihinde kendi içinde yeni bir saflaşma daha yaşadı. Bu saflaşmada TKP-ML (GÖK) Geçici Örgütleme Komitesi adı altında ayrılan kanat, TKP-ML'nin DABK ve Konferans kanatlarını ve bunların devamcılarını öznelciliğin, dogmatizmin, oportünizmin ve menşevizmin temsilcileri olarak eleştirerek, TKP-ML'nin 24 yıllık mücadele tarihinin köklü sorgulama sürecinden geçirilerek ideolojik-politik-örgütsel olarak yeniden inşa etme yaklaşımını temel alarak örgütsel ayrışıma gitmişti. (Bu kanat daha sonra geçici örgütlenme sürecini tamamlayarak TKP-ML Örgütleme Komitesi(ÖK) adını aldı). KÖK'ün 2. Olağanüstü Parti Konferansı (2. OPK) sürecinde konferans içinde tavır alarak ayrılan TKP-ML GÖK'e karşı parti adına hareket ettiğini iddia eden yeni DABK ve Konferans(Metris grubu) kanatları şiddet uygulama yönelimine girdiler. *"Şiddetin halk içindeki çelişmelerin çözümü için kullanılması başta halka zarar verecektir. ...Bünün diğer anlamı ise: Düşmana yarar vermesidir. Düşmanı sevindirecek ve yararlandıracak girişimlerin devrimci olmayacağı açıktır."* teorisini savunan ve parti adına hareket eden bu yapılar ÖK'e karşı şiddet uygulamakta, gerillalarını silahsızlandırmaya çalışmaktadırlar.

1995'te yaşanan ayrılıktan kısa bir süre sonra Eylül 1995'te herikiside parti adına hareket eden yeni Konferans ve DABK kanatları ÖK'ün ve 1NO'lu OPO'nun(1995'te yaşanan son ayrılıkta Dersim'de bağımsız tavır alan ve birlik isteyen Ordu Parti Organı) gerilla güçlerini silahsızlandırma pratiğine girdiler. Dersim bölgesinde bir tartışma toplantısından sonra yeni Konferans kanadı tarafından pusu atılmış, gerillalar üzerine taciz ateşi açılmış, gerillaların silahlarına elkoyma girişiminde bulunulmuştur. Bu silahlı saldırı ve provakasyon boşa çıkartılarak soğukkanlılıkla ve devrimci sorumlulukla devrimci kanının akıtılması engellenmiştir. Kısa bir süre sonra AK (DABK) grubu peş peşe gerilla güçlerini silahsızlandırma temelinde saldırılar düzenlemiştir. Birinci saldırıda 7 kişilik bir gerilla birliği pusuya düşürülmüş, dövülerek silahlarına el konulmuştur. İkinci saldırıda köyde bulunan bir gerilla birliği üyelerine yapılmıştır. Bir evde bulunan iki gerillanın üzerine saldırılmış, dövülerek silahlarına el konulmuştur. Diğer evlerde bulunan gerilla güçlerinin gelmesi, köylülerin toplanıp protesto etmesi sonucu saldırıyı düzenleyen grup havaya ateş ederek köyden uzaklaşmıştır. Her iki saldırı, devrimci olgunluk ve sorumluluk duygusuyla bir çatışmanın yaşanarak devrimci-komünist kanı akıtılmasının önüne geçilmiştir. Ayrıca Yeni Konferansçı gurup tarafından çeşitli subjektif iddalarla ölüm kararları

alınmış ve bu yönlü saldırı girişimleri yaşanmıştır.

Parti adına hareket eden ve "parti değerlerini sahiplenme" iddiasıyla her biri gücünün yettiği örgüt ve gruplara karşı şiddet uygulamayı mübah göstermeye çalışan iki ayrı yapı devrimci saflarda çatışmayı körükleyen yönelimler konusunda uyarılmalı ve hangi taraftan gelirse gelsin karşı devrime hizmet eden fiili saldırılar karşısında tavır alınmalıdır.

Partizan Sesi dergisinde 1-15 Aralık 1995 tarihli sayısında "silahsızdırmışlar" başlıklı bir grup partizan Sesi okuru imzasıyla yayınlanan yazıda Dersim'deki karşı-devrimci nitelikli saldırılara övgüler dizilmesi ibret verici niteliktedir. Yazıda; *"...2-Parti içinde hizip örgütlemek düşman faaliyetidir. ...4-TKP-ML'nin adını kullanmak düşman faaliyetidir....Düşmana darbe vurmadan dağda gezip köylünün ekmeğini yemek alçaklıktır. Alçaklıkta düşman faaliyetidir..."* vb. denerek yapılan karşı devrimci saldırganlık savunulmakta ve Partizan Sesi hiç bir eleştiri ve açıklama yapmadan böyle bir yazı yayınlayarak bu yanlışın savunuculuğunu üstlenmektedir.

Özgür gelecek dergisi AK(DABK) grubunun silahsızlandırma temelinde gerçekleştirdiği karşı devrimci fiile tavır alırken, yeni Konferans grubunun silahlı provakasyon ve şiddet kararlarını bahis konusu dahi etmeyerek çifte standartlı bir yaklaşım sergilemekte, bu anlamıyla yeni konferans grubunun şiddet yaklaşımını benimsemektedir. Keza şiddete zemin hazırlayan, belli bir siyasi çevreyi diğer siyasi çevrelere karşı düşmanca bir şekillenme içine sokan yayınlar yaparak devrimci hareket içi şiddeti körüklemektir. " 2. Olağanüstü Parti Konferansı zaferle sonuçlandı" başlıklı yazıda, *"parti karşıtı sağ tasfiyeci bir klik oluşturma çabasına girmişlerdir. ....Partimize karşı ağır ve hesabı sorulacak suçlar işleyen kişiler"* (kastedilen TKP-ML Örgütleme Komitesi'dir) ifadelerine yer vermekte, bu içerikli Yeni Konferans grubunun bildirilerini sık sık kullanmaktadır. Bu tarzla şiddet yaklaşımı ortaya konulmaktadır.

Yine 16 Kasım 1995 tarihli Özgür Gelecek gazetesi'nde , *"Şehitlerimizi anarken ihanetleri unutmayacağız"* başlıklı, İleri adım köşesinde Ozan Can Bakış, *"Parti ve Devrim Şehitlerini anacağımız bu günlerde, parti ve devrim ihanetçilerini unutmak ve onlardan hesap sormamak şehitlerimizi layıkıyla sahiplenmemize gölge düşürür"* (Burada kastedilen ihanetçiler ÖK ve yeni DABK kanadıdır) denmektedir. Yazı açık bir şekilde TKP-ML içi ayrılıklardan dolayı TKP-ML adına hareket eden diğer yapılanmalara karşı düşmanlık körüklemekte, şiddet uygulanması gerektiği mesajını vermektedir. Ozan Can Bakış, köşe yazılarıyla bütünleşmeyen her düşünce ve akımı, TKP-ML içi ayrılıklarda da yeni konferans kanadına karşı çıkan, ve ayrı yapılanan örgütleri düşman, ihanetçi ilan ederek, "parti"nin yaşamını ve gelişimini düşman ve ihanetçi olarak ilan ettiği yapılara karşı mücadeleye bağlamaktadır. Bu oldukça sakat ve tehlikeli bir yaklaşımdır. Subjektivizmin ve benmerkezciliğin böylesi bir tarzda ifade edilmesi, katedilmesi gereken mesafenin oldukça uzun ve değişitrilmesi gereken şeylerin çok daha boyutlu olduğunu göstermektedir.

Hangi gerekçe ve amaçla olursa olsun devrimci güçlere şiddet uygulamak doğru değildir. Devrime değil, karşı devrime hizmet eder. Karşı devrime hizmet eden, devrimci güçler arası şiddetin hiç bir meşruluğu olamaz. Devrimci haraket içi çelişmeleri şiddet yöntemiyle çözmeye çalışmak devrimci bir yaklaşım olarak görülemez. Devrimci güçlere yönelen şiddet kimden gelirse gelsin karşı konulmalıdır. Şiddete yönelen parti ve örgütlere tavır alınarak, teşhir edilmeli, ortak platformla karşı konulmalıdır.

Halk içi çelişmelerin çözüm yöntemi, eleştiri-birlik-eleştiri ilkesi ekseninde ikna, eğitim ve dönüştürmek tek doğru olandır. Teoride demokrasiyi savunmak bir anlam ifade etmez. Teori pratikle bütünleşltirildiği zaman yaşamsal hale getirilir. Devrimci demokrasi, düşünce, eylem ve örgütlenme özgürlüğünü kapsar. Devrimci hareket içinde siyasal karşıtını, kendinden ayrılan örgütü zor, baskı ve şiddet yöntemiyle etkisiz hale getirtmeye çalışmak, kendi gelişimini ve şiddet yöntemiyle etkisiz hale getirmeye çalışmak, kendi gelişimini bu temel üzerine oturtmak demokrasi anlaşışıyla çelişir, devrimci demokrasiyi öldürür. Despotizmi ve zoru hakim kılar. Doğru tutum sorunlarda çözümleyici, birleştirici olan eleştiri, ikna, eğitimi ve dönüştürmeyi temel alan, demokratik bir zemin yaratarak sorunları tartışarak çözmektir, halk içi sorunlarda birleştirici olma, birlik yaklaşımını esas almaktır, zoru ve şiddeti yadsımaktır. Politik söylemlerinin temeline "sosyalist demokrasiyi" esas aldığını söyleyen devrimci güçlerin pratiğinde şiddet ve zor damgasını vurmaktadır. **Devrimci hareket artık bu olumsuz pratiğin devrime verdiği zararı görmelidir. Kendini sorgulama cesaretine, hatalarının samimi ve ciddi özeleştirisini yaparak sahip olduğunu göstermeli, yaşanan hataların tekrarından kaçınmalıdır. Çifte standartçı yaklaşım terkedilmeli, hataların sorgulanmasında çuvaldızı kendine, iğneyi başkasına batırma cesaretine sahip olunmalıdır.**

Sınıfsal ve ulusal kurtuluş mücadelesi devrim güçleriyle karşı devrim güçleri arasında uzlaşmaz çelişme zemininde sürmektedir. Karşı devrim güçleri topyekün bir saldırıyla devrim güçlerini imhaya yöneliyor. Devrim ile karşı devrim arasındaki uzlaşlmaz çelişmenin çözümü devrimci şiddetle gerçekleşir. Devrim güçleri arasındaki çelişmeler ise uzlaşmaz bir nitelikte değildir. Uzlaşır bir karakter taşır. Uzlaşır nitelikteki halk güçleri arasındaki çelişmeler barışçıl yöntemlerle çözülür. Devrimci güçler bu çelişmenin niteliğine uygun bir yöntem izlemelidir. Tek doğru olan böylesi bir yöntemdir. Halk güçleri arasındaki çelişmeleri zora, şiddete dayalı bir yöntemle çözmeye çalışmak, karşı devrim karşısında birleşmesi gereken güçlerin birleşmesini engeller. Halk güçlerinin birliğini zora sokmanın ötesinde dağıtır. Birleşmesi gereken halk güçlerinin birbirine yönelerek parçalanmasını beraberinde getirir.

Devrimci hareketin yaşadığı bunca parçlanmışlığı, ideolojik-politik olarak aynı çizgide olan devrimci parti ve örgütlerin birleşmesini hedefleyerek çok merkezlilikten çıkarmak, devrimci eylem birlikleriyle halkın birleşik cephesinin oluşmasının ön koşullarını yaratmak için en geniş birliklerin hedeflenmesi gerekli ve zorunluyken, devrimci hareket içi sorunlarda şiddeti gündeme getirmek, bunun uygulayıcısı olmak çok vahim sonuçlara yol açacak hataların uygulayıcısı olmaktır.

Sınıfa karşı sınıf

"Tek tek bireyler, ancak başka bir sınıfa karşı ortak mücadele yürütmek zorunda oldukça bir sınıf meydana getirirler; bunun dışında rekabet içinde birbirlerine düşmandırlar."

Marx

Talip ÇAKMAK

Sınıf kavramının yukardaki genel tanımı, mülkiyetin bireyselliği ile emeğin toplumsallığının temel çelişkiyi oluşturduğu, emek ve sermayenin temsilcileri olan proletarya ile burjuvazi arasındaki sınıf savaşımında, bu savaşımın ancak bir siyasal parti tarafından, siyasal erki elinde tutmak veya ele geçirmek ereği taşıması gerektiği sonucuna varmıştır. Yani bir sınıfın kendiliğinden sınıf olmaktan çıkıp kendisi için sınıf konumuna gelmesi onun bir siyasal parti etrafında örgütlenmiş olup olmamasıyla belirlenir.

Burjuvazi ile proletarya arasındaki sınıf savaşımı tarihi ve bu tarihsel süreçteki komünizme geçiş evreleri bize göstermiştir ki proletaryanın siyasal parti, hatta siyasal iktidar olarak örgütlenmesi kendi karşıtı olan burjuvazinin, dolayısıyla kendisinin ortadan kalkmasını sağlayamamıştır. Çünkü o, "sadece geçmiş toplumun özel koşullarına karşı" eylemlerinde başarılı olmuş, "ama daha önceki 'yaşamın üretimi'nin kendisine karşı, bu üretimin temeli olan 'tüm eylemler toplamına' karşı" eyleminde başarılı olamamıştır.

İşte onun bu başarısızlığından ve burjuva toplumun kendi içerisinde geçirdiği evrelerden ve bu evrelerin en sonuncusu olan içinde yaşadığımız süreçte, kimileri kalkıp temel sınıf karşıtlıklarının ve sınıf savaşımlarının geçersiz olduğunu söylüyorlar. Kimileride, işçi sınıfının bilimini, (ki, bu bilimi, Marx tarih bilimi olarak tanımlar) yaşanılan tarihsel süreçten kopuk bir doğma olarak görmekte, günümüzde yaşanan değişimleri bilimsel yöntemle tahlil etmek yerine, bu değişiklikleri, başka tarihsel koşullarda başka şeyler için söylenmiş sözlerle açıklamaktadırlar. Burada bu düşünce sahipleriyle polemiğe girmeyeceğim. Dünyanın içinde bulunduğu duruma kısaca değindikten sonra, proletaryanın burjva dünyasına kırşı nasıl konumlanması gerektiği ve esas olarak Türkiye proletaryasının burjuvaziye karşı nasıl örgütlenmesi ve mücadele etmesi gerektiğine ilişkin önermelerde bulunacağım.

Kapitalizm yani özel mülkiyet sistemi; yabancılaşmış, dışlanmış emeğin sonucu oluşan bir sistemdir. Bu sistemin iki temel karşıt sınıfından biri, özel mülkiyetin sahibi burjuvazi, diğeri de toplumsal emeğe yani yarattığı ürüne aynı zamanda kendine yabancılaşmış olan proletaryadır. Bu sistemde sadece proletarya değil, özel mülkiyetin sahibi olan sermayedar da kendine yabancılaşmıştır. Bu sistemde Marx'ın deyimiyle "işçinin hayvansı özellikleri insani, insani özelllikleri hayvansı olmuştur."

Yukardaki belirlemeler Marx'ın 19. yüzıl ortalarında kapitalizmi tahlil ederek ortaya çıkardığı gerçeklerdir. 21. yüzyıla girerken, sosyalizmin kapitalizme alternatif olmadığını, bu rekabatin (sosyalizmle kapitalizm arasındaki rekabet) ortadan kalkıp yerini, "Anglo sakson kapitalizmi" ile "Ren kapitalizmi" arasındaki rekabete bıraktığını söyleyen, "Kapitalizme karşı kapitalizm" kitabı'nin yazarı Michel Albert bu sistemleri tanımlarken şunları böylemekten kendini alamıyor: "Bu kapitalizm, (Amerikan kapitalizmi kast ediliyor. yn) ilginç savaşlara giren masalsı bir **hayvan topluluğudur.** Köpekbalıkları, akbabalar, kaplanlar ve ejderhalar...", "Ren sisteminde ise, iktisadi yaşamdaki 'hayvanlar'ın çoğu, beklenmedik davranışları olmayan **evcil hayvanlardır.**" Bu sözlerle Marx'ın belirlemesi, sistemin ideoloğ'u tarafından, sistemin temelinde yatan olgu olarak olmasada sistemin yansıyan görüntüsü olarak kabullenilmektedir. Yine aynı ideolog, sistemdeki çarpıklıkları ortaya koyduktan sonra, "gördüğümüz gibi eşitsizlikler dünyanın her yerinde XIX. yüzyılı, yani 'vahşi' kapitalizmi çağrıştırırcasına artarken ..." diyerek sınıf karşıtlıkların hala devam ettiğini kabullenmiş oluyor. Günümüzdeki kapitalizmin, Marx'ın dönemindeki kapitalizmden farklı olarak insanları refaha kavuşturduğu savlarını ileri sürenlerin, bizzat günümüz kapitalizminin ideologları tarafından nasıl mahkum edildiklerini birkaç aktarma daha yaparak ortaya koymak gerekiyor. "Hiç olmazsa sömürgecilik, Afrika'yı yada Bangladeş gibi ülkeleri kendi çıkarları için kullanmış, emperyalizmde emperyal nedenlerle üzerlerinde hakimiyet kurmaya çalışmıştır. Ama şimdi biz, **emek fazlasından söz eden Marx'ı güncelleştirir** gibi, dünya çapında **kitle fazlasından** söz ediyoruz. Bu insanlar ister işçi ister tüketici olsun piyasa açısından bakıldığında lüzumsuz görülüyor. Bu kitleler hızla lümpenleşen bir dünyanın üyeleri." (NPQ Yazarlarından Heilb-

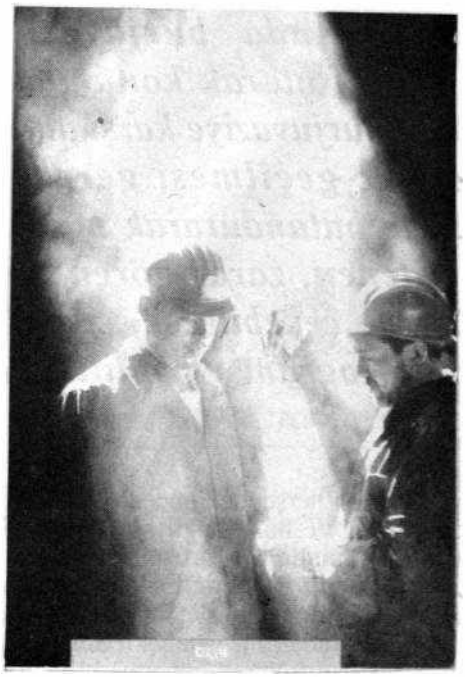

roner) "Ama Afrika ya da Bangladeş için daha ürkütücü bir gerçek sözkonusu. Onlara dehşetle ve üzülerek bakabiliriz ama yine de başımızı sallar geçeriz, çünkü -bunu söylemek ne kadar korkunç olursa olsun- durumları aslında bizi etkilemez. Sizin provakatif bir biçimde ifade ettiğiniz büyük bir çoğunluğu lüzumsuz insanların lümpen dünyası, **Marks'ın öngördüğü** sanayileşmiş dünyada **kitlelerin giderek yoksullaşmasıyla gerçekleşen kapitalist büyümeye** aykırı bir iç sistematik çelişki oluşturmuyor. Burada bir geri besleme sözkonusu değil. Bildiğimiz anlamda dünya kapitalizmi etkisi açısından bu insanlar yok sayılıyor, bu kadar basit."(Amerikalı bir iktisatçıdan aktaran MPQ dergisi).

Evet bir yandan Marks'ın kapitalizme ilişkin belirlemelerini "açık yüreklilik"le kabul ederken, diğer yandan da sistemlerinin sadece bir sınıfı değil, kıta ve ülke insanlarının önemli bir çoğunluğunu dıştalamasını "basit" bir olgu olarak görmektedirler. Bu dıştalamayı Hollanda'daki bir enstitünün başkanı olan Susan George şöyle ifade ediyor:"Kahraman dünya ekonomisi sanayileşmiş ülkelerin yurttaşlarının yüzde 15-20'si gibi küçük bir kesimi hariç hepsi için görece bir güvenlik sağlayabilir; ama iyi niyetli bir tanımlamayla 'gelişmekte olan' diye adlandırılan ülkelerdeki insanların, kaba bir hesapla, üçte birinden fazlasıyla bütünleşmeyi beceremeyecektir. Bu cümle, dünya genelinde üçte bir 'in' üçte iki 'out' anlamına geliyor."

Dünya nüfusunun üçte ikisini "out" yani dıştalayan bu sistemi ortadan kaldıracak olan yine bu üçte iki nüfusun büyük çoğunluğunu oluşturan dünya proletaryasıdır. Kendi politik partisi ile kendiliğinden bir sınıf olmaktan çıkıp kendisi için sınıf konumuna gelen proletarya kendisiyle birlikte tüm insanlığın kurtuluşu ereğine "insanın kendine yabancılaşmasının olumlu şekilde aşılması ve dolayısıyla insani öze insan tarafından ve insan için gerçekten sahip olunması olarak komünizm"e ve "böylece toplumsal (yani insani) bir varlık olarak insanın kendisine tam dönüşü olan komünizm daha önceki gelişmelerin bütün servetiyle gerçekleştirilen, bilinçli bir dönüş"ü sağlayabilmek için, özel mülkiyet sisteminin sahibi ve koruyucusu olan burjuvazi ile mücadelesinde, ona benzeyerek onun yöntemleriyle değil, onu yaşamın her alanından dıştalıyarak, kendisi için kendine has yeni modern araç ve yöntemler kullanmak zorundadır. İşte bu araç ve yöntemlerle ayağa kalkacak olan dünya proletaryası, Michael Albert'in 30-35 yıl öncesi için dile getirdiği gerçeklik olan, "umut ve gelecek ayrıcalığını ele geçiren komünist ideoloji" rehberliğinde, burjuvazi üzerinde "çok büyük manevi ve siyasi baskı oluşturarak", o dönemin ünlü iktisatçılarından François Perroux tarafından dile getirilen "kapitalizm o kadar sert ve açık bir saldırıya maruz kaldı ve o kadar sinsice reddedildi ki, çoğunluk onu insan soyunun düşmanı gibi gördü." Korku ve panik havasını estirerek tüm insanlığa kapitalizmin "insan soyunun düşmanı" olduğunu göstermek gereklidir.

Dünyada devrimlerin objektif koşullarının her zamankinden daha fazla olgunlaştığı günümüzde, Türkiye'deki sosyal-siyasal ve iktisadi alanlardaki durumu, önemli oranda 94 verilerine dayanarak açıklamaya çalışalım.

Türkiye 2,5 milyar dolar ile en fazla silah alan ülkelerin başında gelmektedir. Ulusal gelir 2300 dolar, asgari ücret 2.759.429 TL yıllık fiat artışları %138, ihracat 15,3 milyar dolar, ithalat 29,4 milyar dolardır. Sanayi üretimi ise 94'te 93'e göre %8,1 geriledi.Türk Lirası değer kaybı açısından Brezilya para biriminden sonra % 69,11 ile ikinci sırada yer alıyor. Enflasyon %150 (1995). 95 yılının ilk aylarında 600.000 işçinin işine son verildi, işsiz sayısı 8 milyonu aştı. Son 10 yıl içinde kar, faiz ve rant gelirlerinin, ulusal gelirdeki payı %42'lerden %73'lere çıkmıştır. İşçi ve memur aylıklarının ulusal gelirdeki payı %33'lerden %14'lere düşmüştür. 167.000 zengin aile toplam servetten %40 pay alırken yoksullar ve en alttakilerden 5,687 milyon aile toplam servetten %3 gibi bir pay almaktıdır. Bu istatiki bilgilerden çıkan sonuç, sanayide gerileme, iç ve dış borçlardaki hızlı artış, zam, enflasyon, işsizlik ve açlık, diğer yandan da Kürt halkına işçi sınıfı ve emekçi halka karşı devam eden savaş.

Genel iktisadi tabloyu çizdikten sonra şimdi de kısaca siyasi tabloya gözatalım. Zaman zaman askeri faşist diktatörlüklerle "ülkenin birlik ve eraberliği için" hizaya getirilen ve aralarında çelişki yokmuş gibi görünen çeşitli sönürücü sınıflar, sistemlerinin çökme tehlikesini önlemek için girdikleri "yeniden yapılanma" sürecinde, her biri pastadan daha fazla pay elde etmek için diğerlerine kendi programlarını dayatmakta bu da egemen klikler arasındaki çatışmayı her geçen gün arttırmaktadır. Yıllardır birbirinden farklı olduklarını söyleyerek hükümet olan siyasi partilerin, sözcüleri oldukları egemen sınıf kliklerine hizmet etmek, emekçi sınıfları soyup soğana çevirmekten başka birşey yapmadırları ortaya çıkmış olduğundan, son genel seçimlerde hiç bir parti %20'leri aşamamış, o nedenle "erken" olarak yaptıkları seçim siyasal krizi aşmada onlara imkan tanımadığından seçimin hemen ertesinde yeni seçim tartışmaları başlamıştır. Bugün sömürücü sınıfların elinde bütünlüklü olarak görülen ve "gözbebekleri gibi koruduk"ları ordudan başka istikrarlı ve "güvenli" bir kurum kalmadığından, onlar da ülke sorunları karşısında zaman zaman dilleri farklı şeyler söylese de, esas olarak sorunlara bakışları "gözbebekleri gibi koruduk"ları ordunun bakış açısından farklı olmamaktadır.

Emperyalizmin yeni-yarı sömürgesi konumunda olan ülkede smürücü rınıfların önemli bir mölümü doğrudan şu ve ya bu emperyalist ülkenin uşağı durumundadır. Bu nedenle onların sistemi, gerçek anlamda yenilemesi sözkonusu olamaz. Diğer

bir bölümü de emperyalistler arası denge politikası izleyerek, (özellikle bürokrat komprador burjuvazinin önemli bir kesimi) görece bağımsızlıkçı kesiminin de yenilikçi olmaktan çok statükocu olduğundan dolayı "reform" girişimlerinin önünde engel teşkil etmektedir. Kısaca, egemen sömürücü sınıflardan herhangi birinin kitleleri peşine takarak (Daha önceleri Yunanistan, Portekiz ve İspanya'da olduğu gibi) faşist diktatörlüğü yıkıp yerine demokrasiyi getirmesi sözkonusu değildir.

Bugün ülkede toplumsal gelişmenin önündeki en büyük engel, Kürt halkına, işçi sınıfına ve emekçi kesimlere karşı acımasız terör uygulayan sömürgeci faşist devlet aygıtı ve o aygıtı kullanan egemen sömürücü sınıflardır .Bu sömürücü sınıfların ve onların başta baskı kurumları olmak üzere tüm kurumlarını hedef almayan hiç bir toplumsal güç toplumsal gelişmenin yolunu açıp, özel mülkiyeti ve onun yarattığı tüm ilişki ve çelişkilerin çözümlenmesini sağlayıp, insanlığın gerçek kurtuluşunun sağlanacağı komünizmin yolunu açamaz. Türkiye'de bu görevi yerine getirecek olan tek sınıf proletaryadır. Proletarya özellikle 15-16 Haziran 71'deki kendisi için sınıf olma doğrultusunda atmış olduğu adımla, son yirmibeş yıldır (zaman zaman yenilgiye uğrayıp geri çekilse de) gerçekleştirdiği grevler, direnişler ve sokak gösterileriyle toplumun en örgütlü ve en devrimci sınıfı olduğunu ortaya koymuştur. Hem bu nedenle, hem de üretimdeki konumlanışı, üretim araçlarından yoksun olması ve satacak işgücünden başka birşeyi olmamasından, toplumun en modern sınıfı olmasından dolayı toplumsal gelişmenin önünü açacak ve insanlığı kurtuluşa götürecek olan biricik sınıftır. Türkiye proletaryası son çeyrek yüzyıldır hem nicel, hem de nitel olarak önemli gelişmeler kaydetmiştir. Türkiye proletaryasının tüm bu olumlu özelliklerinin yanında, bugün henüz, toplumsal sistemi sarsacak bir muhalefet yaratamamış olmasında, gerek iç, gerek dış etkenlerden dolayı bazı olumsuz özellikleri üzerinde barındırması yatmaktadır. Bunların en başında, kendi sınıf bilinci olan sosyalizmle bütünleşip, bir siyasi parti olarak örgütlenmemiş olması gelmektedir. Bir diğer önemli olumsuzluğu, Egemen sınıfların zor yoluyla topraklarını gaspetmiş olduğu sömürge ulus proletaryasına karşı enternasyonal görevini yerine getirmemiş olması, yani sosyal şövenizmden kurtulamamasıdır. Bir başka olumsuzluğu da kendi sınıf sendikasını yaratmadan başında, her renkten sendika ağalarının bulunduğu çeşitli sendikalarda bölünmüş olarak bulunması. Yine bir başka olumsuzluğu sınıf dayanışmasında, üzerine düşeni yeterli oranda yerine getiremediğidir. Ayrıca diğer emekçi kesimlerin sisteme karşı muhalefetlerinde onlarla dayanışmaya girmemesi ve onları örgütleyememesi de önemli olumsuz özelliklerindendir. Proletaryanın bu olumsuz özellikleri kendiliğinden ortadan kalkmaz, onların ortadan kaldırılmasının ilk adımı, sınıfın öncüsü olduklarını ve sınıfın bilimini savunduklarını söyleyen komünistler, herşeyden önce kendi dağınıklıklarına son verip sınıfın bilimi ışığında, sınıfla birlikte sınıf mücadelesinin içinde sınıfın partisinin inşa girişimini başlatmalıdırlar.

Öncelikle yaşamın her alanında burjuvaziye karşıt, onu yadsıyan bir sınıf olarak konumlanmak, yaşamın her alanında burjuvaziye karşı alternatif olduğunu göstermek geçilmesi gereken zorunlu evreleri gözönünde bulundurarak mevcut toplumsal sistemden etkilenen, zarar gören tüm sınıf ve katmanları saflarına çekebilecek, egemen sınıfları yalnızlaştıracak program ve politikalar üretmek zorundadır.

Toplumun en ileri kesimi olan proletarya insanlığı kurtuluşa götürmek için başlattığı uzun yürüyüşteki tarihsel süreçte zorunlu olarak kendi karşıtı olan ve kendisiyle birlikte ortadan kalkacak olan burjuvazinin kullandığı araç ve yöntemlerin benzerlerine başvurmak zorundadır. Bu benzer araçlardan biri ve en önemlisi, sınıfın kendi ifadesi olan partidir. Proletaryanın partisi parti adlandırması dışında tüm yönleriyle burjuvazinin partisinden farklı olmalıdır. Partinin kişi ile aynılaştırılıp, kişi sultası yaratmak, kişiyi putlaştırmak, hizipçilik, üyelerine tarikat üyeleri gibi "öndere" bağlılık yemini yaptırmak bir proletarya partisinde değil, onun ortadan kaldırmayı hedeflediği özel mülkiyet sisteminin temsilcisi burjuva partilerinde rastlanacak şeylerdir. Proletaryanın partisi herşeyden önce kollektif olmalıdır. Ve buna bağlı olarak demokratik olmalıdır. "Tartışma ve eleştiri özgürlüğü, eylemde birlik" anlayışında olmalıdırki, proletarya kendi partisi içerisinde tüm yeteneklerini geliştirerek, sınıf olarak yönetme bilincini geliştirsin. Marks komünist toplumda bireylerin durumunu şöyle ifade eder; "Ortaklık halindedir ki, her birey kendi yetilerini her doğrultuda geliştirme çarelerine sahip olur."

Sonuç olarak, proletarya burjuvaziye karşı mücadelesinde kullanmak zorunda kaldığı araç ve yöntemleri kalıcılaştırmak için değil, onları ortadan kaldırmak için burjuvaziden farklı bir şekilde kullanır. Partiyi partisizleşmek, devleti devletsizleşmek, iktidarı iktidarsızlaşmak için, silahı silahsızlandıranları silahsızlandırmak ve tüm silahları ortadan kaldırmak için kullanır. Tüm bunları başarması için de öncelikle yaşamın her alanında burjuvaziye karşıt, onu yadsıyan bir sınıf olarak konumlanmak, yaşamın her alanında burjuvaziye karşı alternatif olduğunu göstermek geçilmesi gereken zorunlu evreleri gözönünde bulundurarak mevcut toplumsal sistemden etkilenen, zarar gören tüm sınıf ve katmanları saflarına çekebilecek, egemen sınıfları yalnızlaştıracak program ve politikalar üretmek zorundadır. Öncü ancak sınıfı ile kaynaştığı, ona sınıf bilincini kavrattığı, yani sınıfı kendisi için sınıf konumuna getirebildiği, sadece kendi sınıfının değil mevcut siyasal sosyal ve ekonomik sistemden etkilenen ve zarar gören tüm sınıfları, katmanları, etnik ve dinsel toplulukları harekete geçirebildiği oranda, nihai ereği olan komünizme doğru uzanan merdivenin basamaklarında emin adımlarla yürüyebilir.

Seçim süreci ve kısaca solun durumu üzerine

Hasan Ali UÇAK

Türkiye tarihinin belki de en tartışmalı seçimi, öncesine göre çok daha karmaşık bir tablo ortaya çıkararak sonuçlandı. Kendi içinde alabildiğine parçalanmış bir yapıyı ortaya seren sonuçlar, seçim biter bitmez erken seçim söylemlerinide beraberinde gündeme getirdi. Hiçbir partinin tek başına iktidar olamadığı, ikili bir kolalisyonun bile çeşitli badirelerden sonra zorlamalarla gerçekleştirildiği bir ortamda, seçimlerden önce birbirlerine en düzeysizce saldıranların birbirlerine yanaştığı bir tabloyu karşımızda gördük. Böylece burjuva düzenin, burjuva siyasetinin parti yaftası taşıyan bazı çıkar kümelenmeleri tarafından yürütüldüğü bir kez daha ortaya çıkmış oluyor. İktidarın nimetlerinden faydalanmak ve düzenlerinin güvenliği açısından kitlelerin içinde bulunduğu güven yitirmişlik ve tepkinin bu boşlukla daha da perçinleneceği korkusuyla biran önce uzlaşma yaklaşımıyla hareket etmelerine rağmen bu uzlaşmayı yakalamada dahi oldukça zorlandılar. Egemen sınıflar, olası tüm bileşimlerin buna uygun olmasına rağmen yeni dünya düzenine tam yol eklemlenme sürecinin devam etmesine tüm gücüyle uyum sağlayacak bir bileşimde olması isteğini çok zorda kalmadıkça elden bırakmadı. Devletin esasta biçimsel olarak yeniden düzenlenmesinin bu dönemki basamağında egemen sınıflar yeni bir güç dengesi oluşturmaya çalışıyorlar. Fakat gelinen aşamada içinde bulunulan tıkanıklık yeniden yapılanmanın karmaşık ve zorlu bir tarzda kendisini bir çıkmaz olarak ortaya koymasına neden oldu. Bu nokta da kurulan koalisyonunda tıkanışlara gebe olduğunu görmek hiçte zor değil. Seçim süreci ve seçim sonuçları aslında sistemin, egemen güçlerin kendisini onaylatmasında en önemli aracı olan temsili demokrasi sisteminin işlevini oynayamadığını gösterdi. Gerek % 10 barajı gerek seçimin baskın bir seçim olarak gündeme gelişi, gerek 18 yaşındaki oy kullanma hakkına sahip geniş bir gençlik kitlesinin gerekse zorunlu göç olgusu ve bu olgulara rağmen nufus sayımının yapılmamış olması nedeniyle seçmen kütüğüne koydolmamış geniş bir kesimin varoluşu, aslında temsili sistemin ve bunu sağlamada seçimin egemen sınıflar açısından hızla geçiştirilmesi ve göstermelik bir aşama olduğunu ortaya koymuştur. Seçim sonuçları ülkemizde egemen sınıfların her düzeyde yaşadığı çürümenin, toplumsal krizin bir anlamda tescili oldu denilebilir. Mevcut siyasal partilerin toplumun beklentilerine yanıt veremediği ortaya çıktı. Buna rağmen düzen partilerinden etkili ve köklü bir kopuşun yaşanmadığınıda vurgulamak gerekiyor.

Seçimler bir süreden beri devam eden hükümet krizi üzerinden geldi. Kamuoyunda güvenilirliğini yitirmiş düzen partilerinin, iktidarı sürdürmede sözde temiz sayfa açma çabasının ürünü olarak seçime gidildi. İşbaşı yapacak ortamı, oturmuş yeni bir imajla sağlama çabası olarak gündeme gelen seçim olgusu krizi dahada etkin bir boyuta yükselterek karmaşıklaşmasına neden olmuştur.

Parlemento bileşiminde görülen, bugüne kadar ki en gerici milletvekili bileşkesi önümüzdeki sürecin emekçi yığınlar ve Kürt halkı açısından bu yönüyle ne düzeyde şekilleneceğinin iyi bir ifadesidir. Generallerin, polis müdürlerinin, işadamlarının, tarikatların ve azılı sivil faşistlerin yeraldığı, devrimci, demokrat emek güçlerinin ve Kürt yurtseverlerinin temsil düzeyinde dahi yer alamadığı bir parlemento orta yerde durmaktadır.

Yasal çalışma zemininde ilerici, demokratik, yurtsever emek güçleri açısından temel yönelim, artık Türkiye'deki bütün siyasal oluşumları, güç dengelerini ve dizilişlerini yeniden değiştirebilecek iddaayla politikaya dahil olabilmektir.

Seçim süreci değerlendirilirken Emek-Barış-Özgürlük Bloku çalışmasını olumlu bulan Uzun Yürüyüş açısından Blok'un değerlendirilmesi belli bir önem taşımaktadır. Geleneksel sol politikadan sıyrılışın ve daha geniş bir kulvardan politik çalışmaya yönelişin adımı olarak bu desteğin en azından bizler açısından ayrı bir anlamı vardır. Eleştirmenin hiçleştirmeye döndüğü, desteğin mükemmeliyetçi bir sahiplenmeye büründüğü ve benmerkezcilğin öteden beri revaçta olduğu ülkemiz sol hareketinde desteğimizin altını nasıl doldurduğumuz, yaklaşımımızın açılımının ne olduğunun ortaya konulması özel bir önemdedir ve gerekliliktir.

İlerici, devrimci, demokrat ve yurtsever güçlerin gerek kendi iç-

lerinde gerekse birbirleriyle çalışabilme anlamında boyutlu bir parçalanma içinde olduğu ve solun bırakalım emekçi kitlelere çözüm yolları sunup, demokrasi mücadelesine katkıda bulunmayı, birlikte çalışma, biraraya gelme noktasında dahi çocukluk hastalıklarını aşamadığı bir ortamda asgari demokratik talepler doğrultusunda devletin karşısında oluşturulan birliktelikler yakıcı bir ihtiyaç olarak ortaya çıkmaktadır. Böylesi çabalara tepeden yaklaşımlarla küçümseyerek bakma yerine, olumlu yanlarını geliştirme, hastalıkların, yetersizliklerin aşılmasında yardımcı olma perspektifiyle hareket edilmelidir. Bu birlikteliklerde yer alarak solun içinde bulunduğu kopukluğu ve parçalanmışlığı giderecek daha ileri düzeyde platformlar kurmaya çaba sarfedilmelidir.

Yarattığımız dar dünyalarda subjektif yaklaşımlarla, kendimiz dışındaki tüm çalışmalara kulp takıp yadısıyacağımıza hayatın her alanında varolmaya çalışmalıyız. Bugün güvensizlik ve alternatifsizlik içinde olan birçok insan çözümü düzen partilerinden beklemekte, sonuçta sahte muhalefetlere payanda olmakta, hoşnutsuzluk yine çeşitli düzen partilerinin kanallarına akıtılmaktadır. Tutarlı, dürüst ve asgari demokratik ilkelere saygılı gerçekten halkçı bir muhalefete dahi olan ihtiyaç bugün herzamankinden daha koyudur. Ve malesef devrimci demokratlar yaşamın içinde şekillenen ve emekçi kitlelerin ihtiyaçları üzerinde biçimlenen bir siyasal mücadele yerine dargrup çıkarları ve dogmatik-sekter yaklaşımlarıyla güven verememekte, boşluğu ve fırsatları ustaca kullanmakta mesafe katedememektedir. Somuta ilişkin özgün ve uygun politikalar, projeler üretme ve bunları hayata geçirmede geniş güçleri birleştirerek seferber etme bakış açısına sahip olma noktasında başarılı olamamaktadır, bunun da ötesinde ihtiyaç olarak dahi hissetmemektedirler.Tüm bu yönleri gözönünde bulundurduğumuzda Blok'un çabasını yeni bir başlangıcın olumlu bir adımı olarak nitelendirebilmek mümkündür. Demokratik güçleri biraraya getirme ve birlikteliği süreklileştirme çabaları ilerici çabalardır.

Seçim süreci değerlendirilirken Emek-Barış-Özgürlük Bloku çalışmasını olumlu bulan Uzun Yürüyüş açısından Blok'un değerlendirilmesi belli bir önem taşımaktadır. Geleneksel sol politikadan sıyrılışın ve daha geniş bir kulvardan politik çalışmaya yönelişin adımı olarak bu desteğin en azından bizler açısından ayrı bir anlamı vardır.

Seçim sürecinde görülen ve benmerkezci tutumla kendi dar çatısının altında aynı çalışmayı sürdürmek yada bu ortak çalışmalara katılma yerine boş oy denilerek iki arada bir derede kalmak, daha da uçta, bir taktik olgu olan seçimlere yaklaşımın "Bizim gibi ülkelerde boykot edilmelidir" gibi düz ve dar yaklaşımlarla politikayı, taktikleri mutlak kalıplar içinde ele alan ve bir yerde seçimde, geçiştirmeciliğin yaklaşımını sergileyen anlayışlar artık bugün iyice traji-komik bir tarzı sürdürür hale gelmiştir. İçinde bulunduğumuz dönemde, devrimci kitle hareketindeki gelişme ve seçimlere katılımın bu devrimci hareketliliği geliştirip geliştirmeyeceği çerçevesinde düşünülmesi gereken boykot taktiğinin bir nevi stratejik bir olgu, ilke haline getirilmesi bir dizi devrimci hareketin dar ve politika üretmeden yoksun pozisyonunu gözler önüne sermektedir.

Kitlelerin yüzünü devrimci mücadeleye çevirecek köklü bir alternatif yaratma yolunda geniş kesimlerle devrimcilerin bağ kurmasında bir kanal rolü üstlenebilecek böylesi araçları güçlendirmek ve geliştirmek doğru olan tutumdur. Düzenin muhalifleri uysallaştırma politikasıyla, ilerici, devrimci, demokratların yasal çalışma alanının çeşitli imkanlardan faydalanarak kitlelerle olan bağlarını kökleştirme politikası arasında sürecek ikili çatışma yönünü bilince çıkararak bu noktada insiyatifi elde tutmada titiz olunmalıdır. Böylesi bir çalışmanın oldukça kaygan bir zeminde olduğu gerçeğini gözden kaçırmadan sürekli süreçler muhasebe edilmeli, kurulan birliktelikler faydacı yaklaşarak pragmatizme düşmeme noktasında hassas davranılarak hareket edilmelidir.

Yasal planda sosyalizmin, demokratik değerlerin, ezilen milliyetlerin taleplerinin tutarlı ve hesaplardan uzak bir birleşik demokratik ittifakla açık ve meşru bir biçimde savunulmaya ve kitlelere taşınmasına ihtiyaç vardır. Geniş kesimlere ulaşıp, onlarla birleşebilmek, sistemin toplumun çeşitli kademelerinde yarattığı çok yönlü sorunların sözcüsü olabilme toparlayıcılığına sahip olmak, bu misyonu oynayabilip, bir köprü vazifesi görmek bu çalışmanın oynayacağı temel roldür. Bu noktada yaşanan önemli boşluğu doldurup, devrimci mücadeleye daha güçlü zemin hazırlamada bu yönlü çalışmalar oldukça önemlidir.

Ortaya koyduğumuz bu genel açılımdan sonra sonuçları itibarıyla yaşanılan süreci kısaca değerlendirirsek üzerinde durulması gereken belli başlı temel noktalar şunlardır:

Seçim sürecinde oluşturulan Emek-Barış-Özgürlük Bloku ve bu Blok'un gövdesini oluşturan, yasal prosedür gereği çatısı altında birleşilen HADEP seçim propagandası çalışmalarında gerçekte partinin ve

Blok'un alabileceği oy orana ve elde edilebilecek yararlar, hedefler bilinmesine rağmen subjektivizme düşmekten kurtulamamıştır.

Seçimlerin anti demokratik ve baskıcı yönlerini ortaya koyup önemli bir dezevantaj olan bu etkinin yoğun bir teşhir çalışmasıyla yürütülmesi gerekirken bu yön cılız kalmış, mitinglerdeki kalabalıklar ve Blok'un yarattığı olumlu hava bu noktada güçlerin olduğunun üstünde algılamasına neden olmuştur.

Blok olgusu ve bunla birlikte yakalanan belli bir moral ve sempati uzun vadede çalışmaları geliştirecek temel halka olarak kavranıp, çalışmaların bu birliğin korunması ve geliştirilmesi noktası göz önünde bulundurularak yürütülmesi perspektifinde yoğunlaşılmalıdır.

Devletinde nispeten gevşek davrandığı ve Blok'un oluşturduğu havada, koşullar soğukkanlı değerlendirilerek, miting alanlarında toplanan kitlenin desteğinin sandığa nasıl yansımasının nasıl olabileceği sağlıklı hesaplanamamıştır. Bu Blok'un kendi etkisini ana hatlarıyla bilemediğini gösteriyor. Güney Doğu'da HADEP'in tabanını oluşturan ve baskı nedeniyle Batı'ya göçeden kayıtsız seçmenin oranı ayrıntılı bilgilerle sistemli bir çalışmayla belirlenememiş, bunlara ulaşılamamıştır. Kayıtsız seçmenin kaydolması için organize bir çalışma yürütülmemiştir.

Seçim sonuçları itibarıylada önemli bir destek beklentisinin kaynağı olan metropollerden beklenen oranda oy alınamamış, büyük oranda kayıtsız seçmenin varlığı önemli bir etken olarak desteği zayıf kılmıştır.Kayıtsız seçmenin arasında Blok'u desteklemesine rağmen seçim çalışmasına yabancı olan ve bu noktada hantal davranan sosyalist solun tabnının önemli bir kesimide vardır. Bunun yanında bir milyon kadar kayıtlı Kürt seçmeninin bulunduğu İstanbul'da oyların yüzelli bin olması düşündürücüdür. İzmir, Ankara, Adana, Antalya, Mersin içinde durum farklı değildir. Bu nokta üzerine gidilip irdelenmesi gereken temel olgudur. Ayrıca İstanbul ve diğer metropollerde alınan oyların önemli bir kısmının HADEP tabanından ziyade Blok'un diğer bileşenlerinin tabanının olduğunu vurgulamak gerekiyor.

Alevi ktlesinin sözcüsü olma, onlara gitme noktasında başarı sağlanamamış, alevilerin geneli yine CHP çatısı altna girmiştir. Blok'a bu kesimin desteği cüzi bir oyla sınırlı kalmıştır. Sivas, Malatya, Maraş'ta ortaya çıkan tablo bunun göstergesidir.

Devlet güçlerinin baskıları ve oldukça ağır bir zulmün yaşandığı son beş yıla rağmen Güney Doğu Anadolu bölgesindeki Kürt nüfusunun önemli bir bölümü tüm olumsuz koşullara rağmen tavrını bir kez daha ortaya koymuştur. Ulusal hareketin en köklü olduğu bu alanda RP'nin % 25 gibi önemli bir oy oranına sahip olması üzerinde ciddi olarak durulup, değerlendirilmesi gereken bir başka yöndür.

Türkiye'de sol güçlerin içinde bulunduğu dağınıklık ve tıkanma, seçimde oluşturulan Blok'la belli bir birleşme ve sempati yaratmada kısmi bir moral oluşturduysa da özellikle seçimin baskın bir seçim olması ve bunun getirdiği hazırlıksızlık; diğer yandan seçim platformundan yararlanabilme noktasındak çapsızlık ve hantallık bu etkinin oy oranına yansımasında kendini gösterememiştir. Sol güçlerin bu tarzda köklü bir çalışma geleneği ve deneyiminin olmayışıda etkilerin arasındadır. Sol hareketin sosyalizmi Türkiye koşullarına uyarlama ve kitlelerin somut taleplerine tercüman olma noktasında önemli bir kısırlığı ve marjinalliği sözkonusudur. Genel olarak solda hayata, kitlelere ve sahip olduğu ideolojiye yabancılaşma gibi önemli bir aşınma yaşamaktadır. Son yıllarda, bu noktadan kurtulma yönlü önemli çabalar ortaya çıkmıştır.

Fakat sol esasta bu noktada kendini yeniden üretme sorunuyla karşı karşıyadır. Yaşamın ve koşulların dayatması solu bir noktaya çekmektedir. Bunun somut ifadesi olarak Blok çalışması ortaya çıkmıştır. Koşulları kavrayamayanların marjinalleşerek iyice fokoculaşığı bir ortamda koşullara göre kendini uyarlama ve ilerleyerek gelişme noktasında önemli sancılar yaşanmakta, tıkanıklık aşılamamaktadır. Bu sorun esasta süreç sorunudur. Dönemin karakterine uygun olarak şekilllenme, objektif ve subjektif durumu gerçekçi tahlillerle kavrayarak geleceğe hazırlanma; çözüm projieleri ve bunun kurumlarını üretme yaklaşımıyla hareket edilmelidir.

Birleştirici olabilme, seferber olma ve seferber etme anlamında yetenekli bir yasal platforma bugün herzamankinden çok daha fazla ihtiyaç vardır. Yasal zeminin daha köklü ve ayrıntılı kullanımı, bu zemindeki güçlerin en geniş birlikteliği can alıcı önemdedir. Tüm bunların dışında değinmek gerekir ki yasadışı ilerici-devrimci gupların da birliktelikler oluşturması ve birbirine tahammül etmeyi öğrenmesi önemli bir zorunluluktur. Öncelikle Kürt halkının yaşadığı savaş bölgesi dışındaki alanlarda yasal çalışmanın önemi görülmeli, bir adım ileri giderek yasaldaki ilerici-devrimci güçlerin birleşik platformuna ihtiyacın, böylesi güç birliktelikelerine olan gereksinimin kavranması gerekmektedir.

Böylesi çalışmaların muhasebesi, özeleştirisi sık sık yapılarak eksiklerin aşılmasının önü açılmalı, hatalar, eksikler birbirinin üzerine yıkılmaya çalışılmamalıdır. Hata ve eksiklikler tespit edilerek ve bu ortak düzeyde sahiplenilmelidir. Olumluluklar da aynı yaklaşımla ele alınmalıdır.

Halktan kopmadan ama halk dalkavukluğunada kapılmadan uzun ve zahmetli bir bilinçlendirme sürecine girmek, bu perspektifle tüm kesimlerin deneyim ve birikimlerini bir değer olarak kavrayarak geniş ilerici, devrimci, demokrat, yurtsever kesimleri birleşik mücadele yürütmeye çekme noktasında geliştirici bir yaklaşımla donanmak gerekmektedir. Bu nokta gelişimin önünü açmada destekleyici olacaktır.

Özgür kadın, özgür toplum

Tansel POLAT

İnsan olarak varolduk, doğa erkeğe rolünü öğretene dek insan olarak yaşadık. Avcılıktan toprağa, üretime ve taşımacılığa başladığında, karasabanı toprağa vurduğunda, tohumu toprağa atarak üretmenin gerçekliği ile karşı karşıya gelindiğinde bir cins kendisini keşfetti ve bununla birlikte iktidar olma mücadelesi, cinslerin rolleri, kadının üretimden kaynaklı farklılığını da gözc alarak biçimlendi. Kadının yeniden üretimi (çocuk doğurma) onu toplumsal üretimden geri çekerek ev içi geri üretimde görevlendirdi.

İşte bu ayrımcılık, özenle kadını kadınlaştırdı, erkeği erkekleştirdi. Bu biçimsel kurgular, erkeği özne, kadını ise nesne olarak biçimlendirdi. Erkek hep kendi iktidarını oynadı, kendi yeteneklerini geliştirdi. Üretim ilişkileri değiştikçe, cinsler arası rollerde, üretim ilişkilerine bağlı olarak değişiyordu. Üretim ilişkileri değiştikçe, cinslerin rolleri de üretim tarzına göre değişiyordu ancak, toplumsal kurguların dışına çıkılamıyordu. Tam da orada bir cinsin egemenliğine olan kurgular, yeni üretim tarzlarında daha fazla hayat buluyordu.

17. yy başları aydınlanma çağı olarak başlamıştır. Aynı zamanda üretim ilişkileri, özel mülkiyete geçişi de beraberinde getirir. Evet yeni bir üretim ililşkisi ile karşı karşıya gelinmiştir. Artık toprağın, fabrikaların, makinaların ve içinde çalışan insanların satın alındığı mülkiyet sahipleri vardır. Ama değişmeyen bir şey vardır: Toplumsal kurgular. Kadın, bu üretim ilişkisi içindeki ve aydınlanma çağındaki o 'ayrıcalıklı' yerini almıştır.

17.yy'da, aydınlanma çağında proletarya ve kadınlar için ortak bir söylem, toplumsal kurgular içine yerleştirildi: Bu da "Kadınların ve proletaryanın rasyonel (akılcı) olmadığı"dır. Burjuva kadınları mülk sahibi olduğu halde, miras ve bu mülkün kullanımı hakkı açısından, kullanımı erkeğe bağlı olmuştur. Bunun sebebi de kadının rasyonel olmadığı anlayışıdır. Proletarya da aydınlanma çağında bu akımlarla geri bıraktırılmıştır (akılcı olmadığı, aklını kullanamadığı kanısına varılmıştır). Burada ezilmişliğin ortak paydası vardı. Fırsatlardan güçlüler faydalanıyordu. Proletarya ve kadınlar bu akımla geri bıraktırılarak, iktidar olma şansları azaltılmıştır. Ancak mücadele hem proletarya, hem de kadınlar açısından tam da bu noktadan başlamaktadır.

17.ve 18. yy'da insan hakları teorisinin ortaya çıktığı dönemlerde, Fransız devrimini başlatan Yurttaşlık Bildirisi'nde kadınların adı dahi anılmıyordu. Ancak kadınlar, 17. yy'dan başlayarak, o geri bırakılmışlığın önüne koşarak, kendilerine özgü direnişleriyle öne çıkmaya başladılar. Olype de Groupe Kadın Hakları Bildirisini yayınladı. Bu bildirgenin 10. maddesi şöyle diyordu: *"Kadına giyotin hakkı tanınıyor, öyleyse kürsüye çıkma hakkı da olmalıdır."* Giyotine giden bu toplumsal kurguları değiştirmeye ilk adım atan, Olympe de Groupe'ye sanırım çok şey borçluyuz. Yine aynı dönemlerde bu kurguların, bu ayrımcılığın bilinçli yapıldığını ortaya atan Mary Wollfstonecrat şöyle haykırıyordu: *"Artık kadınların yaşam tarzında bir devrim gerçekleştirmenin zamanı gelmiştir. Kadınlara yitirdikleri onurlarını geri vermek ve insan soyunun bir parçası olarak dünyanın dönüştürülmesine katkıda bulunmalarını sağlamak için geç bile kalınmıştır."*

Sanayi devrimi ile birlikte mücadele alanları sınıfsal karakter kazanırken, kadınlar sınıf mücadelesinin tam da içinde mücadele ederek gelişmeye başladılar. Kapitalizmin büyük bir hızla yol alması, emekçi kesimin daha çok ezilmesi, sömürülmesinden kadınlar da payına düşeni alıyordu. Fabrikalarda kadınlar ve çocuklar yedek ve ucuz işgücü olarak kapitalistlere sunuldular. Artık, sömürü ve ezilgenliğin sınıfsal karekteri mücadelenin alanını değiştirse de onların başkaları tarafından hep NESNE'leştirilmeleri ve diğerlerinin tamamlayıcısı rollerinin devamı burada da biçimlenmişti. Üretimin arttığı, erkek nüfusunun buna cevap vermediği anda kadınlar devreye sokuldular; bir erkek yerine iki kadını daha ucuza çalıştırarak karlarına kar kattılar. Kadınlar yine erkeklerin tamamlayıcısı rolleriyle sınıf mücadelesine katıldılar. Yükselen sınıf mücadelesi içinde kadınlar, kendi örgütlerini yarattılar ve kendi sınıf çıkarlarını korumak için grev ve ayaklanmalar başlattıklar. 1912 Ocak'ından Mart'ına kadar devam eden tekstil işçileri grevi kadınların gerçekleştirdiği en büyük grevdi. Greve 45 ayrı dili konuşan, 25 milliyetten 23.000 grevci katıldı. Bu süreç 1913'te bir grup liberal kadın ve birkaç sendikacının "Kadın Sendikaları Birliği" kurmasına yol açtı. Bağımsız örgütlenmelerdeki çabalardan sonuç alınamadı. Ancak kadınlar vaz geçmediler. Kadınların sendikal örgütlenmeleri devam etti. 1850'den başlayarak, Amerikalı kadınlar sendikalar içinde kadın kollarını kurdular. Amerikan işçi sınıfının efsaneleşen kadın sendikacıları mücadelede ölümsüzleşen yerlerini aldılar. Ella Wiggins (şarkıcı), bir gösteride öldürülen Ella Wheeler, 50 yıl süreyle madencileri örgütleyen Jones Ana (Mather Jones), Molly Jackson Teyze ve daha birçokları.

Almanya'da sosyalist kadın harcketi Clara Zetkin'le özdeşleşmiştir. Zetkin, kadınların sendikalaşmasında yaşamsal rol oynadı. Kadınların sendikalaşmasında kadınlarla erkekleri birleştiren bir sendikanın gerekliliği Clara Zetkin'in düşüncesinin ve mücadelesinin eksenini oluşturdu. Clara Zetkin ve Rosa Lüxembourg kitlelerin devrimci eylemlerine kadınların da demokratik bir biçimde katılabilmesi için mücadele ettiler.

Evet, sınıf örgütleri olan sendikalar kapılarını kadınlara açmasına açmıştı, koşullar onu gerektiriyordu ama, bir yerlerde unutulan birşeyler de vardı. Bütün çabalara rağmen kadın işçileri örgütlemekte güçlük çekiliyordu. Düşük olan eğitim ve kültür seviyesi, kadınlarla erkekler arasında eşitsizlik, örgütlenmede de kendini gösteriyordu. Kadınların kendilerine güveni yoktu. Toplumsal kurgular ve roller burada da başlarına bela olmuştu kadınların. Bu zor durumu yaşayan bir kadın işçi, duygularını şöyle ifade ediyordu: "Evet, kendimi ifade etmek istiyorum, ancak üzerinde düşününce çevremde birçok insanın bulunduğunu, bazılarının söylediklerime güleceğini düşünüyorum. Bu düşüncelerle ürperiyorum. Öyleki!... Susmayı tercih ediyorum. Ama yüreğim tutuşuyor."

Kendini ifade etme isteği sınıf çelişkileriyle birlikte gelişen kadının, yazgısı pek değişmiyor anlaşılan. Tutuşan yüreklerimizin sesini, geçmişimizden gelen bu mirasla bir kez daha haykırmalıyız!.. Mary Wollfstonecraft'ın deyimiyle dünyanın dönüştürülmesine katkıda bulunmak için; Özgür kadın, özgür toplum...!

KAYNAKÇA

Feminizm, Andre Michel / Çev.Şirin Tekeli

Kadın Arş. Enstitüsü, Feminizm Teorisi, F. Berktay Ders Notları

SERBEST PAZAR KÖLELİĞİ

Kadın Üzerinde Kapitalizmin Dünya Çapındaki Ticareti

Bu yazı, ABD Devrimci Komünist Partisi kitle yayın organı haftalık "Revolutionary Worker" (Devrimci İşçi) gazetesinin 12 Kasım 1995 tarihli 831. sayısından çevrilmiştir.

Kuzeybatı Tayland'dan bir köylü kızı olan Nin bir batılı gazeteciye unutsuz ailesinin kendisini bir kaç yüz dolar için nasıl sattığını anlattı. Bir hükümet askeri olan alıcısı ona, şehirde bir lokantada bulaşık yıkayacağını söyledi. O, bir genelev patronuna satıldı ve bu yeni satış fiatı kızın ödemesi gereken bir "borç"u içeriyordu. İlk müşterisi Nin'in ırzına geçmek için 800 Dolar ödeyen, bakireler için genelevleri dolaşan Amerikalı bir seks turistiydi. Bu, borcundan daha fazlaydı ama sahibi bunu hesaba katmadı ve köleliği yıllarca sürdü.

Aynı hikaye, Tayland'da, Filipinler'de, Burma'da ve pek çok diğer üçüncü dünya ülkesinde binlerce kez anlatılıyor.

12 yaşında bir kız olan Siri, Spiegel dergisine Kuzey Tayland'da Chiang Rai Eyaleti'nde pirinç tarımı yapan 40 ailenin yaşadığı küçük köyünde nasıl satıldığını anlattı. Babası öldüğünde annesi onu, bir bulaşıkçı ve ahçı olarak çalışacağını umarak, Korat City'de bir lokanta sahibine sattı. Bunun yerine fuhuşa ve müşteri başına bir dolarını ödediği borçlanmya zorlandı. Bu durumdaki pek çok kız gerçekte ülkenin her tarafında polis araçlarıyla doğrudan genelevlere götürülür. Pattaya'daki deniz kıyısındaki bir turizm merkezini boylayana kadar Siri bir pezevenkten diğerine satıldı. Burada bir günde Batı Avrupa, japonya ve ABD'den bunaltıcı adamlar olan "seks turistleri"nin beş ile yedi tanesine hizmet vermeye zorlandı. Üçüncü dünya'nın her yanında onun durumundaki binlerce kız artan oranda özellikle Avrupa'nın gelişmiş ülkeleri, Kuzey Amerika, japonya ve Ortadoğu olmak üzere, diğer ülkelerin "eğlence sektörüne"satılıyor, "ihraç ediliyor"lar.Yalnızca Japon seks endüstrisi için 300.000 Asyalı kadın "ihraç edildi".

Kadın satışı dünya çapında milyarlarca dolarlık büyük bir kapitalist uğraş haline geldi. Bugün ki güçlü çıkarlar milyonlarca kadını alan, satan, insanlıktan çıkartan uluslararası birlikler yarattı. Bu kanlı para en sonunda ezilen ülkelerin ekonomilerini borçlandıran ve kontrol eden dünyanın en büyük bankerleri ve finans kapitalistlerinin hasaplarına aktığı için baskıcı hükümetleri desteklemekte kullanılıyor.

HER BİR BÖLGENİN KENDİ HİKAYESİ VAR

Üçüncü dünyada fakirlerin en fakirleri arasında seks endüstrisinin kendisine eleman topladığı geniş alanlar mevcut. Her bir bölgenin kendi hikayesi var.

Her yıl bir milyon ya da daha fazla Asyalı kadın ve çocuk, satılıyor, açık arttırmaya çıkarılıyor ya da köleliğe yönlendiriliyorlar. Güneydoğu Asya'nın bütün köyleri-Kuzey Tayland'ın, Filipinler Adaları'nın, Burma'nın ve artan oranda Laos'un, Nepal'in ve Güney Çin'in-10'lu yaşlardaki kızlarından başlıyor. Nepal'de Himalaya dağlarındaki köylerde her yıl yaklaşık 7000 on'lu yaşlardaki kız köle tüccarlarına satılıyor ve Bombay'ın Falkland caddelerindeki genelevlere sürükleniyorlar. Pakistan ve Ortadoğu'daki genelevler Bangladeş, Sri Lanka ve Filipinler'den kızlarla doluyor(Time dergisi 21 Temmuz 1995). Doğu Asyalı kadınlarla evlenmeleri için ABD'li askerlere 5000 Dolar veren ve bu kadınları daha sonra Houston, Detroit ve diğer ABD şehirlerinde fuhuşa zorlamak için Teksas'da Fort Hood'a nakleden fuhuş çetelerinin merkezinin ABD üsleri olduğunu belgeledi. Kendilerini çok yüksek taşımacılık ücretleri nedeniyle borç içinde bulan ve borçlandırıldırları erkeklerce fuhuş baskısına karşı savunmasız olan çok sayıda kadın sürekli olarak ABD'nin her iki yanındaki sahillere ulaşlıyorlar.

Latin Amerika ve Karaibler'in

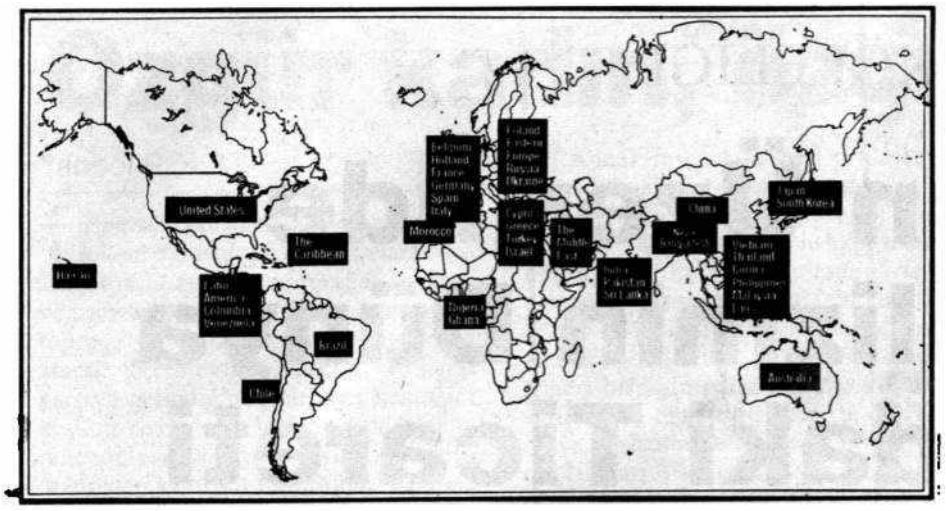

Dünya çapında kadın ticaretinin yoğun olduğu bölgeler.

her tarafında genç köylü kadınlar sıkça "sınırın kuzeyinde" ABD'de daha iyi bir yaşam bulmayı umarak yoksulluk nedeniyle evlerinden koparılıyorlar. Ev işleri için -El Salvador gibi ülkelerden-kadınları toplayıp seks ticaretine yollayan çeteler ortaya çıkarıldı. Çoğunlukla kadından "acenta ücretini" ödemesi isteniyor ve daha sonra bir kez ABD'ye belgeleri olmadan ulaşınca tehdit ediliyor ve fuhuşa zorlanıyor. Birinde bir kadın tüccarı Guatemala'lı kadınlara iş teklif etti ve karşılığında 4000 Dolar istedi ve daha sonra kadınlar İspanya'ya ulaşınca, onları fuhuşa zorladı (Time, 21 Haziran 1993). Dominik Cumhuriyeti'nin yoksul Güneybatı bölgelerinde genç kadınlar global seks ticareti tarafından tüketiliyor. Antigua adası yakınındaki ABD'li ve Avrupalı turistlerin ihtiyacını karşılayan uğrak yerleri toplam 80.000 kişilik nüfus içinde yakyaşık 4000 Dominikli fahişe barındırıyor. Yaklaşık 7000 Dominikli Amstertam seks endüstrisinde çalışıyor. Daha fazlası Yunanistan, Venezuella ve Kolambiya'da mevcut. Birkaç yıl önce 400 Dominikli İspanya'nın uğrak yerleri olan Lerida, Majorca ve Lbiza'ya getirildi. Onların ailelerine kızlarının yüksek ücretli işlere yerleştirieceği söylendi. Hatta bazıları kızlarını göndermek için evlerini ipotek etti. Bir kez İspanya'ya gelince de kızlar eğer fahişelik yapmazlarsa, ailelerinin evlerini kaybedecekleri ve sokağa atılacakları söylendi(Time, 21 Haziran 1993). tüm bunların yanında HIV virüsü Dominik Cumhuriyeti'nde hızla yayılıyor.

ABD Miami; Kolombiya, Nikaragua ve diğer Latin Amerika ülkelerinden getirilen kandırılmış ya da kaçırılmış genç kadınların alınıp satırdığı bir seks merkezi oldu.

Yaklaşık 200.000 Bangladeş'li kadın Pakistan'da fahişe olarak alıkonuluyor. Her yıl çok sayıda kadın Karaçi'de açık arttırmaya çıkartılıyor. Çoğunluğu 8-10 yaşlarındaki Bangladeş'li genç kızlar 400 ile 520 Dolar arasında satılıyorlar. Çok farkedilebilir bir açık arttırma yok, alışveriş kapalı kapılar ardında müşteriler ve katın satıcları arasında yapılıyor. Bir genelev sahibi 2000 Dolara 10 kız satın aldı. Bazı kızlar eşler arayan zengin toprak sahiplerine satıldı. Bir kez satıldılar mı bu kızlar ömürlerinin geri kalan kısmında köleler gibi çalışmaya zorlanıyorlar. Açık attırma boyunca kızlar ölüm sessizliği içinde oturuyorlardı(Chicago Tribune, 17 Kasım 1991).

Sovyet blokunun ve Doğu Avrupa ekonomilerinin çöküşüçalışan kadınları hatta mesleği olan kadınları insafsızca vurdu. Rusya'da işsizlerin %75'i kadındır. Pek çok Rus, Doğu Alman, Ukraynalı, Polonyalı ve Çek kadını batıda fahişeliğe zorlandı. Her çeşit önde gelen ABD dergisi eş ya da fahişe olarak genç Rus kadınlarını pazarlayan ilanlar yayınlıyor. Rus kadınlar arbaların bagajlarında, fahişe olarak çalışmak için, Fransa yada Almanya'ya girmeye çalışıyorlar. Batı Avrupalı kadınların aldığının yarısı kadar ücretle çalışmaya zorlanabildikleri için, Brüksel, Berlin gibi şehirlerdeki seks gösterilerinin yarısında bugün Doğu Avrupalı kadınlar çalışıyorlar. Rus ekonomisindeki kriz ve özellikle de Rus Rublesi'nin değer kaybı kadınları batı dövizlerini aramaya zorluyor. Berlin'de bir gecelik striptiz karşılığı alınan ücret Rusya'da bir kadının ortalama aylık ücretinin on katıdır. "İhracat için" genç Rus kadınlarını eğiten "striptiz okulları" Moskova'yı kapladı. Moskova'daki striptiz okullarının birinin sahibi şöyle övünüyor, "şimdi işler iyi, şimdiki hükümetle iyi ilişkillerimiz var". Bir sürü genç Rus kadını ve hükümet denetiminde, 14 günlük çalışma vizeleriyle Dubai gibi körfez ülkeleri havaalanlarından geçerken ya da Kahire'de Rus dansçılar göbek dansı piyasasının üst sıralarında görülebiliyorlar. Yahudi Rus göçmenler İsrail'e akarken, Tel Aviv'deki genelev sayısı beş yıl içinde 30'dan 150'ye fırladı(Time, 21 Haziran 1993). Türkiye'nin Karadeniz sahillerinde mantar gibi biten seks ticaret merkezlerinde, Rus "Nataşalar" yeni yetme Rus mafyasınca pazarlanıyor.

Doğu Asya ve Güney Asya'dan, genç kadınlar getiriliyor. Kıbrıs'ta Avrupa ve Ortadoğu da anlaşma yapan dağıtıcılara satılıyorlar(New York Times, 9 Nisan 1993). Simsarlar vize sağlarken kadınlar seks köleleri olarak yeni yaşamları için "eğitilmek" üzere izole ediliyor ve insanlıktan çıkarılıyorlar. Nijeryalı kadınlar İtalya'nın Bologna kentinde kendilerini sokakta satmaya zorlanıyorlar. Belçika'nın kırmızı ışıklı bölgesi Antwerp Gana'lı kadınlarla dolup taşıyor.

Kadın satışı çok eski bir zorbalıktır. Sınıflı toplumların binlerce yılı boyunca kadınlara bir mal gibi davranıldı. Başlık parası ve drahoma karşılığında babadan kocaya, klandan klana verildiler. En kötü zamanladan en yoksul aileler tek bir şeye sahipti; çocuklarına. Ve yoksulların kızları sıksık evlerinden uzaklaştırılıyor, az bir para ya da yiyecek için zenginlere ya da kadın tacirlerine sa-

Kağıt üzerinde, kadın ticareti şadışıdır. Uluslararası anlaşmalar ve genellikle de yerel yasalarca yasaklalnmışltır. ama gerçekte, özellikle üçüncü dünyanın gerici hükümetlerince, dış borçları ödemenin bir yolu olrak, goşgörülür ve cesaretlendirilir. Kadın ticareti gittikçe daha fazla, büyük şirketlerce yapılıyor. Bu ticaret yasadışı suç grgütlerine, hükümetlere ve ABD ordusuna bağlıdır. Dünya Bankası ve IMF gibi yüyük finans kurumlarınca cesaretlendiriliyor- hatta finanse ediliyor.

tılıyorlardı.

Diğer pek çok suçuna ek olarak, kapitalizm uzun bir seksüel kölelik tarihine sahiptir. Kapitalist tüccarlar Amerika'daki plantosyonlara(sanayide kullanılan bitkilerin geniş ölçüde yetiştirildiği işletme) satmak için milyonlarca Afrika'lıyı kaçırdılar ve milyonlarca Afrikalı kadın tarlalarda çalışmaya zorlanmalarına ek olarak, sık sık, seksüel köleliğe de zorlandılar. Gemiler yoksul Çinli işçileri Amerika'nın batı sahillerine taşırken, aynı zamanda, Pasifik'de Doğu Asyalı kadınların dünya çapındaki ticareti de başladı. Örneğin ABD'nin batısında maden kamplarında Çinli köylü kızları satış için sık sık sergilendiler ve bu ticaret Güney'de köleliğin kaldırılmasından sonra bile sürüp gitti.

Yirminci yüzyılın son onyılları boyunca, modern kapitalizm/emperyalizm, miyarlarca dolar çıkar sağlamak için kasten egemenlerce gizlenen bir ticaret olan, global kadın ticaretinde yeni bir patlama yarattı.

Batı ve Japon emperyalizminin son "zaferlerinin" hepsi tüm dünyadaki pazarlara sızma, servetin bir kaç ülkede toplanması, Sovyet blokunun yakın zamanda yıkılışı, global finans kurumlarının gelişmesi dünyanın her tarafında "neo liberal" kemer sıkma programları özelleştirmenin zorla kabul ettirilmesi, hızlı ulaşım ve haberleşmenin gelişmesi "serbest pazarın zaferlerinin" herbiri dünyadaki kadınların alıcıların çoğalmasında şiddetli patlamaya katkıda bulundu.

Asırlardır yaptıkları gibi simsarlar gezegenimizin her tarafında kızlarını satın almak için fakir ailelerin evlerini dolaşıyor. Ama bugün, kızlar yeterince dehşet verici olan, yakındaki toprak sahibi için hizmetçi ya da eş olarak satın alınmıyorlar. Bugün feodal kadın satma gelenekleri tamamlandı ve hatta dünya çapındaki kapitalist "serbest pazarın" dolaşım ve bilançolanca çok daha korkunç hale getirildi.

Genellikle kadın tacirleri babalara 10 ya da 11 yaşlarındaki kızlarının uzak şehirlerde garson ya da ahçı olacakları ve hatta "geleneksel danslar" icra edecekleri sözünü veriyorlar ve çoğu Bombay'ın, Singapur'un, Manila'nın ve üçüncü dünyanın genişleyen diğer şehirlerinin mutfakları, çamaşırhaneleri ve fabrikalarında ya da sayısız turist uğrak yerlerinde köle ücretiyle çalışma sonucuyla karşılaşıyorlar.

Ama aynı kapitalist devşirme sistemi yoksul gençlerin içinde en güzel erkek ve kızları buluyor ve onları milyarlarca dolarlık global seks endüstrisine dahil olmaya zorluyor. Birkez satıldılar mı milyonlarca kadın kendi ülkelerinde ya da deniz aşırı ülkelerdeki seks merkezlerinde kendilerini tam anlamıyla yarı köle olarak buluyorlar. Kadınlar yalıtılıyor ve zorla alıkonuyorlar, kendilerini satın alnlara "borçlarını geri ödemek" için fahişeliğe zorlanıyorlar.

Bugünün kapitalistlerinin elinde uçak teknolojisi, telekomünikasyon uluslararası bankacılık, video ve hatta internet bilgisayar sistemi kadınların bir bütün olarak ezilmesinin derinleşmesi anlamına geldi.

Kapitalizm insanları modern çağ köleleri olarak sanki onlar tahıl, petrol yada bilgisayar yongası gibi bir malmışçasına dünyanın dörtbir yanına sevk ediyor.

Kağıt üzerinde, kadın ticareti yasadışıdır. Uluslararası anlaşmalar ve genellikle de yerel yasalarca yasaklanmışltır. Ama gerçekte, özellikle üçüncü dünyanın gerici hükümetlerince, dış borçları ödemenin bir yolu olarak hoşgörülür ve cesaretlendirilir. Kadın ticareti gittikçe daha fazla, büyük şirketlerce yapılıyor. Bu ticaret yasadışı suç örgütlerine, hükümetlere ve ABD ordusuna bağlıdır. Dünya Bankası ve IMF gibi büyük finans kurumlarınca cesaretlendiriliyor- hatta finanse ediliyor.

Sonuç yürek parçalayıcıdır, fahişenin sömürüsü, aşağılanması ve dövülmesi ve bu yolun sonunda sık sık zührevi hastalıklardan, veremden ve artan oranda AIDS'den ölüm yada müşteri veya kadın satıcısı tarafından öldürülmedir.

Kapitalist seks endüstrisi genç canları yiyip bitiriyor ve hızla köylerinden, kenar mahallelerden devşirilen yüzbinlerce on yaşlarındaki kızlarla yerleri dolduruluyor.

ÇOCUK FAHİŞELERE TALEP VE KADINLARA YÖNELİK EVLİLİK TİCARETİ

Dünyadaki fahişelerin sayısına yönelik tahminler büyük ölçüde değişiyor. Çünkü bazı tahminler ekseri, pek çok ülkede yetişkin sayıldıklarını söyleyerek 16 - 17 yaşlarındakileri çocuk olarak kabul etmiyorlar. Herhalükarda, Spiegel dergisi(35/1991) Bangkog'ta 30.000 küçük kızın satıldığını tahmin ediyor ve Filipin resmi makamlarına göre bu ülkede 7 ile 15 yaş arası 20.000 fahişenin çalıştığını aktarıyor. Time dergisi (21 Temmuz 1993) Tayland'da 800.000, Hindistan'da 400.000, Brezilya'da 250.000, Filipinler'de 60.000 "yaşı küçük" fahi-

şenin çalıştığını tahmin ediyor. ABD'deki çocuk fahişeler üzerine ise 90.000'den 300.000'e değişen sayılar veriliyor.

Bu, resmin yalnızca bir parçasıdır: Bugün üçüncü dünya'da yaşamak için her yola başvuran yaklaşık 80 milyon terk edilmiş sokak çocuğu var. Bazı ülkelerde fahişeliğe çekilenlerin oranının onda bir kadar çok olduğu söyleniyor. Brezilya'da binlerce çocuk kaçırılarak Amazon'daki ücra madencilik bölgelerinde fahişeliğe zorlanıyor. Yalnızca bir bölgede, Para'da yönetici yaşları 10 ile 14 arasında 30.000 genç kızın satıldığını tahmin ediyor (Spiegel 42/1989, 35/1991).

Kitleler yoksullaştıkça çocuk fahişeler de artıyor. Örneğin ABD destekli "neo liberal" reformların yoksulların perişanlığını arttırdığı 1970'ler Şili'sinde çocuk fahişelerin kayısı hızla büyüdü. "Neo-liberal reformlar" dünyaya ABD tarafından zorla kabul ettirildiği için bu perişanlık ve fahişelik örneği tekrarlanıyor.

Çocuk fahişelerin sayısı üzerine tahminlerin değişken olması ve özellikle güvenilir olmamasına karşın, seks endüstrisinde gitgide daha genç çocuklar için artan bir talep olduğuna dair bir tartışma vardır. Özellikle de uluslararası örgütlenen seks turlarının kabul edilen çevresi içinde böylesi bir eğilim vardır. Bu eğilim AIDS korkusu ve muhtemelen bu çocukların hastalık kapmamış oldukları inancıyla körükleniyor. Bu çocukların AIDS olmadığı elbette doğru değildir. Gerçekte çocuk fahişelere yönelik bu ilginin temel sonucu daha çok ve daha küçük çocuğun insanlıktan çıkarılması ve onlar arasında AIDS ve diğer hastalıkların hızla yayılmasıdır.

Massachusettes/Amherst Üniversitesi'nde bir tıbbi ahlak uzmanı olan Prof. Janice Raynold *"Asya, Latin Amerika ve ABD'den doktorlar, 14 yaşın altındaki çocuklarda 10 yıl öncesine göre çok daha fazla cinsel yoldan bulaşan hastalığa rastladıklarını bildiriyorlar"* diyor.New York Times'a (9 Nisan 1993) göre Unesco raporları batılıların düzenlediği özel seks turistleri arasında küçük erkek çocuklara yönelik talep artarken, Asyalı seks turistleri arasında küçük kızlara yönelik talebin arttığını açığa çıkarıyor. Diğer bir Unesco raporu ise Sri Lanka'da, özellikle yabancı erkeklere hizmet eden 6 ile 14 yaş arası 10.000'den fazla erkek çocuk fahişenin olduğunu tahmin ediyor (New York Times, 9 Nisan 1993).

Yirmili yaşlara gelince pek çok kadın genelevlere kar sağlamak için artan oranda gereğinden daha fazla yaşlı kabul ediliyorlar. Pek çoğu için, seks ticareti bundan sonra yeni bir biçim alıyor- kadınlar genellikle dünya çapında büyüyen "Postayla eş bulma" işinde yeniden satılıyorlar.

Diğer kadınların binlercesi de posta ile seks için direkt olarak devşiriliyorlar- her nasılsa bunun yoksul köylerinden kurtuluş için bir adım olacağı umuduyla-Çin'den, Tayland'dan, Sri Lanka'dan ve Filipinler'den kadınları kölelik benzeri evlilikler için satan, "evlilik-komisyoncusu", "mektup arkadaşlığı kulüpleri", "danışma büroları" ve "eskort servisleri" gibi çeşitli adlarla faaliyet gösteren en az 700 şirket var. Sri Lanka ve Filipinler'den pek çok kadın Japonya ve Güney Kore'de kendi köylerinde eş bulmata sıkıntı çeken varlıklı yaşlı çiftçilere kölelik benzeri evliliklerle satıldılar. Yalnızca 1989'da, 17.800 Japon erkeği, genellikle 20.000 dolar kadar ödeme yaparak, bu yolla evlendiler. Binlerce çiftçi, yerel belediye başkanlarının dikkatli bakışları altında ve genellikle kasaba meydanında numaralanmış kızlarca düzenlenen "gelin gösterilerinin" yapıldığı, Filipinler'e "evlilik turları" düzenlediler. Polanya kadar uzak yerlerden kadın satın almak için gelen çiftçiler olduğu biliniyor.

ABD mektupla evlilik için büyüyen bir pazar oluyor. Her yıl yaklaşık 19.000 Filipinli kadın - çoğunluğu ABD'li olmak üzere- yabancı ülkelerdeki erkeklerle evlenmek için ülkelerini terk ediyor. Yalnızca ABD'de bugün en az 50.000 mektupla evlilik olduğu tahmin ediliyor. ABD üslerinde Asya'lı kadınların uysal ve kanaatkar olduğu hikayesi üstüne reklam yapan komisyoncular, açıkça kadının bağımsızlığından nefret eden ve evde kadın üzerinde tamamen egemen olmayı isteyen geri düşünceli erkekleri cezbediyorlar.

Bu mantık, Kore'li karısının nasıl çek yazılacağını öğrenmiş olmasına öfkelenen bir ABD askeri tarafından ortaya konuyor. 1980'den beri ABD'de böylesi evliliklerde eş dövülmesi ve öldürülmesi üzerine rapor edilenler de bunu gösteriyor. Avusturalya'da ev içi şiddet nedeniyle acı çeken mektupla evlenmiş Filipinli 16 kadın, bazen sigorta parası için kocalarınca öldürüldüler.

Asya'lı ve Rus kadınların evlilik için satış ilanları Rolling Stone ve Harpers gibi ABD'nin gözde yayınlarında yayınlanıyor. İnternet'te, yüzlerce dijital resim ve biyografilerde mevcut olan Filipinli satılık kadınlar için bir katalog mevcut.

Global kadın ticareti üzerine istatistikler şaşırtıcıdır. 1991'de Güney Asya'lı kadın örgütleri konferansında, 1970'lerin ortalarından beri global seks ticareti için 30 milyon kadının satıldığı öne sürüldü.

Son söz: Bu kapitalistlerin en irileri ve ABD emperyalistleri tarafından denetlenen ve senaryosu yazılan işbaşındaki kapitalizmin modern "serbest pazar"ıdır. Bu dünya üzerindeki yarı-feodal tarımın yüksek teknolojili tekelci kapitalizmle evliliğidir. Eski tip ataerkil baskının patlayan güçlenmesi de buradadır. O, modern kapitalizm tarafından mallar ve emeğin milyarlarca dolarlık dolaşımına dönüştürüldüğü ve absorbe edildiği için medya "serbest pazarın zaferini" kutlarken onların kutladıkları ve desteklediklerini bu ve benzeri sayısız suçtur.

Maoistler, serbest pazarın, kapitalistlerin insanları ve onların emeğini pazarlamada serbest olmaları anlamına geldiğini söylüyorlar. Global kadın ticareti, kapitalizmin egemen olduğu karın yönettiği, insanlara mal gibi davranıldığı ve sayısız farklı bölgeyi bir global kapitalist "pazar yeri" olarak birleştiren "pazar ilişkileri" kırsal alanlara bile derinlemesine nüfus ettiği zaman bunun ne anlama geleceğinin açık bir örneğidir.

Taslağın Taslağı - 1

Muzaffer ORUÇOĞLU

Hayatımda hiç program yazmadım. Bu yazımda bir program taslağının taslağına başlayacağım.

1-Ülkenin sosyo ekonomik yapısına egemen olan komprador kapitalizmi tüm sonuçlarıyla tasfiye etmek. Kamulaştırılan kuruluşlarla sosyalist ekonominin temellerini atmak. Bununla birlikte, emperyalizmin ve komprador kapitalizmin güdükleştirdiği, tıkayıp atıl durma soktuğu milli sanayinin (Gümrük Birliği ve giderek Avrupa Birliği, milli sanayi diye bir şey korsa tabi) önünü açmak, ona gelişme olanakları sağlamak.

Fena değil bu madde. Ben artık bugünkü şartlarda Türkiye kapitalist midir, yarı-feodal midir, tartışmasına girmiyorum. Eskiden sayfa sayfa tarkışma yazıları yayınlanırdı bu konularda. Buna artık gerek yok. Büyük eşeğe benzeyen küçük katır tartışma yaratıyordu eskiden. Katır azıcık büyüdü, değişti sanırım.Katırı güldürmeyelim kendimize.

2-Merkezi planlamayı, sosyalist ekonomiyi, yerel insiyatifleri ve insanı geliştirecek bir anlayışla ele alıp uygulamak. İnsanı, geleceği yaratma eyleminin basit bir aracı olarak gören bürokratik anlayışa karşı çıkmak.

3-Fabrika ve işyerlerinin her türlü yönetimini, çalışanların seçtiği, görevden aldığı, toplantı ve kongrelerle denetlediği işçi konseylerine devretmek. Her fabrika ve işyerinde, merkezi planın öngördüğü üretimden daha fazla gerçekleştirilen bölümü ise çalışanların hakkı olarak konseye devretmek. Bu hakkın çalışanlar arasında paylaştırılması ya da değişik tarzda kulllanımı konusunda biricik karar sahibi çalışanlardır.

Bu madde fena değil. (Ekim Devrimi'nden sonra, 1918'de çıkarılan 'Vesenkha Kararnamesi' ile fabrikalara müdürlerin devlet tarafından atanması getirilmişti.). "Plan hedefine ulaştın, aferin. Hedefi bile geçtin. Sen fazlalığı da ver, ben sana bir kızıl nişan, ya da Sosyalist Emek Kahramanlığı Ödülü vereyim". Yok öyle şey. Nah alırsın. Fabrika konseyinin görevi, sadece makina ve işçi sistemini yönetmek değil ki. Çalışanların sosyal, kültürel, moral, ideolojik, siyasal vb yönden gelişmelerini sağlamaktır. Kreş, tiyatro salonu, spor alanları, fabrika kütüphanesi, fabrika gazetesi ve benzeri hizmetler için belirli bir bütçeye sahip olmak durmundadır. Her fabrikaya yada işyerine, bu hizmetleri devlet götürür, işçi de kullanır anlayışı bürokratik bir anlayıştır. İşçi kararı, işçi insiyatifi esastır. Bunların gerçekleşip gerçekleşmediğini devlet denetlemelidir. Buna varım.

4-İşçi sınıfını, kendi devletine bağlı olmayan, asli görevi, kendi devletine karşı mücadele olan, güçlü sınıf sendikaları içinde örgütlemek, bu sınıf sendikalarını tek bir konfederasyon çatısı altında birleştirmek. Bununla birlikte, sendikaların idari, mali vb özerkliğine saygı göstermek.

Sovyetlerde grev hakkından yoksun, devlete bağlı sendikaların özerkliği ortadan kaldırılmıştır. Sendikaların tüm fonlarının bir merkezde toplanmasıyla da mali özerklikleri yokedilmişti. Kendi devleti karşısında insiyatifini özgürce kullanamayan, suskun bir işçi sınıfı demekti bu. İşçi sınıfının sustuğu yerde bürokrasi güçlenirdi. Öyle de oldu.

5-Devrilen ve mülksüzleştirilen sınıflar da dahil, tüm sınıf ve tabakalara, düşünce ve örgütlenme özgürlüğü tanımak.

Çok sesten ve toplumu ilerleten iyi huylu kargaşadan yanayım. Lenin, Yaklaşan Felaket'te, *"sosyalizm, bütün halka hizmet eden kapitalist devlet tekelinden başka bir şey değildir,"* diyordu. Tekelin, düşünceleri tek'leştirme ve tekelleştirme eğilimine karşı mücadele etmekten çekinmemeliyiz. Sosyalizm, sınıflı toplumdur ve bu şartlarda ortaya çıkan halk isyanlarından korkan kaybeder. 1300'lü yıllarda yaşayan, ünlü şair Hafız-ı Şirazi, *"Şarap, insanın içini açar, onu ikiyüzlülükten kurtarır, özünü ortaya koyar"* demişti. Sosyalist toplumda, komünistlerin önderlik ettiği isyanlar şaraptan daha etkilidir. Mao'nun, 1966'da önderlik ettiği milyonlar, Çin'in içini açtı, O'nu ikiyüzlülükten kurtardı, özünü bir kez daha, ama daha ileri bir düzeyde ortaya koydu.

6-Toprak ağalığı başta olmak üzere tüm feodal kalıntıları ve çiftlik beyliğini lağvederek, topraksız köylüyü topraklandırmak. Bununla birlikte, kollektif mülkiyetin temellerin atmak, somut durumu ve köylülerin taleplerini dikkate alarak, büyük kapitalist çiftlikleri kolllektif çiftliklere dönüştürmek. Boşalmış, neredeyse sahipsiz duruma gelmiş büyük topraklar üzerinde, devlet çiftlikleri kurmak.

7-Tarımı canlandırmak, çeşitlendirmek, erozyonu önlemek. Bunun için, kitleleri nüfusu şişen, çürüyen kentlerden, boşalan kırlara doğru yönlendirmeye hizmet eden ve gönüllülüğe dayanan ekonomik politikalar üretmek. Büyük ideolojik, siyasal kampanyalarla, yaşamı ve tarımı kurtarma kampanyalarıyla, yığınları seferber etmek.

8-Yağmalanan ve düzensiz beton yığınlarıyla çirkinleştirilen sahilleri, güzelleştirecek ve zamanla tüm çalışan halkın hizmetine ve turizme açacak politikalar izlemek. Ülkeyi ormanlaştırma, suları temizleme kampanyaları açmak.

Taslağın Taslağı'na,, 8. maddede mola veriyorum. İlerde sürdüreceğim. Bir yığın programatik sorun var. Bağımsızlık, entermasyonalizm, aile, kadın, gençlik, çevre, militarizm, bürokrasi, çocuk, ulusal sorum, vs.vs.

Atılan adım, kararlı, somut ve dürüst olmalıdır. Deli Nietzsche'nin bir sözüyle noktalayayım:*"Her dürüst adım, ses verir."*

Anadolu aydınlanma kalkışması için bir öneri

Cengiz GÜNDOĞDU

Aydınlanma dendikte, insanın, yanılsamalarını kırmasını anlıyorum. Bu anlamda, ilk aydınlanma kalkışması, binlerce yıl önce Anadolu'da başladı. Bugün adına filozof dediğimiz insanlar, hem insanı, hem dünyayı sorguladı. İnsanı yanılsamalı bir evrenda tutan... yabancılaşmayı pekiştiren dini ögeler ciddi bir biçimde eleştirildi. Heraklit, mutlak'a karşı çıktı... Leukippos.... Demokritos, atom kuramını koydu insanın önüne... Sofistler bütün yerleşik değerleri altüst etti. Bu sorgulamanın... ilk aydınlama hareketinin önünde ilk engel ekonomik artının elverişsizliğiydi. Sinoplu Diyojen'in düşü ekonomik artısız bir dünya... böyle bir dünyanın insanı, insanlaşamazdı. Ekonomik artısız bir dünyada insani bilimler gelişemezdi. Bunun için yüzbinlerce...milyonlarca insanın çalışması... sömürülmesi... üstelik bu durumu olağan saymaları gerekiyordu. İşte bundan ötürü, insanı yanılsamada tutan... yabancılaşmasını pekiştiren sistemler geliştirildi. Tabii insanın kalkışması durmadı. Bütün kalkışmalar kanla bastırıldı. Hesiodos'un İşler ve Günler adlı eseri, bir anlamda aydınlanmanın itişini anlatan trajik bir şiirdir. İnsan, 17. yüzyılda ciddi bir aydınlanma hareketi başlatıyor.Tarihte ikinci aydınlanma hareketi... Ben, bu aydınlanma hareketini, Galile'den... Descartes'ten başlatıyorum. Galile, nasıl sorusuyla... Descartes, yöntemli kuşkuyla, insanı karanlıkta tutan binlerce yılın dogmalarını sarstı. Daha sonra Bayle, Diderot, Montesquieu, Voltaire, Rousseau, Locke, Newton, Hume, Lessing, Kant aklın egemenliği ilkesiyle dini... feodaliteyi...ogüne kadar var olan bütün ahlaki...esteki değerleri sorguladı. Feodal sınıfın, insanla olan bütün ilişkisini kesti. Feodal sınıf, iktidardaydı ama toplumsal iktidarı yitirmişti. Zorbalık dışında...kaba güç dışında meşru, haklı, akli tek bir dayanağı kalmamıştı. Tarihin bu döneminde burjuva sınıfı, ciddi bir kalkışmayla hem toplumsal, hem siyasal iktidarı ele geçirdi. Burjuva militanı Paine, insani aydınlanmanın başladığını söyledi. Ama aydınlanma, başlarken bitti. Çünkü kapitalist sınıfın artıdeğer sömürüsünü devam ettirebilmesi için, insanın yanılsamalı dünyada yaşaması gerekir. Bunun öbür anlamı, insanileşmenin durdurulması demektir.

Burjuva sınıfı, insanileşmeyi durdurdu.

Balzac, Stendhal, Dickens, Flaubert, Tolstoy, Dostoyevski, burjuvazinin durdurduğu insanileşme sorununu irdelediler eserlerinde. İnsanileşme... öbür adıyla aydınlanma nasıl başlayabilir bütün umutları söndüren burjuva toplumu içinde. Marks, Kutsal Aile adlı eserinde anlatır. Hem kapitalist sınıf, hem proletarya aynı insani yabancılaşmanın temsilcisi. Ama bir farkla. Kapitalist sınıf, bu yabancılaşmada kendini doğrular... meşrulaştırır... insaniliğini bu yabancılaşmada bulur. Proletarya ya geldikte...proleterya bu yabancılaşmada bütün insaniliğini yitirir... yıkıma uğrar.

Bu koşullar kesinlikle insani değildir. Kapitalist sistem sürekli insanı, insanileşmenin en geri noktalarına götürür. Bu koşulların değişmesi gerekir. Çünkü insanı koşullar vareder.

Nasıl olacak bu. Proletaryanın öncülüğünde. Proletarya, yabancılaşmayı vareden... İnsanileşmeyi önleyen bütün koşulları, kendisiyle birlikte kaldıracak. Proletarya, bir aydınlanma hareketinde toplumun mutlak yanı olmayacak... geçici yanı olacak.

Marks'ın bu söyledikleri insani aydınlanma hareketinin temel ilkesi. Aydınlık... ışıltılı... insani bir dünya kurmak proletaryanın tarihi... insani görevi. Bu anlamda tarihte iki büyük kalkışma var. Birincisi Paris Komünü... üç ayda kanla bastırıldı. İkincisi 1917 Sovyet devrimi... 70 yıl sonra durduruldu. Şimdi dünya... insan yeniden kapitalist sınıfın güdümünde karanlık bir döneme girdi.

Şimdi burda ikinci büyük aydınlanma hareketinin... Sovyet Devrimi'nin üstünde biraz durmak gerekiyor. Marks, proletaryadan söz ediyordu. Lenin'in aydınlanma hareketine katkısı, aydınlanmanın proletaryayla değil, disiplinli bir proletarya partisiyle olabileceği tezini hayata geçirmesi oldu. Parti, işçi sınıfının öncüsü ve önderi olmalı. Çeşitli taktiklerle siyasal iktidarı ele geçirmeli. Daha sonra aydınlanma hareketiyle toplumsal iktidar mücadelesi başlatılmalı. Burjuva devrimiyle Sovyet devriminin önemli farkı burada. Burjuva devrimi bir anlamda ikiyüzyıl önce başlıyor... bu süre içinde toplumsal iktidarı ele geçiriyor...ondan sonra, feodaliteyi, aristokrasiyi tarihten siliyor. Sovyet devrimine geldikte... Sovyet devrimi önce siyasal iktida-

ra yürüyor... sonra toplumsal iktidar... bir anlamda aydınlanma mücadelesini başlatmayı düşünüyor.

Bu tezin bence yöntemsel yanlışı yok. Çünkü tek tek proletaryanın aydınlanması için... toplumsal iktidar için en azından 500 yıl gerekiyor. Peki ama bu yöntem neden başarıya ulaşmadı. Çünkü, proletaryanın öncüsü... önderi parti kadroları, aydınlanmayı... insani aydınlanmayı başlatacak birikimden yoksundu. Lenin hep söyledi devrimden donra. Yalnız Marksist eğitimle aydınlatamazsınız insanı dedi... İnsanlığın geçmiş kültürünü anlatamazsınız dedi... Bütün bunları yapmazsanız bilimde... felsefede yetersiz kalırsınız dedi. İşçi sınıfı iktidarı ele geçirdi ama, bunu kullanamıyor dedi.

Sovyetlerde işçi sınıfının öncü partisi insani aydınlanmayı başlatamadı. Daha 1930'larda Brecht, Sovyet kalkışmasının iyi gidiş olmadığını gördü. Sovyet devletinde Meyerhold'un başına neler geldi, bilinmiyor. Politbüroya kadar yükselmiş komünist parti üyesi kişiler, şimdi Azeri milliyetçisi... kızılordunun generali Çeçen milliyetçisi... Daha önemlisi Sovyetlerde yazılmış... Türkçeye çevrilmiş Tarihsel Maddeciliği anlatan kitapların biri bile ciddiye alınacak kertede değil.

Hemen şunu söylemeliyim. 1917 Sovyet Devrimi, insanlığın yüzakı... insanileşme sürecinde önemli bir adım. İşte bundan ötürü bir trajedi. Ama bir eski Yunan trajedisi değil. Biz bu devrime... olup bitenlere korkuyla... arınmak için bakmayacağız. Bakamayız. Biz bu yenilgiden... bu trajediden, insanlığın o büyük düşünü gerçekleştirmek için yola çıkacağız... insani aydınlanmayı başlatacağız. Başlatmak zorundayız.

Bugün bütün dünyada insanın rahatça yaşayabileceği... eşitlikle bölüşebileceği ekonomik birikim var. Bütün insanlara yetebilecek kadar... dahası bunun fazlası bile mümkün. Kapitalist sınıf bunun bilincinde. Bunun bilincinde olduğu için son derece kapsamlı ideolojik bir saldırıyla insanı yanılsamalı bir dünyada tutuyor... insana, insan olduğunu unutturuyor. Bu dünyanın böyle devam etmesi için, kapitalist sınıfa, bilinci dumura uğramış... kendinin insan olduğunu unutmuş bir meta gerekli.

Şimdi tam bu noktadayız. Peki... o ünlü soru. Napmalı... nerde. Şimdi bu iki soruya yanıt veriyorum. Napmalı. İnsani aydınlanma hareketini başlatmalı. Nerde. Anadolu'da.

Peki nasıl. Anadolu'da evrensel... insani aydınlanma kalkışmasını başlatmak için ilk iş, kendine marksistim diyen insanın, aydınlanma hareketini önce kendinden başlatması gerekiyor.

Aydınlanma, yanılsamaları kırmak... yanlış bilinç durumlarını yerlebir etmektir. Bu yapılmıyor. Bu yapılmadığı için feodal ya da kapitalist bilinç durumlarıyla dünyayı algılayan, "kapitalist sistemin örgütlediği" aklıyla yaşayan ama marksist laflar eden kişiler çıkıyor ortaya. Türkiye'de siyasal...felsefi... estetik bilimsel çıkarımları kimse yapmadığı için, ona buna bakarak siyasal tavır almak çok kolay. İşkenceye hayır dedin mi... proletarya devrimi dedin mi, kimse toz kondurmaz marksistliğe. Ama başka alanlar var. Oralarda yanlılş bilinç durumları... aydınlanmamış insan hemen belli ediyor kendini. Bu alanın birincisi estetik... Kendi içinde aydınlanmış... yanlış bilinç durumlarını kırmış bir marksist, Zülfü Livaneli'yi... Ahmet Kaya'yı kesinlikle güzel bulmaz. Marksistim diyen bir insanın... aydınlanmış bir marksistin tek telli sazla yetinmesi düşünülemez.

Bu, ne anlama geliyor. Bu, marksistim diyen insanın yanılsamalı bir dünyada yanlış bilinçle yaşadığını gösteriyor. Feodal-burjuva karışımı bilinç durumuyla, dünyayı estetiksel olarak yanlış algılayan bu insan, hem dünyada, hem sanatta neyin güzel, neyin çirkin olamadığını bilemez. Böyle bir insan... böyle insanların çoğunlukta olduğu bir örgüt, sanatta insani yaratıcılığı önler... Böyle bir örgütün yönetiminde çok tuhaf işler olabilir. Sözgelimi toplumcu gerçekçi değil diye, Halit Ziya... Hüseyin Rahmi, Ahmet Haşim yasaklanır... ama iki bildiriye imza attı... gazete sattı diye Orhan Pamuk'a işçi sınıfı nişanı verilebilir. Tabii Beethoven'in, Kont Egmont adlı trajik eseri yasaklanır... İşçi marşı söyledi diye tırıl bir şarkıcı baştacı edilir.

Felsefeye geldikte... İnsan kavramlarla düşünür. Filozoflar, tarih boyunca nesnel gerçekliği kavramlaştırma mücadelesi verdi. Biz bu kavramları... kavramların tarihiliğini bilmezsek, düşünemeyiz. Düşünüyormuşçasına ordan burdan ezber geçtiğimiz kavramlarla sert sert laflar ederiz.

Platon... Aristo... Descartes... Gassendi... Locke... Condillac... Nietzsche... Kant... Engels... Hegel... Marks... bunların hiçbirine bana ne diyemez bir marksist. Çünkü felsefe, ideolojisi ne olursa olsun insanileşme sürecinde önemli bir kalkışma. Platon'u kavrayamayan dünü... bugünü anlayamaz. Yarını tasarlayamaz.

Daha önemlisi tümden gelimi... tüme varımı hiç açımlamadığı için... felsefeyi sindiremediği için doğru dürüst akıl yürütemez. Sözgelimi, daha önce bir marksistin Kapfka'yı eleştirdiğini duymuşsa, o da Kafka'yı eleştirir. Ama Kafka'nın ne yazdığını bilmez. Bırakın Dühring'i, Engels'in Anti Dühring'ini bile okumamıştır ama, Dühring dedin mi yüzünü buruşturur. Yanlılş tümden gelimlerle... Yanlış tüme varımlarla işin içinden çıkamadığı için hemen politik mücadele söylemine başvurur hiç düşünmeden "revizyonist, sekter, sosyal faşist, urviyerist" kavramlarını havada uçurur.

Şunu söylemek gerekiyor. Lenin, Kautksy'ye dönek dedi diye, Kautsky'ye kızmak bir marksiste yakışmaz. Marksist oturur Kautsky'yi okur, İnceler. Marksist, Marks'ın, Lenin'in aklıyla düşünmeye kalkmaz. Zaten böyle bir iş mümkün değil. Hiç kimse bir başkasının aklıyla düşünemez. Düşündüm sanır. Marksist, Hegel'in,

Marks'ın, Engels'in, Lenin'in, Troçki'nin, Mao'nun aklıyla, aklını geliştirir... gelişmiş.... nitelikli aklıyla düşünür.

Bilime geldikte... Bilimsel kalkışmayı kavramamış bir marksist hiçbir olgunun hakikatını bulamaz. Sözgelimi, Öklid geometrisinin etkisini kıramamış... Öklid dışı geometrilerin varlığından habersiz bir marksist, dünyayı mutlaklar dünyası diye algılar. Söz olarak tersini söylese bile, o, mutlak'ı savunur. Çünkü insan dille değil, bilinciyle kavrar dünyayı. Dil, bilinçle nesnel dünya arasında ilişki kurar. Bu ilişki doğru kurulamazsa, söz... dil... mutlaklarla oluşmuş bilincin sert duvarında kırılır. Tabii bu iş burda bitmez. Newton'un mutlak zaman kavramından Einstein'a geçememişse, bir marksist tarihiliği asla kavrayamaz. Bunu, bir seminerde yalın bir örnekle ortaya çıkardım. Seminer'e gelen onca kişi hergün kullanılan demokrasi-cumhuriyet-mutlakiyet kavramlarını doğru dürüst yerine oturtamadı. Çünkü o arkadaşlar dünyayı Öklid geometrisiyle... Newton'un zaman kavramıyla algılıyordu.

Biz bir kavramın neyi kavramlaştırdığını... nasıl kavramlaştırdığını ancak felsefi... estetiksel... bilimsel kalkışma süreçlerini kavrayabilirsek bilebiliriz. İşte bundan ötürü hiçbir marksist, bugün Kuantum fiziği mi... bana ne Kuantum fiziğinden diyemez.

Marksist akıl satın almaz... onun bunun aklından çıkan kelimeleri... onun bunun dilini kullanmaz.

Marksist, insanın binlerce yıllık birikimine dayanır. Aklını geliştirir.

Bunu yapamayan marksist, aydınlatmayı başlatamaz.

Şimdi kısa bir durum saptaması. Türkiye, bunalımda. İnsan bir çıkış yolu arıyor... aydınlanmayı nerden... nasıl başlatmalı... bunu düşünüyor. Kapitalist sınıf eliyle bu mümkün değil. Bilinci dumura uğramış olsa bile halk bunu seziyor. İşte bu sezgiyi iyi kullanan islamcılar, aydınlanmanın ancak islami bir örgütün öncülüğünde olabileceğini söylüyor. Bunun mücadelesini veriyor. Öte yanda milliyetçiler var. Türk milletinin ya da Kürt milletinin öncülüğünde bir aydınlanmanın mümkün olabileceğini söylüyorlar. Tabii Kemalistler de var. Kemalistlere göre aydınlanma Kemalist ilkeleri uygulamakla mümkün.

Şu bilinmeli. Bütün bu görüşlerin önü tarihen kapalı. Kapitalistler... islamcılar... milliyetçiler... Kemalistler... Aydınlanma kalkışması bunların hiçbiriyle mümkün değil.. Türkiye'de aydınlanma kalkışması, marksistlerin oluşturduğu toplumsal iktidarla başlayacak... proletaryanın öncülüğünde.

Peki buna nerden başlamalı. Her marksist, her şeyden önce binlerce yılda oluşan insani kültürü kavramak zorunda. Aklını aydınlatmak zorunda. Bunun için her marksist, insanın dört kanalda oluşturduğu, felsefi... bilimsel... estekisel... pratik kalkışmayı kavramalı. Bu kavrayışla felsefi bakış açısı... bilimsel bakış açısı... estetiksel bakış açısı... pratik bakış açısı edinebilir. Akıl gelişir. İlişkiler sağlıklı... doğru kurar. İşte ondan sonra insan, bu kavrayışın... bu bakış açılarının sağladığı birikimle feodal ya da kapitalist bilinç durumlarını kırar. Sistemin örgütlediği aklı yerlebir eder. Hayatın sonunlarını yeni kavramlarla dillendirir... felsefede... bilimde... sanatta... pratikte karşı saldırıyla dumura uğramış bilinçleri tuznan buz eder... yabancılaşmasını bile unutmuş proletaryaya bu sistem içinde yabancılaştığını... yıkıma uğradığını gösterir... kavratır. İşte ozaman proletarya, birbirinden kopukmuşcasına algıladığı olguları, kapitalist ilişler içine oturtur. Gazetelerin niçin kupon verdiğini... dinin niçin yükseltilmeye çalışıldığını... trafik canavarının... enflasyon canavarının... ücret sendikacılığının nolduğunu.... A. Kadir'in niçin unutturulmak istendiğini... Nazım Hikmet'in niçin sansürlendiği... öldürücülerin niçin kol gezdiğini... radyoların neden birdenbire çoğaldığını... futbola ilginin yeniden neden dürtüklendiğini... üniversite harçlarının bir avuç öğrencinin sorunu olmadığını kavrar.

Bütün bunlar onu yanılsamalı dünyada yaşatmak... bütün bunlar onu daha çok sömürmek için. Proletarya bunu kavradıktan sonra marksistler, sıkıştırıldıkları dar sokaktan çıkar... proletaryayla birlikte aydınlanma kalkışmasını başlatır.

Türkiye'de marksistlerin öznel koşullarına karşın Aydınlanma hareketinin gerekliliğini neye dayanarak söylüyorum. Birinci dayanak noktam şu. Aydınlanma hareketi, marksistlerin.... özellikle proletaryanın tarihi özel görevi. İkinci dayanak noktama geldikte... Bütün eleştirilerime karşın Türkiye'de marksistlerin mücadelesine kaygı duyuyorum. Şundan ötürü. Türkiye'de marksistler son derece direngen... son derece inatçı. Onca eziyete... onca işkenceye karşı pek azı mücadeleyi bıraktı. Bu, son derece önemli. Üçüncü dayanak noktam şu. Konferanslarımda... seminerlerimde proleterlerin de içinde bulunduğu birçok insanın aydınlamaya hazır olduğunu görüyorum. Dördüncü noktam bizim kapitalistler. Hiçbir ülkenin kapitalisti, el koyduğu artıdeğeri böylesine harvurup harman savurmadı. Sözgelimi, Türkiye'de doğrudan doğruya Batı kapitalisti artık değere el koysaydı. halkın sağlık sorununu çözerdi. Hiçbir ülkenin kapitalist sınıfı, halkına böylesine sırt çevirmemiştir. Ayrıcı hiçbir kapitalist devletin ideoloğu, Türiye'deki ideologlar kadar düşünce yoksulu değildir. Sözgelimi bugün eleştirdiğim bizim marksistlerden herhangi biri, bir burjuva ideoloğunu herhangi bir tartışmada yerlebir eder.

Söyleyeceklerimi bitiriyorum. Komün kalkışmasından... Sovyet kalkışmasından sonra Anadolu Aydınlanma Kalkışmasını öneriyorum. Bunun için marksistim diyen... böyle bir aydınlanmanın zorunluluğuna inanan herkesi, yavaş yavaş acele etmeye çağırıyorum. Aydınlanma kalkışmasına başlamadan önce kendini aydınlat... feodal... kapitalist bilinç durumlarını kır.

O zaman göreceksin. Başkoyduğun... insanın bin yıllık düşü senin ellerinden... senin ışıltılı bilincinden doğacak.

Gitmek mi zor, kalmak mı zor?

Sinan GÜLEN

Radyodan yükselen bir Türk Sanat Müziği şarkısı odaya yayılırken dikkatimi çekiyor. Nakaratı dilime dolanıyor; "Gitmek mi zor, kalmak mı zor ?".

Düşüncelere dalıyorum. Yaşanılan ayrılıkların, bölünmeler geçiyor gözümün önünden birer birer. Şu kısacık yaşamımda bile ne kadar çok bölünme, ayrılık görmüşüm. Ayrılıkların, bölünmelerin o curcunası, telaşı, kavgası, gürültüsü beynimde tekrarlanıyor.

Bu kadar çok ayrılık, bölünme gördükten sonra şöyle mırıldanıyorum: Gitmek kolay, kalmak zor..

Fakat her zamanki emri, yani; "bilimsel ol!" emrini alınca, üstünde durarak düşünüyorum. Gitmek kolay da, kalmak zor mu? "gidenler" değiştirme ve dönüştürme çabasının artık anlamsızlaştığı bir sınırda olduklarını düşündüklerinden "gidiyor"lar. "Kalan"lar, var olan statükoların kendileri için yeterli olduklarını görüp, nereye gideceği belli olmayan bir mecraya girmek istemiyor. Demek ki her ikisinin de kendisine göre, kolay olabileceği görülüyor. O halde gitmek de kolay, kalmak da....

Üzerinde durulması gereken bir nokta da "arındırdık" söylemidir. Arınmadan, örgütsel kopuşu ya da tasfiyeyi anlamak yerine siyasal ideolojik dönüşümü anlamak gerekir. Arınmalar, her zaman esasta siyasal ideolojik yenilenme ile anlamını bulmalıdır.

Özellikle ayrışmaların hemen sonrası döneme bakıyorum da, insanların çabasına hayran kalıyorum. İnsanlar daha öncesinde görülmedik bir çaba içerisine giriyor. Ard arda yayınlar çıkıyor. İnsanlar kendilerini kanıtlaması için Lenin'in, Mao'nun kitaplarını karıştırıyor. Diğer tarafın yazılarını satır satır didikleyip, nasıl komünist hattan çıktıklarını "belgeliyorlar". Yani hummalı bir "siyasileşme" içerisine giriliyor.. Ayrışma sonrası gösterilen bu çabaların, enerjinin birazı karşındakini anlama, gerçek anlamıyla siyasileşme, mücadele içinde birlik olmak için harcansaydı; acaba bu kadar kolay ve anlamsız ayrılıklar yaşanır mıydı? Bütün çabalarımızı, enerjimizi siyasallaşmak, farklı düşüncedeki insanları anlamak, farklı düşüncedekilerle mücadele içinde birlik olmak için harcanmalıyız. Solda olması gereken kültür, etik değerler tekrar yerli yerine oturmadıkça üslup ve düşey noktasındaki nitelik beklentiniz birer hayal olmaktan öteye gitmeyecek.

"İnsan kalır da, toprak giderse
Tasa etme, toprak geri alınır gene.
Ama insan gitsin de, toprak kalsın dersen,
Yandığının resmidir; gitti gider ikisi de"
Çin Kızıl Ordu Türküsü

Sol içi ayrışmalarda, ayrışma sonrası kavgası verilen, tartışma konusu olan nokta siyasi yapılanmanın malzemeleri, olanakları, araç-gereçleri kısacası maddi hazinesidir. Bu maddi zenginliğin paylaşını veya bir bölümünün diğer parçada kalması, sol içinde küfür, hakaret ve şiddet biçiminde reaksiyonların meydana gelmesine yol açıyor. Maddi olanaklar için şiddete başvurulacağı, insanların cezalandırılacağı şeklilnde açıklamalar yapılıyor. Maddi olanakların bir bölümünü elinde tutan diğer gruba bir dizi olumsuz nitelendirmede bulunarak şiddete zemin hazırlanıyor. Oysa insanın, insan kaynağının maddi kaynaklar karşısında kıyaslanmayacak ölçüde önemli olduğu ortadadır. Fakat, ne yazık ki, insanlar için "iyiki ayrıldılar", "arındık", "içimizdeki yozlaşmış unsurlardı" vb söylemlerle ayrışma için sevinme durumuna geçiyorlar. Bu tür söylemlerin ortaya atılmasındaki medenlerden biri; ayrışmada diğer tarafta kalan insan gücü niteliğini bu tür tanımlamalarla düşük göstererek kendini rahatlatmak. İyi ki gittiler anlayışıyla kendi içinde bir tür savunma mekanizması kurmak. Aslında olumsuz olan, gücün azalmasına yol açan bir olguyu olumlu nitelendirmek, buna inanmak. Diğer bir neden de, kamuoyunda kendi meşruluğunu ve diğer gruba yapılacak her türlü yaptırımın meşru olduğunu göstermek zemini hazırlamak.

Ülkemizde, "Maoist" çevrelerde ayrışma dönemlerinde belli başlı kalıplaşmış söylemlerle karşılaşırız. Bunların başında da "Kültür Devrimi" geliyor. Ayrışma dönemlerinde Kültür Devrimi'ne belirgin bir şekilde vurgu yapılır. Kültür Devriminin zamanı geldiği "hatırlatılarak" etkilenmesi beklenen kitlenin buna uygun davranması beklenir. Beklenilen uygun davranış ise insanların kendi gruplarından yana taraf olmasını sağlamaktır. Eğer kitle kendi tarafında yer almışsa "Kültür Devrimi'nin" görevlerini yerine getirdiği şeklinde algılanmaktadır. "Kültür Devrimi" yanılsamasını yaratmak için kültür devriminden övgüyle bahsedilir. Kitle inisiyatifinden dem vurulur. Oysa ortada ne kitle eleştirisi vardır ne de aşağıdan yukarıya bir sorgulama süreci yaşanmıştır. Sadece tabandaki kişilerin, grupların ayrılıklarından sonra tabanın edilgen bir şekilde tavır alması istenmiştir.

Ne kitlelerin kendilerini ifade edecek araçlar yaratılmıştır ne de buna olanak sağlanmıştır. Hiç kimse kendini kandırmasın. Ne kitlelerin aşağıdan yukarıya bir sorgulama süreci yaşanmıştır, ne de kitlelerin kendilerini ifade etmesinin yolu açılmıştır.. Bunu hayata geçirme noktasında çaba sarfedenlerle, bunu engellemeye çalışanlar arasındaki farkı da görmek gerekiyor.

Ayrışmalarda dikkat çeken bir nokta da kişiler üzerinden politika yapılması. Kişilerin olumlu veya olumsuz özellikleri ön plana çıkarılarak yapılan politika sağlıklı bir yaklaşım değildir. Kişilerden yola çıkarak bir adım ötesine gidersek varolan bütün olumsuzlukları "klik" şeklinde adlandırdılan bir gruba yüklemek de doğru değildir. Elbette bir klikten sözedilebilir ama bu kliği vareden, ortaya çıkaran şartları ortaya seremezseniz birilerini "klik" diye nitelendirmenin pek faydası olmayacağı açık.

Olumsuzluklar dile getirmek, olumsuzlukları dile getirenleri olumlamaz. Kapitalist sistemi eleştiren, teşhir eden anlayış alternatiflerini üretemediği sürece somut bir karşılığını alamyacaktır.

Bir ayrışmada taraflardan birinin diğerinin zaaflarını dile getirmesi onu haklı kılmaz. Bu olumsuzlukları hastalıkları, çözme yoluna gitmiyor, alternatiflerini üretmiyorsa ayrışmanın da çok fazla bir anlamı yoktur. Eğer bu ayrışma adım adım hastalıklar da olumsuzluklarda kopuyorsa bir anlam kazanmaya başlayacaktır. Yoksa kuru laf kalabalığından öteye gidemeyecektir.

"Gerçek materyalistler korkusuzdur" Mao

Serdar ÇAKMAK

Vaktiyle Engels bir başka konuya ilişkin *"Büyük partilerin sorunları da büyük olur"* der. İlk defa Kaypakkaya tarafından Türkiye'de oluşturulan Maoist partinin bugün içinde bulunduğu kriz Engels'in yukarıdaki tespitine denk düşmektedir. Hiç kimse bu duruma ne sevinmeli, ne de yakınmalıdır. Zira, maddi hayatın dert ve sorunları bitmedikçe isterse bin tane "komünizm" çöksün, Marksist-Leninist-Maoist ideoloji ve bilim çökmez. Bu imanla değil diyalektik materyalizmle ilgili bir meseledir.

Kaldı ki Kaypakkaya'nın akımının şu anda karşı karşıya bulunduğu krizin başlıca sorunuda çökmek ya da çökmemek değildir. Arşivler katiyyen yalan söylemez. Bakın 73'ün Mayıs'ndan itibaren tütün belgelere, hatta mahkeme dosyalarına. Göreceksiniz, göreceğiz. İçinde debelendiğimiz sorunların özünde, mütemadiyen Kaypakkaya'nın hattından ve dolayısıyla da Maoist ideolojiden kerte kerte kopuş, sağa savruluş vardır. Şimdi faturayı tek tek şahıslara çıkarmanın hiçbir anlamı yoktur. Burada bir zihniyet, devrimci komünizmden gittikçe sağcı bir dünya görüşüne doğru erozyona uğramıştır. Bir "eski tüfeğin"dediği gibi "11 aylık saldırının ruhunu devam ettiremedik" sözü muazzam şekilde bu gerçeği ifade ediyor. Ancak ifadenin doğru olması yetmiyor. Nihayet beraberinde, "ne olmuştur da eski tüfeklere..." diye başlayan soruları beraberinde getiriyor. Tartışmaya bizleri davet ediyor. Zira, bizler tarihimizde hiç bu kadar, hiç bu denli tartışmaya, araştırmaya, sorgulamaya ihtiyaç duymamıştık.

İKİ FARKLI KAYPAKKAYA

1973 Mayıs'ından itibaren iki farklı Kaypakkaya vardır. Birincisi, kabına sığmayan, teorik ve pratik mevzilerde verdiği muharebeler sonucu yarattığı Maoist ekolün, sosyal bir akıma dönüştüğü Kaypakkaya. Evet yanlış okumadınız. Sosyal bir akım! Başını doğal ve haklı olarak köylülüğün çektiği, ardından devrimden yana olan diğer sınıfların yer aldığı ve ayrıca 70 yıllık devlet politikası sonucu hasır altı edilmiş bütün alt kimlikleri içine alan bir sosyal akım. Tarafsız bir gözle bakın etrafınıza, toplumun çeştli kesimlerinden, Kaypakkaya'nın sosyal akımına dahil, 18-50 yaş gurubundan hatırı sayılır bir insan kümesiyle karşılaşacaksınız.Ve göreceksiniz. Bu insanlar, evet bugün sınıf mücadelesi içinde aktif yer almasalar dahi, gönül ferahlığı ile Mao'ya sahip çıkıyorlar. Kemalizm'in gerçek yüzüne ilişkin zerrece bir kuşkuları yok. Kürt milli meselesinde hiç bir komplekse kapılmaksızın eleştirel bakabiliyorlar. Kattiyen dar mekanlara sığdırılmayacak bir Kaypakkaya ile karşı karşıyayız. Ve ne enteresandır ki, günümüzde Kaypakkaya'nın Kemalizm, Kürt milli meselesi ve kendi nesli içerisinde parti olgusuna yaptığı vurgu 68'i yaşayanlar tarafından doğru görülmese dahi, "yiğidi öldür, hakkını yeme misali" kabul görüyor. Son olarak bir nokta daha. Bunca yıl sonra hala, Behram'n Kaypakkaya'yı anlatan eserinin bile aranan ve özlenen bir yapıt olması başkta nasıl izah edilebilir? Öte yandan 1.Cumhuriyetin Komprador "Marksist"lerinden, 2.Cumhuriyetin "Marksist"lerine kadar adı açıkça verilmeden saldırının adresidir Kaypakkaya. Hatta, karşı devrimci İşçi Partisi'nin yaptığı "birlik çağrısı", aslında Proletarya partisi'ne değil, onun şahsında bu sosyal akımadır. Böyle bir çağrının nedeni ise gene bu aynı sosyal akıma soldan çelme takmaktır. İşte sadece mikro ebatta sunmaya çalıştığımız Kaypakkaya sosyal akımının ve ekolünün yarattığı etki(ler).

Çiang Çing'e yazdığı mektupta Mao, *"imparatorluk döneminde, maymunlar, Kralı bol bol hayaya fırlatıp 'Kralımız çok yaşa'diye bağırıp, kralın kıç üstü düşüp, paramparça olmasını sağlarlarmış"* diyor. Bizim kendi tarihimizde Kaypakkaya'ya üç aşağı beş yukarı yaklaşımımız bu şekilde olmuştur. Vartinik köm'ünde tarihin cilvesi sonucu Kaypakkaya'nın ele geçirilişi, faturanın onun fikirlerine çıkarılmasına neden olmuştur. Ama aynı zamanda da Kaypakkaya'nın ardına saklanılmıştır. Tarihin Vartinik'te oynadığı cilve derinlemesine sorgulanabilir. Ancak ilk etapta üzerinde durmamız gereken Kaypakkaya'nın ardına saklanma meselesidir. Çünkü bu saklanma o denlidir ki, Kaypakkaya, emsalleri tarafından sahnelerde kırmızı ışıklarla dondurulup, yanlardan buharlar verilerek, azizleştirilip, adeta içi boş bir ikon haline getirilmiştir. Durum, Mao'nun Çiang Çing'e izah etmeye çalıştığı durumdur. Görüldüğü gibi burada kendi ellerimizle marjinalleştirdiğimiz "Sen, ben, bizim oğlanın" dışında kimsenin ilgilenmediği ikinci Kaypakkaya ile karşılaşıyoruz

İÇ DÜNYAMIZLA BARIŞIK OLMAK

İkinci Kaypakkaya'yı ele aldığımız yerde, irdelemeye çalıştığımız mekan, aslında onun fikirlerinin en sistemleşmiş şekilde hayata geçirmekle yükümlü profesyonel devrimcilerin birliği olması gereken yerdir. Ve acilen birinci Kaypakkaya diye anlattığımız sosyal akımla buluşmalı, marjinalliği aşıp, devrimin kurmayı olarak, muharebe meydanında yerini almalıdır. Geçmişi bütün yönleriyle ameliyat masasınayatırmak zorundadır. Dahası kitlesel seferberliğin sağlandığı bir tartışma süreci, ameliyatın olmassa olmaz şartıdır.

Şimdi hakikaten devrim isteyen herkesin sorduğu soru "bu dertlerden nasıl kurtulacağız" sorusudur. Bizim tarihimizde iki şey çok barizdir. Tartışmalar herzaman şeflerin tekelindedir. İkincisi, gönül ferahlığı ile çok

sesli, kitlesel ve seviyeli bir tartışma bizim saflarımızda vaki değildir. Daha da vahimi, sözkonusu iki durumdan kaynaklanan ayrılıklardır. Şüphesiz sağlıksız birlikler bir işe yaramaz, amma derinlemesine yürütülmeyen tartışmalar ve mücadeleler sonucu, ayrılıkların da hiç bir faydası yoktur. Bakın bir örnek vereyim. Türkiye solunda olduğu gibi biz de de küfür etmek ayıp (!) olduğu için her önümüze gelene Troçkist deriz. Bütün ayrılanların başına taktığımız ilk "kulp" Troçkist hiziptir. Burada acayip bir durum vardır. Hangimiz Troçkizmi biliyoruz? Başta söyledik. Kaypakkaya bizde referans olmaktan çok, tartışmalarda baş vurulan Mesias'dır. Hal böyle olunca saflardan sağa kaymak isteyin bile korkusundan Kaypakkaya'ya laf söyleyemeyeceği için sağcılığına Kaypakkaya'da örnek aramaya başlar. Bir düşünelim. Ve ilk etapta kendi iç dünyamızla barışık olmak için , karşımızdakinden üstün çıkmak için değil, gönül ferahlığı ile cevaplayalım. 70'lerin ortasında Halkın Birliği ile hangi ciddiyette ve seviyede bir tartışma yaşanmıştır? Eğer yaşanmışsa 80'lerin başında hemen hemen Halkın Birliği'nin aynı argümanlarına sahip Bolşevik Partizan ayrılığı neden yaşanmıştır? Sorular çoğaltılabilir.

Şimdilik şu kadarını söylemekle yetinelim. Bu ayrılıkların ne ayrılıp gidenlere ne de kendi saflarımıza zerre kadar yararı olmamıştır. Hele hele Türkiye'nin siyasi tablosu açısından hiçbir faydası olmamıştır. Ne onlar kendi hatlarında bir çekim gücü olabilmişler ne de biz kendi hattımızda mahirleşebilmişiz.

Oysa aynı zamana denk gelen Peru Komünist Partisi içerisindeki yoğun tartışma ve ayrılıkların, 1980 senesinde PKP'nin halk savaşını başlatmasında hatırı sayılır katkı ve faydası olmuştur.

TARTIŞMAKTAN BAŞKA ÇAREMİZ YOK

Kendi durumumuza dönecek olursak. Örneğin bir düşünün lütfen. Avrupa Sosyal-Demokrasisi'ni silahlı militanlığının ardına gizleyen bir ayrılık, bütün yanları ile deşifre edildimi hem bizim hem de Türkiye'nin siyasi tablosu için ne kadar da sağlıklı olur. Mao'dan kopup da doğmato revizyonist AEP'ci bir çizginin içimizden tartışa tartışa çıkması hem bizi hem de karşı tarafı ne kadar da kendi hatlarımızda mahirleştirir. Var mıdır bizim geleneğimizde böyle bir şey?

Bakınız Dev-Yol bu konuda tersinden bize örnek olmalıdır. Herkesin Dev-Yol bitti dediği dönemde -ki Türkiye'nin toplumsal yapısı Dev-Yol'u kendiliğinden bitiremezdi- Dev-Yol kendi içerisinde oldukça sağlıklı bir tartışma süreci yaşadı. Bu tartışma sürecinin siyasi sonuçları bizi katti surette tatmin etmeyebilir, ancak ortaya kendi iç dünyası ile barışık, tabanından önderliğine kadar tartışa tartışa bugüne gelmiş ve legal partiye katılarak hareketini lağv etmiş bir Dev-Yol önümüze çıkmaktadır. Ben kendi payıma Dev-Yol'un yaşadığı bu tartışma adabını ve sürecini kendimize örnek almamız gerektiği kanısındayım.

Şimdi Kaypakkaya'nın fikirlerini şu veya bu şekilde benimseyen ve mevcut "İbo'cu örgütlerin" kitle tabanından görece daha kabarık bir "İbo"cu kütle ile karşı karşıyayız. Ne ilginçtir ki, bu "İbo"cular diğer örgütlere uzak durmaktadırlar. "İbo"cu örgütlere ise angaje değillerdir. Bilakis bir nevi "aşk ve nefret"i bir arada yaşamaktadırlar. Bir yandan Kaypakkaya'ya "aşık"tırlar, bir yandan da "İbo" cu örgütlerden nefret etmeseler dahi onlara yan gözle bakmaktadırlar. Şüphesiz örgütsüz yaşamın beraberinde getirdiği birçok olumsuzluğun yanısıra, sorunlara dışardan bakarak daha nesnel yaklaşabilmekte, tartışmalarda daha olgun bir performans sergileme avantajına sahiptirler.

Bugün en büyük ihtiyacımız, tabiri caizse liberal "Mao"cusundan, gerçek Mao'cusuna kadar geniş bir tartışma başlatmaktır. Bu tartışmanın çok yönlü, seviyeli, herkesin bilgisi düzeyinde yürütülmesi gerekir. Tabii ki, buradaki öneri bir tartışma kulübü önerisi değildir. Bizzat canlı sosyal hayatın sorunlarına ilişkin onun içersinde yürütülmesi gereken bir tartışmadır bu. Hala devrim diye bir sorunu olan ve hala kendisini Kaypakkaya akımının bir parçası olarak telakki eden herkes katılmalıdır bu tartışmaya. Hiç şüphesiz bazılarımız, özellikle de kendilerini örgüt şemsiyesi altında garantide hissedenler, "biz bireylerle tartışmayız" ve /veya "bizim tartışacak bir şeyimiz yok" denli beylik laflar edebilirler. Ancak şurası kesindir ki, seviyeli ve bilimsel bir tartışma onları da etkileyecektir. Hala diretecek olurlarsa, söylenecek bir söz kalmamıştır. Gene bu tartışmada gözden ırak tutulması gereken bir nokta daha vardır. Kaypakkaya, Büyük Proleter Kültür Devrimi'nin en önde gelen haleflerindendir. Dolayısıyla uluslararası Maoist cephenin vazgeçilmez bir parçasıdır. Dünya çapında Maoistler'in gerçek birliğini kim ne derse desin Devrimci Enternasyonalist Hareket (DEH) ifade etmektedir.

Uluslararası düzlemde Maoistlerin gerçek birliğini temsil eden DEH'in saflarındaki tartışmalardan ne denli haberdarız? Veya bu hareketin günümüzde karşı karşıya bulunduğu siyasi/ideolojik sorunlar acaba bizlerin içinde bulunduğu sorunlardan bağımsız mıdır? Dünya çapında kendini Marksist telakki eden çevrelerin bugün tartıştığı sorunlardan ne denli haberdarız? DEH'in saflarındaki tartışmaların bize, bizim saflarımızdaki tartışmaların da ona yansıması gerekli ve yerinde olacaktır.

Hatırlanacak olursa İran Komünistler Birliği ağır yenilgi koşullarında bu cins tartışmaların sonucu kendisine gelmiş ve olması gereken mevzilerde yerini almıştır. Bunların üzerinde düşünülmesi zaruridir.

Türkiye düzleminde ise neden bugüne dek "Toplu Ayaklanma" diyenin de, "Halk Savaşı" diyenin de hala bir tanecik tezi yoktur? Bizim açımızdan ise lafta değil, neden pratik içerisinden çıkmış bir tarım programımız yoktur? Halk Savaşı demek, halkın bu sosyal devinimin içine çekilmesi ise, şimdi yapılan nedir?

Sonuç olarak 1996'da "İbo"cu olmak demek 1972'den ileri olmayı zorunlu kılar. Aksi taktirde "ama İbrahim!!!" diye yırtınmaların ne kişinin kendisine, ne Kaypakkaya'ya ne de devrime zerre kadarfaydası olamaz. Ancak sınıf mücadelesi içerisinde verilecek olan çok yönlü muharebelerleki bunun içerisine derinlikli tartışma da dahildir- yeni doruklara tırmanılır. Unutulmamalıdır ki, 60'ların çok yönlü münakaşalı ve fırtınalı mücadele yıllarında Kaypakkaya ekolü ortaya çıkmıştır.

TARİHİ AYAĞA KALDIRMANIN ZAMANIDIR!

Tarihin gelişme yasaları Ve bilinç Ve devrim!

Ozan VELİ

Her gelişme kendi iç devinimlerinin esası ve onu çevreleyen koşulların gerçekliğinde ele alınabilinir. Toplumsal gelişmeler de tamamen bu bağlamda ele alınmayı gerektirir.

İç koşulları olgunlaşmamış bir toplumsal kesitte, hangi bir zorlamayla ele alınırsa alınsın devrimi gerçekleştirmek olası olmayacaktır ve bu maddi zemn ancak kendisine denk bilinç ögesini var edebilir.

Bütün devrimler, kendi toplumsal koşullarının gerçekliğinde, onun olgunlaşmış koşulları içinde var olmuşlardır. Ekim Devrimi, Çin devrimi gibi bütün devrimler, kendi olgunlaşmış koşullarınının şekillendirdiği bilinç ve yine bilinç-madde diyalektiğinin akıllıca işletilmesi, iradi değiştirme pratiğinde ısrarla sebat edilmesiyle var olmuşlardır.

Bu genel anlamda böyle olduğu gibi, ülkemiz gerçeğinde de böyledir. Devrim için gerekli iç koşullar olgunlaşmış, kendi gerçekliğine hükmedecek bilincin iradi yönlendirmesini gözlemlemektedir/istemektedir. İradi bir devrimci faaliyetin yıllarca kendisinden söz ettirdiği, ama devrim adına üç adımın atıldığı yerde beş adım geriye gidildiği durumda, geleceği yeniden yaratmak için geçmişin esaslı bir sorgusuna yönelmek, tarihi ayağa kaldırmak mutlak gerekli olandır.

Öncünün gelişme tarihine ve içinde bulunduğu çıkmazlara, önyargısız eğilmek, onu bilimsel bir analizden geçirmek, yarına doğru ve güvenle yanaşmanın teminatı olacaktır. Tarihin "çizgi" lapasıyla uyutulmasına karşı durmak, toplumsal gelişme yasalarını kavramak onu, madi bir güç olarak ele almak ve daha gelişmiş üst maddi güce dönüştürmek; bilimsel bir sorgulayıcılığı şart koşar/koşmak zorundadır.

Devrime önderlik soyut teorik genellemeler değil, aksine pratik gerçekliği yönlendirme, onu, değişime uğratma faaliyetinin kendisidir. O zaman; her düşünen insan (taraftar, örgütçü, kitle) bu durumu kendi sorgu ufkunun merkezine indirmeli ve çizgi denilen şeyin gerçekliğinin kendisinin, toplumun var olan olgularının kavranmasından başka bir şey olmadığını bilinçlemelidir. Çünkü artık tarih; "çizgi" lapasıyla doyurulamamaktadır.

72'nin bilimsel ruhunu yozlaştıran, onu ulaşılamayan kör bir tabu girdabında donduran, "çizgi" adına, "program" adına, akıl dışı ne varsa o ruha yamayan akıldışılıkları red etmek bu gün tarihsel bir görevdir. 72 çıkışı, Kürdistan ve Türkiye'nin öncelikle de Kürdistan'ın olgunlaşmış koşulları içinde maddileşen bilinçtir ve o, bir başlangıç bir ilk adımdır. Devrimin temel sorunları olarak, devrimin niteliği, yolu ve müttefiklerine doğru bir bakış açısı getirmekle birlikte, birçok sorunu henüz tartışma ve en doğru olana yönelme durumundadır. Onu, bir gayrı bilimsel mecrada dondurmak, onun ruhundaki felsefi derinliğe yapılabilinecek en büyük saygısızlık olduğu gibi, en temel devrimci değerleri yadsıyarak parti değeri yaratmaya çalışanlar bir büyük aymazlık içinde olabilirler ancak.

Tarihin gelişme yasalarına endekslenemeyen bilinç, 72 ruhunu, onun bağrındaki bilimsel gerçekliği ifade edemez. Toplumsal olguları olduğu gibi göremeyen, onun var oluş koşullarını kavrayamayan bilinç, o olgular içindeki gelişmenin yönünü de doğru saptayamaz. Doğru fikirler edinmek, öncelikle var olanı olduğu gibi kavramaktır ve devrim bu kavramanın şekillendireceği yeni tezlerin yönlendirdiği irade ile olasıdır. Öncünün gelişme süreci, yirmi üç yıllık geçmişi olduğu gibi ortaya konulamadan yarına doğru yanaşmak, yarının sorunlarını ortaya çıkarmak olası olmayacaktır. "En doğru" edebiyatıyla pratiğin yönlendirilemediği kendisini defalarca kez tanıtlamıştır.

Öncülük, yeni bilinç, yeni insan sorunudur. Bu yetkinliği elde edemeyen devrime öncülük etmekten bahsedemez. Bu gün gelenek kitlesi açısından en temel sorunlardan biri, kendi muhasebe boyutlarını duygudaşlık sınılarında yenmiş olmasıdır. Devrimin kaderi, öncüleri sorgulama, doğru yönelimlere omuz verme, yanlışlara ram olmama ile bağıntılıdır. Herşeyi güllük gülistanlık gösteren, keskin ajitatif sloganlar arkasına gizlenen, "zafer" çığlıkları ile gerçekliklerini kamufle eden yaklaşımları/anlayışları, onlarca yılı bulan pratiklerini ve olumsuz gidişatın sorumluları olarak sorgu merkezine indirmek, devrimin ve onun tarihinin yüklediği en temel görevdir. Bugün, bilinçli tavır bunu gerektirmektedir. Ve bu tavır; sınıf adına, halk adına onun tüm

değerlerini çığneyen yaklaşımları mahkum edecek, ona gelişme şansı tanımayacaktır.

En küçük parçalarına kadar ayrışmak ancak, onun içinden gelişme vaad eden fideler boy verebildiğinde ve gerekten bir çürümenin içinde tümden erime durumunun yadsındığı koşullarda, gelecek açısından umut verici olabilir ve savunulabilir. Tersi durumda, devrim küçülmeyi değil, büyümeyi şart koşar. Ama büyüklük, kof, ne zamana kadar ayakta kalabileceği belli olmayan, ve kendisini dönüştüremeyen bir yığıntı değil, yeniyi temsil eden, kendisini yeniden yeniden üreten emek bütünlüğü, onun kenetlenmiş, cisimleşmiş halidir/öyle olmak zorundadır.Ve bunu şekillendirecek olan öncünün, ideolojik-siyasi önderliğidir. Ve bugün, her zamankinden daha fazla buna ihiyaç vardır. Ve kitleler her zamankinden daha fazla bunu talep etmektedirler. Kedisini köy kültürünün dışına çıkaramayan, lümpen, ağavari, "eşkiya"vari, sığ, yüzeysel mantıkların uzun yıllar silahı omuzlarında taşıyabilecekleri mümkündür ama, kitlelere önderlik, kendilerinin önderliğe ihtiyacı olanların işi değildir. Bu böyle bilinmelidir, buna uygun davranılmalıdır.

Yığınlara önderlik, toplumsal olgulara, doğru bir bakış açısı ve yarını, bu gerçekliklerin gelişme yasaları paralelinde yorumlamak ile doğru orantılıdır. Küçük olanın ayrışması, kendini yenilemesi ve özellikle de, "çizgi" diye, "gelenek" diye en antibilimsel güzergaha savrulan, en yoz geleneklere sarılan geçmişle bağları koparabilmek, 72'nin özündeki Marksist olguları özümsemek yarını kurmanın teminatıdır. Yeniden inşaaya soyunmada cesaretli olmak, bu ruhun gelişme dinamiklerini yakalamak, onun madi yaşama uygunluğunu tanıtlamak ile olasıdır.

Proleter devrimci bilinç, toplumun iktisadi yasalarını yorumlama üzerine kurulur ve devrimi doğuracak toplumsal İkoşulları bu gerçeklikler bağlamında ele alır. Yaşamda değer bulmayan düşünler, bu koşulları doğru yorumlamama gerçekliğinden çıkarlar. Ve bu tamamen ideolojide, idealist güzergahta olma durumudur. İlginçtir ki, "en doğru" edebiyatıyla götürülmeye çalışılan pratik, her keresinde bir sonraki tarafından mahkum edilmiş, "artık işi kurtardık" denilmiş ama yine de bu gidişlerin tümü yenilmeye dağılmaya mahkum oluvermiştir. Bir dönem, "pratiğe uygulanmıyor" gerçeğine bağlanmış olması yanında, özellikle 87'den sonraki pratikte de, görülen şu olmuştur ki, dogmatizmin-dardeneyciliğin, yüzeyselliğin belirlediği ideolojik öznel güzergah, tüm politik ve pratik olgularda değer bulmuş, ona özünü veren olmuştur. Yenilgi süreçlerini sorgu merkezine oturtarak doğru yönelimlere ulaşabilme, bu ideolojik özün gerçekliğinde olası değildir/ olamamıştır.

Öncü gerçekliği kendi kitlesinden gizlenerek, gizemli bir atmosferde el yordamıyla yürürken, alt'ın denetimini de rafa kaldırmış olunarak, yönetimde rahat at koşturma ortamı elde edilerek öncülük yapma durumu uzun ömürlü olamamış/ olması da beklenemezdi. Böyle bir beklenti içinde olanlar yine bu idealize olmuş bilincin etkisinde olanlardır.

Devrim, somut toplumsal gerçeklikleri kavrama ve onun ihtiyaçlarını doğru taspit etme, belirgin politik çözülemelerle pratiği aktif yönlendirme ve yine, her kesimden ezlenleri tek bir cephe içinde aynı hedefe yöneltme, onu iktidar istemleri ve eylemleriye donatmadır. İnsan bilincinde devrimler zincirini var etme, sürekliliştirmedir.

Yıllarca halk savaşı sloganlarını ağzından düşürmeyenlerin nasıl bir savaş gerçekliğine sahip oldukları, halk savaşının özünü nasıl kuşa çevirdikleri apaçık ortadadır. Kendisinin dışında devrimcilerin valığına dahi tahammül edemeyerek ve üstelik kendi yoz kültürlerini, karşı-devrimci eylemlerini parti değerlerini sahiplenme olarak yutturmaya çalışırken, en temel devrimci değerleri dahi ayaklar altına alan, faşizan anlayış sahipleri öncü'nün mirasçıları olarak kabul edilecekse, varsın edilsin deriz. Biz yutturulmaya çalışılan bu yoz kültür ve karşı-devrimci anlayışları, her ne kisveyle ortaya çıkarsa çıksın reddediyor ve hesabın ayağa dikilen tarihin sorgu alanında olduğunu belirtme gereği duyuyoruz.

Başta öncü kitlesi olmak üzere tüm duyarlı kesim, bugün tarihin ayağa kalkış çığlığını boğmaktan vazgeçerek, O'nu kavramaya ve O'nun içinden çıkacak meşaleye yöneltmelidir bilincini. Maoizmin gerçek özünü kavramalı, O'nun süzgecinde yeniden yeniden elenmelidir.

İdeolojik sorgulayıcılık, en temel devrimci değerlerin ele alınış pratiğinden başlayarak, siyasal soysuzlaşmaya varan "sol"-sekter ittifak ve kitle politikalarının vardığı boyut ve giderek de, toplumsal pratiğin sağ oportünist gidişatını bu türden aymazlıklarla ört-bas etmeye varan girişimler bir bir irdelenerek, "çizgi" "program" keskinliği altında kitlemize benimsetilmeye çalışılan esas öz açığa çıkarılmayı gerektirir. Olanı kabul etme değil, olması gerekeni istemek, onu taleplerinin merkezine oturtmak bu kitlenin en doğal hakkıdır ve bu hakkın sahipleri istemlerine sahip çıkmalıdır.

İyiden iyiye yozlaştırılan bir kültürün günahkar çocukları olmamak, bu temel sorgulayıcılığa ulaşabilmek ile olanaklıdır. Dönüştürmeyi becerebilen de, beceremeyen de bir ideolojik var oluştur. Tek tek bireyleri dönüştürecek yada onları geriletecek olan kendi dış koşullarını göz ardı etmek, önderliğin, yapının genel iradi yönelimini yadsımaktır ki, bu devrimi de imkansız kılan bir mantık olur.

Reformizm ve kendiliğindencilik olur, İradi yönelim, bir toplumsal devrimin en belirleyici temel ögesidir. Bu kabul görmeden ve buna uygun bir yönelim içine girmeden devrim istemek ya da devrim yapmak, hülyalar aleminde gezinmektir.

Öncü gerçekliğine yönelme, tarihin kapımıza diktiği koca bir görüngüdür. Bu gün saflarda gelişen her türden yozlaşma ve usa aykırılıklar kolaydan kabul görebiliyorsa ya da bu ruh hali kanıksanabiliyorsa, tarihi görevlerimizin daha ağır olduğunu bilmek zorundayız.

Bütün bu aykırılıklar karşısında susmak, yarın bedeli çok ağır olacak ve hesabı verilemeyecek yükümlülükler altına girmek olacaktır. 72'nin, öncünün ruhu ve bilinci bu gidişatı kanıksama niyetinde değildir, olmayacaktır. Her kim ki bunu kabul görür o, tarihin o amansız sorgusu karşısında dara düşmekten kurtulamayacaktır.

İçinizdeki çığlığı susturmayın!

Yeşim ÖZ

İçimizdeki "Ben" i çoğu zaman gün ışığına çıkartmayız. Öylesine sıkıştırmışızki bir yerlere... Bir türlü dışa vuramayız. Çoğu zamanda sıkışan bir kütle misali patlamaya yüz tutar. Birçok davranış bozuklukları ve şiddetin öznesinde bastırılmış "ben", bastırılmış kimlik vardır. Yaşadığımız toplumda o kadar çoktur ki bunlar, farkında olmadan kendine yabancı, sıradan, düzenin çirkinliklerinin bir parçası haline gelmiş bireyler ordusu oluşabiliyor.

Uzun süredir Dostlar Tiyatrosu'nda "İçimdeki Çığlık" adında, uyarlamasını Genco Erkal'ın, yorumunu ise Jülide Kural'ın yaptığı bir oyun sergilenmekte. Jülide Kural'ı 90'lı yılların başlarında yapılan gecelerde, etkili şiir okumalarıyla dinledik. İçten, sıcak, canlı bir yorumu vardı. Dostlar tiyatrosunda izlediğim oyununda ise; performansı oldukça yüksekti, oyunu 1,5 saat ara vermeden ve canlandırdığı yedi kadına anlamlarını vererek sunan yetenekli bir tiyatrocu vardı.

Oyun tarihin çeşitli dönemlerinde yaşamış kadının kurtuluşu mücadelesi içinde, tercihlerini özgürlükten yana yapmış ve inançları uğruna ölmeyi göze almış, yedi kadının yaşamlarından son kesitleri sunuyor. Antigone, Medae, Ulrike Meinhoff, Jan Dark, Tanya, Karo, Carmen, Anna Frank ve Zlata Filipoviç Dilleri, inançları, sınıfları farklı; tarihin değişik dönemlerinde yaşamış yedi kadın. Tek ortak özellikleri içinde bulundukları yaşama ve toplumsal sisteme karşı başkaldırarak HAYIR diyebilmeleri.

Ne Antigone'nin ülke halklarının barışı için zalim imparator Kreon'a karşı başkaldırışı, ne Medea'nın feodalizmin kadına yönelik baskılarına karşı ölümü tercih etmesi, ne Ulrike Meinhoff''un Alman faşizmine işkencehanesinde başkaldırışı, ne Tanya'nın çocuk bedeninin işkencede Alman faşistlerine karşı verdiği direniş örneği, ne Jan Dark'ın Fransız devriminde ortaçağ karanlığına karşı başkaldırışı, ne Carmen'in sevginin özgürlüğü ve anlamı için verdiği mücadele, ne de minik yahudi kız Anna Frank ve Bosnalı küçük Zlata'nın savaşın kadınlar ve çocuklar üzerindeki şiddeti ve acımasızlığına karşı sergiledikleri yürekli sesler.

Özünde hiçbirisi birbirinden farklı değil. Tarihin akışı içinde kadının kimliğini kazanması için verdiği mücadelede, bu kadınlar sömürü ve zulme, feodalizm ve dini tabulara, sevginin bireyselleşmesine ve yozlaşmasına, haksız, emperyalist savaşlara HAYIR diyebilmişlerdi.

Oyunun bütününde verilen mesajda, biz kadınların paylarına düşen önemli sonuçlar var elbette.

Kadının ezilmişliğinin, sömürülüşünün ve kimlik sorununun, çağlar öncesi bir sorun olduğu gibi, hala günümüzde yeri olan bir sorun olduğu ve kadının kurtuluşu mücadelesinin insanın kurtuluşu ile özdeş olan bir sorun olmaya devam ettiği, başkaldırıyı, çığlıklarımızı ilk önce kendimizden kopartarak başlatmak geretiğini vurgulayan, izlenmesi geren bir oyun olduğu...

Yalnız, ülkemiz özgülünde, artık sıradan bir insanın bile kabul ettiği, bir yanımızda sürüp giden haksız bir savaş var. İstesek de istemesek de şu yada bu şekilde bizler de içindeyiz. Ve birçok haksız savaşta yaşandığı gibi, bundan da etkilenen kadın ve çocuklar. İsterdik ki bu kadar yakınımızda yaşanan bu savaşın esas muhatabı olan Kürt kadını bu oyunda yer alsın. Gerek sınıfsal, gerekse de cinsel olarak sömürülen kadın; Kürt kadını olduğunda, artı ulusal kimliğinden ötürü de ezilmekte.

İÇİMDEKİ ÇIĞLIK

Bizler yakınımızda yükselen bu çığlığa kulaklarımızı tıkarsak, içimizdeki çığlığı hiç bir zaman dışırı çıkartamayız.

Ülkemizde kadının kimliğinin yer bulamadığı, hala ikinci sınıf insan görüldüğü, herşeyden önce sorunun muhatabı olan kadınların gerçek anlamıyla silkinmediği bir tabloyla karşı karşıyayız.

Evet, içimizdeki çığlık bizi yok etmeden onu dışarı vuralım, zincirlerinden kopartalım. HAYIR diyelim. Unutmayalım, kadının özgürleşmesi, toplumun özgürleşmesini de beraberinde getirir.

"Aydın vakası"

1995 Yılında, sadece İstanbul'da 250 bin kişi "ruh ve sinir" kayıtlarına geçmiş

Sermet ENGİN

"Günlük pratiğimiz açıkça gösteriyorki, kişi kendini çıkarcı dünya ile sınırladığında, tarihsel perspektiften yoksun kaldığında pek çok şeyini yitirmektedir. Üretim ve tüketimin artmasına karşılık, düşünmenin gittikçe azaldığı, hatta devlet eli ile resmen yasaklandığı sınıflı toplumlarda sinir hastalıklarının, davranış bozukluklarının hızla artması gerçeği, önerilen bu savları destekler niteliktedir. Örneğin Fransa'da altı yıllık bir dönem içinde bu artışın eskisini dört katı kadar olduğu resmi kayıtlarca da belirtilmektedir.

Çeşitli derecelerdeki davranış bozukluklarından, en ağır sinir hastalakları görünümüne kadar, bu tür belirtileri gösteren kişiler üstelik **yöntemsiz ve örgütsüz olduklarından**(abç) ve gerçek kurtuluş yollarını saptayamadıklarından, hasta olmayı düzenin içinde erimeye, hiçleşmeye, 'kuşkusuz çoğu kez bilinçsiz olarak', yeğ tutmuşlardır. Bu tür kişilerin, insani değerler açısından, kendilerine gösterilen bütün kalıplara girmiş, her türlü şekli almış 'sayın normallerden'daha saygıdeğer yanlarının olabileceğine inananların sayısı az dağildir"

Yukarıdaki satırlar Serol Teber'in kaleminden, Davranışlarımızın kökeni adlı çalışmasından.

Kitabı ilk okuduğumda tıp fakültesi 5. sınıf öğrencisiydim ve kitabı bitirdiğinde psikiyatri stajına başlamak üzereydim. Sözcüklerin anlatamayacağı bir heyecan, kanım kaynıyor, hissediyorum, bu kitabı okumamın bitişi, hayatta yeni bir şeyler başlatacak! 5. sınıfa gelene kadar aldığım tıp eğitiminin anlamı radikal bir sorgulama konusu olmuştu iç dünyamda. Ruh halim de alt üst olmuştu tabi. Çok şey öğrendiğimi, insanların sağlık sorunları ve çözümleriyle ilgili bilgilerle donandığını gönenciyle geldiğim 5. sınıfta dehşet bir karamsarlık sardı her yanımı. İnsanların sağlık sorunlarına yetebileceğime dair özgüven sorununu hep yaşamıştım ama bunu dert etmemiştim hiç. Mezuniyeti bekliyordum umutla, daha mezun olmamıştım, eğitimim tamamlanmamıştı ve özgüven sonunu yaşamam da doğaldı. Mezun olunca çözülecekti bu sorun. Böyle düşünerek gelmiştim 5. sınıfa kadar. Ama Serol Teber tüm düşüncelerimi ve umutlarımı yıktı, dümdüz etti.

Geriye doğru baktığımda, çözülebilir sorunları olan bir eğitim sistemi değil, sistematize edilmiş bir YALAN görüyordum artık sadece. Daha da kötüsü, mezuniyete kadar önümdeki iki yıllık geleceğe baktığımda da aynı YALANI görüyordum. Kandırıldığımı ve daha iki yıl boyunca kandırılmaya mahkum olacağını düşünmeye başladım. Dehşit bir özgüven sorunu! Üfürükçü şarlatanların bile benden daha yetkin/ etkin olacaklarını düşünüyordum.

Eğer yaşadığım saf bir karamsarlık olsaydı, herhalde, öğrenci olarak başlamam gereken psikiyatri stajına hasta olarak girecektim. Ama karamsarlıktan daha ağır basan bir öfke ile doluydum. Öfke beni ayakta tutuyordu, yapmam gerekenleri anlatıyordu bana, karar vermiştim. Giriş kapısının üzerinde kocaman harflerle yazılı ANA BİLİM DALI nitelemesini tartışmaya açarak baylacaktım psikiyatri stajına.

İlk günkü vaka toplantısının hemen ardından söz isteyerek konuşmaya başladım. Yıllardır bize kaynak olarak gösterdiğiniz ve artık neredeyse satırların ezberlediğimiz bu kitabın (Ruh Sağlığı ve Hastalıkları/Orhan Öztürk) tıkandığı her yerde yeni çözümler öneren bir kitap okudum hocam, diyerek Serol Teber'in kitabını gösterdim ve devam ettim konuşmaya: Üstelik sadece ruhsal ve sinirsel sorunlara değinmekle kalmıyor. Bedenin dışındaki toplumsal-ekonomik sorunların nasıl bedenin içinde ruhsallaştığının ve giderek, ruhsallaşmış sorunların nasıl olup da bedenselleştiğinin, bedensel hastalıklara dönüştüğünün mekanizmalarına da değinerek, genel olarak tıbbın tıkandığı her yerde yeni çözüm önerileri sunan bir çalışma bu. Sormak istiyorum. nasıl oluyor da böylesi bir çalışma, girişinde kocaman harflerle ANA BİLİM DALI yazan bir yerde inceleme/ tartışma konusu olamıyor? Neden?

Neden siz öğretim üyelerinin "usta", biz öğrencilerin de "çırak" olmaya mahkum olduğu bir eğitim sistemi içinde çırpındık bunca yıl? Ve neden hala böylesine ilkel bir sistem içinde çırpınıyoruz? Üstelik bu "ilkelliği" bile becerebildiğimiz söylenemez. "Usta-çırak duygudaşlığı" bir erdemdir, biz bu duygudaşlığı bile yaşamadık. Nebiçim bir sistemin içindeyiz hocam? Bu nasıl iş? Adı "modern" olan bir eğitim sistemi içinde bilginin modern devinimi ve üretiminin olmadığı usta-çıraklar gibi yaşadık, yaşıyoruz ve görüntüdeki bu usta-çırak ilişkisinin içinde de insani bir duygudaşlık yok! Her şey "gibi"li!... Ne biçim bir sahtelik bu? neyiz biz hocam? Kimiz? Ne yapıyoruz burada? Biz ne işe yararız? Mezun olunca ne yapacağız?!....

Çok heyecanlanmış olmalıyım ki "hocam" susturdu beni. Bütün sevecenliği üzerindeydi. Bilgi ile donanmış psikiyatrist ya.... Heyecanımı hoşgörmüştü herhalde, heyecanımı evcilleştirmenin/uysallaştırmanın, beni duygusuz bir akıllı-bilgiç birey olarak eğitmenin yolunu biliyordu.

Boşuna bu kadar heyecanlanıyormuşum. Gerek yokmuş bu heyecana. Sakinleşmeliymişim. Kendi kendime olmayan sorunlar yaratıyormuşum. Bu kitabin burada incelenmesi, tartışılmasını kim engelliyormuş ki? Neden, sanki bir engel varmış gibi heyecanlanıyormuşum? İstersem kitapla ilgili bir seminer hazırlayıp tartışmaya alabilirmişim.Neden bunu yapmak yerine böyle gereksiz "çıkışlar" (!) yapıyormuşum?

"Hocam"ın söyledikleri beni incitemezdi, tam, "bu kitap basılalı yıllar olmuş, bunca yıl siz neredeydiniz, nasıl yaşadınız" diye soracaktım ki, sağımdan- solumdan- önümden- arkamdan bir anda yükselen gülüşmelerden ne

denli incindiğimi anlatacak sözcük yok. Bu gülüşmeler, fakültenin işleyişi ile ilgili kararlarda söz sahibi olabilecek öğrenci temsilciliği oluşturma hedefine yönelik olarak kurduğumuz öğrenci derneğinin sunduğu bütün olanaklardan yararlandıkları halda, derneği kurana kadar ve kurduktan sonra neler çektiğimizden bihaber arkadaşlarımdan(!) ve asistanlardan geliyordu. Sözde, öğrenci derneğini kurmamız için hiç bir engel yoktu, istersek kurabilirdik, bu yasal hakkımızdı. Öğrenci derneğini kurana kadar başımıza gelenler pişmiş tavuğun başına gelenler gibiydi. Bir sürü ifade, kovuşturma, fişleme, ev baskınları, okuldan alıp götürmeler, öğrenim hakkının engellenmesi, bir sürü bürokratik engel, sırtımıza yüklenmiş ve yüzümüze yansımasını engellemeye çalıştığımız suçluluk psikolojisi, uykusuz geceler derneği kurduktan sonra da devam eden sorunlardı. Üstelik hala öğrenci temsilciliğini oluşturamamıştık. Bin ikiyüz öğrencisi olan fakültede, herkesin istediği öğrenci temsilciliğini oluşturabillmek için on, onbeş öğrenci- insan'ın akıldışı bedeller ödemek zorunda kaldığı bir gerçeğin içindeydik ve arkadaşlarım(!) bana gülüyorlardı. Herhalde "hocam" da için için gülüyordu bana "sen önce, seni aşağılayan arkadaşlarına anlat derdini de sonra gel bana!" diyen bir ifade vardı sanki yüzünde. Bu düşünce "hocam"ı kesinlikle aklamazdı ama haklı olduğu bir konu vardı: Arkadaşlarım(!) ve asistanlar varolan sistemden mezun ollmaktan başka bir dert taşıyamadıkları sürece, sadece ikimiz hiç bir şeyi değiştiremezdik!

O güne kadar hissetmediğim bir çaresizlik doldurdu içimi. Sefillik neredeydi? Bende miydi, yoksa çevremde mi? Nereden başlamalıydı?

Sefilliğin nerede olduğuyla uğraşamayacak kadar öfkeli ve heyecanlıydım. Gidip hasta dosyalarından dört tanesini seçtim. Bu dosyaları yeniden inceleyecek, hasta olduğu iddia edilenler ve onların hasta olduğunu iddia edenlerle yeniden konuşacak ve bu dosyalardaki çözüm önerilerini Serol Teber'in aktardığı bilgiler doğrultusunda değiştirecektim. Psikiyatri stajı bu çalı;ma demek olmuştu benim için. Hummalı bir çalışmaya başladım. İki gün sonraki vaka toplantısına kadar!....

Fen-Edebiyat Fakültesi ikinci sınıf öğrencisiydi. Kendi isteğiyle gelmişti. Sıkılıyordu, bunalıyordu, insanlarla ilişki kuramaz olmuştu, ders çalışamıyordu, notları iyi değildi, ailesi huzursuz olmuştu, onları üzmek istemiyordu. Halbuki bir yıl önce her şey iyiydi. Derslerinde başarılıydı, iyi bir arkadaş çevresi vardı, bir sevgilisi vardı, kendini çok iyi hissediyordi, ama bu yıl her şey altüst olmuştu, her şeye karşı nedenini anlayanmadığı bir isteksizlik dolmuştu içine ve çözüm bulamıyordu. Bu nedenle yardıma ihtiyacı olduğunu düşünmüş ve girişinde kocaman harflerle PSİKİYATRİ ANA BİLİM DALI yazan yere gelmişti. Bir prof., iki doçent, iki yardımcı doçent, dört asistan, bir hemşire, sekiz intörn ve onyedi stajyerin olduğu bir odada anlatmıştı bunları: Vaka Toplantısı(!). Yardım isteyen bir insanın, kendisine yardım etmeye hazırlanmış(!) otuzbeş insanın önünde derdini anlattığı buluşmanın adı, Vaka Toplantısı. Hala düşünürüm; bu buluşmanın "vaka" olmasının asıl nedeni ne? Derdini anlatan insan mı, yoksa biz mi? Biz, bilgisel donanımımızla hasta olmadan düzenin içinde erimeyi, hiçleşmeyi becerebilen "sayın normaller" ve o, düzenin içinde erimeyi, hiçleşmeyi beceremeyen "hasta". Hangisi 'vaka'?

Öğrenci derdini anlatıp odadan çıktıktan sonra "hocam", bir değerlendirme yaptı: "Evet, şimdilik basit bir kimlik çatışması gibi gözüküyor, şu şu ilaçlarla bir süre işleyelim, bakalım" dedikten sonra biraz düşünceli ve hafifçe başını öne eğerek, "sanırım başka da yapacak bir şey yok" dedi. Ve sonra da salondakilere dönerek "görüş belirtmek isteyen var mı?" diye sordu.

Salonda çıt yok. Yemek saati on dakika geçmiş, herkesin karnı aç! Miğdeler önemli! Ama benim belirtmek istediğim bir çok "görüş"üm vardı. Ben o öğrencide bir aile vakası, bir öğrenci yurdu vakası, bir okul vakası ve bir de karşı cinsle ilişkiye dair çizilen cinsayrımcı şablonlar vakası görüyordum. Bu vakalıran hastalıklarını görüyordum. O öğrenci hasta değildi, bir vaka da değildi. O sadece INSAN dı. Kendinde anlayamadığı bir takım değişimler olmuştu ve bunun nedenlerini öğrenmek/anlamak istiyordu. Bilgi Biz'deydi. Biz ise üç şey yapıyorduk:

1-Bilgi'yi kendimize saklayarak, bu insanın çaresizliğinin en önemli nedeni olan Bilgi Tekeli'ni besliyorduk ve bu Bilgi Tekeli de Biz'im öğrenilmiş çaresizliğimizi besliyordu.

2-İnsan bedeninin dışında olan hastalıkları, bedenin içinde tanımlamaya ve çözmeye çalışıyorduk.

3- Bedeninde hiç bir tıbbi problem olmayan insana yardım etmek adına, bedeninin içine kimyasallar sokuşturuyorduk.

Bunları BİZ yapıyorduk ve herhalde, bu servisin girişinde kocaman harflerlere yazılı ANA BİLİM DALI nitelemesi taş duvarlar için değil BİZ içindi. BİZ varolduğumuz için ANA BİLİM DALI idi burası.

Ve BİZ'deki Bilgi yapabileceğimiz başka şeyler olduğunu söylüyordu bana. Yine heyecanlı ve öfkeliydim. Boyun eğmeyi hazmedemiyordim. Söz istemeden "pat" diye, "özür dilerim hocam, ama burası sizin özel muayyenehaneniz değil" dedim. Ne demek istiyordum? Anlattım.

Bizden yardım isteyen bu insanın sırtında bir kapalı aile yapısı vakası vardı, sonra bu yapının cenderesinde kurtulabileceği coşkusuyla uğraştı, didindi ve üniversite sınavını kazanarak buraya geldi, bu coşkunun verdiği dinamizmle kendini iyi hissettiği başarılı bir yıl geçirdi burada, sonra yaz tatili.... Ve tatil sondromu! Burada kendi isteğiyle kurduğu sosyal ilişkiler ağı ile aile yapısı arasında çatışma başladı. Ya aileni ya da arkadaş çevreni seçeceksin gibi insan-dışı bir dercih bunalımında yalnız kaldı. İkinci yıl sırtındaki diğer iki yükün de farkına vardı. Hemen bütün öğrenciler arasında "öğrenci hapishanesi" diye anılan **öğrenci yurtları vakası** ve yediden yetmişe herkesin eleştirdiği **eğitim sistemi vakası**. Bunların altında ezildikçe kendini suçladı. Kendini suçladı çünkü, herşeye rağmen, mükemmel olmayı becerebilecek kadar insandışı/robot olmaya eğitilmişti. Bizim gibi olmaya eğitilmişti. Sevgilisi de katıldı bu oyuna ve onu terk etti. Ama mükemmel - robot olmayı beceremedi ve şimdi bizden yardım istiyor. Ne için? Mükemmel-robot olailmenin yolunu yöntemini öğrenebilmek için mi?

Bu insanın bizden yardım istemesi sadece bir sonuç! Sırtındaki 'vakalar'ın sonucu! Ve bu servisin girişinde kocaman harflerle ANA BİLİM DALI yazıyor, yani SONUÇLAR üzerinde kaydırak oynama yeri değil burası. Olguları çözümleyen, gerçek nedenleri ortaya çıkaran, yanılgıları belirleyen, çözüm önerileri oluşturan, bunları yayınlayan ve varoluşuyla. tek tek insanlarda ortaya çıkan sonuçların gerçek nedenlerinde olması gereken değişimler yönünde, yasama ve yürütme organlarında yönlendirici olması gereken bir yerdeyiz. Herhalde şu anda varolan yasama ve yürütme sistemi vahiy yoluyla gelmedi, bir yerlerde üretilmiş bilginin

yönlendirmesiyle oluştu. Ama şimdi, burada da başka bir bilgi var, tek tek insanlar bu sistemin iyi olmadığının bilgisini sunuyorlar bize. Peki neden bu bilgi yönlendirici olamıyor?

Biz hemen şu anda, bu insanın sırtındaki vakaları, yani aile yapısını, kaldığı öğrenci yurdunu ve okulundaki eğitim sistemini en ince ayrıntısına kadar didik didik edecek/inceleyecek bir araştırma için örgütlenmeliyiz. Bu yapılar içindeki bütün 'hastalıkları' ortaya koymalı, bu insanın bunalımıyla bağlantılarını açıklamalı ve benzer durumda olan bir çok insana yardımcı olabilecek bir rapor ortaya çıkarabilmeliyiz. Asıl yapmamız gereken bu!.. Bu sefer heyecanımın altını epeyce doldurmuştum sanırım ki, 'hocam' bir süre düşünmek zorunda kaldı. Yüzünde hafif, küçümseyici bir gülümseme ve salonda sessizlik. Görmüş, geçirmiş 'hocam'ın sessizliği bozuşu şöyleydi:

"Haklısın! Ama biliyorsun ki bu dediğini yapmaya çalışan öğretim üyeleri şimdi ünivrsitenin dışındalar(1402'likler!), üniversitelere giremiyorlar. Biz hiç olmazsa buradayız ve bir şeyler yapabiliyoruz değil mi?"

Bunu söyledikten sonra salondan çıkmak üzere kalktı 'hocam'. Gitmek zorundaydı. Muayenehanesindeki (ekmek teknesi!!!) hastaları bekliyordu. Ama kalkıp gitmese de söyleyebileceğim hiçbir şey yoktu. Nutkum tutulmuştu. Bu sözler üzerine ne söylenirdi ki?

'Hocam', tarihsel perspektiften yoksun olmadığını anlatmıştı bir cümleyle... Serol Teber de iki çiltlik çalışmasıyla ('Doğanın İnsanlaşması' ve 'Davranışlarımızın Kökeni') tarihsel bir perspektif sunuyordu. İkisi de yalan değildi. Ama yollar ayrıydı, kesinlikle AYRIYDI. Sorun ideolojik bulanıklık'tı artık. Netlik gerekiyordu. Tercih Bunalımı!...Köşelerim belli olmalıydı!...

Anlamıştım!.. O dört dosyayı yeniden inceleyebilir ve Serol Teber'in çalışmalarını ANA BİLİM DALI'nda tartışmaya/incelemeye açabilirdim. Ama hepsi bu kadar! Biraz daha bilgilenecek, Bilgi'nin Tekelleşmesine biraz daha hizmet etmiş olacaktık. Bilgilenmemizin öngördüğü değişimler için tek bir adım atamayacaktık. 'Hocam'ın tarihsel perspektifine göre bu mümkün değildi, hatta yasaktı!

Çelişki çok netti. Ya, bu sistemden beslenen ve sistemin varlığına muhtaç olan TUZU KURULUĞUMUZ'dan vazgeçecektik ya da, insanın bedeninin dışındaki hastalıklar için insan bedenlerine kimyasal ve elektro-mekanik müdahaleleri becerebilen TUZU KURU HEKİM-ROBOT'lar oluşumuzu hazmetmeyi başaracaktık!

Biraz önce Biz'den yardım isteyen insana imrenmiştim. Birilerine "ben iyi değilim, hastayım" diyebilmek istiyordum. Ama bu mümkün değildi artık. Çünkü ben Bilgi ile donanmıştım. Hasta olamayacak kadar KİRLENMİŞTİM Bilgi'yle! Kimseden yardım istemek zorunda kalmayacak kadar idare edebilirdim ruhsal çalkantılarımı.

Bir TUZU KURU AYDIN VAKASI olarak, bizden yardım isteyen insanın sırtındaki yüklerden biri gibi hissediyordum kendimi ve bu sorunumun çözümü için o zamanki "bulanıklığımla" yapabileceğim hiç bir şey yoktu. Cicili bicili KİRLİ UZLAŞMALARA ihtiyaç duymayacak kadar öğrenmem gerekiyordu savaşmayı!.

SONUÇ

Batıdan örnek almaya çalıştığımız siyasal-ekonomik sistemin uygulandığı toplumlarda, bu sistemin uygulanabilmesi için ödenen İNSAN BEDELİ'nin çoğu tıbbi kayıtlardın çıkarılabilir. Küreselleşme iddiasında olan sistemin, gezegenin bir yarısında akıttığı kan, bu sistemin "oturmuşluğu" içindeki insanların iyi oldukları yalanı arkasında meşrulaştırılıor. Bu yalan tıbbi kayıtlarda görülecektir. Bu tarihsel bilgi bu coğrafyaya sunulmalı ve üniversiteler bu Bilgi doğrulsunda sistemin bütünlüğünü analitik tartışmaya açmalıdır, bu tartışmayı toplumun her kesimine ulaştırmalıdır. Toplumdaki konumlanışı her ne olursa olsun, her insanın hissettiği ama anlayamadığı sorunlarını anlayabilecek ve çözümü için proji üretebilecek örgütlenme hakkının önünün koşulsuz olarak açılması, coğrafyamızdaki sağlık hizmetlerinin tıkanıklığını çözme yolunda atılacak en acil adımdır. Yöntemsiz ve örgütsüz olmaya mahkum edilmiş insanların sağlık sorunlarının sahiden çözülebilmesi mümkün değildir. Bu tüm tıp fakültelerince net olarak ortaya konmalıdır. Ama yine de yeterli değildir Bugün, yükselen değerler denen dizge doğrultusunda tek tek insanlar sistem'in iyi bir bireyi olmayı kendisi için İYİ BİR ŞEY'miş gibi teorize etmeye zorlanılmaktadırlar. Halbuki bu, insanın KİŞİLİKSİZLEŞMESİ ile aynı şeydir. Ve bu durumdaki insanın bedenselleşen ruhsal çalkantılarının tıbbi yardımla çözülebilmesi mümkün değildir. Bu insalar tıbbi yardıma kapalı hale gelmektedirler. Hekimler bu yalana bulaşmamalıdırlar. Yöntemsiz ve örgütsüz olan insanların bedenselleşerek ortaya çıkan hastalıklarına çözüm bulabilecek tıbbi bir alan olmadığı ve hiçbir zaman da olamayacağı net olarak belirtilmelidir.

Tıp literatürüne geçmiş bütün hastalıklar ve tedavi yöntemlerinin gezegenin her yerinde geçerli olan bir önemi vardır, anlaşmalı ve bu bilgi ile donanım sağlanmalıdır. Ancak hemen tüm tıp fakültelerinin deontoloji derslerinde tekrarlanan **"Hastalık yoktur, hasta vardır"** önermesi de en az "genel Bilgi" kadar önemlidir. Bugün tıp fakültelerinde hala, Batı'dan gelen literatürlerin tartışıldığı seminerler yapılıp, bu coğrafyadaki insanların hastalıkları, bu literatürlerdeki tanımlar ve çözüm önerilerinden birine uydurularak (!) tedavi protokolleri belirlenmektedir.

Bugün, hiçbir tıp fakültesinde, literatürde tanımlı hastalıkları bu coğrafyadaki insanların NASIL YAŞADIĞININ BİLGİSİ yoktur. Örneğin şeker Hastalığı için İngiltere'de yapılmış bir araştırma ve bu araştırma doğrultusunda oluşmuş tanımlar/tedavi yöntemleri, aynı hastalığı bu coğrafyadaki insanın nasıl yaşadığının ve nasıl tedavi edilebileceğinin bilgisini veremez. Ya da Amerika'dan gelen Yüksek Tansiyon hastalığı bilgisi, bir yakınınız nasıl olup da gözaltında kaybolabildiğini anlamaya mahkum olan ya da yakını olmasa da, böylesi olayların acısıyla yaşamaya mahkum olan bu coğrafyada ki hiper tansiyon hastasının tıbbi sorununu anlamaya ve tedavi edebilmeye yetmez.

Tıp fakültelerinin, salonlarda tanımladıkları hastalıkları, bu coğrafyadaki insanların NASIL YAŞADIĞININ BİLGİSİNİ ortaya çıkarmak üzere çoğrafyayı karış karış inceleyecek bir çalışmanın örgütlenmesine önderlik etmesi ve ortaya çıkan **bilgi** ile bütün hastalıkları ve tedavi yöntemlerini yeniden tanımlaması gereklidir. Bu coğrafyaya özgü literatür ortaya çıkmalıdır.

Bunlar yapılmadığı sürece, sağlık sorunları için bize başviran insanlara hasbelkader birşeyler yapmış olmakla, tuzu kuruluğumuzu idame ettiren hekim-robotlar olmaktan kurtulamayacağız.

Belki özlediğimiz sağlık standardına ulaşabilmeye ömrümüz yetmeyecek. Ama insanlara böylesine utanmazca YALAN SÖYLENDİĞİ bir dönemin GERÇEK TARİHİNİN ortaya çıkmasına önderlik etmek de bizi sefilliğimizden kurtarabilecek önemli bir adım.

Evet.... Yine heyecanlıyım, ister gülün, ister düşünün. Ben asam elimde dolaşıyorum.

GEREKLİ SOHBET GEREKSİZ YAZI

(GELECEK HAFTA DEVRİM OLACAĞINA İNANANLAR LÜTFEN OKUMASIN!)

Düşündüğünü yazsana!

Dede DOĞAN

Arkadaşların ısrarı sonucunda yolum epeydir gitmediğim Taksim'e düştü, hoş bir sohbetin içinde buldum kendimi.... Kalabalık oturduğumuz masada üç kişi kaldık: Kamil, Fatma, ben..... Laf döndü dolaştı, 'gazete çıkartma hayallerine' geldi. Fatma da heyecanlı, Kamil de...Yeni bir dergi için kolları sıvadıklarını, çıkaracakları dergiden sonra da belli bir zaman geçtikten sonra haftalık bir haber gazetesi çıkartmayı planladıklarını anlattılar.

Varolan siyasal dergilerin aylığını, haftalığını, öneş günlüğünü kısa kısa değerlendirdik. Olmasını düşündüğümüz bir gazetenin olmadığına karar verdik!

Kamil ısrarla, "olması gereken gazete hakkında, düşüncelerini yazsana!" dedi. Hak etmediğim halde, gönlümü hoş edecek güzel sözcüklerle de ikna etme çabasını ihmal etmedi.

"Genel olarak düşüncelerimi biliyorsunuz, sorun olanaklarda! Söyleyeceğim sözlerin uygulanamadıktan sonra bir anlamı yok ki!" diyorum. Hemen itiraz ediyor:

"Yapma!.. Sen değil misin, yapılamasa da önce hayalini kuralım diyen! Öye kolay kurtuluş yok, yazacaksın arkadaş!"

Hık mık dememe fırsat bırakmadan yıllardır hayalini kurduğum 'gazetecilik modellerini' sıralıyor. "Sen değil misin..." diyor, anlatıyor. "Sınıf gazeteciliği", "halk gazetesi", "eleştirel meslek", "gazeeciliğin devrimci özü", "günlük gazete", "haftalık dergi", "ideolojik bombardıman", "manipulasyon" gibi gazeteciliğe has terimsel laflar sıralıyor. Arada bir itiraz edecek oluyorum; "yapma!" diyor, devam ediyor, "Sen değil misin?".

Kamil'in ve Fatma'nın ısrarları birlikteliğimiz boyunca sürdü.

Fatma, "Uyuşukluk içindesin, hayallerini yitirme tehlikesiyle karşı karşıya kalacaksın!" diyor.

"Yoksulluğun bizi boğazımıza kadar çevrelediği ir ortamda, yoksul insanların para verip satın alamayacağı bir dergi ya da bir gazete hayali bizimkisi! Ağzımızla kuş tutsak ne sonuç çıkar? Okura ulaşmak kolay değil! Yayını çıkarırsın, ekonomik sıkıntılar yüzünden zaman aksar, ilan ettiğin periyodu yakalayamazsın. Oysa periyodlu yani, süreli yayınlarda zamanı giç aksatmamak gerekir. Bu süreli yayıcılığın şartıdır. Gazetecilik ya da dergicilikte de önemli bir durumdur. Biz bunu aşabilecek miyiz? Ya da şimdiye kadar girişitğimiz deneyimlerde aylık da olsa, onbeş günlük de olsa zamanı yakalayabildik mi? Hayır!

Haydi çıkarttık diyelim, dağıtım yapamazsın, dağıtım için bol bol para harcamak zorunda kalırsın, okurla buluşamazsın. 'Elden dağıtım' bir çaredir. Ama biliyorsunuz, elden dağıtım yapan arkadaşlar sohbeti severler. Yayını dağıtırken, başlarlar sohbete! Gazeteciliğin ulaşacağı hedeflere ulaşamaz. Bilmem kimcilerin yayını olursun. Haber kaynağın, okurun bile gazeteyi belli dar kalıplar içinde görür... Elin ayağın bağlanır. Giderek gazetenin okuru da belli kalıplar içinde algılanır. Bu açıdan aslına bakılırsa ben, bir gazete ya da dergi düşünürken, daha çok gazetecilikk mesleğinin sınırları içinde kendine misyon yükleyen bir gazete düşünüyorum."

Kamil hemen müdahale ediyor, "Döktürdün yine" diyor, "Sen de biliyorsun ki, biz gazete diyoruz gazzete!.... Biz de başka birşeyden bahsetmiyoruz, gazete çıkartıyoruz. Bizim işimiz gazçetecilik olmalı... Daha önce bu gerçeği kabullendiremediğin arkadaşların, senin hayallerin üzerinde etkisi olmuş anlaşılan. Sen de, ben de Fatma da biliyoruz artık, ne yapmamız gerektiğini. Gazete gibi gazete, dergi gibi dergi. Soru sormayı gilen, yanıt almayı beceren..."

Ben konuşmamı sürdürüyorum: "Ya bütün bunları önce konuşacağız. Neye niyetlenmişsiniz, neyi çıkarabileceksiniz? Bana göre, bugün gazetecilik çok daha önem kazanıyor. Radyoların, televizyonların, gazetelerin hafızaları unutkanlaştırdığı, bilgilendirmeyip oyaladığı bir ortamda; ideolojik kitle iletişim araçlarına ihtiyaç var. Bu araçlarda da neyi nasıl anlatacağımızın tartışılmasına ihtiyaç var. Bazı şeyleri tartışmadan 'gazete hayali' kurulmuyor. Hayalden önce var olan durumun tespitini yapmamız gerekiyor. Yayının nasıl çıkacağını, nasıl dağıtılacağını... Hatta o gazeteyi çıkaracak yayınevinin işletme yapısını, fikri haklara bakış açısını, ücret politikasını... Önemsiz mi bunlar?"

Fatma, "Bunları anlatıyorsun

ta bütün bunlar biraz da ekonomik sorunlar."

"Tamam da bilgi satabilmek için bilgi almalısın. Bazı şeyler sadece günlük gazetelerden, televizyonlardan öğrenilmiyor. O bahsettiğimiz gazete ve televizyonun da ne menem birşey olduğunu herkes biliyor. Bol kitap okumak gerekiyor, kitaba para vermek, satın almak gerekiyor. Dergileri takip etmek gerekiyor. Bir kitap olmuş bilmem kaça? Gazeteler bilgi satar. Bilgi satmak için bilgiye para harcayarak ulaşmalıyız. Okumalıyız. Anlamalıyız. Anlamalıyız ki, anlatmalıyız. Anlatabilmeliyiz.

Bilgi satmak için bilgiye para vermekten bahsettim. Bu sadece kitap almakla olmuyor. Bir haber için gidip gelmek bile, özellikle sosyalist gazetelerde çalışanların can sorunu... Haber takip etmek para harcamayı getirir. Ben inamıyorum ki, çıkartmayı düşündünüz gazetede, direkt etkisi olmasa da habere para harcamak gazeteye tiraj getirir. Tiraj demek, çıkacak yeni sayının sermayesini çıkarmak demek.

Fatma devam etti: "Bizim çıkaracağımız yayınlar, bildiğin gibi sınırlı ekonomik kaynakla çıkacak."

Birden boş bulunup, "Çözümsüz değil ki!" deyiverdim.

Kamil, "Haa, sadete gel".

Kahkahalar atıyoruz. Oyuna gelmiştim. Binbir dereden su getirip, işi yokuşa sürüyordum, ama aslına bakılırsa, 'gazete hayalleri'mden de hiç kopmuş değildim. Olayları iyi takip eden, olayın içinden haberler veren bir gazete...Olaylar ve olgular arasındaki ilişkiyi iyi sunabilen bir gazete...Giderek olgular arasındaki ilişkileri okura kavratabilen bir gazete...Ama sunuş yöntemi olarak, okuru aptal yerine koymadan, bu budur, şöyle şöyle yapmalıyız demeden, herkese kendi muhakeme yeteneği ile olayları ve olguları değerlendirtebilen bir gazete...

Fatma, "Konuyu dağıtmayalım. Biraz önce dağıtımdan bahsetmiştin. Dağıtmayıp, dağıtımdan bahsedelim... Sence dağıtım nasıl olmalı?"

"Aslına bakılırsa bu konuda alternatif bir önerim yok. Ancak satış için bazı yöntemleri denemekte fayda var. Elden satış mı olur, ayaktan satış mı bilemem. Bu işe soyunmuşsak bir yolunu bulmak gerekir. Bütün bunlar bir yana dağıtım olayında 'bayii dağıtımı' mutlaka ama mutlaka olmalı. Dağıtım tekellerine, 'N'olur bizim yayını dağıt' dersin, dağıtmazlar. Kırkiki dereden su getirirler. Senin dergini dağıtmayı ekonomik bulmazlar, "dağıtım limitimiz dolu, yeni dergi ve gazete alamayız" derler. Ama mutlaka, okura ulaşma yöntemi olarak bayi satışına önem verilmeli. Çıkardığın yayını tüm gazete bayileirin vitrininde gösterebilmelisin" derim.

"Evet" dedi Fatma, "Ben seni anlamıyorum, biz bunları bilmiyor muyuz sanki. Daha önce defalarca konuştuk, defalarca neler yapılması gerektiğini dile getirdik. Biliyorsun önceki deneyimlerimizde elimizde olmayan bazı nedenler yüzünden bunlar gerçekleşmedi. Niye? Çünkü önümüzde bir sürü engel. Şimdi başladığımız süreçte bunların olamayacağını garanti edemeyeceğimi de biliyorsun. Ancak bunlara rağmen... Bunlara rağmen devam etmemiz gerektiğini de biliyorsun."

Geçmişi düşünüyorum. 12 Eylül sürecini, okulları, okuduğumuz yılları...Tartışmalarımızı, öğrenci derneklerini...Fatma konuşmaya devam ediyor, Kamil ona karşı çıkıyor. Kamil bir şeyler anlatıyor, Fatma karşı çıkıyor, sonra fikir birliğine varıyorlar. Bana sorarak, vardıkları sonuçtan onay bekliyorlar. Ben konuşmada, ipin ucunu kaçırmışım. Dinlemediğim anlaşılıyor, ikisi de kızıyorlar. Sorularını yeniliyorlar. Tartıştıkları, 'sol' gazetelerin içerikleri, okura nasıl sunulacakları gibi konular...Uyarılar üzerine, daldığım geçmişten toplantının gündemine geliyorum. Soru soruluyor. Yanıtlıyorum: "Basın, sadece siyasal haber ve yorumlarıyla değil, kültürel ve magazinel değerlendirmeleriyle de okurlarında düşünceler oluşturur ve onlar da, belli bir yaşam sitiline ilişkin beklentiler yaratır."

"Haklısın" diyor Kamil, "dünyayı değiştireceğiz de kendi yaşam biçimimizi nasıl değiştireceğiz?"

"Dostum tembellik içindeyiz. En çalışkanım diyen bile çoğu zaman beyhude bir uğraş içinde...Günlük ihtiyaçlar için ne kadar çok zaman kaybettik. Oysa yayın işi günlük değil ki, aylara yıllara yayılan bir süreci içerir" diyorum.

Kamil beni süzmeye başlıyor: "Durgunlaştın ya, artık dervişleşirsin de...Döktürüyorsun gene.."

Duruyorum. Karanlık bir ortam. Sohbet uzuyor. Karnım aç, sabah kahvaltısıyla duruyorum. İçgüdüm düşünmemi engelleyecek derecede inat etmeye başlıyor. Kestirip atıyorum: "Arkadaşlar" diyorum. "Aylarca süren, önceden belirlenmiş, disiplinli çalışmalar, karşılığı zamanla alınacak çalışmalar için önü açık olmalı girişiminizin, veeee ben açım! Öğle yemeği de yemedim. Şimdi de zaman akşam.. Birşeyler atıştırsak".

Durum değerlendirmesi yapıyoruz. Oturduğumuz kafeterya da karnım doymayacak, lokantaya gitsek hepimizin yemek yemesi gereksiz. Kamil ve Fatma, "Biz eve gideceğiz, yemek yemeyelim. Sadece sen ye".

"Olur" deyip, Beyoğlu'nun ara sokaklarında karın doyuracak lokanta arıyoruz.

Fatma'nın bildiği, "ev yemekleri" yapılan bir lokantaya giriyoruz. Ben yemek yiyorum. Onlar seyrediyor. "Dostlar" diyorum. "Biri yer biri bakar, kıyamet bundan kopar". Gülüyoruz.

Lokandadan çıktığımızda, yazı yazma konusunda anlaşıyoruz.

Sohbetimiz Topkapı'ya giden otobüste de devam ediyor.

Otobüsün camları buğulu, görüntü net değil. Ancak gecenin karanlığı, net olmasa da ışıklarla yırtılıyor.

Topkapı' da ayrılıyoruz.

Dergimizi çıkarma sürecinde düşüncelerini sunarak katkıda bulunan bazı arkadaşların görüş ve önerilerini ilettikleri mektuplarından, ilgili bölümleri siz okurlarımıza da aktararak paylaşmanın faydalı olacağına inanıyoruz. Tüm okurlarımızın görüş, öneri, eleştiri ve değerlendirmelerini de bekliyoruz.

UZUN YÜRÜYÜŞ

Öncelikle hepinize merhaba...

....Çıkarmaya çalılştığınız dergiyi, kapsamlı ve kapsayıcı, mevcut tıkanıklıkları aşmaya yönelmek isteyen, tartışan, üreten insanlara açık, devrimci sosyalist bir platform olarak anlıyorum. Böylesi bütün platformlarda yer almak gerektiğine inanıyorum... Böylesi koşullarda sizlerle dayanışma içerisinde olmak, benim için büyük bir mutluluk olacak. Dostluğa dayanan, üretmeyi paylaşmayı ve dayanışmayı amaçlayan bir diyalog kurmanın önemi büyük. Cidi aksilikler çıkmazsa (çünkü sonuçta cezaevindeyim) bu noktada üzerime düşen sorumluluğu en iyi şekilde yapmaya çalışacağıma inanmalısınız.

....Şekillendireceğiniz plan, sorunlara yaklaşımınızdaki perspektif ve yönteminizle bağlantılıdır. Dolayısıyla düğümün asli çözüm noktası burada kendini gösteriyor. Buraya ilişkin göstereceğiniz yaklaşım, ne yapacağınızın, daha da önemlisi ne yapabileceğinizin göstergesi olacaktır. Ben şöyle düşünüyorum: Marksizm'in bütünsel olarak yeniden üretilmesini hedeflemek, temel perspektif olmalı. Belirlenecek yöntemde, böylesi bir perspektifin içeriğini doldurucak teorik-pratik gerekliliklerin karşılanmasına uygun olmalı. Buna göre, mesela, yalnızca ülke koşullarıyla sınırlı, ya da yalnıza politik alanla ilgili tartışmalar, köklü bir çözüm bekleyen karmaşıklaşmış sorunlar karşısında bir çıkış sağlamayacaktır. Bu gün ise, karşı karşıya bulunulan sorunların bütünsel ve evrensel içeriğini kavramak gerekiyor. Bu açıdan belki de öncelikli adım, sorun alanlarının bütünlüklü olarak tanımlanmasıdır diye düşünüyorum. Tartışarak, tartışabilecek güçlerle birlikte düşünerek, çözüm üretilecek köklü planların çıkarılması, belli bir kavrayışı yansıtıyor. Çünkü geç olmasındansa, yöntem ve perspektif noktasında doğru bir içeriğe sahip olmak, daha belirleyici bir önem taşıyor. Partizan geleneğinden olmanız bakımından, bu noktada atacağınız adımı ilgi ve merakla bekliyorum. Aslında bir adım atmanız sözkonusu zaten ancak ben daha çok içerikle ilgileniyorum. Bunu süreç içerisinde anlayacağız...

....Öncelikli mesele kavrayış sorunu olduğundan, bu noktada tam olarak netleşmek gerekiyor. Genel olarak kendi kavrayışıma göre şunları söyleyebilirim: Dünyada ve Türkiye'de Marksizmin durumu. Krizin tanımlanması, boyutlarının ortaya konulması ve sorun alanlarının belirlenmesi. Yani teorik, ideolojik, politik ögelerin kendi içlerindeki ve birbirleriyle olan ilişkilerindeki sorunların irdelenmesi. Bununla bağlantılı olarak nesnel koşulların ve yeni olguların açımlanması. Yeni yönelimlerin, yeni belirlemelerin ortaya konulması vb....Bu arada benim özel bir önem verdiğim ve en çok boşlandığını düşündüğüm bir alan var: Felsefe....Felsefe üzerinde gereken ciddiyetle durulması sağlanmalıdır. Çünkü perspektif ve yöntem denilen şeyin içeriği bu alanda belirleniyor. Ufuksuzluğumuzun ve kavrayışsızlığımızın temel nedeni de bence burada... Bütün bu konuları pratikten kopuk mu ele acağız? Elbette hayır. Aksine pratiğin içinde olmak zorundayız. İster örgüt olalım, ister birey, teorik sorunları çözüme kavuştuşturabilmek için, kendi durumumuza göre pratik alanlarda olmalıyız. İki eğilimden uzak durmalıyız bence. Biri, dar pratikçilik olarak ifade edebileceğim, pratiği her şeye kadir gören, "bir eylemin bin teorik derde deva" olduğunu düşünen anlayıştır. Diğeri ise, teorisist eğilimdir. Devrimci teorinin yaratılmasını, doğrudan devrimci mücadele ile ilişkili ele almak gerekiyor. Ancak bunu teoriye ve pratiğe ilişkin mevcut yaklaşımlarla başarmak mümkün değil. Her şeyden önce teorinin ve pratiğin ne olduğu üzerinde doğru bir yaklaşım gösterilmelidir...

.....Basitten karmaşığa diye ifade ediliyor. Tamam. Ama, basit nedir, karmaşık nedir, asıl mesele bu. Önce kendi örgütümüzle, sonra devrimci hareketle ve en sonu uluslararası düzeyde hesaplaşmak ne kadar mümkün? Böylesi bir kategorik yaklaşımla ne kadar çözüm üretilebilir? Yoksa daha farklı, mesela daha bütünlüklü bir yaklaşım mı geliştirmek gerekiyor? Başta da söylediğim gibi, yöntem ve perspektif sorunu, başlıbaşına bir konu oluşturuyor. Ayrıca, insanlarımızın ideolojik ve siyasal hazırlıklarının geriliğiyle, hasaplaşmamız gereken tarihsel sorunlar karşı karşıya konulmamalı. Bence bunu bir çatışkıya dönüştürmemek gerekiyor. Yoksa işin içinden çıkılması mümkün olmaz. Her sorun kendi düzeyinde ve bir başka düzeyle olan ilişkisi içinde ele alınmalı. Eğer sorunların karmaşıklığı daha kapsamlıysa, yöntem olarak daha kapsayıcı bir yaklaşım geliştirilebilir. Yeter ki sorunlar ortaya doğru konulsun. Bu açıdan, "basitten karmaşığa" yaklaşımını doğru görüyor, ama bunun içeriğinin, tanımlanacak sorun alanının yapısına göre belirlenmesi gerektiğini düşünüyorum.

.... Bana göre, her geri çekiliş, yeni bir ilerlemenin nüvelerini oluşturur. Her bitiş yeni bir başlangıcı önceler. Önemli olan inatçı ve ısrarcı olmaktır. Her şeyi yıkıp, her şeye yeniden başlamak bu temelde mümkün. Meseleye böyle yaklaşılırsa, daha sağlıklı olacağına inanıyorum.

Köklü bir altüst oluş ve yenilenme sürecinden geçiyoruz. Dünya ssyalist hareketinin kaderiyle, kendi yaşadığımız tarajedilerin kesişim noktasındayız. Yaşadıklarımızın üzerimizdeki tahribatını gözardı etmek mümkün değil. Kendi adıma yıkımların içinden çıkıyorum. Daha inatçı ve daha ısrarcı.... Devrimciler ve komünistler olarak önümüzdeki sürecin anlamıysa, bence teorik ve pratik olarak yeniden doğrulmak, yenilenerek yeniden başlamaktır. Temel Demirer'in güzel bir tanımlaması var: "Devrimcilikte devrim" diyor Yaşadığımız sürecin özü de budur. Devrimcilikte devrim yaşıyoruz. Buna karşı direnenler de var, bilinci ve iradesiyle yaşayanlar da....Bizim ne yapmamız gerektiği ise sanırım yeterince açıktır.

.....

Erhan Meydan/ Bursa Özel Tip Cezaevi Şubat 1996

Merhaba

..... Hayatın canlı yanını körüklediğiniz, insanlığın iyiliği için çalıştığınız müddetçe size destek olurum. Bu eleştirel bir destek olur. Sansürcülüğe karşıyım. Beni istediğiniz gibi eleştirirsiniz. Küfür bile edebilirsiniz. Bunları bahane etmem. Ama sansürü bahane ederim. Kendime yakın bulduğum hareketleri daha çok eleştiririm. Debbağ sevdiği deriyi yerden yere vurur.

.....

Umarım derginiz diğerlerine benzemez. Uzun soluklu, geniş perspektifli olur. Sayfalarını aydınlara, hatta liberallere, dincilere, dostlara, düşmanlara açar. Ama asıl stilini, Spartaküs sitilini de bulandırmaz, berrak tutar.

..... Kültür sayfasını geniş tutun. Paçavraya (biçim olarak) benzemesin, kaliteli olsun. Biçim, okuyucu için önemlidir. Kapağını parlak kağıt yapın ve sanat değeri olan güzel, renkli resimler basın. İleri, politik bir dergiyi, biçim güzelliğiyle tanıştırmak şarttır. Aç kalın ama dergiyi alımlı, kaliteli çıkarın.

.....

Başarılar diler, tüm arkadaşlara selam ederim.

Muzaffer Onuçoğlu/ Avustralya Ocak 1996.

Merhaba Arkadaşlar

..... "Dünyayı yorumlamakla yetinmeyip onu değiştir"me çabasında olan insanların sürekli yeniyi yaratma çabaları kadar güzel bir şey olamaz.

.....Marksizmin devlet tanımında genellikle devletin baskı aygıtlarına vurgu yapılır. Kendisi ile birlikte tüm sınıfları ortadan kaldıracak olan proleterya sınıf farklılıklarının bir ürünü olan devleti de ortadan kaldıracaktır. Ancak, sınıfsız ve sömürüsüz bir toplumsal düzen olan komünizme geçiş aşaması sosyalizm sürecinde, burjuvazinin direncini kırmak için bu baskı aygıtını(devlet) kullanmak zorundadır. Bu genel belirlemeden sonra esas olarak belirtmek istediğim olgu, devletin salt baskı araçlarından oluşmadığı, hatta sömürü sisteminin devamı için esas olarak devleti elinde bulunduran sınıfların günümüzde devletin baskı aygıtlarından çok, onun ideolojik aygıtlarına daha fazla önem verdikleri ve o aygıtları sürekli olarak güçlendirdikleridir. Bu aygıtların en önemlilerinden biri de iletişimin önemli bir bölümünü oluşturan, görsel ve yazınsal basını ifade eden medyadır. Bu konu son çeyrek yüzyıldır bilim adamlarının (toplum bilimcilerin) üzerinde en fazla durdukları ve en fazla ürün verdikleri bir konudur. İşte böylesine devasa bir sorun karşısında proletarya hareketi ve toplumun ilerlemesinden yana olan aydınlar maalesef bu sorunu bilnce çıkarıp onun gereklerini yerine getirmek için gerekli çabayı gösteremiyorlar.

.....Bir kere şunu bilmek zorundayız. Sosyalist ya da kendine "sol" diyen tüm çevrelerin en büyük problemi güven sorunudur. Yani inandırıcılıktır. Her kış "baharda güçlü atılım" sözü verip, bunu yerine getiremeyince inandırıcılığını yitirmek kaçınılmaz olmaktadır. Bunun gibi bir çok örnek sayabiliriz.

Sosyalist hareketin kitleler nezdinde prestij kaybetmesinin en önemli nedeni; "eşitlik" demiştir, oysa kitlelerin öncüsünün kitlelerden kopmasıyla sosyalist ülkelerde öncü ile kitleler arasında belirgin bir eşitsizlik doğmuştur. "Özgürlük" denmiştir, ancak anavatan savunması, tek ülkede sosyalizmin kesin zaferi kavramları altında her türlü muhalefet baskı altına alınmıştır. Bunları kabaca şunun için belirtiyorum. Bu gün sadece (Türkiye'de) burjuvazi değil, komünist ve devrimci hareket de inanılırlığını yitirmiştir. O zaman sistemle birlikte çürüyen kokuşan sosyalist sol hareketten köklü bir kopuşu yaşamak istiyorsak öncelikle güvenilir ve inandırıcı olmalıyız. Bunu çok önemli görüyorum. Her türlü haksızlığa karşı olduğunu söyleyip, Saddam'ın Kürt katliamı karşısında dünyayı ayağa kaldırırken, Türk egemen sınıflarının Kürt katliamları ve insansızlaştırma politikası karşısında sessiz kalırsan Kürt halkına karşı nasıl inandırıcı olabilirsin? İran'daki mollaların cinayetlerini kınayıp Cezayir'de askeri faşist diktatörlüğün binin üzerinde şeriatçıya yönelik katliamı karşısında sessiz kalırsan, Müslüman halkların nasıl güvenini kazanırsın? Amerika'nın Irak'a yönelik saldırılarını kınayıp, Rusya'nın Çeçenistan'daki, Sırpların Bosna'daki katliamlarına sessiz kalırsan Balkan ve Kafkas halkları arasında nasıl bir güven yaratabilirsin? "İnsanlık Onuru İşkenceyi Yenecek"deyip kendi örgütün içinde "ajan" diye suçladığın insanlara işkence yaparsan, yukarıdaki söz ne kadar inandırıcı olur. Bunlar çoğaltılabilir. Aslında, "solda insan unsuruna yaklaşım" noktasında bu konular ayrıntılı olarak işlenebilir. Bu konu epey uzadı. Siz değerli dostlarıma tavsiyem; yapamayacağınız konularda söz vermeyin. Bir başka konu ise yapacak olsanız da "şunu yapacağız, bunu yapacağız"demeyin. Yapın ondan sonra konuşun. Hatta siz konuşmayın, kitleler konuşsun ve "adamlar ne güzel ne doğru şeyler yapıyor desinler.

Hem diyeceksin ki; "pratiğin dilini yakalamak ve kitlelerin somut ihtiyaçlarına kafa yoran.." oldu mu şimdi? Hangi verilere dayanarak "devrimci harekette ayrılıklar ve sonrası gelişmeler"i kitlelerin somut ihtiyacı olarak belirlediniz? Belirlediğiniz konu kitlelerin sorunu değildir. Olsa olsa "kitlelerden kopmuş olan 'proleter' hareketin ve devrimci hareketin" sorunudur. İşte daha başlangıçta o çok eleştirdiğimiz öznelciliğe düşersek nasıl olur da en önemli ereklerimizden biri olan düşüncelerimizin kitleler içerisinde maddi bir güç olmasını sağlayabiliriz. Bakın size kitlelerin en önemlil sorunlarını kısaca belirteyim: 1-Hayat pahalılığı, yani ezen ezilen çelişkisi, 2-Kimilerine göre "terör", kimilerine göre "Kürt Sorunu", kimilerine göre "kirli savaş" olan sorun, yani ulusal çelişki, 3-Şeriat tehlikesi, yani emekçi halkın bir kısmını sahte eşitlik söylemiyle arkasına almış olan, bir sömürücü sınıfın diğer sömürücü sınıflarla arasındaki çelişki.

Ülkenin ve kitlelerin gündemini belirleyen sorunlar bunlardır. Ben inanıyorum ki, bırakalım ülkemizi Dünyanın herhangi bir ülkesinde Türkiye'ye ilgi duyan herhangi bir kişiye, "Türkiye'nin üç önemli sorununu söyler misiniz?" diye sorsan hiç tereddütsüz "enflasyon, Kürt sorunu, şeriat tehlikesi" diye evap verecektir. Bu nedenle konu seçiminde itinalı olunmalıdır. .....Sol bu güne kadar hep başka, sol anlalyışlar üzerine politika yaparak politik arenada yer bulmaya çalışmıştır. İşte solun en büyük hastalığıyla işe başlanırsa, maalesef "40 küsur anlayışın yerine 41'incisini tesis etmiş olursun. Proletarya ideolojisi adına yola çıkanlar kendilerine rakip olarak burjuva ideolojisi ve onun kurumlarını görmelidirler.

Şayet mümkünse elinizde kitlelerin sorunlarına ve ülkenin sorunlarına ilişkin ürünler varsa ilk sayıda onları ön plana çıkarın. Ha, sözünü ettiğiniz konulara hiç değinmeyecek misiniz, elbette değineceksiniz. Ancak o konular geri planda kalmalı. Yani "Uzun Yürüyüş" dergisi herhangi bir okurun eline geçtiğinde "Bunlar şu şu konularda farklı şeyler söylüyorlar. Bu söyledikleri doğrultusunda hreket ederlerse bir yerlere varırlar" diyebilmeli. Herşeye rağmen ben kendi adıma sözlere birşeyler yazmaya çalışacağımı taahhüt ediyorum. Ve her sayıdan sonraki sayının konusunu belirler belirlemez bana bildirirseniz iyi olur.

....Farklı düşüncelere yer vereceğinizi söylüyorsunuz. Bu çok iyi olur. Derginizde işleyeceğiniz konularla ilgili devrimci demokrat ve yurtsever kitlelerin güvenini kazanmış gerçekten o sıfatlara layık yazarları arar yazı gönderip gönderilemeyeceği sorulur. Maddi imkanın olduğu durumlarda bu yazarlardan bazılarına makale başına belirli bir telif verilir. Veya daha önce başka yayınlarda çıkmış imzalı yazılar yazarlarına sorularak alınır ve yayınlanır.

İlk sayıda mutlaka Kürtçe en az (herhangi bir konuda olabilir) bir makale koyun, daha sonraki sayılarda, ezilen sömürülen ulus veya milliyetlerin baskı altına alınmış dilleriyle yazılan makaleler ve onların sorunlarına ilişkin yazılara mutlaka yer verin, yer verin ki, "farklılığınız fark edilsin".

Yayınevinin tüm çalışanları sigortalı ve sendikalı olsun ve bu kamuoyuna açıklansın ki, "sosyalistler kendi iktidarlarında işçileri sendikasızlaştırıyorlar veya sendikaları işlevsizleştiriyorlar. Çalışanların haklarını göz ardı ediyorlar" gibi, gerçek sosyalistlerin yapmayacağı, sosyalizmi karalamaya yönelik yalanları çürütün. Böyle yapın ki, farkınız fark edilsin.

Teorik, propaganda, ajitasyon içerikli yazıların dillerine dikkat edilmelidir. Yayınınız çıktığı zaman bir iki günde inceler ayrıntılı olarak eleştiri ve önerilerimi en kısa zamanda yazarım. Bir de kullanılacak fotoğrafların, yazı karakterlerinin ve renklerin seçimine dikkat edin.

.....Değerli arkadaşlar, eleştiri ve önerilerimde subjektif yönler olabilir. Ancak imkanlarınızı zorlayıp bunları dikkate alacağınızı umuyoruz.

Çalışmalarınızda başarılar diliyor, hepinizi sevgiyle kucaklıyorum.

Talip Çakmak / Çanakkale Özel Tip Cezaevi, Şubat 1996

Baki MURAT / Avusturalya

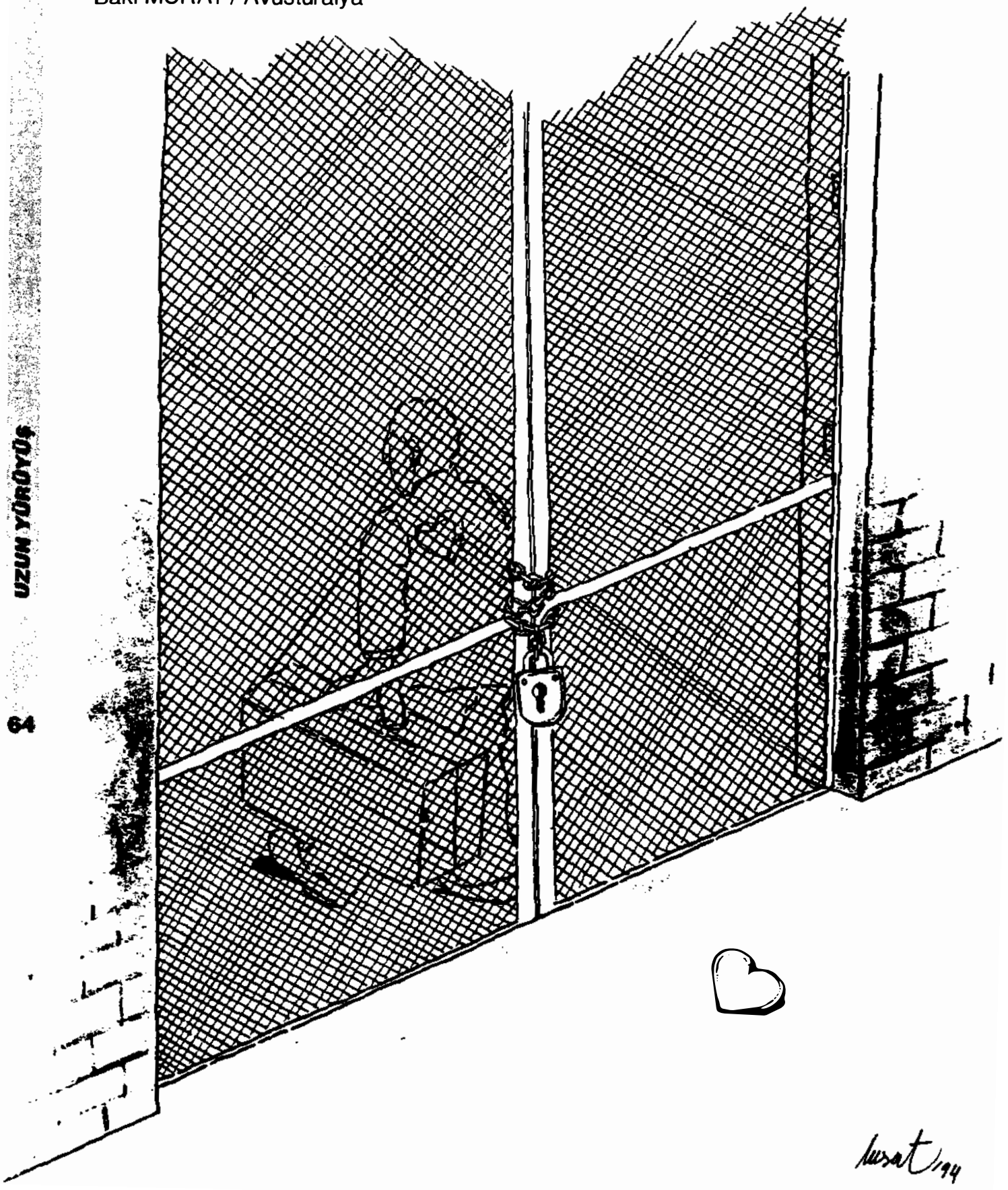

İNSANCIL

Aylık Kültür Sanat Dergisi

65. sayı Çıktı!

★ *İki kere iki eşit değildir dört*
Aşkın AYRANCIOĞLU

★ *Hegel felsefesinde insan sorunları*
Afşar TİMUÇİN

★ *Devlet felsefeciye danışmalı mı?*
Cemil GÜZEY

★ *Pazar ekonomisi sanatı ve medya canavarı*
Temel DEMİRER

★ *İki şiir kitabıyla Suna Aras*
Güngör GENÇAY

★ *Savaş ve savaş kışkırtıcılığı*
H. Hilmi BULUNMAZ

★ *Kaan Arslanoğlu ile söyleşi*
Nihat ATEŞ

★ Yıldız güncesi
Cengiz GÜNDOĞDU

ADRES:
Mollafenari
sok. Nadir Han.
No 40-42 Kat 5
Cağaloğlu - İST.
TEL:
551 79 94
513 93 99

BULUNMAZ KÜLTÜR MERKEZİ

"MART AYI ETKİNLİKLERİ"

05 Mart 96 Çağdaş estetiğin sorunları	(Felsefe semineri: Afşar Timuçin)
09 Mart 96 İnsancıl Okuma Tiyatrosu	(Berrin Taş'ın şiirleri)
10 Mart 96 Kültürel Sorun ve ÖDP'den Beklentilerimiz	Panel: Saat 14.00
10 Mart 96 Bulunmaz Tiyatro - İstanbul	(Hazırol-Oyun: Aziz Nesin)
11 Mart 96 Karikatür ve Toplum	(Söyleşi: Devrim Demiral)
12 Mart 96 Çağdaş Estetiğin Sorunları	(Felsefe Semineri: Afşar Timuçin)
16 Mart 96 İnsancıl Okuma Tiyatrosu	(Niyazi Akıncıoğlu'nun şiirleri)
17 Mart 96 Bulunmaz Tiyatro - İstanbul	(Hazırol-Oyun: Aziz Nesin)
18 Mart 96 Kişilikler Üzerine	(Söyleşi: Kaan Arslanoğlu)
19 Mart 96 Çağdaş Estetiğin Sorunları	(Felsefe Semineri: Afşar Timuçin)
23 Mart 96 İnsancıl Okuma Tiyatrosu	(H. İzzettin Dinamo'nun Şiirleri)
24 Mart 96 Bulunmaz Tiyatro - İstanbul	(Hazırol-Oyun: Aziz Nesin)
25 Mart 96 Postmodernizm Tartışması	(Sinan Kutlu - Kaan Arslanoğlu - Süreyya Evren)
26 Mart 96 Çağdaş Estetiğin Sorunları	(Felsefe Semineri: Afşar Timuçin)
28 Mart 96 İnsan Nasıl Kalleş Olur?	(Konferans: Cengiz Gündoğdu)
30 Mart 96 İnsancıl Okuma Tiyatrosu	(Rıfat Ilgaz'ın Şiirleri)
31 Mart 96 Bulunmaz Tiyatro - İstanbul	(Hazırol-Oyun: Aziz Nesin)

Etkinliklerimiz saat 19.00 - 21.00 arasıdır.
-Katılım ücreti 50.000- TL' dir.

Adres: İstiklal Cad. Aznavur Pasajı No.212/8 Galatasaray / İSTANBUL
Tel: (0.212) 513 74 31 - 251 85 23

YÜRÜMEK

Yürümek;
yürüyenleri
arkanda boş sokaklar gibi bırakarak,
havaları boydan boya yarıp ikiye
bir mavzer gözü gibi
karanlığın gözüne bakarak
yürümek!..

Yürümek;
dost omuz başlarını
omuzlarının yanında duyup,
kellesi orta yere
yüreğini yumruklarının içine koyup
yürümek!..

Yürümek;
yolunda pusuya yattıklarını,
arkadan ensene attıklarını
bilerek
yürümek...

Yürümek;
yürekten
gülerekten
yürümek...

Nazım HİKMET